

Türkiye ve Dünyada Yüzyılın Birikimi

1950-1959

CİLT 4

TÜRKİYE VE DÜNYADA **YÜZYILIN BİRİKİMİ**

*Türkiye Büyük Millet Meclisinin
Yüzüncü Yılına Armağan*

Salih Zeki HAKLI

© TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TÜRKİYE VE DÜNYADA YÜZYILIN BİRİKİMİ
1950 – 1959

Yayın Sahibi

Prof. Dr. Mustafa ŞENTOP
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

Yayın Koordinatörü

Nasuhi GÜNGÖR

Genel Yayın Yönetmeni

Serhat Buhari BAYTEKİN

Editör

Prof. Dr. Hamit Emrah BERİŞ

Editör Yardımcısı

Dr. Metin ÖZKAN

Hazırlayan

Doç. Dr. Salih Zeki HAKLI

Proje Asistanları

Nazım Onur HÖKELEK
Fatih YILDIZ
Hilal Nevin POLAT
Ebru AŞKIN
Zehra NURALIN

Redaksiyon

Tamer KOPARAN

Tasarım Koordinatörü

Pınar DEMİRALAY

Tasarım

Belgin KESKİN
Yeşim POLAT

Yapım

Uluslararası Piri Reis Kültür Ajansı

Baskı

TBMM Basımevi
Ankara, 2023

ISBN:

978-605-2089-52-1 (4.c)
978-605-2089-48-4 (Tk)

TÜRKİYE VE DÜNYADA YÜZYILIN BİRİKİMİ kitap seti
Türk Telekom'un katkılarıyla hazırlanmıştır.

TÜRKİYE VE DÜNYADA YÜZYILIN BİRİKİMİ

*Türkiye Büyük Millet Meclisinin
Yüzüncü Yılına Armağan*

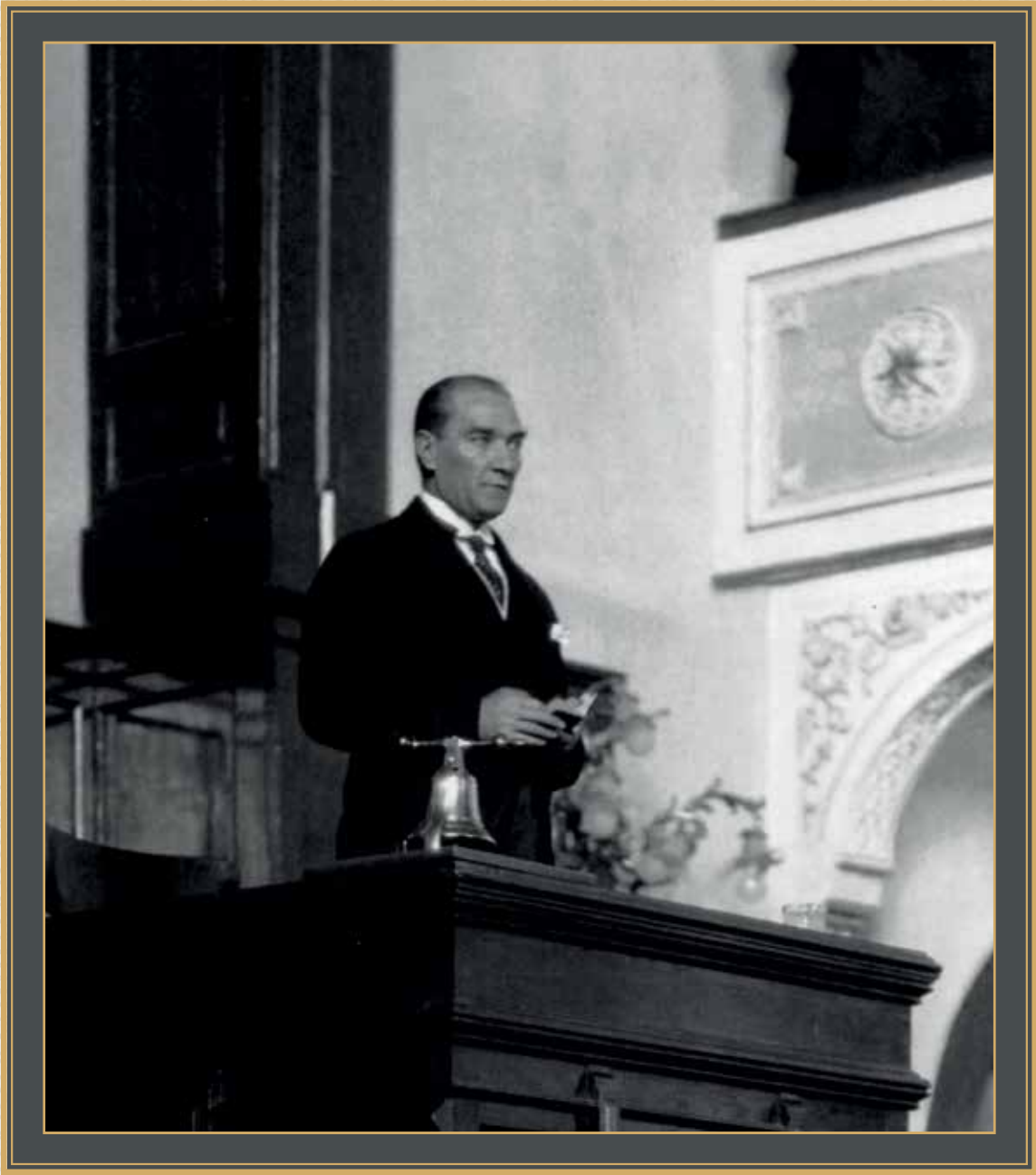

**Toplumda en yüksek hürriyetin, en yüksek
eşitlik ve adaletin devamlı şekilde sağlanması
ve korunması ancak ve ancak tam ve kat'î
mânasiyle millî egemenliğin kurulmuş
bulunmasına bağlıdır. Bundan ötürü
hürriyetin de, eşitliğin de, adaletin de dayanak
noktası millî egemenliktir.**

K. Atatürk

Mustafa Kemal ATATÜRK
Türkiye Cumhuriyeti Birinci Cumhurbaşkanı

**Şan ve şerefle bir asrı geride bırakan
Türkiye Büyük Millet Meclisi, "Hâkimiyet
kayıtsız şartsız milletindir" şiarıyla millî
egemenliğimizin yıkılmaz tecelligâhı
olmaya devam edecektir.**

Recep Tayyip ERDOĞAN
Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı

Prof. Dr. Mustafa ŞENTOP
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

Takdim

Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışının yüzüncü yılını idrak ettiğimiz 2020 yılında, Başkanlığımız tarafından Meclis tarihine ilişkin çok sayıda çalışma yapılmış ve okuyucu ile buluşturulmuştur. O dönemde hazırlıkları başlayan eserlerden biri de Meclisin açılışından itibaren yüz yıllık tarihî kesiti ele alan almanak çalışmasıdır. On ciltten oluşan bu çalışma, tarihimizdeki mühim hadiseleri kronolojik bir sıra izleyerek kısa açıklamalarla okuyucuya ulaştırmayı amaçlamaktadır. Bunun yanında, dünyanın farklı yerlerinde cereyan edip doğrudan veya dolaylı şekilde ülkemizi etkileyen farklı hadiselerle de çalışma kapsamında yer verilmiştir. Dolayısıyla bu çalışma, yüz yıllık bir tarihin icmalî niteliğindedir.

Bugünü doğru anlamak ve yorumlamak için tarihin rehberliği şarttır. Tarihî hadiseleri bilmek ve onlardan dersler çıkarmak, günümüzde yaşanan olayları değerlendirme ve geleceğe dair isabetli öngörülerde bulunma kabiliyetimizi artıracaktır. Nitekim istiklal şairimiz Mehmet Akif Ersoy'un

"Tarihi 'tekerrür' diye tarif ediyorlar;

Hiç ibret alınsaydı, tekerrür mü ederdi?"

dizeleri, tarihî tecrübeyi doğru idrak etmenin lüzumuna işaret etmekte; tarihi ibret nazarıyla okumamanın netice vereceği elim akıbeti bizlere hatırlatmaktadır. Tarihten ibret alabilmek ise şüphesiz geçmişin hakikatlerini bilmekle ve hatırdaki tutmakla mümkündür. Bu anlayış doğrultusunda elinizde bulunan almanak çalışmasının amacı, tarihimizin mühim hadiselerini mümkün olduğunca bilinir kılmak ve zihinlerimizde kalıcı şekilde yer edinmelerini sağlamaya çalışmaktır.

Başkanlığımız tarafından yayımlanan almanak çalışmasının öncelikli faydası, Meclisimizin açılışını takip eden yüz yıllık tarihî kesitin dönüm noktalarını derli toplu ve sistematik bir şekilde okuyucuya sunmasıdır. Türkiye ve dünya tarihiyle ilgili önemli gelişmelerin objektif bir anlatımla kolay erişilebilir bir şekilde okuyucuyla buluşturulması, tarihî hadiselerin toplum hafızasında diri kalmasına katkı sağlayacaktır. Diğer taraftan yüz yıllık tarihî bir süreçte farklı hadiseler arasındaki ilişki ve bağların görülmesi; yaşanan gelişmelerin derinlemesine tahlil edilmesine, farklı perspektiflerle çok boyutlu olarak ele alınmasına yardımcı olacaktır. Son olarak bu çalışma vesilesiyle başta gençlerimiz olmak üzere tüm vatandaşlarımız, Meclisimizin açılmasından bugüne kadar geçen süre zarfında demokrasimizin kat ettiği aşamaları görebilecektir.

Gazi Meclisimizin açılarak faaliyetlerine başladığı 1920 yılından 2020 yılının sonuna kadar uzanan zaman diliminde yaşanan gelişmelerin özetini sunan bu çalışmada, tarihî hadiseler kronolojik olarak tasnif edilip sıralandıktan sonra kısa açıklamalarla okuyucuya aktarılmaktadır. Çalışma kapsamında ayrıca ele alınan tarihî gelişmelerle ilgili görsel unsurlara da yer verilmektedir. Böylece çalışmanın sadece tarih alanında çalışan araştırmacılara değil, ülkemizin ve dünyanın yakın geçmişine ilgi duyan herkese hitap edecek şekilde hazırlanması hedeflenmiştir.

Uzun ve yorucu bir çalışmanın ürünü olan almanak ciltlerinin metinlerini kaleme alan değerli akademisyenlerimiz başta olmak üzere eserlerin hazırlanmasında ve yayımlanmasında emeği geçen herkese teşekkür ediyor; almanak çalışmasının literatüre katkı sağlamasını, araştırmacılar ile her kesimden ve her yaştan okuyucuya faydalı olmasını temenni ediyorum.

Ön Söz

Almanaklar, belirli bir alana özgü olay, olgu, gelişme ve süreçlerin ele alındığı kapsamlı kronolojik çalışmalardır. Bu tür kronolojik çalışmalar, tarihî olayların anlamlı bir bütüne oturtulmasını sağlamak için oldukça yararlı araçlardır. Almanaklar öncelikle belirli konuların tarihsel gelişim süreçlerinin bütünlüklü olarak incelenmesi açısından işlev görür. Böylece herhangi bir olayın gelişim süreci, safahatı, nedenleriyle sonuçları en baştan en sona belirli bir gelişim çizgisi içinde takip edilebilecektir. Aynı şekilde kronolojik çalışmalar tarih araştırmalarında anakronizme düşmemek için de faydalı olacaktır. Ayrıca bu tür çalışmalar farklı olaylar arasındaki bağlantıları görme, bunların birbirlerine yönelik etkilerini fark etme işine de yarayacaktır. Bilimsel ve akademik çalışmalarda bazen küçük ayrıntıların ne denli kritik bir rol oynadığı bilinir. Kapsamlı bir almanağın içerdiği ayrıntılarla spesifik konuların tüm boyutlarını daha iyi görmeye hizmet etmesi beklenebilecektir.

Buna karşılık Türkiye’de güçlü bir kronoloji geleneğinin olmadığı bilinen bir gerçektir. Kuşkusuz belirli tarihî dönemleri esas alan nispeten kısa bazı kronolojik eserler veya kamu kurum ve kuruluşlarının özellikle kendi görev alanlarına ilişkin yıllık olarak hazırladıkları birtakım çalışmalar mevcuttur. Ama bir tema çerçevesinde uzun bir kesiti, önemli tüm olay ve süreçleri ele alan bütünlüklü bir çalışmanın bulunmadığı açıktır. Elinizdeki on ciltlik seri bu eksikliği gidermek için farklı akademisyenlerin katkılarıyla hazırlanmıştır. Bu şekilde, herhangi bir siyasi hadiseyi, ortaya çıkış şartları, içinde geliştiği iklim ve sebep olduğu sonuçları itibarıyla anlamak mümkün olacaktır.

Elinizdeki on ciltlik çalışma, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarına başladığı 1920 yılının 1 Ocak tarihinden 2020 yılının sonuna kadar olan zaman dilimini onar yıllık dönemler hâlinde ele almıştır. Olayların aktarılmasında Meclisin çalışma alanına giren konu ve gelişmelere öncelik verilmiştir. Bu kapsamda, gerek parlamento tarihi gerekse toplum hayatı için önem taşıyan bazı kanuni düzenlemelerin altı kalınca çizilmiştir. Ancak her bir kanunun esas itibarıyla belirli bir dönemde yaşanan gelişme, ihtiyaç veya sorunun ürünü olduğu açıktır. Dolayısıyla kanunların gerçek mahiyetlerini anlamak için ortaya çıktıkları dönemin ruhunu kavramak gerekir. Oxford ve Britannica gibi sözlüklere göre almanak kelimesinin Arapça iklim anlamında gelen al-manak’tan türediği göz önünde bulundurulduğunda bu durum daha iyi anlaşılabilir. Gerçekten de almanaklar ele aldıkları dönemin toplumsal ve siyasal iklimini bugüne taşırlar. Bu kapsamda hazırlanan almanak, kanunların veya diğer hukuki düzenlemelerin alt alta sıralandığı bir bibliyografik metin şeklinde planlanmamıştır. Topluma ve siyasete, dolayısıyla parlamentonun işleyişine yön veren olaylar kronolojik şekilde aktarılmıştır.

Çalışmanın fikir babası doğrudan Meclis Başkanımız Sayın Prof. Dr. Mustafa Şentop hocamızdır. Başkanımız Meclisin açılışından itibaren yaşanan olayları sistematik ve kronolojik şekilde ele alacak bir almanak çalışması hazırlanmasını istemiş ve sürecin her aşamasında fikirleriyle yol gösterici olmuştur. Yine Sayın Başkanın isteğiyle çalışmanın kapsamının genişletilmesi ve 1920’den günümüze her bir yılın müstakil bir cilt olarak hazırlanması yönünde çalışmalar da başlatılmıştır. Çalışmanın vücut bulmasındaki bu hayati rolü için Sayın Başkanımız Prof. Dr. Mustafa Şentop’a şükranlarımızı sunarız.

Elbette her çalışma gibi elinizdeki almanak serisi de birtakım eksik ve kusurlarla malul olabilir. Ancak bu çalışmanın hacmi ve boyutuyla alanında bir ilk olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Çalışmanın genişleme sürecinde, okurlardan gelecek görüş, öneri ve değerlendirmeler doğrultusunda gerekli değişiklik ve düzeltmelerin yapılması mümkün olacaktır. Son olarak çalışmaya emeği geçen Yayın Koordinatörümüz Nasuhi Cüngör, Yayın Yönetmenimiz Serhat Buhari Baytekin, Editör Yardımcımız Dr. Metin Özkan, değerli yazarlarımız, proje asistanlarımız, redaktörümüz ile kitabın dizgi ve baskısında emeği geçen tüm arkadaşlarımıza hassaten teşekkürü borç biliriz. Çalışmanın, yüzüncü yılını geride bırakan Meclisimiz ve 2023 yılında 100. yılını kutlayacak olan Cumhuriyetimiz için mütevazı bir hediye ve akademik literatüre naçizane bir katkı olmasını temenni ediyoruz.

Prof. Dr. Hamit Emrah BERİŞ
Editör

1950

sayfa 20/59

Yapılan milletvekili genel seçimini Demokrat Parti kazandı. Böylece Demokrat Parti Türkiye Cumhuriyeti'nde iktidara gelen ikinci siyasi parti oldu.

1952

sayfa 88/109

Kısa adı NATO olan Kuzey Atlantik, Konseyi Türkiye'yi üyeliğe kabul etti. Türkiye 1949'da kurulan NATO'nun 13. üyesi oldu.

1954

sayfa 138/165

Türk Milli Futbol Takımı, tarihinde ilk kez, FIFA Dünya Kupası'na katılmayı başardı.

Türkiye, tarihinde ilk kez Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi geçici üyesi oldu.

1951

sayfa 60/87

Mustafa Kemal Atatürk'ün naaşı Etnografya Müzesindeki geçici kabrinden alınarak kendisi için yaptırılan Anıtkabir'e törenle defnedildi.

1953

sayfa 110/137

1959'da ismi Merkezî Anlaşma Teşkilatı (CENTO) olarak değiştirilen Bağdat Paketi Türkiye, İran, Irak, Pakistan ve Birleşik Krallık arasındaki bir dizi anlaşma çerçevesinde kuruldu.

1955

sayfa 166/189

1956

sayfa 190/213

1930'da birleştirilen İstanbul Valiliği ile İstanbul Belediyesi iki ayrı kurum hâlini alarak resmen ayrıldı.

1958

sayfa 246/273

Günümüzdeki ismi 'Avrupa Birliği' olan 'Avrupa Ekonomik Topluluğu' resmen kuruldu.

TBMM'de yapılan kanuni düzenlemeyle Erzurum'da yeni bir üniversite açılması kararlaştırıldı. Böylece Doğu Anadolu bölgesinde kurulan ilk yükseköğretim kurumu olan Atatürk Üniversitesi Türkiye'nin yedinci üniversitesi oldu. Atatürk Üniversitesi ayrıca Karadeniz Teknik Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve ODTÜ'den sonra 1950'li yıllarda Türkiye'de kurulan dördüncü üniversite oldu.

1957

sayfa 214/245

Türkiye, Yunanistan ve İngiltere Kıbrıs'ın bağımsız bir cumhuriyet olmasını kabul etti. Kıbrıs'ta geçici hükümet kuruldu ve yeni devletin anayasası için çalışmalar başladı. Aynı sene Dr. Fazıl Küçük Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı Yardımcısı seçildi.

1959

sayfa 274/326

ALMANAK

1950-1959

1950

1 OCAK

TBMM tarafından 3 Haziran 1949'da kabul edilen 5421 sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ve 5423 sayılı Esnaf Vergisi Kanunu yürürlüğe girdi.

12 OCAK

Atina'da üniversite öğrencileri İngiltere hakimiyetindeki Kıbrıs Adası'nın Yunanistan'a ilhakı için gösteri düzenledi.

15 OCAK

Kıbrıs Adası'ndaki Rum Ortodoks Kilisesi Başpiskoposu Makarios Ada'nın Yunanistan'a ilhakı için plebisit düzenledi.

16 OCAK

Üniversite öğrencileri İstanbul ve Ankara'da Kıbrıs mitingleri düzenledi. 2 Ocak 1950 günü Atina'da üniversite öğrencilerinin Kıbrıs Adası'nın Yunanistan'a ilhakı politikasını protesto için gösteri düzenlemesi ve 15 Ocak'ta Kıbrıs Adası'ndaki Rum Ortodoks Kilisesi Başpiskoposu Makarios tarafından talep edilmesi ile İngiliz idaresi altındaki adanın Yunanistan'a ilhak edilmesi için plebisit yapılması sonucunda 16 Ocak günü İstanbul'da ve 18 Ocak günü Ankara'da üniversite öğrencilerinin tertip ettiği mitingler yapıldı. İstanbul'daki miting İstanbul Üniversitesi'nin giriş kısmında yer alan Beyazıt Meydanı'ndaki konuşmalarla başladı ve adanın Yunanistan'a ilhakını

talep eden eylemler kınandı. Konuşmaların ardından toplanan kalabalık Beyazıt'tan Taksim Meydanı'na kadar ellerindeki döviz ve pankartlarla, itidalli ve vakur bir şekilde, yürüdüler. Kıbrıslılardan oluşan bir heyet de miting için İstanbul Valisi ve Belediye Reisi Prof. Dr. Fahreddin Kerim Gökay'a teşekkür etti.

Yaşanan hadiselerle tepki olarak üniversite gençliği 18 Ocak günü Ankara'da da bir miting gerçekleştirdi. Atatürk Bulvarı'ndaki Zafer Meydanı'nda toplanan kalabalık önce Halkevi Meydanı'na sonra Anafartalar Caddesi üzerinden Samanpazarı'na kadar yürüdü. Yapılan konuşmaların ardından miting, tıpkı İstanbul'da olduğu gibi, herhangi bir olay yaşanmadan sona erdi. Kıbrıs'taki gelişmeler ve yapılan öğrenci mitingleri 23 Ocak günü TBMM gündemine gelmiş ve verilen bir önerge sonrası Dışişleri Bakanı Necmeddin Sadak, Başbakan Şemsettin Günaltay adına, hadiselerle ilgili görüşünü bildirdi. Sadak konuşmasında 'Kıbrıs meselesi diye bir mesele yoktur. Bunu bir müddet evvel gazetecilerin bir sualine cevaben de söylemiştim. Kıbrıs diye bir mesele yoktur, Çünkü Kıbrıs İngiltere'nin hâkimiyeti ve idaresi altındadır. İngiltere'nin bu adayı başka bir devlete devretmek hususunda en küçük bir niyeti, bir temayülü olmadığını biliyoruz.' dedi. Sadak ayrıca miting

düzenleyen gençlerin boş yere heyecana kapıldıklarını, bu tür gösterilerin dış meselelerle ilgili olarak devlete zarar verdiğini ve gençlerin bu tür eylemlerden kaçınması gerektiğini ifade etti.

Rum Ortodoks Kilisesi tarafından yapılan plebisitte adanın Yunanistan'a bağlanması için %96 oranında evet oyu çıkmış olsa da Türkiye ve İngiltere bu oylamayı geçersiz saydı. Bununla birlikte yaşanan hadiseler Kıbrıs'taki gerilimin habercisi niteliğinde oldu. Türkiye ve Yunanistan, NATO'ya üye olma konusunda iş birliği yaptıkları için, bu tarihten sonra belirli bir süre Kıbrıs'la ilgili her iki ülke arasında uluslararası bir sorun yaşanmasa da Yunanistan 16 Ağustos 1954'te BM'ye başvurarak Rum nüfusun çoğunluğu teşkil ettiği ada halkının kendi kaderini tayin hakkına sahip olmasını talep etti. BM'nin bu meseleyi incelemeyi reddetmesinden sonra 1956'dan itibaren Rum örgütlerin Türklere yönelik tedhiş eylemleri başladı. 1959'da Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin imzaladıkları Zürih ve Londra anlaşmalarıyla Kıbrıs'ta Türk ve Rum topluluğun bir arada yaşayacakları Kıbrıs Cumhuriyeti kuruldu. Ne var ki bu devlet 1964 yılına kadar varlığını koruyabilmiş ve Rum örgütlerin tedhiş eylemleri tekrar başlamıştı.

25 OCAK

TBMM, 5518 sayılı İş Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'u kabul etti. Yapılan değişiklikle işçi, işveren, işveren vekili, iş yeri gibi kavramlar; Kanun'un tatbik edileceği iş kolları; iş akdinin feshi usulü; işçi ücretlerinin haciz ve temlik gibi hususlar yeniden düzenlendi.

30 OCAK

TBMM, 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nu kabul etti. Böylece İş Kanunu'na göre işçi sayılan kişiler ile işveren veya işveren vekilleri arasında iş akdinden veya İş Kanunu'ndan doğan hukuki anlaşmazlıkların bu mahkemelerde görüşülmesinin kararlaştırılmasıyla Türkiye'de İş Mahkemeleri kurulmuş oldu.

11 ŞUBAT

TBMM, 5528 sayılı İşletmeler Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun'u kabul etti. Yapılan yasama faaliyetiyle Gönaltay hükûmeti döneminde 7 Haziran 1949'da kurulan İşletmeler Bakanlığının kanuni statüsü düzenlenmiş oldu. Kanun'da Bakanlığın temel görevi devlet işletmelerinden ve iktisadi devlet teşekküllerinden kendisine bağlanmış olanların faaliyetlerini düzenlemesi, denetlemesi ve takip etmesi olarak belirlendi.

TBMM, 5539 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'u kabul etti. Kanunla Bayındırlık Bakanlığına bağlı ve tüzel kişiliği haiz Karayolları Genel Müdürlüğü kuruldu. Genel Müdürlüğün temel görevleri yol planlarını hazırlaması; yol ve köprüleri inşa ve ıslah etmesi; şehirler arası yolların yapım ve bakımını sağlaması olarak belirlendi.

15 ŞUBAT

SSCB ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında otuz yıl süreli İttifak ve Dostluk Antlaşması Moskova'da imzalandı. Antlaşmayla Mançurya demir yolu başta olmak üzere SSCB kontrolündeki bazı bölgeler Çin'e devredilirken, SSCB'nin ÇHC'ye 300 milyon dolar tutarında yardımda bulunması kabul edildi.

16 ŞUBAT

TBMM, 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu'nu kabul etti. 171 madde ve 7 geçici maddeden meydana gelen yeni Kanun'da seçimle ilgili esaslar, seçme ve seçilme hakkı, seçim propagandası, seçimin gözetimi ve denetimi, itiraz usulü, seçimle ilgili suç ve cezalarla ilgili hususlar hüküm altına alındı. Kanun'un Meclis tarafından kabul edilerek yürürlüğe girmesi DP'nin siyasi iktidara gelmesini sağlayan 14 Mayıs'taki milletvekili genel seçiminin demokratik usul ve esaslara göre yapılmasının yasal altyapısını meydana getirdi.

Türkiye'nin 1946'da çok partili siyasi hayata geçmesinden sonra en çok tartışılan meselelerin başında Seçim Kanunu'nun yeni döneme uygun hâle getirilme-

si yer aldı. CHP'nin 10-11 Mayıs 1946'da gerçekleşen Olağanüstü Kurultayı'nda yeni siyasi düzene ilişkin birtakım düzenlemeler yapıldı. Buna karşın 5 Haziran 1946'da kabul edilen 4918 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu seçim öncesi, sonrası ve sonrası işlemlerin demokratik esas ve usullere göre yürütülmesini sağlayacak gerekli hükümleri içermemişti. Nitekim 21 Temmuz 1946'daki milletvekili seçiminin bu Kanun çerçevesinde yapılması seçimden sonra oldukça sert tartışmaların yaşanmasına sebebiyet verdi. Özellikle seçimde 'gizli oy açık sayım' ilkesinin ihlal edildiği ve seçimin yargı denetiminde gerçekleşmemesinin usulsüzlüğe neden olduğu iddiaları çokça dile getirildi.

5545 sayılı yeni Kanun'un en önemli özelliklerinin başında seçim güvenliğini sağlama konu-

sunda demokratik standartları sağlaması gelmişti. Bu manada Kanun'la birlikte Yüksek Seçim Kurulunun tesis edilmesi seçim güvenliği açısından büyük önemi haiz oldu. Böylece seçim sürecini başından sonuna kadar yürütmek üzere Ankara'da teşekkül eden YSK'nin Yargıtay ve Danıştay üyelerinden müteşekkil toplam on bir üyeden oluşturulması kararlaştırıldı. Ayrıca illerde ve ilçelerde kurulacak olan seçim kurullarının da il ve ilçedeki en yüksek dereceli hâkimin başkanlığında oluşturulması öngörüldü. Bu sayede seçimin icrası ve tamamlanmasının yanı sıra itirazların da bu kurullarca karara bağlanması sağlandı. Ayrıca seçime katılacak partilerin radyoda belirli süreliğine serbestçe propaganda yapmaları ve seçmenlerle iletişimlerinin sağlanması gibi hususlar da düzenlendi.

21 ŞUBAT

Seçim sürecinin yargı denetiminde yapılmasını sağlayacak YSK kuruldu. YSK'nin ilk Başkanı Münir Akyürek ve ilk Başkan Vekili Cudi Öcal 4 Mart 1950'de göreve başladı.

1 MART

TBMM, 30 Kasım 1925 tarih ve 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklarla Birtakım Unvanların Meni ve İlga-sı Kanunu'nun birinci maddesine eklediği fıkra ile bazı türbelerin yeniden açılmasını kabul etti. 5566 sayılı Kanun'la yapılan düzenleme 4 Mart 1950 tarihinde yürürlüğe girdi. Buna göre, Türk büyüklerine ait olanlar ile büyük sanat değeri bulunan türbelerin MEB tarafından ziyarete açılabilmesi hüküm altına alındı. Bu kapsamdaki türbelerin listesinin yine Bakanlıkça hazırlanması ve Bakanlar Kurulu tarafından onaylanması kararlaştırıldı.

İnkılâp Kanunları dâhilinde yasalaşan 677 sayılı Kanun ile Türkiye'deki tüm tekke ve zaviyeler ile sultanlara ve diğer kişilere ait türbeler kapatıldı. Bunları yeniden açanların, türbedar unvanını taşıyanların ve buralarda çalış-

maya devam edenlerin üç aydan az olmamak üzere hapis cezasıyla ve elli liradan az olmamak üzere para cezasıyla cezalandırılacakları belirtildi. Bu Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra ülke genelindeki tarihî ve dinî şahsiyetlere ait tüm türbeler kapatıldı. Yasal düzenlemeden 22 yıl sonra 1947'de gerçekleşen CHP'nin 7. Büyük Kurultayı'nda dönemin tanıklarından Hamdullah Suphi Tanrıöver, türbelerin geçici olarak kapatıldıklarını ve inkılapların toplumda yerleşmesinden sonra yeniden açılmasının düşünüldüğünü ifade ederek türbelerin yeniden açılmasını gündeme getirdi. Nitekim Mehmet Şemsettin Günaltay'ın başkanlığı döneminde (16.01.1949-22.05.1950) dinî hayata ilişkin yapılan düzenlemeler kapsamında bazı türbelerin ziyarete açılmaları yukarıda zikredilen Kanun değişikliğiyle kabul edildi.

Kanun'un tasarısının TBMM'deki görüşmeleri sırasında söz alan dönemin Millî Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu eklenen fıkranın 677 sayılı Kanun'un ruhuyla çelişmediğini dile getirdi. Banguoğlu'nun yapmış olduğu bu konuşma CHP Kurultayı'nda meselenin ele alınış biçiminin hükûmetçe dikkate alındığını gösterir niteliktedir. Banguoğlu, 677 sayılı Kanun'un esasen türbelerin ziyaretini engellemekten ziyade türbeleri hurafe kaynağı hâline getirmiş zihniyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan bir inkılap kanunu olduğunu iddia etti. Ayrıca türbelerin ziyarete açılmasının ve gençlerin burada medfun olan büyüklerle iftihar edecek şekilde yetişmesinin hükûmetin en önemli terbiye görevlerinden biri olduğunu da ekledi.

Bakanlıkça oluşturulan ilmî bir heyet tarafından ziyarete açılacak türbeler tespit edildi. Yapılan çalışma neticesinde Bakanlar Kurulu yeniden ziyarete açılacak türbeleri farklı tarihlerde şu şekilde belirledi: 1) Eyüp Sultan Türbesi (İstanbul), 2) Süleyman Şah Türbesi (Suriye), 3) Selçuklu Sultanlarının Türbeleri (Konya), 4) Âşık Paşa Türbesi (Kırşehir), 5) Nasreddin Hoca Türbesi (Akşehir), 6) Ertuğrul Gazi Türbesi (Söğüt), 7) Osman Gazi Türbesi (Bursa), 8) Orhan Gazi Türbesi (Bursa), 9) Gazi Süleyman Paşa Türbesi (Gelibolu), 10) Yeşil Türbe (Bursa), 11) Hacı Bayram-ı Veli Türbesi (Ankara), 12) Akşemsettin Türbesi (Göynük), 13) Fatih Sultan Mehmet Türbesi (İstanbul), 14) Yavuz Sultan Selim Türbesi (İstanbul) 15) Kanunî Sultan Süleyman Türbesi (İstanbul), 16) Barbaros Hayreddin Paşa Türbesi (İstanbul), 17) Mimar Sinan Türbesi (İstanbul), 18) Sultan İkinci Mahmud Türbesi (İstanbul), 19) Mustafa Reşit Paşa Türbesi (İstanbul), 20) Gazi Osman Paşa Türbesi (İstanbul). En son 7 Şubat 1990 tarihinde yapılan değişiklikle hangi türbelerin ziyarete açılacağına tespit ve onay işlemleri MEB'den Kültür Bakanlığına devredildi.

5 MART

Eskişehir'de yaşanan sel felaketi sonucu 6 kişi hayatını kaybetti. 2.500 evin yıkılması ve 50 bin kişinin evini kaybetmesi sonucu felaketzedeler Marshall Planı kapsamına alındı.

8 MART

TBMM, 5590 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Ticaret Borsaları ve 'Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği' Kanunu'nu

kabul etti. Böylece hem ticaret ve sanayi odalarının hukuki statüsü güncellendi hem de TOBB'un kurulmasına karar verilmiş oldu. 69 madde ve 4 geçici maddeden müteşekkil olan Kanun oda ve borsalar ile TOBB'un görev, yetki ve organlarını belirledi. Böylece 22 Nisan 1925 tarihinde TBMM'de yasalaşan 655 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları Kanunu yürürlükten kaldırılmış ve TOBB mesleki üst kuruluş olarak ihdas edildi.

Yapılan kanuni değişiklik neticesinde ticaret ve sanayi odalarının, ticaret odalarının ve sanayi odalarının ticaret ve sanayinin genel menfaatlere uygun biçimde geliş-

mesine çalışması öngörülmüştür. Ayrıca bu kurumların mesleki ahlak ve dayanışmayı korumak üzere faaliyet gösteren tüzel kişiliği haiz ve mesleki teşekkül mahiyetinde kamu kurumları olduğu da ifade edildi. Benzer şekilde ticaret borsalarının da borsaya dâhil maddelerin alım-satımı, fiyatlarının tespiti ve ilanı ile ilgili işlemleri yürüten kamu kurumları olduğu Kanun'da yer aldı.

5590 sayılı Kanun'la Ankara'da kurulan TOBB'un öncelikli olarak oda ve borsaların kurulmasını ve gelişmesini sağlamakla yükümlü olduğu belirlendi. Ayrıca ülkenin iktisadi durumuyla ilgili raporlar hazırlamakla birlikte Milletlerarası Ticaret Odası Komitesi Türkiye Şubesini kurup buradaki işleri yürütmesi de hüküm altına alındı. TOBB'un kurulmasından sonra ilk başkanlığına 7 Şubat 1952'de Üzeyir Avunduk seçildi. 5590 sayılı Kanun 1 Haziran 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu ile yürürlükten kalktı. Günümüzde TOBB yurt dışında faaliyet gösteren toplam 365 ticaret odasının, sanayi odasının, ticaret ve sanayi odasının, deniz ticaret odasının ve ticaret borsasının mesleki üst kuruluşu olarak hizmet vermeye devam etmektedir.

Refik Koraltan (1889-1974) Mehmet Fuad Köprülü (1890-1966) Adnan Menderes (1899-1961) Celal Bayar (1883-1986)

22 MART

TBMM, 5618 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Hakkındaki 4753 Sayılı Kanun'un Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bazı Maddeler ve Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanun'u kabul ederek toprak reformuna ilişkin Kanun'da belirli değişiklikler yaptı. Yapılan düzenleme neticesinde 4753 sayılı Kanun'un 23 maddesi değiştirildi, 4 maddesi de yürürlükten kaldırıldı.

Topraksız çiftçilere toprak dağıtımı meselesi hem Türkiye Cumhuriyeti tarihi hem de Türkiye demokrasisi açısından ol-

dukça önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle sözü edilen Kanun değişikliği büyük önem taşıyordu. Türkiye'de toprak reformu, ilk olarak 1925 yılı Bütçe Kanunu'nda toprağa ihtiyaç duyan ziraat erbabına millî araziden belirli miktarda toprak dağıtılmasının kararlaştırılmasıyla tatbik edildi. 14 Haziran 1934 tarihli İskân Kanunu'nda topraklı ve topraksız çiftçilere Bakanlar Kurulu kararıyla hazine arazilerinden toprak verilmesi kabul edildi. Bu tarihten sonra toprak reformuna münhasır bir Kanun çıkartılması düşünülse de ulusal ve uluslararası gelişmelerden dolayı mezkûr Kanun tasarrısı TBMM'nin önüne 1945 yılında gelebildi.

15 Haziran 1945'te yürürlüğe giren 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu bu amaca matuf hazırlandığı gibi tek parti dönemindeki en ciddi siyasi ayrımlardan birine sebebiyet vermişti. Özellikle Kanun'un ortakçılar, kiracılar veya tarım işçileri tarafından işlenen arazilerin bu kişilere dağıtılmak üzere kamulaştırılabileceğini belirten meşhur 17'nci maddesi TBMM'de yoğun tartışmalara neden oldu. Bu hükmün tarımsal, verimliliği azaltacağı ve Anayasa'da koruma altında bulunan özel mülkiyet hakkını ihlal edeceği görüşleri eleştirilerin odak noktasını oluşturuyordu. Nitekim TBMM Genel Kurulunda o dönem CHP Aydın Milletvekili Adnan Menderes'in düzenlemeye yönelik tepkisi olmuştu. Kanun, muhalif vekillerin oylamaya katılmaması nedeniyle oy çokluğuyla 11 Haziran'da kabul edilse de parti içindeki muhalefetin kıvılcımını yakmıştı.

Böyle bir siyasi kırılmanın müsebbibi olan Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nda yapılan değişiklik de birtakım demokratik hassasiyetler neticesinde hayata geçti. Şemsettin Günaltay hükûmeti, 1950 seçiminden kısa süre önce yasalaşan kanun değişikliğiyle, 1945'te büyük tartışmalara yol açan hükümlerde birtakım düzenlemeler yapmak istedi. Buna

göre yeni arazilerin özel mülk olarak tapuya tescil edilmesine ilişkin sınırlamaların kalkması dâhil bir dizi değişiklik yürürlüğe kondu. Bununla birlikte kayda değer belki de en mühim düzenleme kamulaştırmaya ilişkin 17'nci maddenin yürürlükten kaldırılması oldu. Böylece büyük arazi sahipleri için topraklarının bu şekilde kamulaştırılması ihtimali kalmadı.

23 MART

Millî Kütüphane yasal statüye kavuştu. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra önem verilen konulardan birini 'Devlet Kütüphanesi' kurmak oluşturmuştu. Nitekim 1925'te Hamit Zübeyr (Koşay) tarafından konuyla ilgili olmakla birlikte arzu edilen kütüphane meydana gelememişti. Bu konudaki en önemli adım Maarif Vekâleti Neşriyat Müdürü Adnan Ötüken tarafından atıldı. 21 Aralık 1946'da Millî Kütüphaneye Hazırlık Bürosu Şefliğine getirilen Ötüken hem kısa süre içerisinde 8.000 kadar kitap temin etti

hem de 21 Şubat 1947'de Millî Kütüphaneye Yardım Derneğini kurdu. Yapılan çalışmalar neticesinde Millî Kütüphane 16 Ağustos 1948'de bugün Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi olarak hizmet veren binada kuruldu.

Millî Kütüphanenin tam manasıyla oluşumu ve kurumsallaşması 1950 ve 1955 yıllarında çıkan iki kanunla gerçekleşti. 23 Mart 1950 tarihli Millî Kütüphanenin Kuruluşu Hakkında Kanun'la kütüphanenin görev ve yetkileri açıkça zikredildi. Buna göre, Millî Kütüphane millî kültür alanında araştırmaları mümkün kılmakla, bununla ilgili bütün eserleri ve vesikaları toplayacak bir merkez oluşturmakla ve aynı zamanda her türlü ilim ve

sanat çalışma ve araştırmalarını kolaylaştırmakla görevli kılındı. 1983'te Bahçelievler'deki binasına taşınan Millî Kütüphane, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğüne bağlı olarak hizmet vermeye devam etmektedir. TBMM, 5627 sayılı Siyasal Bilgiler Okulunun Siyasal Bilgiler Fakültesi Adıyla Ankara Üniversitesine Katılması Hakkında Kanun'u kabul etti. Böylece 1935'e kadar ismi Mekteb-i Mülkiye olan Siyasal Bilgiler Okulu, Ankara Üniversitesi bünyesinde, Siyasal Bilgiler Fakültesi adıyla varlığını sürdürdü.

25 MART

THY'ye ait yolcu uçağının Ankara'da düşmesi sonucu 15 kişi hayatını kaybetti.

30 MART

Bakanlar Kurulu, 1 Mart 1950'de kabul edilen kanuni düzenleme çerçevesinde, Plevne kahramanı Gazi Osman Paşa'nın İstanbul'daki türbesinin yeniden ziyarete açılmasını kararlaştırdı.

24 MART

TBMM, 8. Dönem 5. Yasama Yılı'nın son birleşimini yaptı. Birleşimde Milletvekili Genel Seçimi'nin 14 Mayıs 1950'de yapılması kabul edildi.

TBMM, 5647 sayılı Turizm Müesseselerini Teşvik Kanunu'nu kabul etti. Kanun'la Basın, Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünden 'Turizm Müessesesi Belgesi' alan tesislere oluşturulacak 'Turizm Kredisi Fonu'ndan Türkiye Emlak ve Kredi Bankası vasıtasıyla uygun şekilde kredi tahsis edilmesi hüküm altına alındı.

Recep Peker (1889-1950)

2 NİSAN

 Türkiye Cumhuriyeti'nin 6'ncı Başbakanı ve eski Milletvekili Recep Peker 15 Mart'tan itibaren tedavi görmekte olduğu Amerikan Hastanesinde geçirdiği kalp krizi nedeniyle 63 yaşında vefat etti. Peker'in naaşı 3 Nisan'da İstanbul Beyazıt Camii'nde kılınan cenaze namazını müteakip askerî merasimle Edirnekapı Şehitliği'ne defnedildi.

Birçok kaynakta doğum tarihi farklı belirtilen Recep Peker'in TBMM albümündeki doğum tarihi 1887 olarak yer alıyor. İstanbul'da doğup büyüyen Peker Kocamustafapaşa Askeri Rüştiyesinde ve Kuleli İdadîsinde okuduktan sonra 1904 yılında Harbiye Mektebine girdi. Bu okulu 1907'de teğmen olarak tamamladıktan sonra Yemen'de ve Trablusgarp'ta görev aldı. Birinci Dünya Savaşı'nda Rumeli ve Kafkasya cephelerinde savaştıktan sonra 1919'da Erkân-ı Harbiye Mektebini bitirdi. Recep Peker 1920'de Millî Mücadele'ye katılmak üzere Ankara'ya geldi ve Binbaşı rütbesiyle 20. Kolorduda görevlendirildi. 23 Nisan 1920'de açılan Türkiye Büyük Millet Meclisinde kendisine Genel Sekreterlik vazifesi verildi.

1923 yılında Kütahya mebusu olarak Meclise girdiği sene CHP Genel Sekreteri seçildi ve aynı zamanda Hakimiyet-i Milliye (Ulus) gazetesinin de başına getirildi. 22 Kasım 1924'te kurulan Fethi Okyar hükûmetinde Dâhiliye Vekili olarak yer aldı. III. ve IV. İnönü hükûmetlerinde Müdafaa-i Milliye Vekilliği ve Nafia Vekilliği yaptı. 1931 senesinde tekrar CHP Genel Sekreteri olan Peker bu görevi 1936 yılına

Mustafa Fevzi Çakmak (1876-1950)

kadar sürdürdü. 1934 ve 1935 senelerinde Ankara ve İstanbul Üniversitelerinde inkılap tarihi derslerini verdi. 1942'de yeniden siyasete dönerek II. Saraçoğlu hükûmetinde Dâhiliye Vekili olarak görev aldı. Aynı yıl içinde hükûmetteki görevinden istifa ederek yeniden Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Harp Akademisinde inkılap tarihi dersleri verdi. Peker'in düşünce yapısını anlamak adına önemli bir yere sahip olan bu derslere ait notlar sonradan kitap hâlinde de basıldı. Recep Peker, dört sene sonra, III. Saraçoğlu hükûmetinin istifası üzerine 4 Ağustos 1946'da Başbakan oldu. Çıkan bir hükûmet krizi sonrası 9 Eylül 1947'de başbakanlıktan istifa ederek siyasi hayattan çekildi.

8 NİSAN

Nazım Hikmet DP'nin iktidara gelmesinden sonra 14 Temmuz 1950'de kabul edilen 5677 sayılı Bâzı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun kapsamında tahliye edildi.

MP, 14 Mayıs 1950'de yapılacak seçime ilişkin seçim beyannamesini yayımladı.

10 NİSAN

Milletvekili ve eski Genelkurmay Başkanı Mareşal Mustafa Fevzi Çakmak rahatsızlığı sebebiyle geçirdiği bir dizi ameliyattan sonra 74 yaşında vefat etti.

Asıl adı Mustafa olan Fevzi Çakmak 12 Ocak 1876'da İstanbul'da doğdu. Fevzi ismi dedesi tarafından mahlas olarak kendisine verildi. Çakmak 1898'de kurmay yüzbaşı olarak orduya katılmış ve Balkan Harpleri, Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nda yer aldı. 30 Ağustos zaferinden sonra 31 Ağustos 1922'de kendisine Mareşallik rütbesi verildi. 1921'de getirildiği Genelkurmay Başkanlığı görevini 1944'te yaş haddinden emekli oluncaya dek sürdürdü. Fevzi Çakmak 21 Temmuz 1946'da yapılan ilk çok partili milletvekili seçiminde DP listesinden bağımsız aday olarak

İstanbul milletvekili seçildi. Fakat daha sonra DP'den ayrılarak MP'nin kurucu üyeleri arasında yer aldı. Kırmızı-Yeşil İstiklal Madalyası bulunan Çakmak evliydi ve iki çocuğu vardı.

11 NİSAN

Çakmak'ın cenaze namazı 11 Nisan günü İstanbul Beyazıt Camii'nde kılındı ve Eyüp Sultan Kabristanı'na defnedildi. Çakmak'ın tabutu Beyazıt Camii'nden Eyüp'teki kabristana kadar cenazeye katılanların omuzunda taşındı. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde oldukça önemli bir yere sahip olan Mareşalin cenaze merasimi esnasında ve sonrasında ulusal yas ilan edilmesi hususunda birtakım hadiseler yaşandı.

23 NİSAN

Millî Egemenlik ve Çocuk Bayramı tüm yurttan coşkuyla kutlandı.

27 NİSAN

CHP, 14 Mayıs 1950'de yapılacak seçime ilişkin seçim beyannamesini yayımladı.

28 NİSAN

Bakanlar Kurulu, eski İran Şahı Rızâ Pehlevî için 6 Mayıs 1950'de Tahran'da yapılacak cenaze törenine Türkiye Cumhuriyeti adına

Orgeneral Kâzım Orbay'ın başkanlığında bir heyetin katılmasını kararlaştırdı. Rızâ Şah Pehlevî 26 Temmuz 1944'te sürgünde olduğu Johannesburg şehrinde ölmüştü. Ölümünden sonra mumyalanan cesedi hatırasına inşa edilen anıt mezara defnedildi.

8 MAYIS

DP, 14 Mayıs 1950'de yapılacak seçime ilişkin seçim beyannamesini yayımladı.

11 MAYIS

Türkiye, NATO'ya üyelik başvurusunda bulundu. DP'nin iktidara gelmesinden sonra 1 Ağustos 1950 tarihinde ikinci kez yapılan başvuru sonucu Türkiye 18 Şubat 1952 tarihinde NATO üyeliğine kabul edildi.

14 MAYIS

DP, Türkiye'nin çok partili siyasi hayata geçmesinden sonra yapılan ikinci milletvekili seçiminde büyük zafer elde etti. Seçim sonrasında 27 yıllık CHP iktidarı son bulmuş ve 27 Mayıs 1960'taki askerî darbeye kadar geçen on yıllık süre zarfında DP iktidarı iki seçim daha kazanarak iktidardaki varlığını korudu. 16 Şubat 1950'de kabul edilen yeni Seçim Kanunu

doğrultusunda tek dereceli, gizli oy açık sayım ilkesine göre ve yargı denetiminde gerçekleşen seçim 14 Mayıs günü tüm Türkiye'de saat 08.00'de başlayıp 17.00'de sona erdi.

Seçimde toplam 8.905.743 seçmenin 7.953.085'i oyunu kullanmış ve böylece seçime %89,3 oranında oldukça yüksek katılım sağlandı. Seçimde, bir seçim bölgesinde en yüksek oyu alan partinin o bölgedeki bütün milletvekillerini kazanmasını içeren 'Kazanan hepsini alır (winner takes all)' ilkesi uygulandı. Buna göre seçimde %55,2 oranında oy alan DP 416 milletvekili, %39,6 oranında oy alan CHP 69 milletvekili, %4,6 oranında oy alan MP 1 milletvekili ve %0,6 oranında oy alan bağımsızlar da 1 milletvekili elde etti.

DP, 8 Mayıs'ta ilan ettiği seçim beyannamesinde, ilk olarak halk üzerinde büyük bir yük teşkil ettiğini belirttiği vergileri azaltacağını ve uygulanacak tasarruf tedbirleriyle üretimin artırılaca-

ğını vadetmiştir. 1946 seçiminden itibaren parti yetkililerinin sıkça dile getirdiği bürokratik müdahalenin asgari seviyeye indirilmesi meselesi de beyannamede kendisine yer buldu. Bu açıdan özel girişimin gelişmesi için adımlar atılacağı ifade edildi. DP, iktisadi görüşlerinin yanı sıra demokratikleşme konusuna da temas etti. Siyasi iktidarın seçimlerle değiştirilmesinin olağan hâle getirilmesinin öncelikli hedef olarak ilan edildiği beyannamede köylü ve işçilere de modern demokrasilerdeki hakların tanınması ve Anayasa'nın temel hak ve hürriyetler çerçevesinde değiştirilmesi öngörülüyordu.

İktidara gelinmesi durumunda 'devri sabık' oluşturulmayacağı ve hiçbir sınıf ile zümrenin iktidar değişikliğinden sıkıntıya girmeyeceği taahhüt edildi. Ayrıca millete mal olduğu belirtilen inkıpların ve elde edilen demokratik kazanımların muhafaza edileceği hususları da beyannamede kendisine yer buldu. Beyannamede dikkati çeken bir diğer husus dış siyasetle ilgili konular oldu. Türkiye'nin Batı ittifakı içinde yer aldığı İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde DP de iktidar olması hâlinde ABD, İngiltere ve Fransa'yla olan müttefiklik ilişkisinin sürdürüleceğini vurguladı. Benzer şekilde 7 Haziran 1945'te Türkiye'den resmen Boğaz'da üs talep eden ve ayrıca Kars ile Ardahan'ın kendisine verilmesini isteyen SSCB'ye karşı millî savunma meselesine önem verileceği de eklendi.

20 MAYIS

DP Meclis Grubu, partinin Genel Başkanı Celal Bayar'ı cumhurbaşkanı adayı olarak seçti. Bayar'ın Cumhurbaşkanı olmasıyla genel başkanlık görevinden istifa edeceği de ifade edildi.

İstanbul'da ilk kez Bahar Bayramı kutlandı. Gülhane Parkı'nda gerçekleşen etkinliklerde çiçek kervanlarının geçidi ve türlü eğlenceler yapıldı. Bahar Bayramı 1962 yılına kadar kutlanmaya devam edildi.

22 MAYIS

TBMM'nin Dokuzuncu Dönem Birinci Yasama Yılı başladı. Birinci birleşim, ilk olarak, milletvekillerinin yemin töreniyle başlamıştı ve sonrasında TBMM Başkanı seçimine geçilmişti. Seçim TBMM'nin en yaşlı üyesi sıfatı nedeniyle CHP Kars Milletvekili Hüseyin Cahit Yalçın başkanlığında gerçekleşti. 387 milletvekilinin katıldığı ilk turdaki oylama sonucunda 385 oy alan DP İçel (Mersin) Milletvekili Refik Koraltan TBMM'nin 8. Başkanı oldu.

Refik Koraltan (1889-1974)

Refik Koraltan'ın 22 Mayıs'ta TBMM Başkanı seçilmesinden sonra aynı Birleşimde 3 TBMM Başkanvekilliği, 6 TBMM Başkanlık Divanı Kâtipliği ve 3 TBMM İdareci Üyeler Kurulu üyeliği seçimi de yapıldı. Oylama neticesinde TBMM Başkanvekilliklerine Balıkesir Milletvekili Sıtkı Yırcalı, Bursa Milletvekili Hulûsi Köymen ve İstanbul Milletvekili Fuat Hulûsi Demirelli seçildi. TBMM Başkanlık Divanı Kâtipliğine Bursa Milletvekili Raif Aybar, Eskişehir Milletvekili Hasan Polatkan, Konya Milletvekili Umran Nazif Yiğiter, İstanbul Milletvekili Fûruzan Tekil, İstanbul Milletvekili Nazlı Tlabar ve Manisa Milletvekili Muzaffer Kurbanoglu seçildi. TBMM İdareci Üyeler Kuruluna ise İçel Milletvekili Halil Atalay, Kayseri Milletvekili Kâmil Gündeş ve Kütahya Milletvekili İhsan Şerif Özgen seçildi.

Türkiye'nin yeni bir siyasi hayata geçtiği bir dönemde Koraltan'ın TBMM Başkanlığına seçilmesi şaşırtıcı değildir. Parlak bir idari ve siyasi geçmişe sahip olması bu görev için kendisinin doğal aday olmasını beraberinde getirmiştir. Nitekim TBMM Başkanlığına adaylığını koyması konusunda Celal Bayar'ın ve Adnan Menderes'in yoğun gayretleri olmuştu.

Koraltan 1889'da Sivas'ın Divriği ilçesinde doğdu. 28 Temmuz 1910'da Darülfünun Hukuk Şubesinden mezun olduktan sonra çeşitli illerde savcılık ve il emniyet müdürlüğü görevlerini yürüttü. Millî Mücadele'ye katılan Koraltan, TBMM'nin I, II, III ve IV. Dönemlerinde Konya Milletvekili olarak görev yaptı. 1936 ila 1942 yıllarında Çorum, Trabzon ve Bursa Valiliği görevlerini üstlendi. 1942'de yeniden siyasete dönen Koraltan, TBMM'nin VI ve VII. Dönemlerinde İçel Milletvekili olarak seçildi. Kanunların ve CHP Parti Tüzüğü'nün demokratikleşmesi yönünde önerileri içeren 'Dörtlülük Takrir'i veren dört kişiden biri olarak sonradan DP'nin kurucuları arasında yer aldı. Refik Koraltan TBMM Başkanlığını 1950 ila 1960 yıllarında kesintisiz biçimde sürdürdü. 27 Mayıs darbesinden sonra Yassıada'da yargılandı. Yargılama sonucunda idam cezası ömür boyu hapse çevrildi. Mahkûmiyet cezası 9 Ağustos 1966'da yasalaşan *Af Kanunu'yla* kaldırılrsa da bir daha aktif siyasetin içinde yer almadı. Refik Koraltan 17 Haziran 1974 günü İstanbul'da vefat etti.

Celal Bayar (1883-1986)

Celal Bayar, TBMM'nin Dokuzuncu Dönem Birinci Yasama Yılı'nın Birinci Birleşiminde, Cumhurbaşkanı seçildi. Oylamaya katılan toplam 453 milletvekilinden 387'si DP İstanbul Milletvekili ve Genel Başkanı Celal Bayar'a, 64'ü CHP Malatya Milletvekili ve Genel Başkanı İsmet İnönü'ye ve 1'i ise DP İzmir Milletvekili Halil Özyörük'e oy verdi. Böylece Celal Bayar Türkiye Cumhuriyeti'nin 3. Cumhurbaşkanı olarak seçildi.

Celal Bayar bu denli çok sayıda milletvekilinin oyunu alarak Cumhurbaşkanı seçilmekle birlikte 14 Mayıs'taki milletvekili seçimden sonra Cumhurbaşkanlığı, TBMM Başkanlığı ve Başbakanlık görevlerine kimin geleceği DP'de bazı müzakereler sonucunda belirlenmişti. Dönemin şahitlerinin ifadelerine bakıl-

dığında Cumhurbaşkanlığı için 3 ismin öne çıktığı görülmektedir: Celal Bayar, Mehmed Fuad Köprülü ve Ali Fuat Cebesoy. Refik Koraltan, Mehmed Fuad Köprülü'nün Cumhurbaşkanı adayı olmasını istemesine karşın Adnan Menderes'in buna çok sıcak bakmadığını ifade ederek, kendisinin de Bayar'ın adaylığını uygun gördüğünü dile getirmişti. Benzer şekilde DP'nin önemli simalarından Samet Ağaoğlu da Bayar'ın Cumhurbaşkanı ve Menderes'in de Başbakan olması gerektiğini belirtmişti. Ağaoğlu, kendisi gibi Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu ve Sıtkı Yırcalı'nın da aynı fikirde olduğunu bu açıklamasına eklemişti. Cebesoy'un adaylığı ise Cumhurbaşkanlığı seçiminin kısa süre önce TBMM'de bazı vekillerin faaliyetleriyle gündeme gelmişti. Bununla birlikte Ce-

besoy adaylık için herhangi bir müracaatta bulunmamıştı. Nihayetinde Celal Bayar TBMM tarafından 22 Mayıs 1950'de Cumhurbaşkanı olarak seçildi.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren önemli siyasi ve idari görevlerde bulunan Celal Bayar 15 Mayıs 1883'te Bursa'nın Gemlik ilçesinde dünyaya geldi. Bayar'ın hayatının geneline bakıldığında onun siyasi ve iktisadi görevler arasında gidip geldiği görülmektedir. Bankacı olarak başladığı kariyeri 1907'de İttihat ve Terakki Cemiyetine dâhil olmasıyla siyasete yöneldi. Nitekim Millî Mücadele döneminde Ege Bölgesi'nde yoğun çalışmaları oldu. Son Osmanlı Meclis-i Mebusanda Saruhan mebusu olarak görev yaptı ve Meclisin dağıtılmasından sonra Ankara'ya geçti. 27 Şubat 1921'de İktisat Vekili olan Bayar, bu dönemde Lozan Konferansı'na giden Türk heyetinde iktisat müşaviri olarak görev yaptı. 1924'te kurulan İş Bankasının ilk genel müdürü olarak 1932'ye kadar bu vazifeyi üstlendi. 1932 ile 1937 yıllarında ise tekrar İktisat Vekilliği görevini yürüttü. 1937 ve 1938 yıllarında ise Başbakanlık yapan Bayar, bu tarihten 1946'ya kadar CHP milletvekili olarak TBMM'de yer aldı.

Bayar, 7 Haziran 1945'te kanunların ve CHP Parti Tüzüğü'nün demokratikleşmesi yönünde önerileri içeren 'Dörtlü Takrir'i veren dört kişi içerisinde yer aldı ve sonrasında 7 Ocak 1946'da DP'yi kurarak partinin ilk genel başkanı oldu. 22 Mayıs 1950'de Türkiye'nin 3. Cumhurbaşkanı seçilmiş ve 27 Mayıs 1960 Darbesi'ne kadar bu görevi sürdürdü. Darbeden sonra yapılan Yassıda

Adnan Menderes (1899-1961)

yargılamalarında hakkında idam cezası verildi. Fakat Bayar'ın cezası ilerleyen yaşı nedeniyle MBK

tarafından onaylanmadı. 7 Kasım 1964'te sağlık sebeplerinden dolayı Kayseri Cezaevinden tahliye oldu. Bu tarihten sonra parlamento dışında siyasi faaliyetlerini sürdüren Bayar, 22 Ağustos 1986 günü 103 yaşında vefat etti.

I. Menderes hükûmeti kuruldu. 14

Mayıs seçiminden sonra TBMM Dokuzuncu Dönem Birinci Yasama Yılı'nın ilk Birleşiminde Refik Koraltan'ı TBMM Başkanı ve Celal Bayar'ı Cumhurbaşkanı olarak seçtikten sonra yeni hükûmetin kurulması işlemine geçti. Buna göre ilk olarak TBMM'de Adnan Menderes'in yeni hükûmeti kur-

Başbakan	Adnan Menderes (İstanbul Milletvekili)
Adalet Bakanı	Halil Özyörük (İzmir Milletvekili)
Millî Savunma Bakanı	Refik Şevket İnce (Manisa Milletvekili)
İçişleri Bakanı	Rükneddin Nasuhioğlu (Edirne Milletvekili)
Dışişleri Bakanı	Prof. Dr. Fuad Köprülü (İstanbul Milletvekili)
Maliye Bakanı	Halil Ayan (Bursa Milletvekili)
Millî Eğitim Bakanı	Avni Başman (İzmir Milletvekili)
Bayındırlık Bakanı	Korgeneral Fahri Belen (Bolu Milletvekili)
Ekonomi ve Ticaret Bakanı	Zühtü Velibese (İzmir Milletvekili)
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	Prof. Dr. Nihat R. Belger (İstanbul Milletvekili)
Gümrük ve Tekel Bakanı	Nuri Özsan (Muğla Milletvekili)
Tarım Bakanı	Nihat İyriboz (Çanakkale Milletvekili)
Ulaştırma Bakanı	Tevfik İleri (Samsun Milletvekili)
Çalışma Bakanı	Hasan Polatkan (Eskişehir Milletvekili)
İşletmeler Bakanı	Prof. Dr. Muhlis Ete (Ankara Milletvekili)

makla görevlendirildiğine ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi okundu. Böylece Başbakan Adnan Menderes tarafından oluşturulan Bakanlar Kurulunun onandığına ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi TBMM gündemine geldi ve Bakanlar Kurulu listesi Meclise sunuldu.

I. Adnan Menderes hükûmetinin Bakanlar Kurulu şu şekilde meydana geliyordu: 22.05.1950 ile 09.03.1951 tarihlerinde görev yapan I. Menderes hükûmetine 5 Haziran'da Samet Ağaoğlu ve 11 Temmuz'da Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu Devlet Bakanları olarak dâhil oldu. I. Menderes hükûmetinin görev süresi zarfında değişen bakanlar ise şu şekildeydi: 11 Ağustos'ta Tefik İleri Millî Eğitim Bakanı, Seyfi Kurtbek Millî Savunma Bakanı; 19 Eylül'de Ekrem Hayri Üstündağ Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı; 14 Aralık'ta Hasan Polatkan Maliye Bakanı; 22 Aralık'ta Kemal Zeytinoğlu Bayındırlık Bakanı, Hulûsi Köymen Çalışma Bakanı oldu.

29 MAYIS

Adnan Menderes Hükûmet Programı'nı TBMM'de okudu.

2 HAZİRAN

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası kuruldu. Bankanın yönetim kurulu başkanlığına Mecit Duruiz ve yardımcılığına ise Cabir Selek getirildi. 1949 senesinde Türkiye'de incelemelerde bulunan Dünya Bankasının kredi kuruluşu 'Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası' heyeti Türkiye'nin gelişmesi adına özel sektörün güçlendirilmesine işaret etmiştir. Bu minvalde özellikle 1950 yılından itibaren Türkiye'de sanayi sektörünün faaliyet sahalarını güçlendirmek adına bir dizi adım atılmıştı. 9 ila 14 Nisan 1951 tarihlerinde toplanan 'Sanayi Kongresi' bu adımlar arasında önemli bir yere sahip olacak ve sanayiciler ile hükûmeti bir araya getirerek yapılması gereken düzenlemeler hakkında istişarede bulunulacaktı.

TSKB'nin öncelikli amacı Türkiye'de yeni özel sanayi şirketlerinin kurulması ve daha önce

kurulmuş olanların da genişletilmesine yardım etmekte. Ayrıca Bankanın yerli ve yabancı özel sermayenin Türkiye’de kurduğu sanayi faaliyetlerine yardım etmesi öngörülüyordu. Türk sanayisine ait hisse senedi ve tahvillerin özel mülkiyete geçmesi konusunda da çalışmalar da bulunulması kararlaştırıldı. TSKB’nin bu amaca uygun hareket edebilmesi için sınai işletmelere uzun veya kısa vadeli kredi tahsis etmesi, özel sınai teşebbüslere iştirak etmesi, müşterilerine teknik yardımda bulunması gibi bankacılık faaliyetlerinde bulunması istendi.

Bankanın tamamı özel kurumlardan sağlanmış 12,5 milyon TL öz sermayeyle ve 33 hissedarla kuruldu. Hissedarlar özel yerli ve yabancı bankalardan, ticaret ve sanayi odası ile ticaret borsasından, özel şirket ve şahıslardan meydana geldi. Bankanın öz sermayesinin yanı sıra ayrıca Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasından 12,5 milyon TL ve Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasından 9 milyon TL aldığı ödünçlerle birlikte toplam 50,2 milyon TL’ye yakın kaynağı vardı. Bankanın öz sermaye tutarı 1953’te 25 milyon TL’ye çıkartılırken hissedar sayısı ise 287’ye yükselecekti. Banka faaliyete başladıktan hemen sonra Türkiye’deki birçok yeni sınai işletmenin ve tesisin kurulması yönünde finansman sağlamaya başladı.

5 HAZİRAN

Bakanlar Kurulu resmî kuruluşlarda eski Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’ye ait resimlerin kaldırılarak sadece Atatürk’ün resimlerinin asılmasını kararlaştırdı. 23 Aralık 1950’de alınan bir başka kararda 5 Haziran’da alınan karara aykırı davrananlar uyarıldı.

Bakanlar Kurulu, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nuri Yamut’u Genelkurmay Başkanı olarak tayin etti.

6 HAZİRAN

Bakanlar Kurulu, TSK’nin yüksek komuta heyetinde değişiklik yaptı. Buna göre Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Zeki Doğan’ın, Deniz Kuvvet Komutanı Oramiral Mehmed Ali Ülgen’in, Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral İzzet Aksalur’un tebdil edilmesine karar verildi.

9 HAZİRAN

DP Genel İdare Kurulu, Celal Bayar’ın Cumhurbaşkanı seçilmesinden sonra Genel Başkanlık görevine Adnan Menderes’i seçti.

13 HAZİRAN

DP Meclis Grubu, ezan ve kametin Arapça okunmasını kabul etti. Bu karar doğrultusunda TBMM'de yapılan görüşme sonucu 16 Haziran 1950'de ezan ve kameti Arapça okuyanların cezalandırılmasını hükmeden TCK'nin 526'ncı maddesi değiştirildi. Toplantıda konuşan Başbakan Adnan Menderes, ezanın Türkçe okunmasının Anayasa'ya ve laiklik ilkesine aykırı olduğunu ifade etti. Yapılan görüşmeler sonrasında yasanın değiştirilmesine ilişkin teklif 87 muhalif oya karşı 300 oyla DP Meclis Grubunca kabul edildi.

16 HAZİRAN

TBMM, ezanı ve kameti Arapça okuyanların cezalandırılmasını öngören TCK'nin 526'ncı maddesinde yer alan hükmü kaldırdı. Böylece 1932'den itibaren Türkçe okunan ezan ve kametin tekrar asli şekliyle okunması mümkün hâle geldi.

1932'de Reşit Galip ve sonrasında Hasan Cemil (Çambel) yönetimi altında yapılan çalışmalar sonrasında ezan ve kametin tüm camilerde Türkçe okunması kararlaştırılmıştı. DİB'in 18 Temmuz 1932 tarihli genelgesinde ezanın Türkçe okunacağı ifade edilmiş ve kabul edilen Türkçe metin tüm cami ve mescitlere bildirilmişti. Nitekim bu tarihten itibaren Türkiye'nin her yerinde ezan ve kamet Türkçe okunmaya başlanmıştı. 2 Haziran 1941'de TCK'de yapılan değişiklikle Arapça ezan ve kamet okuyanların hapis veya para cezasıyla cezalandırılması TBMM tarafından onaylanmıştı.

Fakat I. Menderes hükûmetinin güvenoyu almasından sonra DP ezan ve kamet meselesini öncelikli olarak gündemine aldı. Kamuoyunun konuya olan yoğun ilgisinden dolayı DP gerekli yasal düzenlemenin hemen yapıl-

ması için TCK'nin 526'ncı maddesinin tadil edilmesi teklifini 16 Haziran'da TBMM'ye sundu. TBMM'deki görüşme esnasında DP'li ve CHP'li milletvekilleri değişiklikle ilgili olumlu görüşler dile getirdiler. CHP Meclis Grubu adına söz alan Trabzon Milletvekili Cemal Reşit Eyüboğlu ezanın Arapça okunmasının ceza konusu olmaktan çıkarılmasına karşı çıkmayacaklarını ifade etti.

Mezkûr maddenin ikinci fıkrasında yer alan 'Şapka iktisası hakkında 671 sayılı Kanun'la Türk harflerinin kabul ve tatbikına dair 1353 sayılı Kanun'un koyduğu memnuiyet veya mecburiyetlere muhalif hareket edenler veya Arapça ezan ve kamet okuyanlar üç aya kadar hafif hapis veya on liradan iki yüz liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılırlar.' hükmünde yer alan 'veya Arapça ezan ve kamet okuyanlar' ifadesi maddeden çıkarıldı.

17 HAZİRAN

MP'nin Büyük Kongresi Ankara'da toplandı.

25 HAZİRAN

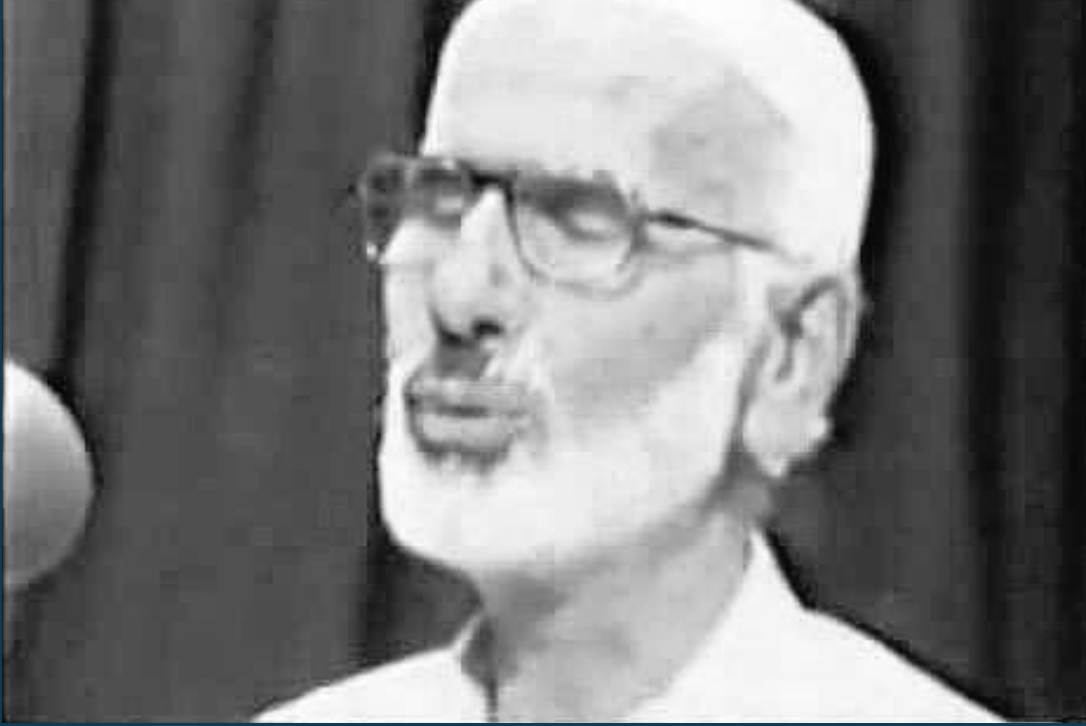
Kuzey Kore birliklerinin Güney Kore topraklarına girmesiyle Kore Savaşı başladı. Bu olay üzerine BM 27 Haziran 1950'de Kuzey Kore'ye yönelik askerî müdahalede bulunmaya karar verdi. BM üyesi olan Türkiye ise 25 Temmuz 1950'de aldığı kararla Kore'de hizmet etmek üzere bir Türk savaş birliğinin BM'nin emrine verilmesini kararlaştırdı.

29 HAZİRAN

CHP'nin 8. Kurultayı Ankara'da toplandı. 3 Temmuz'a kadar süren kurultayda İsmet İnönü yeniden Genel Başkan olarak seçilirken, Kasım Gülek Parti Genel Sekreteri oldu.

4 TEMMUZ

Türkiye ve İsrail arasında bir ticaret anlaşması imzalandı. 10 aylık süre için akdedilen bu Ticaret ve Ödemeler Anlaşması'nın feshi ihbar edilmediği takdirde birer sene süreyle uzatılması kararlaştırıldı.

5 TEMMUZ

✍ Radyoda dinî programların yayımlanması serbest hâle geldi. Alınan kararla radyoda belirli günlerde ve süre zarfında dinî programların yayımlanmasına müsaade edildi. Buna göre ilk olarak Ankara Radyosunda haftada üç gün Kur'an-ı Kerim tilaveti yayımlanması kararlaştırıldı. 5 Temmuz günü dönemin Diyanet İşleri Başkanı Ahmed Hamdi Akseki'nin gözetiminde iki hafız tarafından Ankara Radyosunda plak kayıtlarına başlandı. İlk yayın 7 Temmuz'da gerçekleşti. Bu kapsamda kandil gecelerinde mevlit merasimlerinin de radyoda yayımlanması uygun bulundu. Ayrıca cuma sabahları da radyoda Kur'an-ı Kerim okunması kabul edildi.

Ülke genelinde büyük ilgiyle takip edilen bu yayınlarla birlikte Kore Savaşı'nda şehit olan askerlerimiz için geniş katılımlı mevlit

merasimleri düzenlenmiş ve bu programlar da radyoda yayımlanmaya başladı. Bu kapsamda ilerleyen dönemde Ankara Radyosunda vaaz yayınları da gerçekleştirildi. Bu yayınlar ayrıca DİB tarafından basılı kitap hâline getirilerek halka satışı sağlandı. 1951 ile 1954 yıllarında bu türdeki kitap ve kitapçıklardan 628 bin adet satıldığı dikkate alındığında toplumun bu yayınlara büyük ilgi gösterdiği anlaşılmaktadır.

6 TEMMUZ

✍ Bakanlar Kurulu, Orgeneral Hakkı Akoğuz ile geçmişte Genelkurmay Başkanı görevinde bulunmuş olan Orgeneral Salih Omurtak, Orgeneral Kâzım Orbay ve Orgeneral Abdurrahman Nafiz Gürman'ın emekliye sevk edilmelerini kararlaştırdı.

10 TEMMUZ

Radyo Yayınları Danışma Kurulu Ankara ve İstanbul Radyolarındaki müzik yayın oranlarının %40 Türk müziği ve %60 Batı müziği olmasını kararlaştırdı. Bu dönemde birçok vatandaş hükûmete gönderdiği dilekçelerle Türk müziğinin radyolarda daha fazla yayımlanmasını talep etti.

14 TEMMUZ

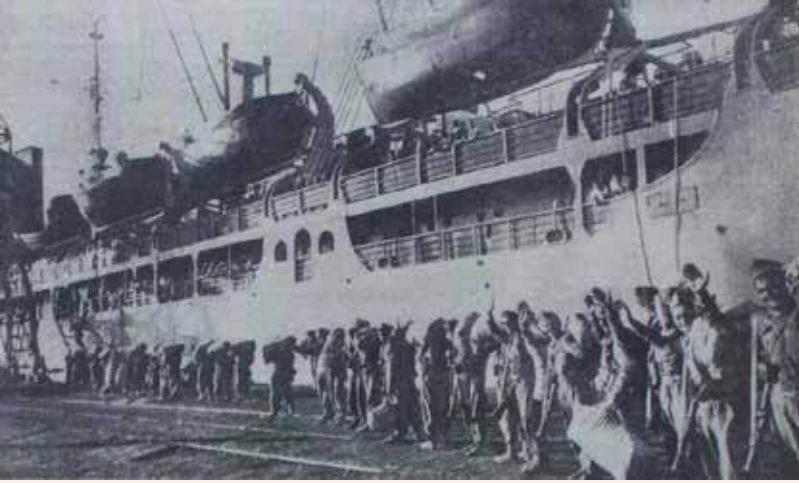

TBMM, 5677 sayılı Bâzı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun'u kabul etti. Af Kanunu'nun en önemli özelliklerinden biri 15 Mayıs 1950'den önce işlenen suçlar hakkında takibat yapılmayacağı ve hükmedilmiş cezaların affedilmesi olduğu idi. İ. Menderes hükûmeti kendi döneminden önce işlenen suçların affedilmesini sağlayarak yeni bir dönemin başladığını hatırlatmak istemişti. Öyle ki TBMM görüşmelerinde bazı milletvekilleri Kanun'un isminin '14 Mayıs Af Kanunu' olmasını dahi teklif etmişti.

Kanun genel bir affı öngörmekle birlikte bazı istisnaları da içeriyordu. Nitekim aftan sonra beş yıl içerisinde aynı suçu tekrar işleyenler eski cezalarıyla birlikte cezalarını çekeceklerdi. Ayrıca cinayet; ırza, cana ve mala kasten veya taammüden tasallut; devlet malına karşı işlenen suçlarla irtikâp, irtişa, zimmet, ihtilas, komünistlik ve casusluk suçları da aftan istisna edilmişti. Bu suçları işleyenler genel aftan muaf tutulmakla birlikte üçte iki oranında ceza indirimine tabi tutulmuştu. Ölüm cezasının 20 yıl ağır hapis cezasına ve müebbet ağır hapis cezasının ise 15 yıl ağır hapis cezasına indirilmesi kararlaştırıldı. Kanun'un Resmî Gazete'de ilanını müteakiben aralarında ünlü şairler Necip Fazıl Kısakürek ve Nazım Hikmet'in de yer aldığı 45-50 bin arasında hükümlü ve tutuklu tahliye edildi.

Necip Fazıl Kısakürek (1904-1983) Nazım Hikmet (1902-1963)

25 TEMMUZ

✍ Türkiye, Kore'ye asker göndermeye karar verdi. BM'in istediği destek hususunda Bakanlar Kurulu 25 Temmuz 1950'de Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın başkanlığında toplandı. Toplantı sonucunda Kore'de hizmet etmek üzere 4.500 kişilik silahlı bir Türk savaş birliğinin BM'nin emrine verilmesi kararlaştırıldı.

Türkiye'nin Kore'ye asker gönderme kararı tarihî bakımdan oldukça önemli bir dış politika hamlesiydi. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk defa Türk ordusu yurt dışında bir göreve gönderilmişti. Türkiye, özellikle SSCB tehdidine karşı Batı Bloku ve NATO içinde yer almak istediği için, Kore'ye asker gönderilmesini bir ulusal güvenlik meselesi olarak değerlendirmişti. Nitekim Türk basını ve halkı Türkiye'nin askerî desteğini olumlu karşılar-

ken, muhalefet partisi CHP ise sadece konunun TBMM gündemine getirilmeden kararlaştırılmasına itiraz etmişti.

Türkiye, 3 yıl kadar süren savaş boyunca Kore'ye üç kez tugay gücünde değiştirme birliği gönderdi. Böylece toplamda 23 bine yakın Türk askeri Kore'de görev yaptı. 27 Temmuz 1953'te Türk askerleri kademeli olarak yurda dönmeye başladı. Bu tarihten itibaren Kore'deki faaliyetler artık sembolik görevler şeklinde yürütüldü. Nitekim 1960'ta askerî birlik 200 kişilik bölük gücüne dönüştürüldükten sonra 1965'te sadece manga düzeyinde hizmet vermeye başladı. 1971 yılına gelindiğinde ise Türk askeri Kore'den tamamen ayrıldı. Kore Savaşı'nda Türkiye toplam 721 şehit verdi. 2.147 askerimiz yaralanırken, 175 askerimizden ise bir daha haber alınamadı.

28 TEMMUZ

✍ Bakanlar Kurulu, İstanbul'un Beş Yüzüncü ve Müteakip Fetih Yıllarını Kutlama Derneğini kamuya yararlı dernek olarak kabul etti. 1953'te İstanbul'un fethinin 500. yılının kutlanması faaliyetlerini organize etmesi amacıyla 1949'da kurulan dernek, İsmail Hami Danişmend'in başkanlığında 1953'te gerçekleşen kutlama törenini hazırladı ve programı tertip etti.

2 AĞUSTOS

✍ Türkiye, NATO'ya üye olmak için ikinci kez başvurdu.

3 AĞUSTOS

✍ İstanbul Radyosu müdürü yeni radyo programında klasik Türk müziği yayınlarına eskisinden daha fazla zaman ayrılacağını açıkladı. Birçok vatandaş Başbakan Adnan Menderes'e yazdığı mektupta bu yönde talepte bulunmuştu.

5 AĞUSTOS

✍ Liberal Köylü Partisi aralarında Ruhan Abdüssemat, Prof. Dr. Lütfi Aksu ve Abdülkadir Can'ın da yer aldığı heyet tarafından kuruldu.

10 AĞUSTOS

✍ Bulgaristan'daki komünist rejim Türkiye'ye verdiği notada Bulgaristan'da yaşayan 250 bin Türk'ün ülkeden hızlı ve topluca çıkarılacağını açıkladı. Bu tarihten itibaren başlayan göç dalgası sonucu bir sene içerisinde yaklaşık 150 bin Bulgar göçmeni Türkiye'ye kabul edildi.

13 AĞUSTOS

✍ Türkiye genelinde Muhtar ve İhtiyar Heyeti Seçimi yapıldı. Bu seçimle birlikte başlayan yerel seçim süreci 3 Eylül 1950'deki Belediye Meclisi ve 15 Ekim 1950'deki İl Genel Meclisi Seçimiyle devam etti.

15 AĞUSTOS

✍ Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı, ihracatı ve ithalatı yapılacak olan ürünleri liste hâlinde gösteren Dış Ticaret Rejimi Hakkında Karar'ı yayımladı. Bu Karar çerçevesinde 17 Ağustos'ta yayımlanan Dış Ticaret Rejimine Dair Talimat ile Türkiye'nin uluslararası ticaretinin artması hedeflendi.

Müfide İlhan (1911-1996)

3 EYLÜL

14 Mayıs 1950'deki Milletvekili Seçiminden sonra Türkiye yerel seçim sürecinde ikinci olarak 3 Eylül'de Belediye Meclisi Seçimi yapıldı. Yurt genelinde yapılan Belediye Meclisi Seçimine DP, CHP, MP ve Bağımsız adaylar katıldı. TBMM'deki tüm partilerin seçime katılmalarına karşın seçime katılım %53,2 gibi düşük bir orana tekabül etti. Bu dönemde belediye başkanları, mevzuat hükümleri doğrultusunda, seçmenler tarafından doğrudan seçilmedi. Seçmenlerin verdikleri oyla belediye meclisi üyesi olmaya hak kazanan yeni üyeler, kendi aralarından bir

üyeyi başkan olarak seçerek iki türlü bir sistemi uyguladılar.

Elde edilen oy oranı ve kazanılan belediye sayılarına bakıldığında oyların %57,6'sını DP; %37,5'ini CHP; %3,8'ini MP ve %3,3'ünü Bağımsızlar aldı. Bu sonuçlar istikametinde toplam 637 belde-nin 356'sını DP kazanırken; CHP 248, MP 8; karma adaylar 15 ve Bağımsız adaylar 10 yerde seçimi kazandı. DP merkez ilçelerde de ayrıca bir zafer elde etti. Nitekim DP toplam 63 merkez ilçeden Ankara, İstanbul, İzmir, Adana ve Bursa dâhil olmak üzere 45'ini kazanarak %71 oranında bir başarıya ulaştı.

Seçimle ilgili bir diğer önemli sonuç Türkiye'nin ilk kadın belediye başkanının bu seçimden sonra seçilmiş olmasıdır. Türkiye'nin ilk kadın Belediye Başkanı Müfide İlhan oldu. İçel'de (Mersin) yapılan seçimden sonra belediye meclis üyeleri Müfide İlhan'ı belediye başkanı seçmek suretiyle Türkiye'nin ilk kadın belediye başkanını da seçtiler. 1911'de İstanbul'da doğan Müfide İlhan Mareşal Fevzi Çakmak'ın kardeşinin kızıdır. Babasının Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesi'nde şehit düşmesinden sonra amcası Çakmak tarafından yetiştirildi. 1928'de İstanbul Öğretmen Okulundan mezun olan İlhan, önce öğretmenlik ve sonrasında ise çeşitli kurumlarda idarecilik yaptı. 1946'dan

itibaren DP'de siyaset yapmaya başladı. 1950 Belediye Seçiminde Mersin'de liste başı seçilmesinden sonra Belediye Meclisi tarafından belediye başkanı olarak seçildi.

5 EYLÜL

Üniversitelerarası Kurul, üniversiteye giriş şartlarını değiştirdi. Recep Peker hükûmeti döneminde diploma notuna göre yapılan yerleştirme işlemi terk edilerek üniversitelerin açıkladıkları kontenjandan fazla başvuru olması durumunda her üniversitenin bir giriş sınavı yapması kararlaştırıldı.

10 EYLÜL

Kore'de savaşmak üzere BM emrine verilen Türk birliğine 2. Zırhlı Tugay Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı'nın komuta etmesi kararlaştırıldı.

12 EYLÜL

Çalışma Partisi Av. Cevat Mimaroğlu, Ömer Fahri Ünsal, Bedrettin Örtensoy ve Mehmet Emin Özdemir tarafından kuruldu.

16 EYLÜL

Türkiye'nin 2 Ağustos 1950'de yinediği NATO'ya üyelik başvurusu reddedildi.

17 EYLÜL

Türkiye, Bulgaristan sınırından vizesiz geçiş yapanları engellemek adına sınırı kapattı.

20 EYLÜL

Bakanlar Kurulu, 1 Mart 1950'de TBMM'de kabul edilen kanunî düzenleme çerçevesinde, İs-

2 EKİM

Türkiye, İran'ın Tahran şehrinde toplanan '2. İslam İktisat Konferansı'na katıldı. Konferans- ta Türkiye'yi, 1949'da Karaçi'de düzenlenen birinci konferansta da yer alan, DP Kocaeli Millet- vekili Mümtaz Kavalcıoğlu ve onun başkanlığındaki heyet tem- sil etti. Konferansa Türkiye'nin yanı sıra Pakistan, Afganistan, İran, Irak, Suudi Arabistan, Mısır, Endonezya, Ürdün, Suriye ve Lübnan katılmıştı. Konferansın temel amacı Müslüman ülkeler arasın- da iktisadi ilişkiler tesis etmek ve ülkelerin kurumsal bir mali ve iktisadi yapıya sahip olmalarını sağlamaktı.

Konferansın başında 'İslam İkti- sat Teşkilatı' Başkanlık görevine Pakistan Maliye Vekili Ghulam Muhammed seçildi. Konferans muhtelif iktisadi ve mali konuları tartışmak üzere 12 farklı komi- tenin oluşturulmasıyla çalışma- larını tamamladı. Bu komiteler 'İcra ve İdare Komitesi; Teşkilat Komitesi; Maliye, Bankacılık ve Si- gorta Komitesi; İktisat Enstitüsü Komitesi; Mıntıkavî [Bölgesel] Planlama Komitesi; Beynelmilel Yardımları İdare Komitesi; İş ve İşçi Komitesi; Münakalat [Ulaş- tırma] ve Nakliyat Komitesi; Sa- nayi, Kalkınma, Kimya ve Maâdin Arama Komitesi, Ziraat Komi-

tanbul'daki Eyüp Sultan Türbe- si'nin yeniden ziyarete açılmasını kararlaştırdı.

Türkiye, Bulgaristan'la imzaladı- ğı protokol doğrultusunda sade- ce vize alan Türk göçmenlerin gi- rişine izin vererek sınırını yeniden açma kararı aldı.

28 EYLÜL

Kore'de savaşmak üzere BM em- rine verilen Türk birliği üç Ame- rikan gemisiyle Türkiye'den yola çıktı.

tesî; Ticaret ve Ticaret Odaları Komitesi ile Basın Komitesinden meydana geliyordu. Maliye, Bankacılık ve Sigorta Komitesinin başkanlığına Türkiye Heyeti Başkanı Kavalcıoğlu seçildi.

Konferansta 1949 yılında alınan kararlar gözden geçirilmekle birlikte Müslüman ülkelerin iktisadi ve mali sistemlerini etkileyen önemli kararlar da alınmıştı. Bu minvalde üye ülkelerin hâlihazırda dâhil oldukları sterlin para sahasından çıkmaları yönünde bir irade oluşmuş ve bu konuyla ilgili olarak ilk adımı Pakistan atmıştı. Ayrıca Müslüman ülkelerde bilgili, uzman ve kabiliyetli iktisatçılar yetiştirmek üzere 'İktisat Enstitüsü' kurulması kararlaştırıldı. Pakistan'ın öncülüğünde kurulması düşünülen bu yeni kurumun en büyük finansörü Pakistanlı Ağa Han oldu. Türkiye heyeti konferans dönüşü hükûmete sunduğu değerlendirme raporunda yeni tesis edilecek bu enstitüye büyük önem vermiş ve uygun görülmesi hâlinde bu kurumun Van'da kurulabileceğini teklif etmişti. Ayrıca raporda Türkiye'nin Afganistan, Pakistan ve Endonezya başta olmak üzere Müslüman ülkelerle mali ve iktisadi temasa geçerek ticari ilişkilerini artırmasının taşıdığı anlam ve değer vurgulanmıştı.

3 EKİM

Demokrat İşçi Partisi Av. Dr. Orhan Asal, Üzeyir Kuran, Nizamettin Yalçınyuva, Rıza Durak, Yusuf Arslan, Mehmet Dorman tarafından kuruldu.

4 EKİM

Bakanlar Kurulu, dış ticaret rejimine ilişkin 10 Ağustos 1950'de aldığı karar çerçevesinde ithalatı serbest olan maddeleri gösteren listeyi yayımladı.

15 EKİM

Türkiye genelinde yapılan İl Genel Meclisi Seçimlerinde DP 63 ilin 55'inde seçimi kazandı. 13 Ağustos'ta Muhtar ve İhtiyar Heyeti Seçimiyle başlayan ve 3 Eylül'deki Belediye Meclis Seçimiyle devam eden 1950 senesindeki yerel seçim süreci tamamlanmış oldu.

17 EKİM

Milletlerarası Sivil Havacılık Kongresi İstanbul'da başladı.

Kore'ye ulaşan ilk Türk Tugayı Pusan'da karaya çıktı.

21 EKİM

İlkokullarda din dersinin seçmeli olarak eğitim programına dâhil edilmesi kararlaştırıldı. 3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabulünden kısa süre sonra ilk ve orta dereceli okullarda din dersleri eğitime son verilmişti. Bu doğrultuda din dersleri 1924'te liselerin, 1927'de ortaokulların ve 1927 ile 1939 yılları arasında kademeli olarak ilkokulların ve 1937'de öğretmen okullarının eğitim programından çıkartılmıştı. Türkiye'nin çok partili siyasi hayata geçmesiyle birlikte toplumdan yoğun biçimde gelen talepler arasında okullarda din eğitiminin yeniden verilmesi isteği de yer almıştı. 1920'li yılların ortasından itibaren kademeli biçimde ilkokul, ortaokul ve liselerin eğitim programından çıkartılan din eğitimi dersleri 1947 yılından itibaren yeniden eğitim programına alınmaya başlandı. Bu kapsamda ilk olarak, Recep

Peker hükûmeti dönemine denk gelen 1947 yılının Temmuz ayında, ilkokulu bitirmiş çocuklara İslam dininin akidelerini ve ibadet esaslarını öğretmek amacıyla medeni haklara sahip her vatandaşın, önceden MEB'den izin almak şartıyla, 'Din Bilgileri Dershaneleri' adı altında özel din eğitimi kurumu açmalarına müsaade edildi.

Okullarda verilecek din dersleriyle ilgili düzenlemeler ise Hasan Saka hükûmeti dönemine denk gelen 25 Kasım 1948'de gerçekleşti. Bu tarihte alınan karar neticesinde 16 Şubat 1949'dan itibaren ilkokulların 4 ve 5. sınıflarında seçmeli ve aynı zamanda velilerin isteğine bağlı olarak din dersleri okutulması kararlaştırıldı. Yapılan bu düzenlemelerden sonra bu derslere halkın yoğun bir ilgisinin olduğu görüldü. Nitekim İstanbul'da velilerin %93'ü, taşrada ise neredeyse tamamı çocuklarının bu dersi almaları için başvuruda bulunmuşlardı. Toplumun bu yoğun ilgisi ve talebi sonucunda I. Menderes hükûmeti bu derslerle ilgili veli izni şartında düzenlemeye gitti. Bu doğrultuda MEB 1950-1951 ders yılı başında konuyla ilgili bir tebliğ yayımladı. Bu tebliğde, ilkokulların 4 ve 5. sınıflarında

okutulan din derslerinin diğer derslerle birlikte seçmeli olarak verilmesi, Bakanlıkça daha önce basılmış olan ilkokul din dersi kitaplarının yeterli olduğu, bu hususta öğretmenler için ayrıca yardımcı bir kitabın basılması ve çocuklarının bu dersi almasını istemeyen velilerin sene başında bunu okul idaresine bildirmeleri ifade edildi. İlkokullarla ilgili bu düzenlemeden sonra 1956'da ortaokul 1 ve 2. sınıflara da seçmeli din dersi eğitiminin verilmesi kararlaştırıldı.

Seçmeli din dersi eğitimi lise 1 ve 2. sınıflara 1967'de, ortaokul ve liselerin 3. sınıflarına ise 1976'da getirilecekti. 1982'de yapılan düzenlemeyle seçmeli din dersi okullardaki zorunlu ahlak dersiyle birleştirilerek 'Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi' adı altında zorunlu ders biçiminde ilk ve orta dereceli okulların programına dâhil edilecekti.

22 EKİM

Türkiye genelinde nüfus sayımı yapıldı. Aynı gün tamamlanan sayım sonuçlarına göre Türkiye'nin nüfusu 20.947.188 olarak tespit edildi. 1945'te yapılan bir

önceki sayıma göre Türkiye nüfusu 2.157.014 artmıştı. Sayım sonucunda erkek nüfus 10.527.085 olarak tespit edilirken, kadın nüfusunun 10.420.103 olduğu kayıt altına alındı. Nüfus sayımının dikkat çeken göstergelerinden birini kırsal ve kent nüfus sayıları oluşturuyordu. İç göç hareketlerinin henüz yoğun şekilde başlamadığı Türkiye'de nüfusun büyük kısmı bu dönemde köylerde yaşıyordu. Nitekim sayım sonuçlarına bakıldığında toplam nüfusun %74,96'sına tekabül eden 15.702.851 kişinin köylerde yaşadığı anlaşılmaktadır. Şehirlerde yaşayan toplam nüfus ise 5.244.337 olarak belirtilmişti. Türkiye'nin üç büyük şehriden İstanbul'un nüfusu 1.166.477; Ankara'nın nüfusu 819.693 ve İzmir'in nüfusu 768.411 idi.

Cumhuriyet Bayramı tüm yurttta coşkuyla kutlandı.

1 KASIM

Cumhurbaşkanı Celâl Bayar, TBMM'nin Dokuzuncu Dönem İkinci Yasama Yılı'nın Birinci Toplantısı açılış söylevini TBMM'de yaptı.

TBMM Başkanlığı seçimi için yapılan seçim neticesinde oylamaya katılan 340 milletvekilinin 339'unun oyunu alan İçel Milletvekili Refik Koraltan yeniden TBMM Başkanı oldu.

4 KASIM

Türkiye, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan ve o zamanki adı 'İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme' olan AİHS'yi 4 Kasım

1950'de Konseye üye tüm devletlerle birlikte imzaladı. Roma'da kabul edilen sözleşme Türkiye'de 3 Eylül 1953'te yürürlüğe kondu. 59 madde olarak kabul edilen AİHS sonraki yıllarda yapılan eklerle nihai hâlini aldı.

Sözleşme, esas olarak, Avrupa Konseyine üye ülkelerdeki temel hak ve hürriyetleri garanti altına almayı amaçlıyordu. Nitekim AİHS'de insan haklarına saygı yükümlülüğü (mad. 1), yaşam hakkı (mad. 2), işkence yasağı (mad. 3), özgürlük ve güvenlik hakkı (mad. 5), adil yargılanma hakkı (mad. 6), düşünce, vicdan ve din özgürlüğü (mad. 9), ifade özgürlüğü (mad. 10) ile toplantı ve dernek kurma özgürlüğü (mad. 11) başta olmak üzere bireysel hakların korunduğu hüküm altına alındı. Konsey, sözleşme kapsamında zikredilen haklarla ilgili hukuki ihtilafları çözmek adına her bir üye devletin temsilcisinin yer alacağı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kurulduğunu ilan etti. AİHS'de Mahkemenin kuruluş, görev ve yetkileri detaylı biçimde izah edildiği gibi taraf ülkelerin sözleşmedeki maddeleri ihlal ettiği iddiasıyla gerçek kişilerin, hükûmet dışı kuruluşların veya kişi gruplarının uğradıkları zararın tazmini için Mahkemeye bireysel başvuruda bulunabilecekleri de ifade edildi. Türkiye, Mahkemeye bireysel başvuru hakkını 1987'de; zorunlu yargı yetkisini ise 1990'da tanıdı.

Bakanlar Kurulu, ilkokullarda seçmeli din dersinin verilmesiyle ilgili MEB'in aldığı karardan sonra ilave kararlar aldı. Kararda bu eğitimin Türk çocuklarının dinî ihtiyaçlarına cevap veremeyi amaçladığı; Bakanlıkça daha önce basılmış olan ders kitaplarının yeterli olduğu; öğretmenler için ayrıca yardımcı bir kitabın basılması; derslerin öncelikli olarak talep eden öğretmenlerce verilmesi ve çocuklarının dersten muafiyetini isteyen velilerin sene başında bunu okul idaresine bildirmeleri ifade edildi.

10 KASIM

Ulu Önder ebediyete intikal edişinin 12. yılında bütün yurttan anıldı.

14 KASIM

Şair Orhan Veli Kanık, 36 yaşında İstanbul'da vefat etti. 1914'te İstanbul'da doğan Kanık, İstanbul ve Ankara'daki tahsil hayatından sonra öğretmenlik ve memurluk olmak üzere farklı görevlerde bulundu. Duygusal olarak nitelenen karakteri nedeniyle kederli olduğu kadar eğlenceye de düşkün bir hâli olduğu belirtildi. Nitekim içkiye ve gece hayatına olan düşkünlüğü nedeniyle bünyesi giderek zayıflamış ve genç yaşta hayatını kaybetti. Kanık'ın naaşı

Orhan Veli Kanık (1914-1950)

Rumeli Hisarı semtindeki Aşıyan Mezarlığı'na defnedildi.

Orhan Veli kısa edebî hayatında etkili bir şair ve mütercim olmuştur. 1941'de çıkarmış olduğu 'Garip' isimli kitabına imzalarını koyan Melih Cevdet ve Oktay Rifat'la birlikte 'Garipçiler' olarak anılmışlardır. 1941'deki 'Garip' adlı şiir kitabından sonra 1945'te 'Vazgeçemediğim', 1946'da 'Destan Gibi', 1947'de 'Yenisi' ve 1949'da 'Karşı' isimli şiir kitaplarını yayımlamıştır. 'Anlatamıyorum', 'Güzel Havalar' ve 'Hürriyete Doğru' gibi çokça bilinen şiirlerinin tamamı 1951'de 'Bütün Şiirleri' adıyla tek bir kitapta toplanmıştır. Yazdığı şiirlerin yanı sıra Fransızcadan birçok eseri Türkçeye kazandırmıştır. 'La Fontaine'in Masalları' ve 'Fransız Şiiri Antolojisi' bu tercüme eserler arasında yer almıştır.

26 KASIM

Çin, Kuzey Kore'nin yanında Kore Savaşı'na resmen katıldı. Çin, BM askerî birliğinin Kuzey Kore topraklarına girmesi hâlinde Kore'nin yanında savaşa gireceğini 2 Ekim'de duyurmuştu.

30 KASIM

Türkiye, 17 Eylül'de kapattığı Bulgaristan sınırını 20 Eylül'de Bulgaristan'la imzaladığı anlaşma doğrultusunda açarak Türk göçmenleri kabul etmeye yeniden başladı.

4 ARALIK

TBMM, Birleşmiş Milletler Orduları Saflarında Kore'de Savaşan Kahramanlarımıza Türkiye Büyük Millet Meclisinin Yürekten Minnet ve Şükran Duygularının Bir Kere Daha Duyurulmasına Dair Önerge'yi kabul etti. Böylece TBMM Kore'de savaşan askerlerimize 27 Kasım'da ilettiği selam, sevgi ve başarı temennisinden sonra yeni bir karar daha almış oldu.

9 ARALIK

Kore'de şehit düşen ve savaşan Türk askerleri için Millî Türk Talebe Birliği tarafından İstanbul'da miting düzenlendi.

10 ARALIK

Türkiye Anıtlar Derneği tarafından Kore'de şehit olan Türk askerleri için Süleymaniye Camii'inde mevlit programı düzenlendi. 30 binden fazla kişinin katıldığı merasimde şehitler için okunan mevlit Ankara ve İstanbul Radyolarında da yayımlandı. Merasime İstanbul Vali Muavini Fuat Alper, Birinci Ordu Müfettiş Vekili Korgeneral Şükrü Kanatlı, Diyanet İşleri Reisi Ahmet Hamdi Akseki de katıldı.

11 ARALIK

 TBMM'de *Kore'ye Gönderilen Savaş Birliği Hakkında Başbakan'dan Gensoru Açılmasına Dair Önerge'nin* 10 saat görüşülmesi sonucu hükûmetin Türk askerlerini Kore'ye gönderme kararı 39 ret ve 1 çekimser oya karşı 311 lehte oyla onandı.

12 ARALIK

 DP hükûmeti, CHP'nin parti genel merkezi olarak kullandığı Birinci Meclis binasını devlete ait olduğu gerekçesiyle Hazineye devretti. Bu binanın, 1952'de Maarif Vekâletinin kullanımına sunulmasından sonra Vekâletçe 1957'de alınan kararla, müzeye dönüştürülmesi kararlaştırıldı. 'Büyük Millet Meclisi Müzesi' adıyla kurulan müze 23 Nisan 1961'de halkın ziyaretine açıldı. CHP'ye geçmişte kamu kurumlarınca bedelsiz devredilen diğer mülkler ile CHP bünyesinde faaliyet gösteren Halkevleri ile halk odalarına ait mal varlıklarının da Hazineye aktarılması konusu ilerleyen dönemde de tartışılmaya devam etti. TBMM 8 Ağustos 1951'de kabul ettiği 5830 sayılı Kanun'la bu mal varlıklarının Hazineye aktarılmasını kabul etti.

1951

2 OCAK

Türkiye'nin BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliği başladı. BM Genel Kurulunda 7 Ekim 1950 günü yapılan oylama neticesinde Türkiye'nin BM Güvenlik Konseyi geçici üyesi olması kabul edilmişti. Böylece Türkiye 2 Ocak 1951 tarihinden itibaren iki yıl süreyle BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliği görevini yürütmeye başlamış oldu. 24 Ekim 1945'te kurulmuş olan BM'nin 51 kurucu üyesinden biri olan Türkiye teşkilatın uluslararası barış ve güvenlikle ilgili organının da üyesi sıfatını kazandı. Türkiye'yi BM Güvenlik Konseyinde Türkiye'nin BM'deki Daimî Delegesi Selim Sarper, yedek delege olarak Adnan Kural, müşavir

İlhan Savut, kâtip Pertev Subaşı ve Vecdi Türel'den müteşekkil heyet temsil etti.

Böylece Türkiye 25 Temmuz 1950'de BM emrinde görev almak üzere Kore'ye asker gönderme kararı almasından sonra uluslararası güvenlik alanında yeni bir sürecin içinde yer almıştı. Bu süreç 1950 yılında iki kez yapılan NATO üyeliğine yönelik başvurunun 18 Şubat 1952'de kabul edilmesiyle devam etti. Türkiye BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine bu tarihten sonra üç defa daha seçildi. 1954-1955 yıllarındaki geçici üyelikten sonra 1961'de Polonya'yla birlikte bir yıllık yarı dönemde Konseyde yer aldı. Türkiye en son 2009-2010 yıllarında BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine seçildi.

4 OCAK

Çin ve Kuzey Kore birlikleri, Seul şehrini işgal etti. BM kuvvetleri şehri 14 Mart'ta işgalcilerden kurtardı.

8 OCAK

Kore'de yaralanan gazilerden ilk katile İstanbul'a geldi. Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes gazileri İstanbul'da tedavi gördükleri hastanede ziyaret etti.

9 OCAK

Diyanet İşleri Başkanı ve din alimi Ahmet Hamdi Akseki Ankara'da vefat etti. Akseki'nin naaşı 10 Ocak'ta Hacı Bayram-ı Veli Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından Ankara'daki Cebeci Asri Mezarlığı'na defnedildi. Dinî ilimlerin yanı sıra Arapça, Farsça ve İngilizce bilen Ahmet Hamdi Akseki, sadece Türkiye'de değil tüm İslam âleminde oldukça muteber bir âlim olarak kabul edilmiştir. Nitekim 9-11 Şubat 1951 tarihlerinde Pakistan'da düzenlenecek ve Türkiye'nin de katılacağı 'Dünya İslam Konferansı'na başkanlık etmesinin kararlaştırılması bu itibarını gösterir niteliktedir.

DİB'in 3. Başkanı olan Akseki, 1887 yılında Antalya Akseki'nin Güzelsu nahiyesinde doğdu. Köyündeki medreseden aldığı ilk eğitiminden sonra Ödemiş'te medrese eğitimi almış ve 1905'te İstanbul'a geldi. Darülfünun Ulûm-ı Âliye-i Diniye Şubesinde üç sene okuduktan sonra Dâru'l Hılafeti'l-Aliye Medresesinden mezun oldu. Ayrıca Medresetu'l Mütetassısînde felsefe-kelam ve hikmet kısımlarında da öğrenim gördü. İstanbul'un çeşitli camilerinde görev aldıktan sonra Medresetu'l İrşad'da tarih felsefesi, psikoloji ve sosyoloji dersleri verdi.

Ahmet Hamdi Akseki (1887-1951)

Millî Mücadele yıllarında Ankara'ya gelerek vaaz ve konferanslarıyla Kurtuluş Savaşı'nı destekledi. 1924'te DİB'in kurulmasıyla birlikte Müşavere Heyeti üyeliğine seçildi. 1939 yılına gelindiğinde ise Başkanlığın tek başkan yardımcısı olarak görevlendirildi. DİB'in 2. Başkanı Şerafettin Yaltkaya'nın vefatı üzerine 24 Nisan 1947'de Diyanet İşleri Başkanı olarak atandı. Ahmet Hamdi Akseki idari görevlerinin yanı sıra toplumun yoğun ilgi gösterdiği birçok ilmî eser de kaleme aldı.

12 OCAK

TBMM, 5697 sayılı Kanun'la Türkiye'deki özel sermayenin ihtiyaç duyduğu finansmanın temin edilmesini amaçladı.

BM tarafından 9 Aralık 1948'de kabul edilen Uluslararası Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi yürürlüğe girdi.

13 OCAK

Çalışma Bakanlığı tarafından hazırlanan Asgarî Ücretlerin Tesbitine Müteallik Yönetmelik Resmî Gazete'de yayımlandı. Böylece asgarî ücretin tespitine ve uygulanmasına ilişkin usul ve esas belirlendi. 8 Haziran 1936 tarihinde kabul edilen 3008 sayılı İş Kanunu'nun 32'nci maddesinde işçi ücretlerinin en az sınırının bir nizamnameyle tespit edileceği belirtilmekle birlikte ilgili mevzuat ve uygulama 1951 yılında hayata geçti.

1951'de yürürlüğe giren yönetmelikle asgari ücretin tanımı yapılmış, kadın ve erkek işçilerin

alacakları asgari ücretin eşit olacağı belirtilmiş, asgari ücretin her bölgenin özel durumu ile iş kolları dikkate alınarak tespit edileceği öngörülmüş ve bu bölgelerdeki asgari ücretin tespiti için komisyonlar kurulacağı ifade edilmişti. Asgari ücreti tespit edecek komisyonun ilgili bölgedeki çalışma müdürü veya teşkilata mensup yetkili kişi başkanlığında bir işçi ve işveren temsilcisinden, bölgedeki ticaret ve sanayi odası ve varsa ziraat odası üyesinden, belediye encümeni temsilcisinden, bölgedeki hükûmet doktorundan ve sendika üyesinden oluşacağı kararlaştırılmıştı.

Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden sonra 1951 yılından itibaren illere ve iş kollarına ilişkin asgari ücret tespit işlemleri peyderpey gerçekleşmeye başladı. Buna göre ilk olarak 1951'de Seyhan (Adana), Hatay ve İçel (Mersin) illerinde 5 farklı iş kolunda asgari ücret tespit edildi. İlk tespit işlemlerinin ardından 1951 ila 1959 yıllarında toplam 39 ilde asgari ücret ilk defa belirlendi. Asgari ücret İzmir'de 1952 senesinde, İstanbul'da 1954 senesinde ve Ankara'da ise 1956 senesinde ilk kez tespit edildi.

18 OCAK

Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç etmek durumunda kalan Türk göçmenlere Marshall Yardımı'ndan ödenek ayrılmasına karar verildi.

7 ŞUBAT

8 Mart 1950'de 5590 sayılı Kanun'la kurulan TOBB faaliyetlerine başladı. Birliğin ilk başkanlığına Üzeyir Avunduk seçildi.

9 ŞUBAT

Diyanet İşleri Başkanı Ahmet Hamdi Akseki vefat etti.

DP Konya Milletvekili Ömer Rıza Doğrul; Ahmet Hamdi Akseki'nin vefatı dolayısı ile onun yerine 9 ila 11 Şubat 1951 tarihlerinde Pakistan'ın Karaçi şehrinde dü-

zenlenen Dünya Müslümanlar Konferansı'na katıldı. Böylece Türkiye 2 Ekim 1950'de katıldığı Tahran'daki İslâm İktisat Konferansı'ndan sonra Müslüman ülkelerin dâhil olduğu bir başka uluslararası konferansa daha katılmış oldu. Bu ilişkiler sonraki yıllarda da devam etti. Bir yıl sonra tekrar yapılan konferansa Türkiye'den Nuri Demirağ, Demirağ'ın damadı Mehmet Kum ve Ali Fuad Başgil katıldı.

1951'de düzenlenen konferansın temel amaçlarından biri İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde Müslüman ülkeler arasındaki iş birliği imkânlarını artırmaya çalışmaktı. Özellikle yapılan görüşmelerde kara yolundan birbirine bağlı durumda olan Türkiye, Irak, İran, Afganistan ve Pakistan arasında bir bağlantı kurmanın önemine temas edilmişti. Böylece konferansta, Doğrul'un talep ve gayretleri neticesinde, Teşkilat için bir anayasa metni hazırlanması kararlaştırıldı. Ömer Rıza Doğrul, konferansın tamamlanmasını müteakip yapılan çalışmalarla ilgili değerlendirme ve gözlemlerini yayımladı. Konferansta kendisinin dikkatini çeken en önemli hususların başında, Türkiye'nin İslam âlemiyle ilişkilerini belirli bir dönem azaltmasına

karşın, Türkiye'ye beslenen ilgi ve alakanın konferansta tekrar canlanması yönündeki gözlemi olduğunu ifade etti. Doğrul bu tespitten hareketle, kendi ifadesiyle, 'inkılâbımızla, terakki hamlemizle ve inhitat mikroplarına karşı savaşımızla' Türkiye'nin Müslüman ülkelere liderlik edebileceğini belirtti. Nitekim Doğrul, konferansta Türk inkılabı hakkında bir konuşma da yaptı ve Türkiye'nin yaşadığı siyasi değişim hakkında katılımcılara bilgi verdi. Bu konuşmasında Türk inkılabının dini siyasete alet olmaktan kurtararak İslam'ın her türlü baskı ve suistimelden uzaklaştırıldığı yönünde değerlendirmede bulundu.

12 ŞUBAT

ABD, Türkiye'ye 500 milyon TL tutarında aynı yardımda bulunmayı kabul etti.

13 ŞUBAT

ABD'nin Ankara Büyükelçisi McGhee Orta Doğu'nun güvenliğiyle ilgili olarak Ankara'da Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes'le görüştü.

14 ŞUBAT

ABD'li büyükelçiler Orta Doğu'nun güvenliğiyle ilgili konuları görüşmek üzere İstanbul'da bir araya geldi. 21 Şubat'a kadar süren konferansta Türkiye'nin bölgedeki etkinliğinin artırılması yönünde görüş bildirildi.

'Harika Çocuk' olarak bilinen piyanist İdil Biret, Paris'te verdiği ilk piyano resitalinde büyük beğeni topladı.

İdil Biret (1941-)

23 ŞUBAT

Kore'de şehit olan askerlerimiz için TBMM'de bir dakikalık saygı duruşu yapıldı.

27 ŞUBAT

Kırşehir'de bir Atatürk büstü tahrip edildi. Olayın basında yer bulmasından sonra ilerleyen aylarda Kırşehir ve Ankara'da mitingler düzenlendi. TBMM benzer hadiselerin tekrar yaşanmaması için 25 Temmuz 1951'de 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun'u kabul etti.

1 MART

2 Haziran 1950'de kuruluşu gerçekleşen TSKB (Türk Sınai Kalkınma Bankası) faaliyetlerine başladı.

5 MART

Atatürk heykeline yapılan saldırıyı kınamak için Kırşehir'de büyük bir protesto mitingi düzenlendi.

Eskişehir'de yaşanan sel ve su taşkını sonucu 6 kişi vefat etti. Felaket nedeniyle 3.000 kadar ev tamamen yıkılırken on binlerce insan selden etkilendi.

7 MART

İngiliz şirketi tarafından idare edilen İran petrollerinin millîleştirilmesi için çıkan olaylar sonucu İran Başbakanı Ali Razmara öldürüldü.

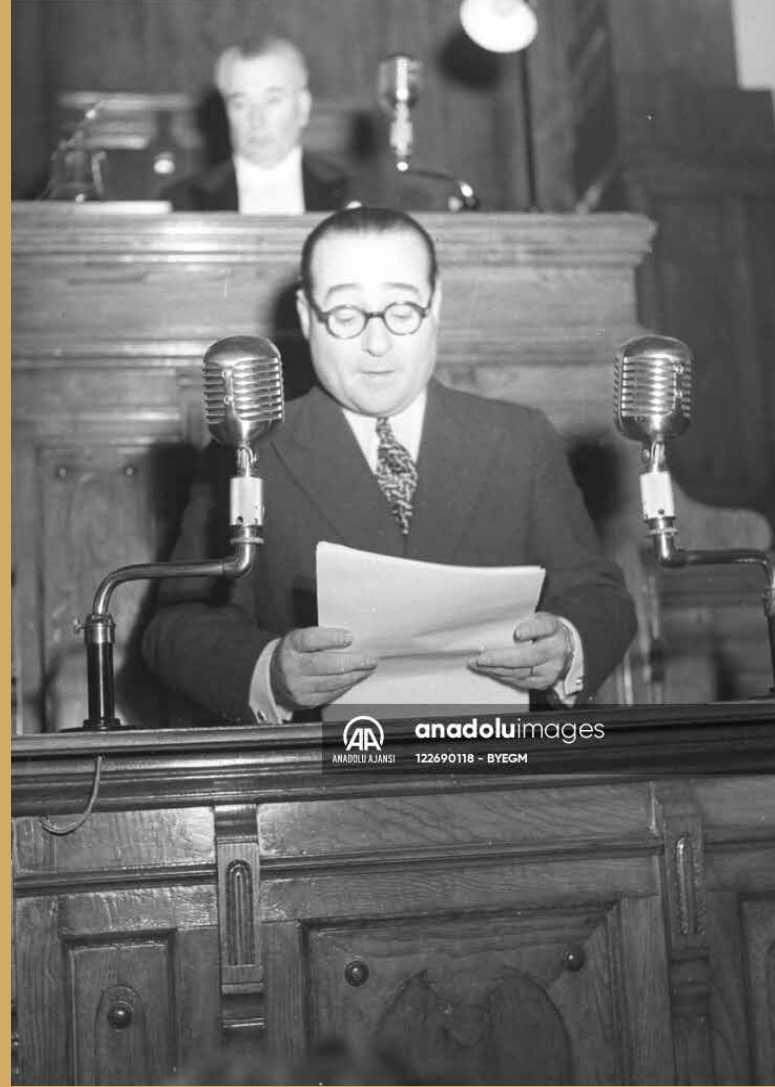
8 MART

I. Menderes hükûmeti istifa etti. Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından 9 Mart'ta yeni hükûmeti kurmakla görevlendirilen Menderes 30 Mart'ta yeni hükûmetin programını TBMM'de okudu.

24 MART

TBMM, 5 Mart'ta Eskişehir'de yaşanan sel felaketinde evlerini kaybeden vatandaşlara yeni konut temin edilmesi amacıyla 5663 sayılı Eskişehir'de Sel Baskınından Zarar Görenler İçin Yaptırılacak Meskenler Hakkında Kanun'u kabul etti.

İzmir Fuarı'nın olduğu dönemde süreli şekilde yayın yapan İzmir Radyosu sürekli yayına geçti. İzmir Radyosu Bakanlar Kurulu Kararı'yla verilen yetkiye dayanarak İzmir Belediyesi tarafından işletildi.

Adnan Menderes (1899-1961)

30 MART

II. Menderes hükûmetinin programı TBMM'de okundu. TBMM'ye 26 Mart 1951'de sunulan 8 Mart 1951 tarihli Cumhurbaşkanı tezkeresinde Başbakan Adnan Menderes'in hükûmetten çekildiği ve istifasının kabul edildiği belirtildi. 9 Mart tarihli Cumhurbaşkanlığı tezkeresinde ise Menderes'in yeni hükûmeti kurmakla görev-

lendirildiği ve Başbakan tarafından sunulan Bakanlar Kurulu listesinin Cumhurbaşkanlığınca onandığı ifade edildi. Başbakan Menderes hükûmet programını 30 Mart'ta TBMM'de okumuştur. 2 Nisan günü yapılan oturumda

346'ya karşı 50 oyla II. Menderes hükûmeti TBMM'den güvenoyu aldı.

II. Menderes hükûmetinin Bakanlar Kurulu şu şekildeydi:

Başbakan	Adnan Menderes (İstanbul Milletvekili)
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı	Samet Ağaoğlu (Manisa Milletvekili)
Devlet Bakanı	Refik Şevket İnce (Manisa Milletvekili)
Adalet Bakanı	Rükneddin Nasuhioğlu (Edirne Milletvekili)
Millî Savunma Bakanı	Hulusi Köymen (Bursa Milletvekili)
İçişleri Bakanı	Halil Özyörük (İzmir Milletvekili)
Dışişleri Bakanı	Prof. Dr. Fuad Köprülü (İstanbul Milletvekili)
Maliye Bakanı	Hasan Polatkan (Eskişehir Milletvekili)
Millî Eğitim Bakanı	Tevfik İleri (Samsun Milletvekili)
Bayındırlık Bakanı	Kemal Zeytinoğlu (Eskişehir Milletvekili)
Ekonomi ve Ticaret Bakanı	Prof. Dr. Muhlis Ete (Ankara Milletvekili)
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	Ekrem Hayri Üstündağ (İzmir Milletvekili)
Gümrük ve Tekel Bakanı	Prof. Dr. Rıfki Salim Burçak (Erzurum Milletvekili)
Tarım Bakanı	Nedim Ökmen (Maraş Milletvekili)
Ulaştırma Bakanı	Seyfi Kurtbek (Ankara Milletvekili)
Çalışma Bakanı	Nuri Özsan (Muğla Milletvekili)
İşletmeler Bakanı	Hakkı Gedik (Kütahya Milletvekili)

09.03.1951 ile 17.05.1954 tarihleri arasında görev yapan II. Menderes hükûmetinde ilerleyen dönemde Fethi Çelikbaş, Fevzi Lütüfi Karaosmanoğlu, Y. Muammer Alakant ve Hüseyin Celal Yardımcı Devlet Bakanı; Osman Şevki Çiçekdağ Adalet Bakanı; Seyfi Kurtbek ve Kenan Yılmaz Millî Savunma Bakanı; Fevzi Lütüfi Karaosmanoğlu ve İ. Ethem Menderes İçişleri Bakanı; Rıfki Salim Burçak Millî Eğitim Bakanı; Ali Enver Güreli ve Fethi Çelikbaş Ekonomi ve Ticaret Bakanı; Nuri Özsan, İbrahim Sıtkı Yırcalı ve Emin Kalafat Gümrük ve Tekel Bakanı; Yümnü Üresin Ulaştırma Bakanı; Samet Ağaoğlu ve Hayrettin Erkmén Çalışma Bakanı; İbrahim Sıtkı Yırcalı İşletmeler Bakanı olarak görev yapmışlardı.

2 NİSAN

II. Menderes hükûmeti TBMM'den güvenoyu alarak faaliyetlerine başladı.

9 NİSAN

Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı tarafından düzenlenen Sanayi Kongresi 9 ila 14 Nisan 1951 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirildi. Açılış konuşmasını Ekonomi ve Ticaret Bakanı Prof. Muhlis Ete'nin yaptığı programa TBMM Başkanı Refik Koraltan ve

Ankara'da toplanacak olan sanayi kongresi

Kongrede ithalatçıların yerli sanayi erbabının şiddetli münakaşalara tutuşacağı söyleniyor

Pazartesi günü Ankara'da toplanacak olan Türkiye Sanayi Kongresine iştirak etmek üzere şehrimizden müracaat eden sanayicilerin sayısı yetmiş beşi bulmuştur. Fakat kongrenin diğer vilayetlerden katılacak temsilcilerle de çok kalabalık olacağı ve neticede ele alınacak mevzuların dağılacağı göz önünde tutularak mevcudun elli kişiye indirilmesi uygun görülmüştür. Bu karara göre, İstanbul Bölge Sanayi Birliğince kongreye iştirak edenler ancak 50 kişi olarak tesbit edilmiştir.

Bölge Sanayi Birliği Umumi Kâtibi Halit Gülerüz'ün de bulunduğu sanayicilerden müteşekkül heyet bugün Ankara'ya hareket edecektir. Bundan başka İstanbul Tüccar

Derneğini temsilen 11 ve Ticaret Odasını temsilen de 6 kişilik diğer iki heyet de pazar günü Ankara'ya gideceklerdir. Muntaka Ticaret Müdürlüğü de kongrede hazır bulunmak üzere Başmüfettiş Hikmet Somay'ı vazifelendirmiştir.

Kongreye sanayicilerle beraber ithalatçıların da çağrılmış bulunması, toplantının münakaşalı geçeceği kanaatini tevlit etmektedir. Bilindiği gibi ithalatçıların düşünce ve görüşleri ile sanayicilerin görüşü ve arzuları birbirini tutmamaktadır. Söylendiğine göre kongrede, sanayicilerin bilhassa ithalatın tahdit edilmesi hususundaki görüş ve arzuları, ithalatçıların tarafından kabul edilmeyecek ve böylece münakaşalara yol açılmış olacaktır.

Başbakan Adnan Menderes de katıldı. Ete, konuşmasında Türkiye'de 1938 ile 1950 yıllarında uygulanan 'devletçilik politikalarını' eleştirdikten sonra amaçlarının 'iktisadi demokrasi' kurmak olduğunu vurguladı.

Sanayi Kongresi 'Sanayi Politikasının Ana Hatları', 'Sanayinin Teşkilatlandırılması', 'Sanayinin Teşvik ve Himayesi', 'Sanayinin Murakabesi' ve 'Sanayinin Olağanüstü Zamanlardaki Durumu, Alınması Gereken Tedbirler Vesair Teklifler' adı altında beş ayrı komisyon şeklinde çalışmalarına başladı. Komisyonların üç günlük çalışmasını müteakip 13 Nisan'da komisyonların hazırladıkları raporlar müzakerelere edilerek oylamaya sunuldu.

Komisyonlarca hazırlanan raporların genel özelliğine bakıldığında sanayi politikalarında devletçi anlayışın terk edilerek özel sektörün güçlendirilmesine yönelik anlayışın hâkim olduğu görülmektedir. Nitekim kongrede bir 'İktisat Şurası' kurulması kararının alınmasında da özel sektörün geliştirilmesine yönelik bir amaç etkili oldu. Kongrenin tamamlanmasından sonra Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı Kongreyle ilgili olarak 1951 Sanayi kongresi isimli bir kitap yayımladı.

18 NİSAN

Fransa, Federal Almanya, Belçika, İtalya, Hollanda ve Lüksemburg arasında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Anlaşması Paris'te imzalandı.

21 NİSAN

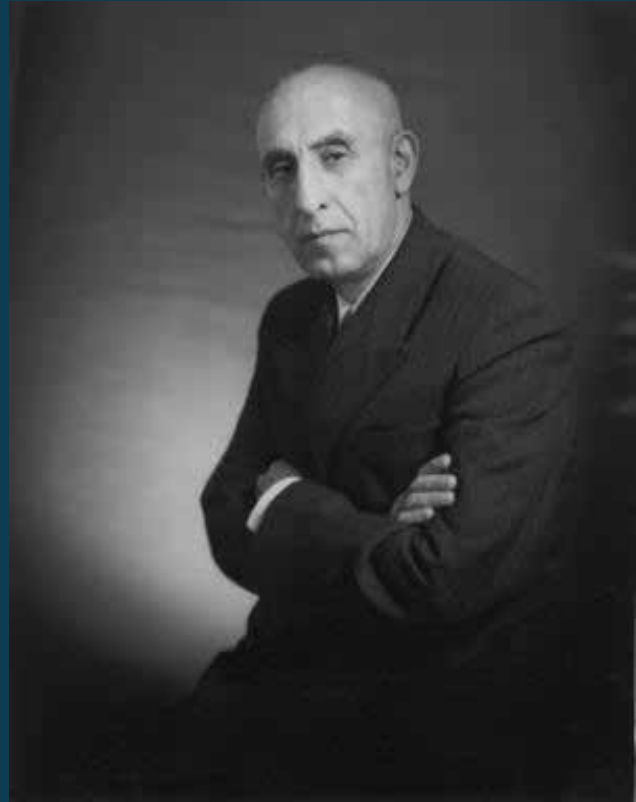
Biten Torquay Müzakereleri sonunda Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) imzalandı. Bakanlar Kurulu Türkiye'nin GATT'ye ilişkin Torquay Protokolü'nü 23 Ağustos'ta kabul etti.

23 NİSAN

Millî Egemenlik ve Çocuk Bayramı tüm yurttaki coşkuyla kutlandı.

28 NİSAN

İran'da öldürülen Ali Razmara'nın yerine Başbakanlığa Muhammed Musaddık getirildi. Musaddık Başbakan olduktan iki gün sonra İran petrolünü millîleştirdi.

Muhammed Musaddık (1882-1967)

30 NİSAN

Türk Millî Güreş Takımı Dünya Serbest Güreş Şampiyonu oldu. Millî Takım Yaşar Doğu, Celal Atik, Nurettin Zafer, Haydar Zafer, Nasuh Akar, Ali Yücel, İbrahim Zengin ve Adil Candemir'den oluşuyordu.

8 MAYIS

ABD, hidrojen bombasını ilk kez Büyük Okyanus'taki Eniwetok Atolü'nde denedi. Uzun süre bu konuda çalışma yaptığını reddeden ABD, Hiroşima'ya ve Nagazaki'ye atılan atom bombalarının 100 katı büyüklüğündeki 'Georges' isimli hidrojen bombasını test ettiğini 3 Şubat 1954'te ilan etti. Soğuk Savaş döneminin hazırlık devresi olarak anılan bu denemeden sonra SSCB lideri Josef Stalin ülkesinin atom bombası geliştirdiğini duyurdu.

Hidrojen bombası etki bakımından atom bombasından farklı olduğu gibi yapı olarak da farklıdır. Askerî teknolojide atom bombaları uranyumun kullanılması suretiyle çekirdeğin parçalanması yoluyla oluşan enerjiyle meydana gelmiştir. Hidrojen bombası ise çekirdeğin birleşmesi süreciyle ortaya çıkartılmıştır. Bu yeni bombada atom bombası için gerekli olan uranyum yerine hidrojenin kullanılması söz konusudur. Hidrojen bombasının patlatılması için yüksek ısı gerektiği için bu ihtiyaç atom bombasının patlatılmasıyla karşılanmıştı. Bu nedenle hidrojen bombasının yapılması için öncelikle atom bombasının yapılması zorunluluğu ortaya çıkmıştı.

SSCB ise ilk olarak 1953'te, sonrasında ise 'Çar Bombası' adını verdiği ve dünyanın en büyük hidrojen bombası olarak bilinen kendi hidrojen bombasını 30 Ekim 1961'de Kuzey Kutup Dairesi'ndeki Novaya Zemlya takımadalarında denemişti.

25 MAYIS

7 ila 25 Mayıs tarihlerinde Dünya Sağlık Örgütü'nün Cenevre'de yapılan 4. Dünya Sağlık Asamblesi'nde Uluslararası Sağlık Konvansiyonu'nun yerine Uluslararası Sağlık Kuralları kabul edildi. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Dr. Ekrem Hayri Üstündağ başkanlığındaki Türk heyeti de yeni kuralları imzaladı.

30 MAYIS

MP'nin Genel Kongresi toplandı. Kongre 2 Haziran'a kadar devam etti.

8 HAZİRAN

Türkiye'nin ilk kalp ameliyatı Gülhane Askerî Tıp Hastanesinde gerçekleştirildi.

17 HAZİRAN

Türk Millî Futbol Takımı, kalecimiz Turgay Şeren'in 'Berlin Panteri' olarak tarihe geçtiği maçta Federal Almanya'yı Berlin'de 2-1 yendi.

21 HAZİRAN

Midhat Paşa'nın kemiklerinin Türkiye'ye, Hürriyeti Ebediye Tepesi'ne nakil süreci Bakanlar Kurulu Kararı'yla resmîyet kazandı.

24 HAZİRAN

İstanbul Dolmabahçe'de bulunan İnönü Stadi'nin ismi İstanbul Belediyesine Midhat Paşa Stadi olarak değiştirildi.

'Kanûn-ı Esâsî' metnini hazırlayan ve 'Birinci Meşrutiyet' döneminin en önemli devlet adamlarından Midhat Paşa'nın Suudi Arabistan'ın Taif şehrinde bulunan mezarı Türkiye'ye getirildi. Karşılama için bekleyen kalabalık tabutun Yıldız Sarayı Çadır Köşkü'ne nakline eşlik etti. Duvara asılı büyük bir Türk bayrağının önündeki katafalka konulan, başucunda iki askerin nöbet tuttuğu ve yanına da yanan meşalelerin eklendiği tabut İstanbul halkının ziyaretine açıldı.

26 HAZİRAN

Osmanlı devlet adamı Midhat Paşa'nın mezarı Hürriyeti Ebediye Tepesi'ne nakledildi. Midhat Paşa'nın Türkiye'ye nakledilen kemikleri günümüzdeki ismi 'Âbide-i Hürriyet' veya 'Hürriyet Tepesi' olan İstanbul'un Şişli semtindeki 'Hürriyeti Ebediye Tepesi'ne törenle defnedildi. Yapılan resmî törene Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın yanı sıra İstanbul halkı da iştirak etti.

Midhat Paşa'nın kemiklerinin Türkiye'ye getirilmesinde; gerek Türk anayasacılık tarihindeki yerinin gerekse 1884 senesinde hücresinde boğdurularak öldürüldüğü iddiasının, bununla birlikte İkinci Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde 'Hürriyet Şehidi' olarak anılmasının büyük payı vardı. Tabutun İstanbul'a geldiği gün İstanbul Belediyesi Şehir Meclisi aldığı kararla 1947'de Dolmabahçe semtinde inşa edilen 'İnönü Stadi'nin ismini 'Midhat Paşa' olarak değiştirdi. İsmet İnönü'nün 25 Aralık 1973'te vefat etmesinden sonra stadin ismi tekrar 'İnönü Stadi' olarak değiştirildi.

Ankara'daki Atatürk Bulvarı üzerinde bulunan Atatürk heykeline saldırıda bulunuldu. Saldırıdan Ticanî Tarikatı şeyhi Kemal Pilavoğlu sorumlu tutuldu.

27 HAZİRAN

Atatürk heykellerine saldırmakla suçlanan Ticanî Tarikatı şeyhi Kemal Pilavoğlu ve birçok müridi Ankara'da tutuklandı.

29 HAZİRAN

Türkiye Cumhuriyeti ve Hindistan Cumhuriyeti arasında öğrenci değişimi ve memurların karşılıklı staj programlarına katılmaları başta olmak üzere bir dizi kültürel konuda iş birliği yapılmasına ilişkin anlaşma Ankara'da

imzalandı. TBMM 12 Mayıs 1952'de kabul ettiği 5933 sayılı Türkiye Cumhuriyeti ile Hindistan Cumhuriyeti Arasında Kültürel Münasebetlere Mütâallik Anlaşmanın Onanmasına Dair Kanun ile bu anlaşmayı tasdik etti.

30 HAZİRAN

Ankara'daki Atatürk Bulvarı üzerinde bulunan Atatürk heykeline 26 Haziran günü yapılan saldırıyı kınamak için Ankara'da Zafer Meydanı'nda protesto mitingi yapıldı.

8 TEMMUZ

BM ile Kuzey Kore delegeleri arasında Kore'deki savaşla ilgili ateşkes görüşmeleri Kaesong'da başladı.

18 TEMMUZ

TBMM, 5813 sayılı Almanya ile Harb Haline Nihayet Verilmesine Dair Kanun'u kabul etti.

20 TEMMUZ

Ürdün Kralı Abdullah Kudüs'te uğradığı silahlı saldırı sonucu öldü.

23 TEMMUZ

ABD'nin Akdeniz filosunda bulunan iki kruvazör, bir uçak gemisi ve diğer muhriplerden oluşan 7 gemilik filo İstanbul'u ziyaret etti. Filonun İstanbul limanına girerken 21 pare top atışıyla şehri selamlamasından sonra Selimiye Kışlasından aynı sayıda top atışıyla mukabele edildi.

25 TEMMUZ

TBMM, 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun'u kabul etti. 5 maddeden müteşekkil Kanun'un birinci maddesinde 'Atatürk'ün hatırasına alenen hakaret eden veya söven kimse bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Atatürk'ü temsil eden heykel, büst ve âbideleri veyahut Atatürk'ün kabrini tahrip eden,

kıran, bozan veya kirleten kimseye bir yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezası verilir. Yukardaki fıkralarda yazılı suçları işlemeye başkalarını teşvik eden kimse asıl fail gibi cezalandırılır.' hükmü yer aldı. Kanun'un ikinci maddesinde yukarıdaki suçların toplu olarak veya halka açık yerlerde veya basın yoluyla işlenmesi hâlinde cezaların yarı oranında; zor kullanılarak başkasına işlettirilirse bir misli artırılacağı kabul edildi. Kanun ayrıca bu suçlarla ilgili olarak Cumhuriyet savcılarınca resen takibat yapılacağını da içeriyordu.

Kanun'un hazırlanmasının esas nedeni çeşitli illerdeki Atatürk heykellerine yapılan saldırılardı. Kanun tasarısının gerekçesinde Atatürk'ün hatırasına, eserlerine ve onu ifade eden varlıklara yönelik saldırıların Cumhuriyete ve inkılaplar rejimine yöneltilmiş olduğu belirtilmişti. TCK'de ölmüş kişilerin hatırasına yönelik cezalar olmasına karşın bu cezaların kamuoyunun vicdanını tatmin etmeyeceği belirtilerek özel bir kanuna ihtiyaç duyulduğu vurgulandı.

Kanun tasarısıyla ilgili görüşmeler TBMM'de 25 Temmuz günü tamamlandı ve yasama işlemi gerçekleştirildi.

 Bakanlar Kurulu, Nazım Hikmet'in pasaportsuz olarak yurt dışına çıktığı ve gittiği Moskova'da Türkiye Cumhuriyeti

aleyhine komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle Türk vatandaşlığından çıkarılmasına karar verdi. 5 Ocak 2009 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı'yla Nazım Hikmet'i Türk vatandaşlığından çıkaran 25 Temmuz 1951 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı yürürlükten kaldırıldı.

26 TEMMUZ

 Türkiye ve Pakistan arasında Dostluk Anlaşması imzalandı.

1 AĞUSTOS

 TBMM, 5821 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu'nu kabul etti. Menderes hükûmetleri Türkiye'nin iktisadi kalkınması için yabancı sermayenin Türkiye'de yatırım yapmasına büyük önem vermekteydi.

4 AĞUSTOS

 Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Van'da yaptığı konuşmada Doğu Anadolu Bölgesi'nin kalkınması çalışmaları çerçevesinde bölgede bir üniversite kurulacağını açıkladı. 1937 senesinden itibaren ülke gündemindeki bu üniversite Atatürk Üniversitesi adıyla 17 Kasım 1958'de Erzurum'da açıldı.

6 AĞUSTOS

CHP'nin Halkevleri yoluyla tasarrufuna geçirdiği malların Hazineye geri verilmesine dair kanunun görüşmeleri esnasında, CHP'liler, CHP'nin mallarıyla ilgili görüşlerini belirttikten sonra salonu terk ettiler. Kanun teklifi, DP'lilerin oylarıyla kabul edildi.

8 AĞUSTOS

TBMM 5830 sayılı Kanun'la CHP'ye geçmişte bedelsiz devredilen mülkler ile CHP bünyesinde faaliyet gösteren Halkevleri ile Halkodalarına ait mal varlıklarının Hazineye aktarılmasını kararlaştırdı. Kanun'un en dikkat çeken maddelerinin başında; genel,

katma ve özel bütçeli daireler ile belediyeler, köyler, iktisadi devlet teşekkülleri ve müesseseleri tarafından veya kamu yararına hizmet eden derneklerden siyasi partilere bedelsiz verilmiş gayrimenkullerin eski sahiplerine iade edilmesi yer aldı. Böylece ilk olarak tek parti iktidarı döneminde CHP'ye kamu kurum ve kuruluşları tarafından bedelsiz aktarılan gayrimenkul malların tasfiye edilmesi amaçlanmıştı. Ayrıca benzer şekilde halkın maddi veya bedenî yardımıyla oluşturulan Halkevleri ve Halkodalarına ait gayrimenkullerden siyasi partiler adına tescil edilmiş olanların kayıtlarının devlet adına resen düzeltilerek ilgililere bildirileceği ifade edildi. Yapılan bu düzenlemeyle Halkevleri ve Halkodaları kapatılmamış olsalar da tüm mal varlıklarının Hazineye devri sonrası fiilen faaliyetleri son buldu.

Kanun teklifinin Meclisteki görüşmelerinde tek parti döneminde CHP ile devlet kurumları arasındaki ilişkiden dolayı devlete ait bazı gayrimenkullerin partiye bedelsiz veya hukuksuz aktarıldığı iddia edilerek söz konusu malların devlete iade edilmesi gerektiği ifade edildi. 1932'de CHP tarafından kurulan Halkevlerinin ve Halkodalarının yasal bir statüsünün bulunmaması, CHP'nin iktidarı döneminde parti bünyesinde faaliyet göstermesi ve mali işlemlerinin CHP tarafından idare edilmesi DP'nin tepkisine

neden olmuştu. Bu minvalde 6 ila 8 Ağustos günlerinde görüşülen kanun teklifi 8 Ağustos günü TBMM’de kabul edildi.

9 AĞUSTOS

TBMM, 5837 sayılı İşçilere Hafta Tatili ve Genel Tatil Günlerinde Ücret Ödenmesi Hakkındaki Kanun’u kabul etti. Yapılan düzenlemeyle hafta ve genel tatil günlerinde ücret alamayan işçilere ücret ödenmesi kararlaştırıldı. Buna göre ilk olarak çalışılmayan hafta tatili gününde işveren tarafından işçiye yarım gündelik ücret ödenmesi hüküm altına alındı. Benzer şekilde resmî tatillerde de çalışmayan işçilere işveren tarafından yarım gündelik ücret ödenmesi gerektiği belirtildi. Bununla birlikte resmî tatil günlerinde çalışmak durumunda kalan işçilere ise çalıştıkları güne ait ücretin yarısı kadar fazla mesai ücreti ödeneceği de zikredildi. 15 maddeden müteşekkil Kanun’un 1 Mart 1952’de yürürlüğe girmesi uygun görüldü.

Yapılan kanuni düzenlemeyle işçilerin yoğun biçimde talep ettikleri hususlardan biri hayata geçirilmiş oldu. Zira 1950’li yılların

başında Türkiye’de işçilerin dile getirdikleri taleplerin başında örgütlenme, grev hakkı ve tatil günlerinde de ücret ödenmesi hususları yer aldı. Bu talepler arasında yer alan tatil günlerinde de işçilere ücret ödenmesi sosyal ihtiyaçlar çerçevesinde ele alınarak ileri sürüldü. Zira işçilere ücretsiz hafta sonu tatili izni 1925 tarihli Hafta Tatili Kanunu’yla tanınmış olmasına karşın birçok işçi ekonomik nedenlerden dolayı hafta sonu tatillerinde de çalışmayı tercih etmişti. Bu doğrultuda hazırlanan kanun tasarısı neticesinde işçilerin tatil günlerinde de ücrete hak kazanmaları veya çalışmalarını hâlinde ücretlerinin buna uygun hâle getirilmesi yasal statüye kavuşturuldu.

10 AĞUSTOS

TBMM, 5842 sayılı Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu’nu kabul etti. Kanun’da Bankanın Türk sularında ve yabancı denizlerde ulaştırma işlerini yapması öngörülüyordu.

11 AĞUSTOS

Resmî daire ve müesseselerin siyasi partilere bedelsiz mal devredemeyeceklerine ve bu daire ve müesseselerle münfesiher derneklere ait olup siyasi partilere terkedilmiş olan gayrimenkul mallarla bu partiler tarafından genel menfaatler için yaptırılmış olan binaların sahiplerine ve Hazineye iadesine dair 5830 sayılı Kanun Resmî Gazete'de yayımlandı.

13 AĞUSTOS

Merkez üssü Çankırı'nın Kurşunlu kazası olan 6,9 şiddetinde bir deprem meydana geldi. Saat 21.33'te gerçekleşen sarsıntı sonucu 50 kişi vefat etti, 678 kişi yaralandı. 3.354 bina yıkılırken toplam 13.373 bina da hasar gördü. Felaketin akşamüzeri gerçekleşmesi daha büyük can kaybının ya-

şanmamasında önemli bir etken oldu. Depremi takip eden birkaç gün içinde artçı sarsıntılar da yaşandı. Bu sarsıntılarda can kaybı yaşanmasa da hasarlı binaların bir kısmı yıkıldı.

Depremin şiddeti 27 Aralık 1939 saat 02.00'de yaşanan ve 30 binden fazla kişinin vefat ettiği Richter ölçeğine göre 7,2 şiddetindeki Erzincan depremine oldukça yakın olmasına karşın sarsıntı yüzeyinin daha küçük olması nedeniyle benzer bir felaket tekrar yaşanmamıştı. Deprem Ilgaz'dan başlayarak Devrek Çayı boyunca 40-50 km uzunluğundaki bir alanda etkili olmuştu. Ayrıca sarsıntı sonucu Kurşunlu'nun Çavundur kaplıcasında biri soğuk biri sıcak olmak üzere iki yeni su membaı daha ortaya çıkmıştı. Depremin ardından askerî birlikler arama-kurtarma faaliyetlerini yürütmek üzere derhâl Çankırı ve Kurşunlu'ya sevk edildi. Ayrıca deprem bölgesinde gıda sevkiyatı da gerçekleştirildi.

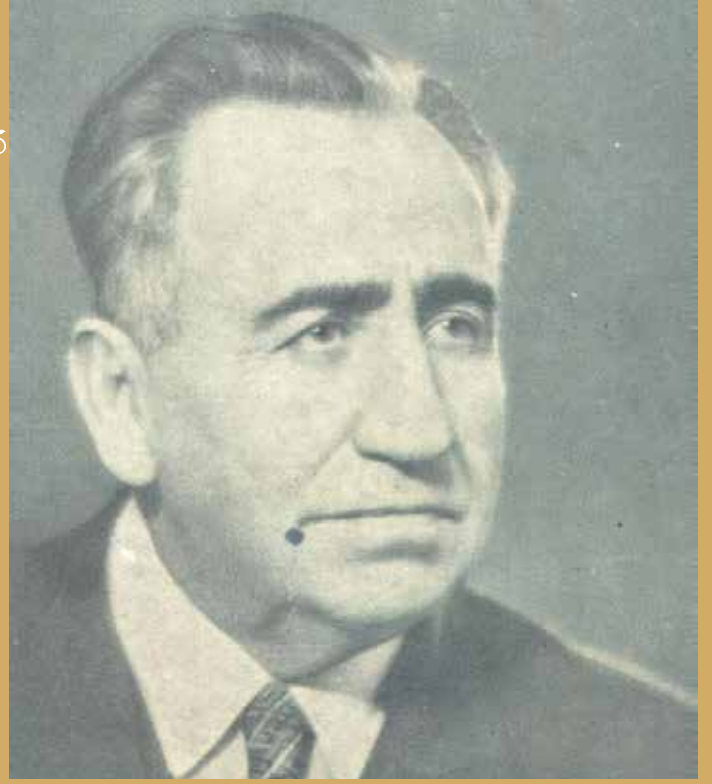
Kurşunlu ile birlikte Çankırı'nın bir diğer kazası Ilgaz da depremden oldukça fazla etkilendi. Ilgaz'da 21 kişi vefat etti, 25'i ağır olmak üzere 135 kişi yaralandı ve 1.058 hayvan telef oldu. İlçe'deki 650 bina oturulamayacak, 1.190 bina ise hasarlı hâle geldi; 716 samanlık, 23 ahır ve 1 değirmen de yıkıldı. Ilgaz'ın 160 haneli

Belveren köyü deprem nedeniyle neredeyse tamamen yok olmuştu. Deprem Çankırı'nın civarındaki illerde de etkisini göstermişti. Nitekim Kastamonu'da 4 kişi hayatını kaybetmiş ve 22 kişi yaralanmıştı. Yine Bolu'da da 3 kişi yaralanmış ve toplam 31 bina yıkılmıştı.

Depremin ardından Cumhurbaşkanı Celal Bayar Çankırı ve Kurşunlu belediye başkanlarına taziye mesajı gönderdi. 15 Ağustos'ta İçişleri Bakanı Halil Özyörük ve Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinoğlu, Çankırı Milletvekilleri Kâzım Arar, Kemal Atakurt ve Celâl Boynuk'la birlikte felaket bölgesinde incelemeler yapmak üzere Çankırı'ya gittiler. Bölgede incelemeler yapan heyet yetkililerden bilgi aldı, ayrıca hastanede yatan yaralıları ziyaret etti.

27 AĞUSTOS

Genel başkanlığını emekli asker ve gazeteci Cevat Rifat Atilhan'ın yaptığı İslam Demokrat Partisi İstanbul'da kuruldu. Parti 'dini siyasete alet etmek' suçuna dayandırılarak 20 Ekim 1952'de İstanbul Eminönü 2'nci Sulh Ceza Mahkemesi tarafından kapatıldı.

Mazhar Osman Usman (1884-1951)

31 AĞUSTOS

Türkiye tıp tarihinin en önemli doktorlarından ruh sağlığı ve sinir hastalıkları uzmanı Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman Usman 67 yaşında İstanbul'daki evinde vefat etti. Usman'ın cenaze namazı 2 Eylül günü öğlen namazını müteakip Beyazıt Camiinde kılındı. Cenaze namazı sonrası anma töreni için tabutu önce İstanbul Üniversitesi'ne getirildi. Anma töreninde geçmişte Usman'ın öğrencileri olan İstanbul Valisi Prof. Dr. Fahreddin Kerim Gökay ve Belediye Reisi Prof. Dr. İhsan Şükrü Aksel onun hakkında konuşma yaptılar. Merasimin ardından Usman'ın naaşı Zincirlikuyu Mezarlığı'na defnedildi.

1884'te Dedeağaç'a bağlı Sofulu'da doğan Mazhar Osman Bey Türkiye'de ruh sağlığı ve sinir hastalıkları alanındaki öncü isimlerin başında yer almıştır. İlk öğrenimini Kırklareli'nde ve lise tahsilini Üsküdar'da tamamladıktan sonra Askerî Tıbbiyeye girdi ve bu okulu 1904 senesinde askerî doktor olarak tamamladı. O dönem İstanbul'da bulunan Gülhane Askerî Tatbikat Mektebinde öğretim üyesi olduktan sonra ilmî çalışmalarda bulunmak üzere Almanya'ya gitti. Balkan Harbi'nin başlamasıyla birlikte cephede de görev aldı. 1914'ten itibaren kendisini ruh ve sinir hastalıkları üzerinde çalışmalara vakfederek farklı hastanelerde bu konu üzerinde önemli başarılarla imza attı. Aynı anda alanla ilgili çeşitli konferanslar vermeye başlayan Mazhar Osman Bey büyük bir ilgiyle karşılaştı. Öyle ki bu konferanslara dönemin önemli edipleri Abdülhak Hamid (Tarhan), Cenap Şahabeddin, Süleyman Nazif, Hüseyin Rahmi (Gürpınar), Ali Ekrem (Bolayır), Mahmud Sadık gibi şahsiyetler de iştirak etmişti.

Mazhar Osman Bey 1922'de Toptaşı Bîmarhânesine başhekim olmasından sonra çalışmalarını daha da yoğunlaştırdı. Prof. Dr. Gökay'ın da yer aldığı bir grup öğrencisini Viyana, Münih, Hamburg ve Berlin'e göndererek bu alanda yetişmelerini sağladı. Nitekim günümüzdeki ismi 'İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Has-

talıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi' olan Toptaşı Bîmarhânesini modern bir sağlık kurumu hâline getirdi. 1933'te İstanbul Üniversitesinin yeniden kurulmasından sonra Psikiyatri Kliniğinin ordinaryüs profesörlüğüne atandı. Soyadı Kanunu'nun kabulünden sonra 'akılla uğraşan' manasındaki Usman soyadını kullanmaya başladı. Zaman içerisinde bu soy isim onun yeterliliğine işaret edercesine 'Uzman' şeklinde değiştirilerek kullanılmaya başlandı.

Usman, tıbbi çalışmalarından hareketle birçok orijinal ve öncü ilmî eseri fikir hayatımıza hediye etti. Ayrıca çevresine karşı da her zaman üstün bir sorumluluk duygusuyla yaklaştı. Öyle ki tedavi edilmekten kaçınılan cüzzam hastalarına yardımcı olabilmek adına 1939'da Mısır'a giderek bu konuda eğitim aldı. Nitekim Türkiye'ye döndüğünde bir buçuk yıl içinde yirmi kadar cüzzamlıyı tedavi etti ve Elâzığ'da ilk müstakil cüzzam hastanesinin kurulmasını sağladı. Böylece cüzzamlıların ölünceye kadar tecrit edilmesi uygulaması son buldu. Mazhar Osman Uzman ayrıca Türk Nüropsikiyatri Cemiyetinin kurucularından biri olduğu gibi 5 Mart 1920'de günümüzdeki adı Yeşilay olan Hilal-i Ahdar Cemiyetini kurdu. Bu cemiyetin başkanlığını 1945'e kadar 25 sene yürüten Usman bu tarihten sonra Cemiyetin fahri başkanı olarak belirlendi.

40. Dünya Parlamentolar Konferansı İstanbul'da toplandı. TBMM Başkanı Refik Koraltan'ın açılış konuşmasıyla başlayan konferans 6 Eylül'e kadar devam etti.

7 EYLÜL

Maden Tetkik Arama Enstitüsü Garzan'da yeni petrol sahalarının keşfedildiğini duyurdu. Yeni petrol sahasının Raman'da bulunan petrolden üstün olduğu ifade edildi.

8 EYLÜL

ABD'nin San Francisco şehrinde Japonya ile 48 ülke arasında barış anlaşması imzalandı. *San Francisco Barış Anlaşması* olarak anılan bu anlaşma ile İkinci Dünya Savaşı'nın resmen son bulduğu kabul edildi. Konferansa katılan 51 devletten sadece SSCB ile Doğu Bloku üyesi Polonya ve Çekoslovakya anlaşmayı imzalamadı.

15 EYLÜL

Birincisi 1873 senesinde Paris'te toplanan Müsteşrikler (Oryantalistler/Şarkiyatçılar) Kongresi'nin yirmi ikinci toplantısı 15 ila 22 Eylül 1951 tarihlerinde İstanbul'da yapıldı. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi konferans salonunda gerçekleşen açılış törenine; Dışişleri Bakanı Prof. Dr. Fuad Köprülü, Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri, İstanbul Vali ve Belediye Reisi Prof. Dr. Fahreddin Kerim Gökay, eski Başbakanlardan Şemsettin Günaltay, milletvekilleri, akademisyenler ve kalabalık bir topluluk katıldı. Kongreye 38 farklı ülkeden 524 üye iştirak ederken katılımcıların %95'i Türklerden oluşuyordu. Soğuk Savaş döneminde yapılan kongreye, davet edilmelerine rağmen, Doğu Blokuna mensup SSCB, Çekoslovakya, Polonya ve Macaristan katılmamıştı.

Kongre Türkiye'deki hazırlık komitesinin başkanı Türkolog ve tarihçi Prof. Dr. Zeki Velidi Togan'ın ve Milletlerarası Şark Tetkikleri Cemiyeti Başkanı Henry Massé'nin konuşmalarıyla başladı. Massé kongreyi hazırlayan Komiteye ve Türk hükûmetine teşekkürlerini ilettili. Massé'nin ardından Dışişleri Bakanı Köprülü Fransızca bir konuşma yaptıktan sonra İstanbul Üniversitesini temsilen

Prof. Dr. Ömer Lütfi Barkan kürsüye çıktı. Açılış merasiminin ardından ilk gün çalışma komisyonları tespit edildi. Kongrenin 'Arkeolojik Eski Anadolu', 'Anadolu'nun Filolojik Mevzuları', 'Arapça', 'Arap Edebiyatı', 'Arap Tarihi', 'Arabistan'daki Dinler', 'Arabistan'ın Sosyal Problemleri', 'Türkoloji', 'İslam Tarihi', 'Türk ve Fars Dilleri', 'Türk ve İran Sanatı' başlıklı komisyonlarla çalışmalarını yürütmeleri kabul edildi.

Kongrede sunulmak üzere toplam 358 bildirinin tebliğine onay verilmiş olsa da bunlardan ancak 274'ü okunabildi. Kongrede yapılan sunumlar ve tartışmalar İngilizce olarak iki cilt hâlinde İstanbul ve Leiden'de basıldı. Kongreye katılan bir grup İstanbul'un tarihî semtlerini gezerken elli kişilik bir grup ise iki geceliğine İzmir'e seyahat etti.

16 EYLÜL

TBMM'nin Dokuzuncu Döneminde boşalan 20 milletvekili için 16 Eylül 1951 günü 17 ilde ara seçimler yapıldı. Seçimin yapıldığı iller Aydın, Balıkesir, Bilecik, Bitlis, Bursa, Çanakkale, Denizli, Eskişehir, Gümüşhane, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kırşehir, Muğla, Sinop, Sivas ve Zonguldak olarak sıralandı.

Seçim; Aydın'daki 3 milletvekiliği, İstanbul'daki 2 milletvekiliği ve kalan illerdeki birer milletvekilliği için gerçekleştirildi. %54,14 katılım oranıyla tamamlanan seçim sonuçlarına göre DP %52,7; CHP %38,7; MP %8,0 ve bağımsızlar ise %0,6 oranında oy elde ettiler. Bu oy oranları doğrultusunda DP 15 ilde, CHP ise 2 ilde seçimleri önde tamamladı. CHP'nin kazandığı Sinop ve Sivas illeri dışındaki şehirlerdeki milletvekilleri DP'dendi. Böylece 20 boş koltuğun 18'ini DP kazanırken, 2 koltuğu CHP kazanmıştı. İstanbul'da DP 79.763 oy alırken CHP'nin oyu 52.913 ve MP'nin kazandığı oy ise 42.028 oldu.

19 EYLÜL

NATO, yapılan uzun müzakerelerden sonra, üyelik için Türkiye ve Yunanistan'a resmî davette bulundu. Türkiye 18 Şubat 1952'de resmen NATO üyesi oldu.

20 EYLÜL

Kongre esnasında Milletlerarası Şark Tetkikleri Cemiyeti Genel Kurul toplantısı yapıldı.

238 üyenin katıldığı Genel Kurul toplantısında Milletlerarası Şark Tetkikleri Cemiyetinin Yönetim Kurulu seçimi yapıldı. Cemiyetin Yönetim Kurulu Başkanlığına Prof. Dr. Fuad Köprülü ve başkan yardımcılığı görevine ise Avni Başman getirildi.

30 EYLÜL

Marshall Yardımı kapsamında Türkiye’de petrol aramaları için Maden Tetkik Arama Enstitüsüne 950 bin dolar yardım yapıldı.

1 EKİM

Yeni kurulan Hava Harp Okulu Başbakan Adnan Menderes’in katıldığı törenle Eskişehir’de açıldı.

6 EKİM

SSCB lideri Stalin ülkesinin atom bombası denemesi yaptığını ve bu denemeden sonra yenilerinin de yapılacağını duyurdu. Stalin bu açıklamayı ABD’nin 8 Mayıs’ta hidrojen bombasını test etmesinden sonra yaptı.

8 EKİM

Birinci Akdeniz Oyunları’nda Türkiye serbest güreşte 8 sıkllette altın madalya alarak takım hâlinde şampiyon oldu.

14 EKİM

Türkiye, ABD, İngiltere ve Fransa Genelkurmay Başkanları Ankara’da yaptıkları görüşmede Orta Doğu’da NATO dışında bir savunma paktının daha oluşturulmasına karar verdi. Kral Faruk idaresindeki Mısır bu girişimin içinde olmayı reddetti. Bu giri-

şimler 1955'te Türkiye, İran, Irak, Pakistan ve Birleşik Krallık'ın bir dizi anlaşmayla Bağdat Pakti'nı oluşturmasıyla sonuçlandı.

15 EKİM

DP'nin Üçüncü Genel Kongresi Ankara'da toplandı. Bu DP'nin iktidara gelmesinden sonra yapılan ilk kongreydi. Kongrede Menderes yeniden Partinin Genel Başkanlığına seçildi.

17 EKİM

MEB, temel dinî hizmetleri ifa edecek görevlilerin yetiştirilmesi amacıyla ortaokul seviyesinde dört yıl eğitim verecek İmam Hatip Okullarının açılmasına karar verdi. Bu doğrultuda İstanbul, Ankara, Adana, Konya, Kayseri, Maraş ve Isparta'da İmam Hatip Okulları açılması öngörüldü. 1954-1955 öğretim yılında ise bu

okulların lise düzeyinde eğitim verecek kısmı hizmete girdi. Her iki okul 1973'te çıkarılan 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile birleştirilerek 'İmam Hatip Lisesi' adını aldı. Bu okulların eğitim programına tefsir, akaid, kelâm, fıkıh ve hadis usulü başta olmak üzere verilen dinî derslerin yanı sıra matematik, edebiyat, fizik, kimya ve yabancı dil başta olmak üzere temel dersler de dâhil edildi.

İmam Hatip Okulları, uzun süren tartışmalar neticesinde açıldı. Özellikle Türkiye'nin 1946'da çok partili hayata geçmesinden sonra konu daha yoğun biçimde gündeme gelmişti. CHP'nin 1947'de yapılan Yedinci Kurultayı'nda Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Sinan Tekelioğlu gibi milletvekilleri Türkiye'nin birçok bölgesinde cenaze, defin ve namaz kıldırma gibi temel dinî hizmetleri yerine getirecek din görevlisi bulunmadığını dile getirmişlerdi. Sonuç olarak 10 Mayıs 1948'de on aylık bir eğitim program çerçevesinde eğitim veren İmam Hatip Kursları açılması uygun görülmüştü. Benzer talepler DP iktidarı döneminde de dile getirilmeye devam etmişti. Nitekim dönemin Diyanet İşleri Başkanı Ahmet Hamdi Akseki'nin 1951'de hazırlamış olduğu kapsamlı raporda bu hususa da değinilmişti. Bu minvalde yapılan çalışmalar ve eğitimci Celalettin Ökten ile dönemin Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin konuyla yakinen ilgilenmesi neticesinde İmam Hatip Okulları açıldı.

20 EKİM

5 Ekim'de başlayan Birinci Akdeniz Oyunları sona erdi. Türkiye 10 altın, 3 gümüş ve 7 bronz madalya alarak madalya kazanan 9 ülke arasında 4'üncü oldu. Birinciliği 28 altın, 22 gümüş ve 12 bronz madalya kazanan İtalya elde etti.

29 EKİM

Cumhuriyet Bayramı tüm yurttta coşkuyla kutlandı.

1 KASIM

TBMM'nin Dokuzuncu Dönem Üçüncü Yasama Yılı İkinci Toplantısı açıldı. Cumhurbaşkanı Celal Bayar TBMM'de senelik konuşmasını yaptı.

TBMM Başkanlığı için yapılan seçim neticesinde oylamaya katılan 344 milletvekilinin 334'ünün oyunu alan İçel Milletvekili Refik Koraltan yeniden TBMM Başkanı oldu.

2 KASIM

1920'den itibaren faaliyetlerini gayriresmî şekilde yürüten Türkiye Komünist Partisine yönelik tutuklamalar yapıldı.

3 KASIM

SSCB hükûmeti, Ankara büyükelçisi aracılığıyla Türkiye'ye verdiği notada Türkiye'nin NATO'ya katılmasına ilgisiz kalamayacağını bildirdi. Türkiye SSCB'ye 12 Kasım'da cevabi nota verdi.

8 KASIM

Türkiye, Bulgaristan'ın sahte vizelerle ülkesindeki Çingeneleri Türkiye'ye gönderdiği gerekçeyle Bulgaristan sınırını kapattı.

10 KASIM

Ulu Önder ebediyete intikal edişinin 13. yılında özlemle anıldı.

13 KASIM

Güney Kore Başbakanı John Myon Chang beraberindeki heyetle birlikte İstanbul'a geldi.

18 KASIM

Perihan Sanerk, Türkiye'deki ilk kadın Emniyet Müdürü oldu.

26 KASIM

CHP 9. Büyük Kurultayı Ankara'da toplandı. 30 Kasım'a kadar süren kurultayda İsmet İnönü yeniden genel başkanlığa, Kasım Gülek de yeniden genel sekreterliğe seçildi.

28 KASIM

TBMM, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Hakkında Kanun'u kabul ederek sanatın ve sanatçının korunması adına bir dizi hükmü hayata geçirdi. Fikrî mülkiyet haklarını korumak adına 26 Haziran 1948'de kabul edilen Bern Sözleşmesi'ne Türkiye'nin de taraf olabilmesi için çıkartılması gereken bu Kanun'la ilgili çalışmalar ülkemizin önemli hukukçularından Prof. Dr. Ernst Hirsch'in katkılarıyla gerçekleşti. 91 maddeden müteşekkil Kanun; fikir ve sanat eserlerini tek tek saymış, kimlerin fikir ve sanat erbabı olduğu-

nu ifade etmiş, eser sahiplerinin maddî ve manevî haklarını garanti altına almıştı. Böylece fikir ve sanat eseri üretenlerin mülkiyet hakları korunmak istenmişti. Nitekim Meclis görüşmesinde Millî Eğitim Komisyonu adına söz alan DP İzmir Milletvekili Halide Edip Adivar, bu Kanun'la birlikte, Türkiye içinde ve dışında üretilen fikir ve sanat eserlerinin telif haklarının tanındığını belirtmişti. Yapılan düzenleme neticesinde bir eserden faydalanma hakkı, eseri çoğaltma hakkı, yayma hakkı, temsil hakkı ve radyoyla yayın hakkının eser sahibine ait olduğu ve bu hakkın hak sahibinin vefatından itibaren 50 yıl daha devam edeceği hüküm altına alındı.

Kanun'un gerekçesinde ise 8 Mayıs 1910'da kabul edilip hâlâ yürürlükte olan Hakkı Telif Kanunu'nun ruhu ve içeriği bakımından artık yetersiz kaldığı belirtildi. Bu Kanun'un, neşrinden

sonra ortaya çıkan, film ve radyo gibi kitle iletişim araçlarıyla ilgili herhangi bir düzenlemeyi içermediği ve aynı zamanda kendi çağının iletişim araçları konusunda da gerekli korumayı sağlamadığı ileri sürüldü. Bu durumun fikir ve sanat eseri sahiplerinin üretme kabiliyetlerinin suistimal ve istismar edilmesini beraberinde getirdiği vurgulandı. Ülkedeki irfan hayatının gelişebilmesi için uzun zamandan beri böyle bir Kanun hazırlığında bulunulduğu ifade edildi.

Bu çerçevede kanun tasarısının ruhunun dört ilke çerçevesinde izah edilebileceği söylendi. Buna göre Kanun'un 'Modern çoğaltma ve yayın tekniğinin müsaadesi nispetinde fikir mahsullerini bir nevi ticaret eşyası gibi halka para mukabilinde arz eden kimselerin elde ettikleri gelir kaynağından mezkûr "metai" yaratmış olanlara da faydalanma imkânını vermek', 'Fikir ve sanat eserleriyle onları vücuda getirmiş olanlara karşı gösterilmekte olan hürmetsizlikleri ve yalnız eser sahiplerinin şahsiyet haklarını ihlal etmekle kalmayarak aynı zamanda memleketin medeni seviyesini ve ibda kabiliyetini de inkar edip millî şeref ve haysiyeti rencide eden intihal fiillerini önlemek', "Eser sahiplerine tanınması lazım gelen mali ve manevi haklar saklı kalmak şartıyla, gerek ammenin, gerek fertlerin, fikir eserlerinden en geniş ölçüde faydalanmalarını

temin etmek" ile "Maksada elverişli ve müessir dava imkânlarını sağlamak" amacıyla olduğu vurgulandı.

29 KASIM

Suriye'de Genelkurmay Başkanı Albay Edib Çiçekli askeri bir darbe ile SSCB yanlısı hükûmeti devirerek iktidarı ele geçirdi.

1 ARALIK

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının bastığı beşinci emisyon grubu banknotlarda İsmet İnönü'nün yerine Atatürk'ün resimleri yeniden yer aldı.

SSCB, Türkiye'nin 12 Kasım'da verdiği cevabi notaya karşı 3 Kasım'daki notasını yineleyen yeni bir nota daha verdi.

Bulgaristan, Türkiye'nin sınırını kapatmasını gerekçe göstererek, ülkesindeki Türklerin Türkiye'ye göçlerini durdurma kararı aldı.

3 ARALIK

✍ TBMM, TCK'nin 141 ve 142. maddelerinde yaptığı değişikliklerle komünist ve ırkçı faaliyetlere yönelik cezaları ağırlaştırdı.

5 ARALIK

✍ Sonradan ismi BM Uluslararası Göç Örgütü (IOM) olan Geçici Hükûmetlerarası Göçmen Komitesi kuruldu. Türkiye IOM'ye 2004'te üye oldu.

24 ARALIK

✍ Melik Seyyid Muhammed İdrîs es-Senûsî Libya devletinin bağımsızlığını ilan etti. Libya'nın

kuruluşunu kutlayan ilk telgraflar Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü tarafından gönderildi. İlerleyen dönemde Türkiye ile Libya arasındaki ilişki gelişerek sürdü.

✍ Libya'nın bağımsızlığını kazanması üzerine TBMM iyi temennilerinin Libya'ya iletilmesi yönündeki önergeyi kabul etti.

30 ARALIK

✍ Günümüzdeki ismi İstanbul Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi olan Süreyya Paşa İşçi Sanatoryumu açıldı.

1952

1 OCAK

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Hakkında Kanun yürürlüğe girdi.

3 OCAK

Merkez üssü Erzurum'un Pasinler ilçesi olan 5.8 şiddetinde bir deprem meydana geldi. Deprem sabah saat 08.05'te gerçekleşti ve 20 saniye sürdü. Hasan-kale kasabasından ve 38 köyden mürekkep toplam 12 bin nüfuslu ilçede deprem nedeniyle 133 kişi vefat ederken 500'den fazla ev yıkıldı. Depremden sonra artçı sarsıntılar da yaşandı.

Depremin kış mevsiminde olması depremzedelerin soğuk havayla

da mücadele etmelerini gerektirmişti. Bu nedenle felaket sonrası ilk olarak deprem bölgesindeki köylere 2.500 çadır ve 700 ton yakacak kömür malzemesi dağıtıldı. Ayrıca 7 tabur asker depremzedelere yardım amacıyla görev aldı. Askerler ayrıca baraka inşaatında çalışarak evi hasarlı kişilerin çadırlardan bu barakalara geçmelerini sağladılar.

Cumhurbaşkanı Celal Bayar kendisine eşlik eden heyetle deprem bölgesinde incelemeler yapmak üzere 18 Ocak günü trenle Erzurum'a hareket etti. Heyette TBMM Başkanı Refik Koraltan, Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinoglu ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut da yer aldı.

12 OCAK

Marshall Planı kapsamında Türkiye'ye 58 milyon değerinde askerî yardım yapıldı.

14 OCAK

Mısır'da Süveyş bölgesinde bir grup Mısırlı ve İngiliz askerleri arasında çatışma başladı.

15 OCAK

ABD Senatosu Dışişleri Komisyonu, Türkiye'nin NATO'ya girmesini kabul etti.

21 OCAK

Bulgaristan, Türkiye'ye yeni bir nota verdi. Notada Türkiye'nin 'hasmane hareketlerde' bulunduğu ve buna son verilmediği takdirde 'ciddi neticeler ortaya çıkabileceği' ifadeleri yer aldı.

25 OCAK

MEB, 1949'daki 4. Millî Eğitim Şûrası'nda alınan karar doğrultusunda, 1952-53 ders yılından itibaren liselerdeki eğitim süresinin üç yıldan dört yıla çıkarılacağını açıkladı.

Mısır'da İngiliz askerleri ile Mısır polisi arasında çıkan çatışma sonucu 50 Mısır polisi öldü, 200'ü yaralandı ve 800'ü de esir düştü.

18 ŞUBAT

NATO'nun en üst siyasi organı olan Kuzey Atlantik Konseyinin Lizbon'da düzenlenen toplantısında Türkiye NATO üyeliğine kabul edildi. Böylece Türkiye 12 üyeyle 1949'da kurulan NATO'nun 13. üyesi oldu.

Türkiye NATO'ya üye olarak Cumhuriyet dönemi dış politikasındaki ilk büyük değişikliklerden birini yaşamıştı. Bu tarihe kadar tarafsızlık politikasına önem verilmesine karşın İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra SSCB'nin Türkiye için de tehdit hâline gelmesi nedeniyle Türkiye, Batı ittifakının içinde yer almanın kendi güvenliği açısından önemli olduğunu düşünüyordu. Özellikle SSCB'nin 7 Temmuz 1945'te Türkiye'den Sovyet savaş gemileri için İstanbul ve Çanakkale Boğazları'ndan serbest geçiş hakkı tanınmasını, Boğazlarda Sovyet üslerinin kurulmasına izin verilmesini ve Kars ile Ardahan'ın SSCB'ye verilmesini talep etmesi Türkiye'nin Batılı devletlerle ittifak kurma arayışını hızlandırmıştı. Nitekim Türkiye 1949'da kurulan NATO'ya 1950 yılında iki kez üyelik başvurusunda bulunmuştu.

Türkiye'nin yaptığı üyelik başvurularına karşın özellikle İngiltere, Norveç ve Danimarka gibi ülkeler NATO'nun Orta Doğu'ya doğru gelişmesini istemedikleri için Türkiye'yle birlikte Yunanistan'ın üyeliğine sıcak bakmamışlardı. Fakat gerek Türkiye'nin Kore Savaşı'nda BM birlikleri bünyesinde yer alması gerekse SSCB'nin Balkanlar ve Asya'daki faaliyetlerinden sonra Türkiye'nin jeopolitik konumunun NATO için önemli olduğunun kabul edilmesiyle üyelik başvurusu kabul edilmişti.

TBMM, Kuzey Atlantik Anlaşması'na Türkiye Cumhuriyeti'nin Katılmasına Dair Kanun Tasarısı'nı bir çekimser oya karşılık tüm milletvekillerinin onayıyla kabul etti.

20 ŞUBAT

Bakanlar Kurulu aldığı kararla Denizcilik Bankasının ana sözleşmesini onayladı.

25 ŞUBAT

14 Şubat'ta Norveç'in Oslo şehrinde başlayan 6. Kış Olimpiyat Oyunları sona erdi. Oyunlara Türkiye'den sporcu katılmazken toplam 16 madalya kazanan Norveç olimpiyatlarda ilk sırayı aldı.

26 ŞUBAT

İngiltere Başbakanı Winston Churchill İngiltere'nin atom bombasına sahip olduğunu ilan etti.

27 ŞUBAT

Kendisini partiler dışı bir fikir ve kültür kuruluşu olarak ilan eden Türk Devrim Ocakları faaliyetlerine resmen Ankara'da başladı. Kurucular arasında yer alan Behçet Kemal Çağlar Türk Devrim Ocaklarının kuruluşuyla birlikte 26 yerde daha faaliyete geçtiğini ifade etti. Dernek statüsünde kurulan Türk Devrim Ocaklarının kuruluşunda DP, CHP, MP ve bağımsız milletvekillerinin yanı sıra akademisyenler, gazeteciler, memurlar ve gençler yer aldı. Toplam 44 üyeyle kurulan Türk Devrim Ocaklarının kurucuları arasında Behçet Kemal Çağlar, Ord. Prof. Dr. Raşit Vasfi Seviğ, Prof. Dr. Macit Gökberk ve Prof. Dr. Halil Nimetullah Öztürk de yer aldı. Kurucular arasında isimleri yer almasa da dernek tüzüğünde DP Milletvekili Fethi Çelikbaş, eski MP Genel Başkanı Yusuf Hikmet Bayur ve eski CHP Milletvekili Prof. Dr. Yavuz Abadan da zikredildi.

Dernek amacını 'Türk milletinin durmadan yükselmesini sağlamak için Atatürk'ün çizdiği yoldan yürüyerek onun devrimlerini korumak, gitgide daha geniş ölçüde halk tabakalarının candan olmalarına çalışmak ve biteviye geliştirmektir.' şeklinde açıkladı. Ayrıca benimsemiş olduğu ilkeleri 'Milliyetçilik, Medeniyetçilik, Şahsiyetçilik' olarak sıraladı. Bununla birlikte mücadele edeceği cereyanları ise 'komünizm', 'ırkçılık', 'vatandaşların millî bütünlüğünü daraltan bölgeci görüşler', 'milliyet, medeniyet ve şahsiyet ilkeleriyle insan hakları yolundaki devrimsel yürüyüşümüze set çekmeye kalcan her türlü dogmatik görüş', 'Atatürk devrimciliğinin savaşmış olduğu irtica zihniyeti' ve 'ferte şahsiyet duygusunu ezerek onu ruhsuz bir alet hâline getirmek isteyen görüşler' olarak belirtti. Bu kapsamda Türk Devrim Ocakları benimsediği amaçlara ulaşılmasını, ilkelerin savunulmasını ve mücadelesini; yayın, monografi, Türk folkloru, devrim araştırmaları, dil, tarih, Türk büyüklerini anma ve tanıtma faaliyetleriyle gerçekleştireceğini ifade etti.

1 MART

Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı faaliyetlerine resmen başladı. Özel hukuk hükümleri-

ne göre kurulan Bankanın, esas olarak Türk sularında ve yabancı denizlerde ulaştırma işlerini yapması öngörülmüştü. Böylece ülkedeki denizcilik faaliyetlerini sevk ve idare etmek üzere 1944'te kamu idaresi şeklinde tesis edilen Devlet Deniz Yolları ve Liman İşletmeleri Umum Müdürlüğünün görevi son bularak özel şirket anlayışı ekseninde hare-

ket edecek yeni bir yapı meydana getirilmiştir.

Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığının denizcilikle ilgili her türlü işlemleri yapmak ve gemi inşa eden veya deniz işletmeciliği yapan gerçek ve tüzel kişilere kredi temin etmek çerçevesinde bankacılık faaliyetleri yürütmesi

düşünülmüştü. Tespit edilen bu bankacılık işlemlerinin yanı sıra Banka, Türk ve yabancı sularda yolcu, yük ve hayvan nakliyatı da yapacaktı. Kıyı emniyeti kapsamında yer alan fenerler, radyo farları, sis düdükleri, deniz işaretleri ve benzeri cihazların, tesislerin, istasyonların ve gemi kurtarmayla ilgili yapıları işletmekle görevli kılınan Bankanın limanlarda ihtiyaç duyulan tesisleri de kurarak işleteceği belirtilmişti. Bununla birlikte Banka; İstanbul Boğazı'nda, Haliç'te, Marmara Denizi, İzmir Körfezi ve Van Gölü'nde şehir hatlarını işletmekle yükümlü tutulmuştu.

3 MART

✍ NATO Başkomutanı General Eisenhower iki günlük resmî ziyaret kapsamında Ankara'ya geldi.

4 MART

✍ Atatürk heykellerine saldırıda bulunan Ticanîlerin duruşması Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesinde başladı.

Ömer Rıza Doğrul (1893-1952)

13 MART

✍ DP Konya Milletvekili, müderris, öğretmen, gazeteci ve yazar Ömer Rıza Doğrul 59 yaşında İstanbul'da vefat etti. Evli ve 3 çocuğu bulunan Doğrul'un cenazesi Edirnekapı Şehitliği'ne defnedildi. 1893'te Mısır'ın Kahire şehrinde doğmuş olsa da aslen Burdurlu bir aileye mensuptu. İstanbul'a gideceği 1915 yılına kadar Mısır'da yaşadı ve eğitimini burada tamamlayarak gazeteciliğe başladı. Sonradan damadı olacağı Mehmet Akif Ersoy'la da Mısır'da tanışmıştı. İstanbul'a geldikten sonra gazeteciliğe devam etti.

1920'li yıllarda bir kısmı Mevlana Şibli ve Süleyman Nedvi'nin yazdığı, bir kısmının ise kendisinin bizzat telif eser biçiminde kaleme aldığı 10 ciltlik 'İslam Tarihi: Asr-ı Saadet' isimli dönemin en önemli eserlerinden birini 1928 ile 1935 yıllarında peyderpey yayımladı. Birçok ilmî çalışması bulunan Doğrul'un bu dönemde en çok ses getiren iki eseri 1940'da Eşref Edip ve İsmail Hakkı İzmirli'yle birlikte hazırladıkları 'İslam-Türk Ansiklopedisi' ile 1943'te yazdığı Kur'anı Kerim'in meali ve tefsiri olan 'Tanrı Buyruğu' adlı kitabıdır.

Ömer Rıza Doğrul 14 Mayıs 1950'deki seçimde DP'den Konya milletvekili seçildi ve IX. Dönem Konya milletvekili oldu. Bu dönemde Cumhuriyet gazetesinde günlük makalelerini yazmaya devam etti. Gerek Arapça ve dinî ilimleri bilmesi gerekse TBMM Dış İlişkiler Encümeninde görev alması nedeniyle 9 ila 11 Şubat 1951 tarihlerinde Pakistan'ın Karaçi kentinde toplanan 'Dünya İslam Konferansı'na Türkiye'yi temsilen katıldı.

20 MART

İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi'ne Ek Protokol Paris'te imzalandı. TBMM, 4 Kasım 1950'de imzalanan *İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi* ile birlikte bu Ek Protokolü 10 Mart 1954'te çıkardığı Kanun'la tasdik etti ve her iki uluslararası belge 19 Mart 1954'te yürürlüğe girdi.

1 NİSAN

Yeşilırmak'ın taşmaya başlaması üzerine önce Tokat, sonrasında Amasya ve civarındaki bölgede büyük bir sel felaketi yaşandı. Bu üzücü olay 1948 senesinde Amasya'daki sel felaketi kadar

kayba neden olmasa da dört gün boyunca etkisini sürdürdü; 65 bin dekar arazi su altında kaldı, 50 ev yıkıldı. Taşkın başladığı 1 Nisan günü yağın yoğun yağmur ve yağmurun etkisiyle bir anda eriyen karlar Yeşilırmak'ın seviyesini yükseltti ve Tokat civarındaki araziler tamamen sular altında kaldı. Yeşilırmak'ın kollarında da su seviyesinin yükselmesi nedeniyle bölgedeki evler boşaltıldı. Turhal Tokat'ta selden en çok etkilenen ilçeydi. Bölgedeki evlerin sular altında kalması nedeniyle bölge halkı güvenli bir yere nakledilerek çadırlara yerleştirildi. Tokat ve Turhal yolu da sel nedeniyle kapandığı için şehir merkezi ve kaza arasındaki ulaşım da sorunlar yaşandı. Yaşanan felaketin ardından Kızılay ilk yardım olarak bölgeye 10 bin TL nakdî yardım ve 300 çadır gönderdi.

2 NİSAN

Sel suları Tokat'tan çekilmeye başlarken sel felaketi bu sefer Amasya'da etkisini göstermeye başladı. Şehrin su baskınına uğraması şehir içi ulaşımının da gerçekleşmesini imkânsız hâle getirmiştir. Yeşilırmak'ın seviyesinin bir günde 25 santimetre yükselmesi nedeniyle şehir merkezi yüksekliği bir metreyi bulan taşkına maruz kaldı. Kısa süre

zarfında şehrin çevre şehirlerle olan ulaşım irtibatı da kesilmiş tir. Benzer şekilde Amasya'nın birçok köyü de su altında kalmış ve bölge halkı yüksek yerlere kurulan çadırlara nakledilmiş ti. Felaket bölgesinde incelemeler yapmak üzere bölgeye gelen Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinoğlu dahi sel nedeniyle köprünün çökmesi üzerine şehir zorlukla ulaşabildi.

4 NİSAN

Amasya'dan sel suları yavaş yavaş çekilmeye başladı. Bakan Zeytinoğlu Yeşilırmak üzerine inşa edilecek Duruca Barajı sayesinde benzer taşkınların önlebileceğini söyledi.

17 NİSAN

Türkiye ile ABD arasında kurulan telefon hattı üzerinden ilk telefon görüşmesi gerçekleşti.

21 NİSAN

Türkiye ile Yunanistan Ankara'da imzaladıkları anlaşmalarla aralarındaki vize formalitelerini kaldırdı. Ayrıca başlıca ihraç maddeleri olan tütün ve üzüm ticaretinde de ortak hareket edilmesi kararlaştırıldı.

23 NİSAN

Millî Egemenlik ve Çocuk Bayramı tüm yurttta törenlerle kutlandı.

26 NİSAN

Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü resmî ziyaret kapsamında Yunanistan'a gitti. Her iki ülke arasında gelişen ilişkiler 28 Şubat 1953'te kurulan Balkan Pakti'nin temelini oluşturdu.

11 MAYIS

11 Mayıs 1952 günü Pakistan'ın Karaçi şehrinde başlayan 'Müslüman Milletler Kongresi'ne Ord. Prof. Dr. Ali Fuad Başgil, Nuri Demirağ ve Demirağ'ın damadı Mehmet Kum, kongre heyeti tarafından davet edilmeleri üzerine herhangi bir resmî görevlendirme olmaksızın şahsi olarak katıldılar. Bir önceki kongrede hazırlanması öngörülen Teşkilatın anayasasıyla ilgili çalışmalarda farklı görüşler dile getirildi. Ayrıca Teşkilatın resmî dilinin Arapça olması konusunda da delege-

ler arasında ihtilaf çıktı. Ayrıca kongrede Teşkilatın anayasası kabul edildi ve merkezi Karaçi olarak belirlendi. Demirağ, kongredeki konuşmasında, Müslüman milletlerin bir bayrak altında toplanması gerektiğini ifade etmiş ve güçlü bir yapı için iktisadi bakımdan üretken bir sistem oluşturulması hususuna değinmişti. Başgil ise konuşmasında İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde birçok ülkenin bloklara dâhil olmasına benzer şekilde Müslüman milletlerin de ortak bir blok teşkil etmesini teklif etmiş; böyle bir birlikteliğin sadece Müslüman milletler için değil dünya barışı için de anlamlı olduğunu dile getirmişti. Başgil ayrıca on dört asırlık bir maziye sahip toplumların bu birlikteliğinin daha kalıcı ve halisane duygulara dayanacağını kongre sonrasında yazılarında belirtmişti. Kongrenin bir sene sonraki toplantısının İstanbul'da yapılması delegelerce ittifakla kabul edilse de bu program gerçekleşmedi.

15 MAYIS

MP'nin 3. Büyük Kongresi Ankara'da başladı. 18 Mayıs'a kadar süren kongrede Enis Akaygen genel başkan seçildi.

Memduh Şevket Esendal (1883-1952)

16 MAYIS

Eski milletvekili, edebiyatçı, öğretmen ve büyükelçi Memduh Şevket Esendal 68 yaşında İstanbul'da vefat etti. 1884'te İstanbul'da doğdu. Şahsi gayretleri sayesinde Farsça, Fransızca ve Rusça öğrendiği gibi önemli siyasi, idari ve diplomatik görevler de üstlendi. Genç yaşında İttihat Terakki Cemiyetinin fırka müfettişi olması sayesinde Anadolu'nun ve Rumeli'nin tamamını gezme ve tanıma imkânı oldu. Millî Mücadele döneminde TBMM'de bulundu. Azerbaycan'ın bağımsızlığını

ilan etmesinden sonra bu ülkeye Türkiye'nin ilk orta elçisi olarak atandı. 1931'de TBMM'nin IV. Dönem Elaziz (Elâzığ) Milletvekili olmasına karşın Kabil Büyükelçisi olarak atanması nedeniyle 10.06.1933'te milletvekilliğinden istifa etti. Afganistan'dan sonra İran ve Rusya'da da elçi ve büyükelçi olarak bulundu. Memduh Şevket Esendal 1938'de Türkiye'ye döndükten sonra 1939'da TBMM'nin VI. Dönem Bilecik Milletvekili olarak seçildi. Bu görevi VII ve VIII. dönemlerde de sürdürdü. Ayrıca 1942 ile 1945 yıllarında CHP Genel Sekreterliği görevini de yürüttü.

Esendal bu görevlerinin yanı sıra çok sayıda hikâye, roman ve tiyatro türlerinde eser veren bir edebiyatçıdır. Yayımlanmış üç romanı 'Ayaşlı ile Kiracıları', 'Miras' ve 'Vassaf Bey'dir. Romanların yanı sıra yazdığı hikâyeleri 'Otlakçı', 'Mendil Altında', 'Sahan Külbastısı', 'Veysel Çavuş', 'Bir Kucak Çiçek', 'İhtiyar Çilingir', 'Hava Parası', 'Bizim Nesibe', 'Kelepir', 'Gödeli Mehmet' ve 'Güllüce Bağları Yolunda' adı altında yayımlandı. Esendal Türk hikâyeciliğinde Ömer Seyfettin ve Sait Faik Abasıyanık'la birlikte üç büyük yazardan biri olarak kabul edilmektedir.

17 MAYIS

Niğde'nin Ulukışla bölgesinde yolcu treninin raydan çıkması sonucu 32 kişi vefat etti ve 15 kişi de yaralandı.

19 MAYIS

Genel Başkanlığını Prof. Dr. Remzi Oğuz Arık'ın yaptığı Türkiye Köylü Partisi Ankara'da kuruldu. Arık'ın yanı sıra Partinin

Remzi Oğuz Arık (1899-1954)

kurucu üyeleri Ord. Prof. Dr. Ethem Menemencioğlu, Tahsin Demiral, Hakkı Kamil Beşe, Dr. Süreyya Endik, Yusuf Ziya Eker, Asım Günc, Asaf İlbay, Cemil Kantemir ve Dr. Cezmi Türk'ten oluşuyordu. Türkiye'nin önemli anayasa hukuku hocalarından biri olan Ord. Prof. Dr. Ethem Menemencioğlu ayrıca partinin fahri başkanlığına da seçilmişti. 14 Mayıs 1950 seçiminde Seyhan (Adana) milletvekili olarak TBMM'ye giren Arık, DP'nin 1951'deki Adana İl Kongresi'nde yaşadığı tartışma sonucu DP'den ayrıldı. 1950'de kurulmuş olan Liberal Köylü Partisiyle yapılan görüşmeler sonucunda bu partiyle birleşmek suretiyle Türkiye Köylü Partisi resmen kuruldu.

İsminde köylü kelimesi yer almasına karşın partinin bir sınıf veya zümre partisi olmadığı sıklıkla ifade edildi. Gerek kuruluş beyannamesinde gerekse parti programında köylüye yapılan vurgunun Türkiye'nin sosyal meselelerinin merkezinde köy ve köylünün yer aldığı ve bu sorunların çözülmesinde köylülerin önemli rol oynayacağı düşüncesinden yola çıkılmıştı. Parti, ayrıca köylünün kalkındırılmasının ve onun medeni seviyeye ulaştırılmasının gerektiğini kabul etti. Bunun için köyün ekonomisinin güçlendirilmesini savunan Türkiye Köylü Partisi, ziraat reformu baş-

ta olmak üzere topyekûn bir inşa, imar ve ihya faaliyetleriyle köyün kalkınabileceğini benimsemişti. Ayrıca Parti, sadece köyün kalkınmasını değil tüm mülk sahiplerinin zenginleşmesini de önemsiyordu.

Parti bu anlayış ekseninde örgütlenme faaliyetlerini yürütürken Arık'ı taşıyan Adana-Ankara uçağının 4 Nisan 1954'te havada infilak etmesi sonucu Parti Genel Başkanı Arık vefat etti. Bu ani ve elim hadiseden sonra genel Başkanlığa Tahsin Demiray getirildi. Parti, 2 Mayıs 1954'te yapılan milletvekili seçimlerine girdi fakat %0,56 oy alması sonucu TBMM'ye giremedi. Türkiye Köylü Partisi 1954'te kurulan Cumhuriyetçi Millet Partisiyle 1958 yılında birleşerek siyasi faaliyetini sonlandırdı.

26 MAYIS

ABD, İngiltere ve Fransa ile Batı Almanya arasındaki Barış Anlaşması Bonn'da imzalandı. Anlaşma Batı Almanya'nın SSCB'ye karşı korunmasını ve bölünmüş Almanya'nın birleşmesini içermektedir. Bu olay üzerine Sovyet kontrolündeki Doğu Almanya Batı Almanya'yla olan sınırını kapattı.

8 HAZİRAN

Yunan Kralı Paul ile Kraliçe Frederika Türkiye'ye bir hafta süren resmî bir ziyarette bulundu.

9 HAZİRAN

Üçüncü Kore Değişirme Birliği İzmir'den Kore'ye hareket etti.

13 HAZİRAN

TBMM, 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tazimi Hakkında Kanun'u kabul etti. Kanun iş akdinin yazılı şekilde yapılmasını düzenledi. İş akdi fesih sürecinin şeklini belirledi ve gazetecilerin kendi aralarında mesleki örgütler kurmasına imkân tanıdı. Basın, kabul edilen Kanun'u büyük memnuniyetle karşıladı.

16 HAZİRAN

TBMM, kabul ettiği 5958 sayılı Hilafetin İlgasına ve Hanedanı Osmaninin Türkiye Cumhuriyeti Memaliki Haricine Çıkarılmasına Dair Olan 431 sayılı Kanun'un 2'nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Aynı Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun'la; Osmanlı hanedanına mensup kadınların Türkiye'ye gelebilme-lerine ve bu kişilerin, talepleri hâlinde, vatandaşlıklarının yeni- den verilmesine müsaade edil- di. Böylece 3 Mart 1924'te kabul edilen Kanun'da kısmi değişiklik yapılmış oldu.

3 Mart 1924 tarih ve 431 sayılı Hila- fetin İlgasına ve Hanedanı Osmani- nin Türkiye Cumhuriyeti Memaliki Haricine Çıkarılmasına Dair Kanun ile Osmanlı halifesi halledilmiş ve hilafet makamı ilga edilmişti. Ay- rıca Halife ve Osmanlı hanedanına mensup bütün erkek ve kadınların Türkiye Cumhuriyeti'nde ikamet etme hakları sonsuza kadar yasak- lanmıştı. Bu Kanun'un TBMM'de görüşülmesi sırasında hanedanın kadın mensuplarının ülkede kal- maları yönünde bazı talepler dile getirilse de bu husus kabul edil- memiş ve 2'nci maddeye özel- likle hanedanın kadın üyelerinin de bu madde hükmüne tabi ol- dukları zikredilmişti. Bununla birlikte Kanun'da zikredilen kişi- lerin tamamı vatandaşlıktan da çıkarılmıştı.

Kanun'un 2. maddesinde yapılan değişiklikle Osmanlı hanedanı- nın erkek üyeleri dışında kalan kimselerin Türkiye'ye gelebi- lecekleri kabul edildi. Kanun'a eklenen maddelerle Türkiye'ye gelen Osmanlı hanedanının ka- dın üyelerinin vatandaşlığa alı- nabilmesine imkân tanındı. Bu kişilerin müracaatta bulunmaları hâlinde Bakanlar Kurulunca bu kişilere vatandaşlık verilebilece- ği belirtildi. Diğer ek maddeler- de ise bu kişilerin millete intikal ettiği ifade edilen eski menkul ve gayrimenkul malları üzerinde hiçbir surette hak iddia edeme- yecekleri ve hanedana ait 'sultan, hanımsultan, kadınefendi, prens ve prenses' gibi eski unvanları kullanmayacakları hüküm al- tına alındı. Osmanlı hanedanı- nın erkek üyelerinin Türkiye'ye girme izni ise 15 Mayıs 1974'te verilecekti.

17 HAZİRAN

Türkiye Sosyalist Partisi Genel Başkanı Esat Adil Müstecaplıoğlu dâhil 15 parti yöneticisi gözaltına alındı. Parti yöneticileri TCK'nin 131'inci ve 141'inci maddelerine aykırı fiillerle suçlandı.

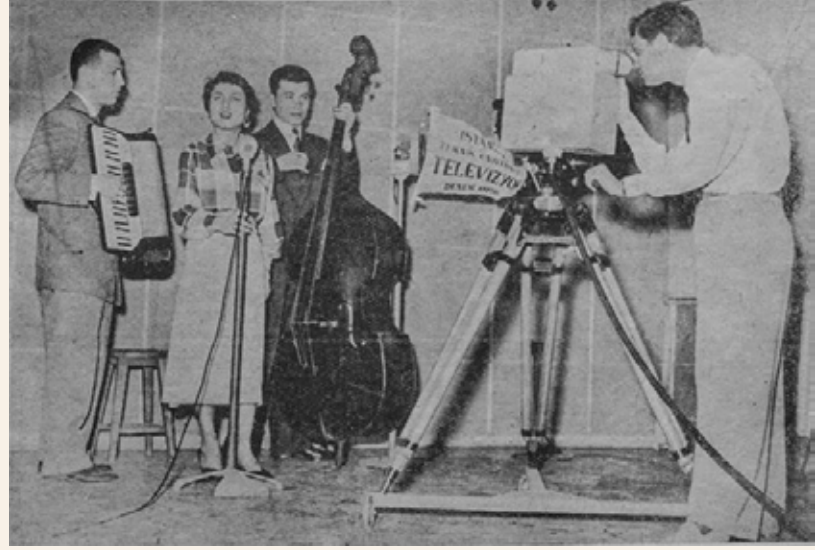
5 TEMMUZ

Milletlerarası Kadın Hukukçular Teşkilatının 7. Kongresi İstanbul'da başladı. 10 Temmuz'a kadar süren kongreye 28 farklı ülkeden 40 delege katılırken Türkiye'den de 65 kadın hukukçu dâhil oldu.

9 TEMMUZ

Türkiye'de ilk televizyon yayını İTÜ'de yapıldı. İTÜ Elektrik Fakültesi Yüksek Frekans Tekniği Kürsüsü Başkanı Prof. Dr. Mustafa Santur, Doç. Dr. Adnan Ataman ve Asistan Ziya Akçasu ilk televizyon yayını gerçekleştirdiler. İTÜ TV adıyla yayına başlayan TV kanalı Üniversitenin en büyük odasını çekim odası olarak kullanarak faaliyetine başladı. Kanalin kuruluş amacı ilk etapta Prof. Dr. Mustafa Santur tarafından öğrencilerin eğitimi için bir laboratuvar ortamı sağlamak olarak düşünülse de kanal kısa süre içerisinde izleyiciye dönük haber, hava durumu, spor ve eğlence yayınları yapar hâle geldi.

İTÜ TV Türkiye'deki ilk TV yayıncılığını yapmasından dolayı birçok teknik sorunla uğraşmak durumunda kaldı. Yayın için

Türkiye'de verici ve kameranın bulunmaması ilk ve en önemli meseleydi. Kanalin ihtiyaç duyduğu verici ve kamera yapılan görüşmeler sonrası Hollandalı Philips şirketi tarafından bağış olarak verildi. Bir diğer sorun yayın için gerekli antenin nasıl temin edileceği şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu sorun da İstanbullu gemi direği ustalarına yaptırılan 10 m uzunluğundaki anten direğiyle çözüldü. Ülkede bir uzman olmadığı için anten direği ise bir minare ustası tarafından yerine dikildi.

İTÜ TV yayına başladığında İstanbul'da sadece 10 alıcı olduğu için yayınların ilk yıllarda halka ulaşması oldukça sınırlı olmuştu. Bununla birlikte beş sene içerisinde hem alıcı sayısının 170 civarında olması hem de evinde televizyon

olanlara yapılmaya başlanan ev ziyaretleri neticesinde İTÜ TV'nin izleyici sayısı her geçen gün artmıştı. Programların ilk yıllarda banttan yayımlandığı kanalda ilk canlı yayın 12 Kasım 1961'de Türkiye ve SSCB arasında İstanbul'da oynanan futbol maçıyla gerçekleşmişti. İlk deneme yayınlarını 31 Ocak 1968'de Ankara'da başlatan TRT'nin televizyon yayınlarını İstanbul'a doğru genişletmesiyle birlikte İTÜ TV Maçka'daki stüdyosunu ve cihazlarını 1972'de TRT'ye devrederek yayınlarına son verdi.

10 TEMMUZ

Ticanîlerin 4 Mart'ta başlayan yargılanması tamamlandı. Yargılama sonunda Kemal Pilavoğlu on yıl hapis ve 15 bin TL para cezasına mahkûm oldu. Pilavoğlu'nun 5 sene Bozcaada'ya sürülmesine ve ayrıca 5 sene de İmroz'da ikametine karar verildi. Mahkeme Pilavoğlu haricinde 49 sanığı da hapis ve para cezalarıyla mahkûm etti.

14 TEMMUZ

Mekke ve civarında yaşanan veba salgını nedeniyle hacca gidişler durduruldu.

19 TEMMUZ

1952 Yaz Olimpiyatları Finlandiya'nın Helsinki şehrinde başladı. 19 Temmuz'da başlayan oyunlar 3 Ağustos'ta sona erdi. 24 farklı branşta toplam 4.955 sporcunun yarıştığı oyunlarda Türkiye atletizm, basketbol, futbol ve güreş müsabakalarına 52 erkek sporcuyla katıldı. Olimpiyatların açılış töreninde Türk bayrağını basketbol takımından Mehmet Ali Yalın taşıdı. Türkiye, olimpiyatları 2 altın ve 1 bronz olmak üzere toplam 3 madalyayla tamamladı ve 41 ülke arasındaki sıralamada 17'nci oldu.

Türkiye'nin kazandığı madalyaların tamamı serbest güreşten gelmişti. 52 kiloda Hasan Gemici ve 62 kiloda Bayram Şit altın madalya kazanırken, 87 kiloda Adil Atan bronz madalya kazandı. Ayrıca serbest güreşte yarışan İrfan Atan dördüncü, Haydar Zafer ile Cemal Sarıbacak beşinci; grekorumende yarışan Ahmet Şenol, Ali Özdemir ile İsmet Atlı beşinci ve Hasan Bozbey de altıncı olmaları sayesinde Olimpiyat Onur Kütüğü'nde yer aldılar.

Olimpiyatlarda 40 altın, 19 gümüş ve 17 bronz madalyayla ABD birinci olurken onu 22 altın, 30 gümüş ve 19 bronz madalyayla SSCB takip etti. Helsinki Olimpiyat oyunlarının dikkat çekici özelliklerinden biri SSCB'nin oyunlara ilk kez katılmasıydı. Oyunların Truman Doktrini'nin ilanından beş yıl sonra gerçekleşmesi ve ABD ile SSCB arasındaki siyasi gerilimin her geçen gün artması Olimpiyatların Soğuk Savaş döneminin etkisini üzerinde hissetmesini de beraberinde getirmişti. Nitekim IOC kurallarına aykırı olduğu hâlde Doğu Bloku ülkelerinin sporcuları için ayrı bir olimpiyat köyü kurulmuş ve bu ülkelerin oyuncularını diğer oyunculardan farklı bir yerde konaklamıştı.

23 TEMMUZ

Mısır'da 'Hür Subaylar', General Necip liderliğinde darbe yaparak Kral Faruk'u tahttan indirdi. Kral Faruk'un yerine henüz altı aylık olan oğlu Prens Fuad getirildi.

31 TEMMUZ

10 işçi sendikası, Ankara Valiliğine yaptığı başvuruyla Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nu kurdu. Böylece ülkenin farklı bölgelerinde faaliyet gösteren işçi sendikası federasyonları ortak bir çatı altında işçi sendikaları konfederasyonu meydana getirdiler. TÜRK-İŞ'in kurucuları arasında yer alan bu sendikalar; Ankara İşçi Sendikaları Federasyonu, Bursa İşçi Sendikaları Birliği, Eskişehir, Sakarya Bölgesi İşçi Sendikaları Federasyonu, Adana Güney İşçi Sendikaları Federasyonu, İstanbul İşçi Sendikaları Birliği, İzmir İşçi Sendikaları Birliği, Karadeniz Bölgesi İşçi Sendikaları Federasyonu, TİF (Türkiye Taşıt İşçileri Federasyonu), OLEYİS (Otel, Lokanta ve Eğlence Yerleri İşçileri Sendikaları Federasyonu) ve TEKSİF'tir (Tekstil ve Örme Sanayii İşçileri Sendikaları Federasyonu).

TÜRK-İŞ'in kurulması Türkiye'deki sendikal hareketlerin gelişiminin yeni bir evresini teşkil etmiştir. 1946'da 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu'nda yapılan değişiklikle o zamana dek faaliyetlerine izin verilmeyen sendikaların kurulmasına müsaade edilmişti. 1947'de 5018 sayılı İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun'un yasalaşmasıyla birlikte farklı il ve bölgelerde sendikalar örgütlenmeye başlamıştı. 1952 yılına gelindiğinde ise yurt dışında faaliyet gösteren sendikaların kendi aralarında örgütlenmesi meselesi gündeme gelmişti. TEKSİF'in 17-19 Şubat 1952 tarihli 1. Genel Kurulunda konfederasyon oluşturulması kabul edilmişti. 6-7 Nisan'da Bursa'da yapılan toplantıda da hem konfederasyonun ana tüzüğü hazırlanmış hem de konfederasyonun kısaltılmış isminin TÜRK-İŞ olması kararlaştırılmıştı.

Kuruluş işleminin gerçekleşmesinden sonra ilk genel kurulun 6-7 Eylül tarihlerinde İzmir'de yapılması uygun görüldü. İlk genel kurula kadar geçici olarak başkanlığa Ömer Akçakanat ve genel sekreterlik görevine Şaban Yıldız getirildi. Başkan Akçakanat TÜRK-İŞ'in kuruluşuyla ilgili verdiği beyanatında Konfederasyonun ilk olarak hayat şartlarına uygun sosyal bir ücret sisteminin uygulanması, işsizlik sigortasının getirilmesi ve aynı işi yapan herkesin aynı ücreti alması için

çalışacağını ifade etti. Ayrıca beyanatta ilk genel kurula kadar TÜRK-İŞ'in bütün sendika birliklerini ve federasyonlarını bünyesinde toplayacağı belirtildi. TÜRK-İŞ'in 1. Genel Kurulu belirtilen yer ve zamanda gerçekleşti. Genel Kurulda genel başkanlığa İsmail İnönü ve genel sekreterliğe ise Muammer Özerkan seçildi.

17 AĞUSTOS

Türkiye ile Yunanistan Ege Denizi'nde ortak tatbikata başladı.

18 AĞUSTOS

NATO orduları başkomutanlığına bağlı Türk ve Yunan ordularının genel karargâhı İzmir oldu.

28 AĞUSTOS

Günümüzdeki ismi 'Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğü' olan Et ve Balık Kurumu Umum Müdürlüğü 1 Ekim 1952 tarihli Resmî Gaze-

te'de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı'yla resmen kuruldu. Kurumun tesis edilmesiyle ilgili çalışmalar 28 Ağustos 1952 tarih ve 871 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla başladı. Bu Karar'a göre iktisadi devlet teşekkülü statüsünde oluşturulan EBK'nin Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde 40 milyon TL sermayeyle Ankara'da faaliyet göstermesi kararlaştırıldı.

EBK, 3780 sayılı Millî Korunma Kanunu'nun muaddel 6'ncı maddesine göre özel hukuk hükümlerine tabi bir tüzel kişi statüsünde ihdas edildi. Kurumun amacı et ve balık işlerini tertip ve tanzim etmenin yanı sıra bu işlerle ilgili ticari ve sınai faaliyetleri gerçekleştirmek olarak tespit edildi. Bu minvalde EBK'nin kasaplık hayvan ve balık alımı, satımı, dış ticaretini yapması; hayvan ve balık nesillerinin ıslahıyla ilgili çalışmalarda bulunması; piyasa fiyatlarını dengelemek adına tanzim satış yapması ve bu işlerle ilgilenecek özel ve resmî kurumlara kredi imkânları sağlaması öngörüldü.

EBK'nin kuruluş işlemlerinin tamamlanmasından sonra genel müdürlük görevine 27 Kasım'da Ekrem Celâl Barlas tayin edildi. Zamanla Türkiye'nin birçok ilinde et kombinaları, soğuk hava depoları ve satış mağazaları açan EBK 1992 yılında özelleştirme kapsamına dâhil edildi. Bu kapsamda kurumun birçok

tesisi özelleştirildi, kamu kurumlarına devredildi veya kapatıldı. 5 Ekim 2005 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı'yla EBK özelleştirme kapsamından çıkartılarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı bünyesine alındı. Bu tarihten sonra faaliyetlerini yeniden artıran kurumun ismi 2013 yılında 'Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğü' olarak belirlendi. Et ve Süt Kurumu günümüzde 13 farklı ildeki iş yerleriyle faaliyetlerini devam ettirmektedir.

30 AĞUSTOS

Erzurum'da bulunan Erzurum Tabyası önünde 1877 Rus Harbi'nde savaşan ve şehit düşenlerin anısına Aziziye Anıtı açıldı. Savaşın kahramanlarından olan ve 28 Mayıs 1955'te vefat eden Nene Hatun da buraya defnedildi.

5 EYLÜL

 NATO Başkomutanı General Ridgway Başbakan Menderes'le görüşmek üzere Ankara'ya geldi.

16 EYLÜL

 NATO Başkomutan Yardımcısı Feldmareşal Montgomery 10 gün sürecek resmî ziyaret kapsamında İstanbul'a geldi. Montgomery Trakya'daki 1. Orduyu gezdikten sonra Erzurum'da 3. Ordunun manevralarında bulundu.

18 EYLÜL

 Kore Türk Tugayına gösterdiği büyük başarılarından dolayı 'Güney Kore Mümtaz Birlik Nişanı' verildi.

 Lübnan'da, ordunun Başkomutanı General Fuad Şehab darbe yaparak yönetime el koydu.

25 EYLÜL

 Erzurum'dan Ankara'ya gelen NATO Başkomutan Yardımcısı Feldmareşal Montgomery Başbakan Adnan Menderes'in başkanlığındaki toplantıya katıldı.

3 EKİM

 26 Şubat 1952'de atom bombasına sahip olduğunu ilan eden İngiltere ilk atom bombası denemesini Montebello Adası'nda gerçekleştirerek dünyanın 3. nükleer gücü oldu.

6 EKİM

 Gölcük Askeri Tersanesinde beş ayrı kısımdan oluşan onarım limanı törenle hizmete girdi. Aynı gün New York'ta ABD deniz filosuna ait 4 gemi Türk deniz kuvvetlerine tahsis edilerek gemilere Türk bayrağı çekildi.

13 EKİM

 Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü resmî ziyarette bulunmak üzere İngiltere'ye gitti. 5 gün süren görüşmelerde Orta Doğu'nun savunulmasıyla ilgili Türkiye'nin nasıl bir rol üstleneceği konuları ele alındı.

20 EKİM

 İslam Demokrat Partisi İstanbul Eminönü 2'nci Sulh Ceza Mahkemesi tarafından kapatıldı. Genel başkanlığını emekli asker ve gazeteci Cevat Rifat Atilhan'ın yaptığı İslam Demokrat Partisi

Cevat Rifat Atilhan (1892-1967)

27 Ağustos 1951'de İstanbul'da kurulmuştu. Atilhan'ın yanı sıra partinin kurucu üyeleri Zühtü Bilimer, Kerim İnan, Mahmut Reşat Uluğhan, Hakkı Sadık Acaları, Şükrü Öz Saraçoğlu, Feridun Okyanus, Nuri Çallı, İbrahim Galip Hamikoğlu, Hacı Nuri Erdoğdu, A. Naci Yeter, M. Reşat Düşünür, Ahmet İlkol, Neşat Aslın, Şevket Üzümcü ve Mahmut Düşünür'den oluşuyordu. Parti 1946'da kurulan İslam Koruma Partisinden sonra isminde 'İslam' kelimesini kullanan Türkiye'deki ikinci siyasi partiydi.

Partinin isminde 'İslam' kelimesi olmasına rağmen programında İslamiyet'le ilgili doğrudan bir ifadeye yer verilmemişti. Buna karşın programın dinle ilgili bölümünde vatandaşların din ve vicdan özgürlüğünün korunmasına önem verildiği ile milletin istek-

lerine ve millî menfaatlerine uygun olmayan prensiplerin kanun yoluyla ve milletin isteğiyle kaldırılmasının öngörüldüğü ifade edilmişti. Programda dinle ilgili hususlar bu şekilde ele alınmış olmasına rağmen kısa süre içerisinde parti 'dini siyasete alet etmekle' suçlanmaya başlandı. Nitekim ileri sürülen bu iddialardan sonra parti hakkında kapatma davası açıldı ve İstanbul Eminönü 2'nci Sulh Ceza Mahkemesinin 20.10.1952 tarih ve 52-329 sayılı kararıyla partinin feshedilmesine karar verildi.

29 EKİM

Cumhuriyet Bayramı tüm yurttta coşkuyla kutlandı.

1 KASIM

TBMM'nin Dokuzuncu Dönem Dördüncü Yasama Yılı Üçüncü Toplantısı açıldı. Cumhurbaşkanı Celal Bayar TBMM'de senelik konuşmasını yaptı.

TBMM Başkanlığı seçimi için yapılan seçim neticesinde oylamaya katılan 362 milletvekilinin 356'sının oyunu alan İçel Milletvekili Refik Koraltan yeniden TBMM Başkanı oldu.

10 KASIM

Ulu Önder ebediyete intikal edişinin 14. yılında minnetle ve özlemle anıldı.

14 KASIM

TBMM, 11 Kasım'da ilk toplantısını yapan Libya Millî Meclisine TBMM'nin en iyi dilekleriyle selam ve sevgilerinin bildirilmesine ilişkin önergeyi kabul etti.

17 KASIM

Libya Ayan Meclisi Reisi Ömer Mansur El-Kehya ile Mebusan Meclisi Reisi Abdülmecit Cebbar'ın TBMM'nin 14 Kasım'da izhar ettiği iyi temennilerden dolayı Meclislerinin şükranlarını ve Libya halkının kardeş Türk halkına muhabbet ve bağlılıklarını bildiren telgrafları TBMM'de okundu. Milletvekilleri bu telgrafları uzun süre coşkuyla alkışladılar.

21 KASIM

TBMM, 5990 sayılı Umumi Müfettişlik Teşkiline Dair Kanunu ile Ek ve Tadillerinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun'la Umûmî Müfettişlikleri kaldırdı. Böylece 25 Haziran 1927 tarih ve 1164 sayılı Kanun'a dayana-

rak farklı yıllarda ihdas edilen beş Umûmî Müfettişlik 25 yıl sonra hukuken lağvedilmiş oldu. Esasında 1948 yılında *Bütçe Kanunu*'nda teşkilatın kadrolarına ilişkin tahsisat kaldırıldığı için bu kurum fiilen 1948'de kaldırılmış ama hukuki manada varlığını sürdürmüştü. DP'li siyasetçiler Umûmî Müfettişlikleri müteaddit defalar yoğun biçimde eleştirmiş ve nihayetinde DP iktidarı bunların kapatılması için kanun tasarısı hazırladı. Üç madde gibi oldukça kısa olan 5590 sayılı Kanun'un 1'inci maddesindeki '25/6/1927 tarih ve 1164 sayılı Umumi Müfettişlik teşkiline dair Kanun ile bu kanunla ilgili kanunlar, hükümler ve teşkilat kadroları yürürlükten kaldırılmıştır.' hükmü ile hukuki işlem gerçekleştirildi.

İlk kez Sultan II. Abdülhamid döneminde ihdas edilen bu kurum Millî Mücadele döneminde de faaliyet göstermiş; Cumhuriyet döneminde ise 1927'de kurulmuştu. 1164 sayılı Kanun'un oldukça kısa gerekçe metnine bakıldığında Umûmî Müfettişliklerin kurulma sebebi hem sosyal hem de idari birtakım nedenlere dayandırılmıştı. Buna göre teşkilatın farklı iller arasındaki genel ve ortak işlerin yürütülmesi ve aynı zamanda şehirleri sıkı bir teftiş ve denetim altında tutmak amacıyla teşekkül edeceği ifade edilmişti. Kanun'a göre Umûmî Müfettişlikler İçişleri Bakanlığına bağlanmış ve görevli oldukları bölgedeki emniyet ile düzeni sağ-

lama görevini üstlenmişlerdi. Bu teşkilatın ayrıca bakanlıkların kanunen haiz oldukları yetkilere de sahip oldukları belirtilmişti.

Bu doğrultuda ilk Umûmî Müfettişlik 1927'de Elaziz (Elâzığ), Urfa (Şanlıurfa), Hakkâri, Bitlis, Diyarbakır (Diyarbakır), Siirt, Mardin ve Van illerini içerecek şekilde oluşturulmuştu. İkinci Umûmî Müfettişlik, diğer adıyla Trakya Umûmî Müfettişliği, 1934'te Edirne, Kırklareli, Tekirdağ ve Çanakkale illerini kapsayacak biçimde kurulmuştu. Üçüncü Umûmî Müfettişlik 1935'te Erzurum, Kars, Gümüşhane, Çoruh (Artvin), Erzincan, Trabzon ve Ağrı illerini içermek suretiyle tesis edilmişti. Dördüncü Umûmî Müfettişlik 1936'da Bingöl ve Tunceli ile Birinci Umûmî Müfettişlikteki Elazığ'ı ihtiva edecek şekilde kurulmuştu. Son Umûmî Müfettişlik ise 1947'de İçel (Mersin), Seyhan (Adana), Hatay, Gaziantep ve Maraş (Kahramanmaraş) şehirlerini kapsayacak şekilde teşekkül etmişti.

22 KASIM

Başbakan Menderes'in Malatya gezisini takip eden gazeteci Ahmet Emin Yalman'a Malatya'da suikast girişiminde bulunuldu. Yalman saldırıdan yaralı olarak kurtuldu. Olayla ilgili tahkikat sonucu saldırıyı düzenleyen Hüseyin Üzmez'in yanı sıra

saldırıyla bağlantısı olduğu iddia edilen Necip Fazıl ve Cevat Rifat Atilhan'ın da yer aldığı birçok kişi tutuklandı. 22 Ocak 1953'te mahkeme tarafından kapatılan Türk Milliyetçiler Derneğinin de saldırıyla ilgisi bulunduğu iddia edildi.

27 KASIM

Cumhurbaşkanı Celal Bayar beş günlük resmî bir ziyaret için Yunanistan'a gitti.

1 ARALIK

Yunanistan'da resmî ziyarette bulunan Cumhurbaşkanı Celal Bayar Selanik'te Atatürk'ün

doğduğu evi ziyaret etti. Bu ev Atatürk'ün naaşının Anıtkabir'e nakledildiği 10 Kasım 1953'te müze olarak açıldı.

15 ARALIK

Türkiye Paris'te düzenlenen NATO Bakanlar Konseyi çalışmalarına ilk kez asli üye sıfatıyla katıldı.

24 ARALIK

TBMM, 24 Aralık 1952'de kabul ettiği 5997 sayılı 491 sayılı Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun Tekrar Meclise Konulması Hakkında Kanun'u kabul ederek Teşkilatı Esasiye'nin (Anayasa) dilini 1945'teki hâline dönüştürdü. Bu değişiklik- le 1945'te Anayasa olarak adlandırılan hukuki metin tekrar *Teşkilatı Esasiye* adını almıştı. TBMM Anayasa Komisyonunun kanun teklifiyle ilgili hazırladığı raporda meri Anayasa'nın Türkçede yaşayan birçok kelime ve istilahları atarak yerlerine ya uydurulan kelimeleri kullanmak veyahut eski Türk lehçelerinde bulunmakla birlikte hayatini kaybeden kelimeleri değiştirmek ve bazen de Moğolca gibi dillerden edatlar ve ekler alınmak suretiyle meydana getirildiğini ifade ederek 491 sayılı Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun 1945'teki hâlinin aynen kabul edilmesinin uygun olduğunu belirtmişti.

Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun dilinin değiştirilmesi 1930'lu yıllarda dille ilgili başlayan çalışmaların devamı niteliğinde olmuştu. 12 Temmuz 1932'de Türk Dili Tetkik Cemiyetinin (Türk Dil Kurumu) kurulmasından sonra Türkçedeki Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin kullanımına son verilmesi ve bilimsel terimlere Türkçe karşılık bulunması yönünde çalışmalar yapılmıştır. Bu şekilde belirlenen dil politikası 1940'lı yılların başında hız kazanmıştı. Nitekim önce ilk ve ortaokul sonrasında ise üniversite ders kitaplarındaki Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin yerine 'Öz Türkçe' olarak adlandırılan kelimelerin kullanılması yönünde hazırlıklar yapılmıştı. Bu dönemde birçok fakültede belirtilen amaç doğrultusunda çalışmalar yapılmış olsa da hukuk alanındaki akademisyenler mevzuat dili değişmeden bilimsel eserlerdeki dilin değiştirilmesine sıcak bakmamıştı. Bunun üzerine 1945'te, Türk Dil Kurumu 1924 Anayasası'nı yeni kelimelere göre yeniden kaleme aldı. Örneğin, 'Vazifei Teşriiye' kavramı 'Yasama Görevi', 'Vazifei İcraiye' kavramı 'Yürütme Görevi', 'Reisicumhur' kavramı 'Cumhurbaşkanı', 'Başvekil' kavramı 'Başbakan' şeklinde değiştirildi. Bu metin TBMM tarafından 10 Ocak 1945'te kabul edildi, 15 Ocak'ta Resmî Gazete'de yayımlandı. Fakat yeni anayasa metni daha önce kullanılmamış kelime ve kavramlara göre yeniden yazıldığı için milletvekilleri dahi birçok kişi anayasa metnini anlamakta sıkıntı yaşadı.

1953

Josip Tito (1892-1980)

14 OCAK

Yugoslavya'da Mareşal Josip Tito Devlet Başkanı seçildi.

22 OCAK

Ankara Sulh Hukuk Mahkemesi Cemiyetler Kanunu'nun 33'üncü maddesine aykırı faaliyetlerde bulunmaktan dolayı Türk Milliyetçiler Derneğinin kapatılması

na karar verdi. Dernek hakkında hem dinî ve millî değerleri istismar etmek hem de 22 Kasım 1952'de Gazeteci Ahmet Emin Yalman'a Malatya'da düzenlenen suikast girişimiyle ilgisi bulunmak iddialarından hareketle belirli suçlamalar yöneltmişti. Bu gelişmelerden sonra Ankara Cumhuriyet Savcılığı Dernek hakkında kamu davası açmış ve dava sonuçlanıncaya kadar derneğin Ankara'daki genel merkezini ve tüm şubelerini mühürlemişti. Ankara Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 22 Ocak'ta Derneğin feshine karar vermesinden sonra Derneğin genel merkezi ve 72 şubesi kapatıldı ve bütün mal varlığına el konuldu.

Türk Milliyetçiler Derneği 1 Nisan 1951'de Ankara'da faaliyetlerine başlamıştı. Dernek, farklı şehirlerde faaliyet gösteren derneklerin bir araya gelmeleri neticesinde oluşmuştu. Ankara'da kurulu bulunan Türk Kültür Derneği, İstanbul'daki Türk Gençlik Teşkilatı ile Genç Türkler Cemiyeti ve Kayseri'deki Türk Kültür Birliği ilk olarak Milliyetçiler Birliği adlı bir federasyon meydana getirmişlerdi. Daha sonra bu dernekler tek çatı altında hareket etmek amacıyla Türk Milliyetçiler Derneğini kurmuşlardı. Genel merkezi Ankara'da yer alan dernek ülkenin farklı yerlerinde toplam 72 şube açmıştı. Dernek ayrıca 'Mefkure' adlı bir gazete de yayımlamıştı.

Dernek faaliyetleri ve dava süreci siyaseti de belirli ölçüde etkilemişti. Nitekim Başvekil Menderes 17 Ocak'ta Gaziantep'te yaptığı mitingde ismini anmadan Türk Milliyetçiler Derneğini eleştirmişti. Türkiye'de dinî hayatın baskı altında tutulduğuna ilişkin iddiaları reddederek din ve vicdan özgürlüğünün garanti altına alınması sayesinde herkesin serbestçe ibadetlerini yerine getirebildiğini belirtmişti. Menderes ayrıca milliyetçiliği istismar edenlerin varlığından bahsederek kendi amaçlarının demokrasiyi manevi bakımdan da güçlendirmek olduğunu ifade etmişti.

Başvekilin Gaziantep mitinginden üç gün sonra Başvekâlete Türk Milliyetçiler Derneğiyle ilgili bir rapor sunuldu. Raporda derneğin kuruluş süreci, tüzüğü, faaliyetleri ve yayınları hakkında bilgi verilerek derneğin 'Allah ve millî mukaddesat mefhumları ile din esaslarına dayandığı' ifade edildi. Raporun sonuç kısmında ise 'Cemiyetler Kanunu'nun 9'uncu maddesi din, ırk esaslarına dayanan derneklerin kurulmasını yasak etmiş olduğundan, nizamnamede yazılı gaye bu madde hükmüne aykırı olup aynı kanunun 33'üncü maddesi gereğince cemiyetin feshi icap eder.' görüşü bildirildi.

Dernek başkanlığı görevini yürüten DP Isparta Mebusu Sait Bilgiç ile dernek yönetiminde yer alan DP Isparta Mebusu Tahsin Tola Türk Milliyetçiler Derneğinin kapatılmasından sonra DP'den ihraç edildi. Ayrıca dernekle ilgisi bulunduğu belirtilen Maarif Vekâleti Özel Kalem Müdürü Cahit Okurer görevinden alındı. Basında Maarif Vekili Tefik İleri'nin de kabineden ayrılacağına ilişkin iddiaların ileri sürülmesinden kısa süre sonra 8 Nisan 1953'te İleri'nin yerine bakanlığa Rıfık Salim Burçak getirildi.

23 OCAK

TBMM 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanunu'nu kabul etti.

28 OCAK

Şair, musikişinas ve hiciv üstadı Neyzen Tefik Kolaylı İstanbul'da vefat etti. Neyzen Tefik, zorluk ve sıkıntılarla geçen hayatının son yıllarında siroz hastalığına yakalandı ve İstanbul Valisi ve Belediye Reisi Prof. Dr. Fahreddin Kerim Gökay'ın yardımlarıyla tedavi edilmeye çalışılmış olsa da 75 yaşında hayatını kaybetti. 30 Ocak günü kılınan cenaze namazının ardından İstanbul Kartal'daki aile mezarlığına hem Mevlevi hem Bektaşî merasimleriyle defnedildi. Vefatı büyük üzüntüye yol açan Neyzen Tefik'in cenazesine Vali Gökay, akademisyenler, fikir adamları, musikişinaslar ve dostları da katılmıştı.

Neyzen Tevfik{1879-1953}

1879'da Muğla'nın Bodrum ilçesinde doğan Neyzen Tevfik küçük yaşlarından itibaren "ney üfleme-si"ne büyük ilgi duymaya başladı. Önce kendi başına, sonra İzmir'in Urla ilçesindeki bir üstadın yanında kendisini yetiştirdi. İzmir'e taşındıktan sonra İzmir Mevlevi-hanesinde hem eğitimini sürdürdü hem de sema ayinlerinde ney üfledi. 1898'de İstanbul'a gelmiş ve Fethiye Medresesine girdi. Burada tanıştığı Mehmet Akif'ten (Ersoy) Arapça, Farsça ve Fransızca dersleri alırken, o da Akif'e ney dersi verdi. Mehmet Akif'le

kurduğu bu dostluk İstanbul'daki ilim, edebiyat ve musiki meclislerine girmesini sağlamıştı. Sonrasında yaşamaya başladığı bohem hayat tarzından dolayı sıkıntı yaşadı ve 1903'te Mısır'a gitti. Bir kez daha İstanbul'a gidip Mısır'a geldikten sonra 1930'da Türkiye'ye döndü ve İstanbul Belediye Konservatuarında görevlendirildi. Ney üflemedeki ustalığının yanı sıra 'Hiç' ve 'Azab-ı Mukaddes' adlarında iki şiir kitabı neşretti. Sadece bir kez evlenen ve kısa süre içerisinde eşinden ayrılan üstadın bu evlilikten Leman isimli bir kızı oldu.

31 OCAK

Kuzey Denizi'nde meydana gelen fırtına sahil ülkelerinde taşkınlara sebep oldu. Yaşanan felaket sonucunda sadece Hollanda'da 1.800'den fazla kişi hayatını kaybetti.

2 ŞUBAT

TBMM, 6036 sayılı 8 Kasım 1877 tarihinde Aziziye Tabyası İstirdadına İştirak Eden Nene Kırkgöz'e Vatani Hizmet Tertibinden Maaş Tahsisine Dair Kanun'u kabul etti. Kanun'la 93 Harbi kahramanlarından Nene Hatun'a ayda 170 TL maaş tahsis edildi.

11 ŞUBAT

İstanbul Gazeteciler Cemiyeti öncülüğünde Millî Tesevüt Birliğı kuruldu. Otuza yakın kuruluşun oluşturduğu Birlik, laikliğın korunması ile ırkçılık ve komünizmle mücadele edilmesine yönelik faaliyetlerde bulunacağını ilan etti.

13 ŞUBAT

TBMM, 6051 sayılı Basın Kanunu'nun 36'ncı maddesinin birinci fıkrasının Tadili Hakkında Kanun'u kabul etti. Kanun basın yoluyla işlenmiş suçlarla ilgili davaların Askerî Mahkemeler yerine ağır cezayı gerektiren davaların Ağır Ceza Mahkemelerinde ve diğer davaların Asliye Ceza Mahkemelerinde görülmesi değişikliğini getirdi.

22 ŞUBAT

TBMM, kahraman ordumuza sevgi ile selamlarını ve Kore'de savaşan askerlerimize her an kendileriyle beraber olduğunu bildirdiğı önergeyi kabul etti.

25 ŞUBAT

TBMM, 6059 sayılı Doğı Üniversitesi Kuruluş Hazırlıkları Hakkındaki Kanun'u kabul etti. Böylece 1957'de Erzurum'da açılacak Atatürk Üniversitesiyle ilgili kanuni düzenlemeler başladı.

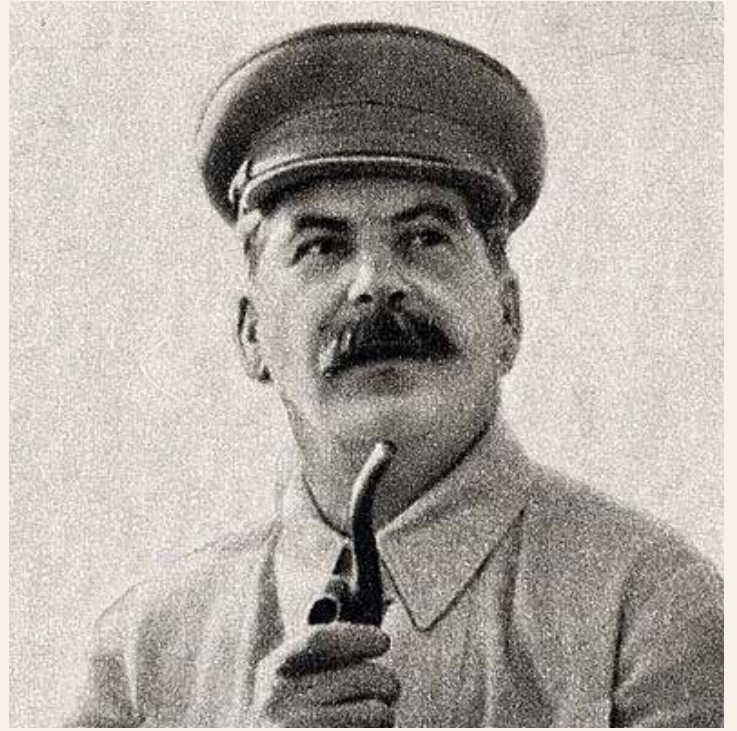
28 ŞUBAT

Türkiye Cumhuriyeti, Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti ve Yunanistan Krallığı devletleri Ankara'da Yeni Balkan Pakti'nı törenle imzaladı. Hariciye Köşkü'nde gerçekleşen törende üç ülkenin dışışleri bakanları dostluk paktına resmîyet kazandırdı. Törende Türkiye Cumhuriyeti adına Dışışleri Bakanı Prof. Dr. Fuad Köprülü

hazır bulunmuştu. 10 maddeden oluşan Balkan Paktı ülkeler arasında ilerleyen dönemde askerî, iktisadi, teknik ve kültürel konularda iş birliği anlaşmaları imzalamalarını amaçlamıştı.

Üç ülkenin aralarında ortak dostluk ve iş birliği anlaşma imzalamasının temel nedeni SSCB tehdidine karşı ortak hareket etmektir. SSCB'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'den toprak talep etmesi ve Balkanlar'da yayılma amacıyla olması pakta imzalayan ülkelerin ortak güvenlik kaygılarını oluşturuyordu. Sosyalist bir siyasi rejimle idare edilmesine karşın Yugoslavya da SSCB tehdidinden korunmak ve bağımsız bir politika geliştirmek istiyordu. Nitekim anlaşma metninde üç ülkenin de dışarıdan gelecek tehditlere karşı savunmalarını daha da güçlendirmek için bir araya geldikleri belirtilmişti. Ülkelerden birine yönelik bir saldırı olduğu takdirde diğer ülkelerin savunma konusunda yardım etmeleri ve iş birliği yapmaları öngörülmüştü. Bu doğrultuda senede en az bir defa olmak üzere müşterek toplantı yapılması kararlaştırılmıştır. Anlaşma sadece askerî konularla sınırlı kalmamış ve taraf ülkelerin aralarında ekonomik, teknik ve kültürel konularda da birlikte çalışmalarını içermişti. 28 Şubat 1953'te Ankara'da imzalanarak

siyasi temeli atılan Balkan Pak-
tı 9 Ağustos 1954'te günümüzde
Slovenya topraklarında bulunan
Bled şehrinde imzalanan anlaş-
mayla taraf ülkeler arasındaki
askerî iş birliğini resmîyete dök-
tü. Balkan Paktı 1960 yılına kadar
yürürlükte kaldı.

Josef Stalin (1878-1953)

5 MART

Sovyetler Birliği Bakanlar Konseyi Başkanı ve Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Josef Stalin öldü. Moskova Radyosu 4 Mart tarihli yayınında Stalin'in 1 Mart günü geçirdiği beyin kanaması sonucu felç geçirdiğini bildirdi. Bu haberden sonra Stalin'in durumuyla ilgi-

li birçok spekülâtif haber yapıldı ve hatta Stalin'in öldüğü hâlde henüz bunun duyurulmadığı dahi ifade edildi. Bu gelişmelerin ardından Moskova Radyosu 6 Mart'ta yaptığı yayında Stalin'in 5 Mart gecesi hayatını kaybettiğini belirtti. 6 Mart günü Stalin'in tabutu Sütunlu Saray'a nakledilerek Rus halkının taziyeye ziyaretine açıldı. Cenaze merasiminde Türk hükûmetini Hariciye Vekâleti Umumi Kâtibi Büyükelçi Cevad Açıkalın'ın başkanlığında Korgeneral Fevzi Mengüç ve Riyaseticumhur Başyaveri Kurmay Yarbey Nureddin Alpkartal temsil ettiler.

Stalin'in ölümünden hemen sonra SSCB'de yeni görevlendirmeler yapıldı. Buna göre Sovyetler Birliği Bakanlar Konseyi Başkanlığına ve Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreterliğine Georgi Malenkov, Dışişleri Bakanlığına Vyacheslav Molotov ve İçişleri Bakanlığına Lavrenti Beria geldi. SSCB'deki asıl değişim Nikita Kruşçev'in 7 Eylül 1953'te Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri olmasıyla yaşandı.

SSCB'nin kurucusu Vladimir Lenin'in 1924'teki ölümünden sonra Lev Troçki ile iktidar mücadelesine giren Stalin 1927'de yönetimi tamamen ele geçirmişti. Lenin'in aksine 'tek ülkede sosyalizm' görüşünü be-

nimsemek suretiyle sosyalist devrimi başka ülkelere ihraç etme politikasını terk etmişti. Stalin döneminde iç politikada resmî ideolojinin ve tek parti yönetiminin tüm siyasi ve toplumsal sistemi sarması, tarımın kolektifleştirilmesi, muhaliflerin 'Gulag' adı verilen çalışma kamplarına gönderilmesi ve 'Yeni Ekonomi Planı' adı verilen politikaların tartışmalara yol açması gibi hadiseler yaşanmıştı.

Dış politikada ise SSCB'nin İkinci Dünya Savaşı'na kadar 'Görelî Güçsüzlük Dönemi' adı verilen bir yapıda olması nedeniyle çatışmadan uzak bir siyaset takip edilmmişti. SSCB'nin İkinci Dünya Savaşı'na girmesi ve galip devletler arasında yer alması bu politikanın değişmesine yol açmıştı. Stalin savaş boyunca Türkiye'nin de savaşa girmesi için diğer müttefik devletlere baskı uygulamıştı. Nitekim savaştan sonra SSCB'nin Türkiye'yle imzaladığı 1925'teki anlaşmanın süresini uzatmamış ve 7 Temmuz 1945'te Türkiye'den Boğazlardan serbest geçiş hakkı, Boğazlarda Sovyet üslerinin kurulması ve Kars ile Ardahan'ın SSCB'ye verilmesi gibi taleplerde bulunmuştu. Stalin'in ölümünden iki ay sonra SSCB bu taleplerden vazgeçtiğini bildirirse de Türkiye ile SSCB arasındaki ilişki İkinci Dünya Savaşı öncesi dönemdeki hâline bir daha dönmedi.

6 MART

SSCB'de Stalin'in ölümünden sonra Sovyetler Birliği Bakanlar Konseyi Başkanlığına ve Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreterliğine Georgi Malenkov getirildi.

9 MART

Başvekil Adnan Menderes ve Hariciye Vekili Fuad Köprülü Fransa'nın resmî daveti sonrası dört günlük ziyarette bulunmak üzere Fransa'ya gitti.

18 MART

18 Mart 1953 günü saat 21.06'da merkez üssü Çanakkale'nin Yenice ilçesi olan 7.2 şiddetinde bir deprem meydana geldi. Yaşanan bu şiddetli depremde 246 kişi

vefat ederken yaklaşık 300 kişi yaralandı. Deprem sonucu Yenice ilçesi âdeta yerle bir oldu. Depremi şiddetiyle ilçede 60 km uzunluğunda büyük bir arazi çöküntüsü ortaya çıktı. Ayrıca Yenice'deki toplam 450 binadan 420'si ağır hasar görürken Yenice'yle birlikte Balıkesir'in Gönen ilçesinde de derinden hissedilen felaket neticesinde 211 okul, 176 resmî bina, 27 caminin yıkıldığı bildirildi.

Marmara Bölgesi'nin tamamında etkisi hissedilen deprem İstanbul'daki Edirnekapi surlarının bir kısmının yıkılmasına yol açarken İstanbul halkı da geceyi dışarıda geçirdi. Yunanistan ve İtalya başta olmak üzere birçok ülkede de hissedilen depremle ilgili olarak Strasbourg Jeoloji Enstitüsü yaşanan depremin son elli yılın en şiddetli depremlerinden biri olduğunu açıkladı. Kandilli Rasathanesi de depremi takip eden iki ay boyunca 600 artçı depremin daha gerçekleştiğini kaydetti.

Depremden hemen sonra arama kurtarma ve yardım faaliyetlerine geçildi. Balıkesir ve civarındaki askerî birlikler enkaz kaldırma çalışması ve depremzede halka yardım için bölgeye sevk edildi. Kızılay ilk etapta deprem bölgesine 3.000 çadır götürdü. Ayrıca Başvekil Adnan Menderes'in talimatıyla depremzedelere yardım edilmesi amacıyla Ankara'da bir komite kurulması ve yapılacak bağışları bu komitenin organize etmesi kararlaştırıldı. Valilikler ve belediyeler de yardım kam-

panyaları düzenleyerek deprem bölgesine ciddi miktarda nakdî yardımda bulundular.

Reisicumhur Celal Bayar ile Dâhiliye Vekili, İşletmeler Vekili ve Jandarma Genel Komutanından oluşan heyet 20 Mart'ta deprem bölgesine ulaştı. İlk olarak Gönen'i ziyaret eden Bayar ardından Manyas ve Yenice bölgelerine geçti. Bayar depremzedelerle görüşmüş, enkaz bölgelerini incelemiş ve yapılan yardımlar başta olmak üzere yetkililerden bilgi almıştır. Deprem uluslararası kamuoyunun da dikkatini çekmişti. Birçok ülke taziye mesajlarının yanı sıra yardım kampanyaları düzenledi. Uluslararası Kızılhaç Örgütü de deprem bölgesine yardımda bulundu.

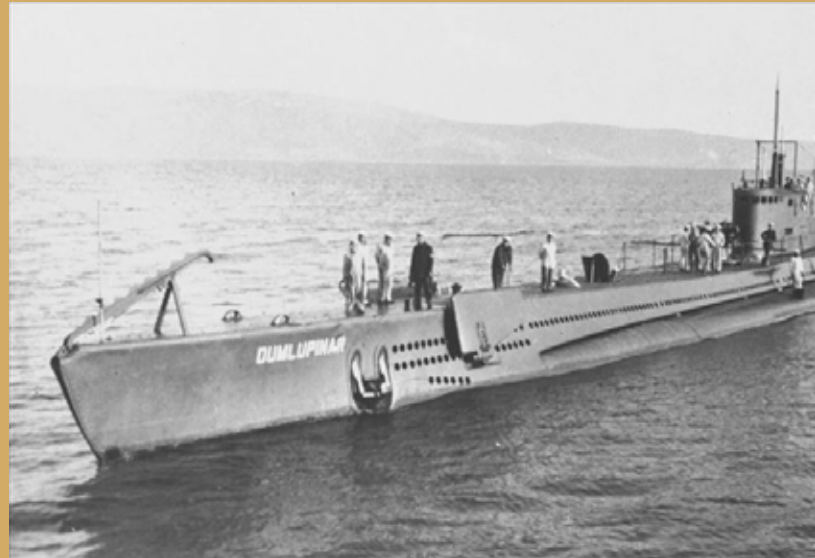
24 MART

Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Başvekil Adnan Menderes'in katıldığı törenle açıldı. 9 Temmuz 2018 tarihine kadar faaliyetini sürdüren Enstitü 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kapatılarak maddi unsurları ile hak, borç ve yükümlülükleri Yükseköğretim Kuruluna devredildikten sonra Kurulun aldığı kararla bu hususlar Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesine aktarıldı.

4 NİSAN

TSK'ye ait Dumlupınar denizaltısı sabaha karşı saat 2 civarında Çanakkale Boğazı'ndan geçmekteyken Boğaz'ın en dar ve derin kısmı olan Nara Burnu açıklarında İsveç bandıralı Naboland adlı şileple çarpışması sonucu battı. Denizaltı su yüzeyinde seyrederken gerçekleşen çarpışmanın etkisiyle denizin 87 metre derinliğinde 35 derece meyille yatar hâle geldi. Köprü üzerinde görevli 5 personelin kazadan kurtulmasına karşın 7 subay, 35 astsubay ve 39 er olmak üzere toplam 81 asker şehit oldu. Yaşanan elim hadise Dumlupınar denizaltısının, 1 ila 3 Nisan tarihlerinde NATO tatbikatı kapsamında, ABD 6. Filosu'yla birlikte Ege Denizi'nde ortak görev aldıktan sonra Gölcük üssüne dönerken gerçekleşmişti.

Kazadan sonraki TBMM'nin ilk birleşiminde kazada şehit olan askerler için saygı duruşu yapıldı. Ayrıca deniz kuvvetleri ile şehit ailelerine Millî Savunma Vekâletince teessür ve taziye iletileceği de beyan edildi.

16 NİSAN

TBMM, 6083 sayılı Dumlupınar Denizaltı Gemisinin Batması Dolayısıyla Ölenlerin Şehit, Dul ve Yetimlerinin de Şehit Dul ve Yetimi Sayılmaları Hakkında Kanun'u kabul etti. Kazada şehit olan askerler 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'na göre şehit sayılmıyorlardı. Bu yeni Kanun'la 4 Nisan'da batan Dumlupınar denizaltısında şehit olan askerler ve onların yakınlarıyla ilgi düzenleme yapılarak mevzuattaki eksiklik giderildi. Böylece mevzuattan kaynaklanan sorun, yapılan kanuni düzenlemeyle çözülerek hem şehit olan askerlerin aziz hatıraları hürmetle anılacak hem de ailelerine maddi ve manevi bakımdan destek sağlanabilecekti.

20 NİSAN

Kore'de esir düşen Türk askerleri esir değişimi kapsamında geri alınmaya başlandı. İlk aşamada 4 askerimiz kurtarıldı.

23 NİSAN

Millî Egemenlik ve Çocuk Bayramı tüm yurttan coşkuyla kutlandı.

24 NİSAN

NATO Bakanlar Konseyi Balkan Paketi'ni onayladı.

30 NİSAN

Hariciye Vekili Fuad Köprülü başkanlığındaki bir heyet Kral Faysal'ın tahta çıkış töreni için Bağdat'a gitti.

2 MAYIS

Merkez üssü İzmir'in Karaburun bölgesi olan şiddetli bir deprem oldu. Depremde can kaybı yaşanmazken 300'den fazla bina hasar gördü.

6 MAYIS

✍ TBMM 6084 sayılı Millî Korunma Kanunu'nun Tadili Hakkında Kanun'u kabul etti. Yapılan değişikliklerle 1939'dan beri dondurulmuş bulunan kiralar serbest bırakıldı.

11 MAYIS

✍ TBMM 6085 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nu kabul etti.

13 MAYIS

✍ TBMM, 6086 sayılı Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu'nu kabul etti.

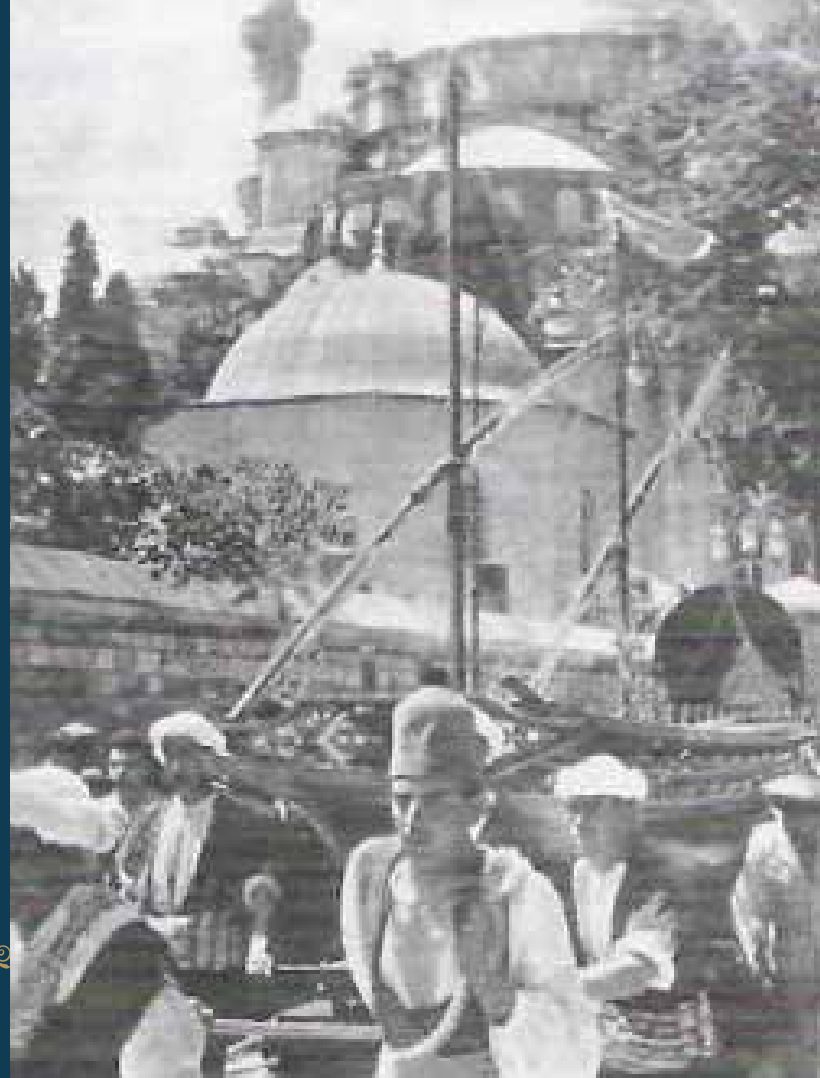
25 MAYIS

✍ ABD Dışişleri Bakanı John Foster Dulles resmî bir ziyaret için Türkiye'ye geldi.

29 MAYIS

✍ İstanbul'un fethinin 500. yılı, başta İstanbul olmak üzere 29 ve 30 Mayıs 1953'te yurdun birçok yerinde törenle kutlandı. İstanbul'daki törene TBMM heyeti, Millî Eğitim Vekili Prof. Dr. Rıfki Salim Burçak, mebuslar, İstanbul Valisi ve Belediye Reisi Prof. Dr. Fahreddin Kerim Gökay, mülki ve askerî erkân, kordiplomatik yabancı ateşeler, Patrik Vekili ve Patrikhane heyeti katıldı. Tören

saat 10.00'da Topkapı surlarının karşısında Fatih Sultan Mehmet'in otağını kurduğu tepede başladı. Vali Gökay'ın konuşmasından sonra 21 pare top atışıyla fethin temsili gösterisi yapıldı. Burçlara Türk sancağını ilk diken Ulubatlı Hasan'ın şehit düştüğü burca dikilen kitabeye çelenk koyulmuş ve ardından saygı duruşunda bulunuldu. Topkapı'daki törenden sonra merasim alayı Fatih'e doğru hareket etti. Fatih Meydanı'ndaki törende ilk olarak Fatih Sultan Mehmet'in türbesi ziyaret edilmiş ve sonrasında tören alayının geçişi başlamıştı.

Fetihin 500. yılı münasebetiyle Fatih Sultan Mehmet tarafından Topkapı Sarayı'nda yaptırılan Çinili Köşk'te Sultan'ın kitapları, kılıçları, kaftanları, minyatürleri ve fermanlarından oluşan müze törenle açıldı. Ayrıca fetihten sonra kurulduğu kabul edilen İstanbul Üniversitesinde bir sempozyum düzenlendi. Programa Millî Eğitim Vekili, İstanbul Üniversitesi Rektörü, Ankara Üniversitesi Rektörü ve İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörünün yanı sıra birçok katılımcı iştirak etti. Bununla birlikte İstanbul'daki ilk ve orta dereceli okullarda da fetihle ilgili programlar düzenlendi. Kutlamalar gece de devam etti ve hem donanmanın katılımı hem de şehrin dört bir yanına dağıtılan fenerler sayesinde ışıklı gösteriler düzenlendi.

Fetihin 500. yılına ilişkin kutlama hazırlıkları ise çok uzun süre önce başlamıştı. İlk olarak 1939'da törenlerle ilgili çalışmaların başlamasına karar verilmiş ve dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel başkanlığında bir komisyon oluşturulmuştu. İkinci Dünya Savaşı yıllarında hazırlıklarla ilgili pek ilerleme kaydedilememişti. 1949'un son aylarında

bugünkü ismi 'İstanbul Fetih Cemiyeti' olan 'İstanbul'un 500. Yılı ve Müteakip Fetih Yıllarını Kutlama Derneği' kurulmuştu. Derneğin 01.03.1950'de Başbakan Şemseddin Günaltay'a hitaben yazdığı mektupta dernek başkanının Aziz Ogan ve başkan yardımcısının Cemil Topuzlu olduğu belirtilmişti. Bakanlar Kurulunun 28 Temmuz 1950 tarihli kararıyla Dernek kamu yararına çalışan dernek statüsüne getirilmişti. Bu tarihten itibaren Dernek İsmail Hami Danişmend'in başkanlığında 500.yıl kutlamalarına hazırlandı ve tören programı tertip edildi. Ayrıca İstanbul'un fethiyle ilgili olarak 1950 yılında hükûmetin izni ve denetiminde 'İstanbul'un Fethi' isimli bir sinema filmi de çektirildi. 1951 yılında gösterime giren ve Aydın Arakon'un yönettiği ve senaryosunu yazdığı filmde Sami Ayanoğlu, Turan Seyfioğlu, Filiz Tekin ve Reşit Gürzap gibi oyuncular yer aldı.

TBMM'de İstanbul'un fethinin 500'üncü yıl dönümü münasebetiyle fethiye iştirak eden bütün fatihlerin hatırasını tazim için ayakta iki dakika saygı duruşunda bulunuldu.

Vyacheslav Molotov (1890-1986)

30 MAYIS

SSCB Dışişleri Bakanı Vyacheslav Molotov, Türkiye'nin Moskova Büyükelçisine Kars ile Ardahan'ın SSCB'ye verilmesine ilişkin geçmişteki taleplerinden vazgeçtiklerini beyan etti. Ayrıca Boğazlarla ilgili olarak Türkiye'nin kabul edeceği şartlar altında SSCB'nin güvenliğinin sağlanmasının mümkün görüldüğü de bu kapsamda zikredildi. Molotov'un bu beyanı Türk hükûmeti tarafından memnuniyetle karşılandı.

Türkiye ile SSCB arasındaki ilişki Millî Mücadele döneminden itibaren oldukça yakın bir şekilde ilerlemişti. Nitekim Türkiye ile SSCB arasında 1925'te imzalanan 'Tarafsızlık ve Saldırmazlık Anlaşması' bu ilişkileri daha da sağlamlaştırmıştı. Bu tarihten sonra birtakım teknik konularla ilgili olarak SSCB'yle birlikte çalışmalar yürütülmüştü. Öyle ki Türkiye 1934'te uygulamaya koyduğu Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı'nı Sovyet uzmanların da desteğiyle hazırlamıştı. Fakat iki ülke arasındaki bu karşılıklı iyi ilişkiler İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra değişmeye başladı. Bu dönemde SSCB, ilk olarak, 1925 tarihli anlaşmayı uzatmayı reddettiği gibi Devlet Başkanı Stalin 7 Temmuz 1945'te Türkiye'den SSCB'ye Boğazlardan serbest geçiş hakkı, Boğazlarda Sovyet üslerinin kurulması ve Kars ile Ardahan'ın verilmesi taleplerinde bulundu. Bu gelişmelerin neticesinde Türkiye ile SSCB arasındaki ilişkiler gerildi ve Türkiye SSCB'ye karşı Batı Bloğu'nun içinde yer almayı kendi güvenliği açısından uygun gördü.

Stalin'in 5 Mart 1953'teki ölümünden sonra oluşan yeni Sovyet yönetimi Türkiye'yle eski ilişkileri yeniden canlandırmak istedi. Özellikle Stalin'in Türkiye'ye yönelik bu yaklaşımını eleştiren Nikita Kruşçev'in 7 Eylül 1953'te

Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri olmasıyla bu yönde daha ciddi adımlar atıldı. SSCB Dışişleri Bakanı Kruşçev'in 30 Mayıs'taki bu açıklamasından sonra Türk hükûmeti de beyanatta zikredilen iyi komşuluk ilişkisinin sürdürülmesinin yanı sıra barış ve emniyetin sağlanması konularındaki arzuyu Türkiye'nin de benimsediğini dile getirdi. Türkiye ayrıca Boğazlar konusundaki hassasiyetini vurgulayarak Boğazlarla ilgili hukuki ve siyasi durumun Montrö Anlaşması'na tabi olduğunu hatırlattı.

16 HAZİRAN

Yunanistan Başbakanı Papagos resmî ziyaret için Ankara'ya geldi.

18 HAZİRAN

Edirne ve çevresindeki depremde bazı tarihî yapılar hasar gördü.

1882'den itibaren İngiltere'nin işgali altında olan Mısır'da İngiltere kontrolündeki monarşi kaldırılarak yerine cumhuriyet rejimi kuruldu.

22 HAZİRAN

CHP 10. Kurultayı Ankara'da toplandı. 26 Haziran sona eren kurultayda İsmet İnönü Genel Başkan, Kasım Gülek de Genel Sekreter seçildi.

27 HAZİRAN

MP'nin 5. Büyük Kongresi Ankara'da toplandı. 29 Haziran'da sona eren kongrede Genel Başkanlığa Mustafa Kentli seçildi. Kongrede inkılapların bazı partililer tarafından tartışılmasından rahatsızlık duyan Yusuf Hikmet Bayur başta olmak üzere bir grup delege MP'den istifa etti. Kongrede yaşanan bu hadiselerden sonra MP'nin kapatılma süreci başladı.

8 TEMMUZ

Cumhuriyet Savcılığının talebi üzerine Ankara Sulh Hukuk Mahkemesi MP ile ilgili tahkikat sonlanıncaya kadar parti merkezinin ve şubelerinin tamamının ihtiyati tedbir olarak kapatılmasına karar verdi. Savcılığın yürüttüğü tahkikat 27-29 Haziran günleri gerçekleşen MP'nin Beşinci Kongresi'nde cereyan eden hadiseler neticesinde başladı. Mustafa Kentli'nin genel başkanlığa

seçildiği kongrede inkılaplar hakkında yapılan tartışma parti içinde iki grubun karşı karşıya gelmesine yol açtı. Yusuf Hikmet Bayur, Arif Hikmet Pamukoğlu ve Vasfi Raşit Sevig gibi üyeler başta olmak üzere bir grup delege inkılapların parti tarafından tartışılmasından rahatsızlık duydular ve MP'den istifa etme kararı aldılar. Partiden ayrılanların istifalarına ilişkin kamuoyuyla paylaştıkları beyannamede laiklik vurgusu yapılarak MP'nin bu ilkeye uygun davranmadığı ifade edildi.

Bu gelişmeler üzerine MP Genel İdare Kurulu 30 Haziran'da bir açıklama yaparak partilerinin inkılaplara bağlı olduğunu uzun ve detaylı bir metin çerçevesinde dile getirdi. MP'nin ilan ettiği beyannameye karşın Ankara Cumhuriyet Savcısı Cemil Bengü, Bayur'un istifa beyannamesini ihbar kabul ederek MP hakkında 1 Temmuz'da tahkikata başladı. 15 Eylül'de tamamlanan tahkikatın ardından 26 Eylül'de başlayan

yargılama sonucunda MP, Ankara 3. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından 'kuruluş ve programının 7, 12 ve 13'üncü maddelerinin taşıdığı mana ve maksat yönünden din, mezhep, tarikat esasına dayanan ve gayesini saklayan dernekler durumunda bulunduğu' gerekçesiyle 27 Ocak 1954'te kapatıldı. MP'nin kapatılmasından sonra Osman Bölükbaşı'nın genel başkanlığını üstlendiği CMP 10 Şubat 1954'te kuruldu.

TBMM, 6119 sayılı Adlî Tıp Müessesesi Kanunu'nu kabul etti.

9 TEMMUZ

TBMM, 6129 sayılı Yeniden Bir Vilayet ve Dört Kaza Kurulması Hakkındaki Kanun'u kabul ederek Uşak kazasının il olmasını kabul etti. Mecliste yapılan oylamada 246 me-

bus kanun lehine oy verirken, 3 mebus ret oyu kullandı ve 2 mebus ise çekimser kaldı. Böylece eskiden Kütahya iline bağlı bir kaza statüsünde bulunan Uşak Türkiye Cumhuriyeti'nin 64'üncü vilayeti oldu. Kanun'a göre 6 kaza, 1 nahiye ve 244 köyden müteşekkil kurulan şehrin 157.359 nüfuslu olması öngörüldü. Şehrin kazaları Kütahya ilinden alınan Banaz, Ulubey, Karahallı, Sivaslı kazaları ile Manisa'nın Eşme kazasından meydana geldi.

Uşak'ın il olmasına ilişkin Kanun'un gerekçesinde ise ülkenin her sahasında yaşanan gelişmelerin idare yapısında da birtakım değişikliklerin ve ilavelerin yapılmasını zaruri kıldığı ifade edildi. Özellikle demir yolu, liman ve kara yollarının artması, yeni hava yollarının geniş ölçüde faaliyete geçmesi, yeni sanayi merkezlerin kurulması, zaman kavramı ile sosyokültürel meselelere verilen önemin her geçen gün artması gibi hususlar bu manada dile getirildi. Bu çerçevede Uşak'ın ticari ve sınaî bakımdan gösterdiği gelişme, eğitim ve kültür kurumlarının niteliği ve kamu kurumlarının faaliyet sahası açısından il statüsüne dönüştürülmesinin önemine vurgu yapılarak Uşak'ın il hâline gelmesinin gerektiği belirtildi.

TBMM, 6123 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Bâzı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'u kabul etti. Düzenleme sonucu TCK'deki 106 madde değiştirildi.

10 TEMMUZ

TBMM, 6132 sayılı At Yarışları Kanunu'nu kabul etti.

22 TEMMUZ

TBMM, 6186 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Kuruluş Kanunu'nu kabul etti. Yapılan kanuni düzenlemeyle demir yolları devlet işletmesi hâline getirildi.

23 TEMMUZ

TBMM, 6187 sayılı Vicdan ve Toplanma Hürriyetinin Korunması Hakkında Kanun'u kabul etti. 6 maddeden müteşekkil Kanun ki-

şilerin veya cemiyetlerin belirli bir nüfuz veya menfaat sağlamak adına 'dini veya dinî hisleri yahut dince mukaddes tanınan şeyleri veya dinî kitapları alet ederek her ne suretle olursa olsun propaganda' yapmalarını ve telkinde bulunmalarını yasakladı. Bu fiili işleyen kişilerin bir ila beş sene ağır hapis cezasıyla cezalandırılmaları ve mezkûr suça cemiyetlerce iştirak edilmesi hâlinde bu kurumların kapatılması öngörülmüştü.

Suçla ilişkin fiilin yazılı şekilde gerçekleştirilmesinde ise hükümlenilecek cezanın yarı oranında artırılacağı belirtildi. Ayrıca belirli amaçlar doğrultusunda yapılan toplantılarda kişilerin söz veya hareketleriyle başkalarına yönelik hakaretlerde bulunmaları veya toplantının huzurunu ihlâl etmeleri durumunda bu fiilleri

gerçekleştirenlerin para cezasıyla cezalandırılması kararlaştırıldı. Bu dönemde siyasi partilerin cemiyet statüsünde kurularak faaliyette bulundukları dikkate alındığında Kanun'un partilerin yürüteceği iş ve işlemlerle ilgili olarak da düzenleme yaptığı görülmektedir.

Mezkûr Kanun tasarısının TBMM gündemine gelmesinde 27-29 Haziran tarihlerinde yapılan MP'nin Beşinci Kongresi'nden sonra yaşanan olayların etkisi olmuştu. Kongrede inkılaplarla ilgili yapılan tartışmalar ilk olarak bir grup milletvekilinin ve delegenin partiden istifasına yol açmıştı. Sonrasında ise Ankara Cumhuriyet Savcısı MP hakkında 1 Temmuz'da tahkikata başlamış ve Ankara Sulh Hukuk Mahkemesi Partinin genel merkezini ve tüm şubelerini 8 Temmuz'da ihtiyati tedbir olarak kapatmıştı. Tasarı adına TBMM'de konuşma yapan Adalet Vekili Osman Şevki Çiçekdağ da yaşanan bu olaylara işaret ederek benzer bir hükmü içeren TCK'nin 163'üncü maddesinin daha kapsayıcı ve toplumsal gerçeklikleri karşılayacak hâle getirildiğini belirtti. Tasarı lehinde ve aleyhinde yapılan hararetli tartışmalar neticesinde oylamaya katılan 298 milletvekilinden 252'sinin olumlu ve 46'sinin olumsuz oyuna karşılık kanun tasarısı TBMM'de kabul edildi.

27 TEMMUZ

✍ Kore Savaşı'nı sona erdiren ateşkes anlaşması BM ile Kuzey Kore lehine savaşa dâhil olan ÇHC arasında imzalandı. Anlaşmanın yapılmasından sonra Türk askerleri kademeli olarak Türkiye'ye dönmeye başladı. Bu tarihten itibaren Kore'deki faaliyetler artık sembolik görevler şeklinde yürütüldü.

1 AĞUSTOS

✍ Günümüzdeki ismi Atatürk Havalimanı olan Yeşilköy Hava Meydanı'ndan uluslararası uçuşların yapılmasını sağlayacak olan yeni pist, terminal binası ve diğer tesisler Bayındırlık Vekili Kemal Zeytinoğlu, Ulaştırma

Vekili Yümnü Üresin, TBMM İstanbul mebusları ile İstanbul Valisi ve Belediye Reisi Prof. Dr. Fahreddin Kerim Gökay'ın katıldığı resmî törenle açıldı. Uluslararası uçuşların yapıldığı 06/24 adlı pist 2.300 metre uzunluğunda ve 60 metre genişliğinde uluslararası standartlara uygun şekilde inşa edildi. Hava meydanı ayrıca taksi yolları, 1.000 m² yolcu terminali, bakım hangarları, radyo alıcı-verici cihazları ve yedek enerji santrali gibi modern altyapıya sahipti.

✍ Yeşilköy Havalimanı'nın uluslararası uçuşlara açılması sivil havacılık için önemli bir adım oldu. 1912'de ilk kez askerî amaçlarla Yeşilköy'de hizmete giren hava meydanı 1933'te İstanbul-Ankara arasında gerçekleştirilen uçuşla iç hatlarda faaliyetlerine başladı.

İsmi 1985'te Atatürk Havalimanı olarak değiştirilen Yeşilköy Havalimanının uluslararası uçuşlara açılması süreci 1944'te Chicago'da imzalanan Uluslararası Sivil Havacılık Anlaşması'yla başlamıştı. Bu doğrultuda 1947'de 'Westinghouse Electric International Company' ve 'The IG White Engineering Corporation' şirketleriyle sözleşme imzalanarak 1949'da yeni hava meydanının inşaatına başlanmıştı. 4 yıl süren çalışma neticesinde Yeşilköy Hava Meydanı uluslararası uçuşlar için hazır hâle geldi.

Bayındırlık Vekili Zeytinoğlu açılış töreninde yaptığı konuşmada uluslararası standartlara göre inşa edilen yeni havalimanının 22 milyon TL'ye mâl olduğunu ifade etti. Ulaştırma Vekili Üresin yeni hava meydanının Orta Doğu'nun birinci sınıf meydanlarından biri olduğunu belirtirken, Vali Gökay ise turistik kıymeti oldukça fazla olan İstanbul'un uluslararası uçuşların gerçekleştirileceği yeni bir hava meydanına sahip olmasının önemine vurgu yaptı.

12 AĞUSTOS

Yunanistan'ın İyon adaları bölgesinde yaşanan deprem sonucunda yaklaşık 2 bin kişi hayatını kaybederken bölgede çok büyük maddi hasar meydana geldi. Reisicumhur Celal Bayar deprem sonrası Yunanistan'a taziye telgrafı gönderdi.

SSCB, ilk hidrojen bombası denemesini gerçekleştirdi.

16 AĞUSTOS

İzmir'in Selçuk ilçesindeki Bülbül Dağı mevkiinde, Papa XII. Pius'un verdiği imtiyazla inşa edilen, Meryemana Evi törenle açıldı.

26 AĞUSTOS

ABD Temsilciler Meclisi Harici ve Ekonomik Siyaset Başkanı Clarence Randall Türkiye'ye daha fazla yabancı sermaye yatırımı yapılması için alınması gereken tedbirleri görüşmek üzere Türkiye'ye geldi. Bu gelişmelerden sonra 18 Ocak 1954'te 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu kabul edildi.

3 EYLÜL

Pancar Kooperatifleri Bankası A.Ş. Eskişehir'de kuruldu. Şirket ticari unvanını 31 Ocak 1956'da Şekerbank Türk Anonim Şirketi olarak değiştirdi ve ticari merkezini Ankara'ya taşıma kararı aldı.

6 EYLÜL

Milletlerarası İdarî İlimler Enstitüsünün IX. Kongresi 6 ila 14 Eylül 1953 tarihlerinde Reisi-cumhur Celal Bayar'ın himaye-lerinde TBMM Reisi Refik Koraltan ve Başvekil Adnan Menderes'in fahri başkanlıklarında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi binasında toplam 300 delegenin katılımıyla gerçekleşti. Kongrenin açılış merasimine TBMM Reisi Refik Koraltan, İçişleri Vekili Ethem Menderes, Ulaştırma Vekili Yümnü Üresin, mebuslar, büyükelçiler ve akademisyenler katıldı. İstanbul'da yapılan bu uluslararası organizasyonun hazırlık komitesinde İstanbul Vali ve Belediye Reisi Ord. Prof. Dr. Fahreddin Kerim Gökay, Ord. Prof. Dr. Ali Fuad Başgil, Prof. Dr. Ragıp Sarıca, Prof. Dr. Süheyye Derbil, Prof. Dr. Tahsin Bekir Balta ve Prof. Dr. B. Köni yer aldılar. Kongre iktisadi işlerde idare; millî, milletlerarası ve milletlerüstü memurların formasyonu; sübvansiyon uygulaması gibi

konular çerçevesinde çeşitli tartışmalar yaptı ve raporları tahkik etti.

6 Eylül günü başlayan program altı gün boyunca gündem maddelerinin ve kongrenin toplanmasından önce hazırlanan raporların görüşülmesiyle geçti. Kongrede konuşma dili İngilizce ile Fransızca olarak belirlenmiş ve Türk delegelerin Türkçe konuşmaları da mümkün olmuştu. 12 Eylül günü yabancı heyet temsilcileri, Enstitünün ikinci başkanı Ali Fuad Başgil eşliğinde, İstanbul'dan Ankara'ya giderek resmî ziyaretlerde bulundular ve hükûmet tarafından verilen öğle yemeğine katıldılar. Programın son iki gününde ise İstanbul'a gelen yabancı ve yerli misafirlere Boğaziçi ve şehrin diğer turistik noktaları gezdirildi.

7 EYLÜL

SSCB'de Nikita Kruşçev Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri oldu.

13 EYLÜL

Konya ve Amasya'daki şeker fabrikalarının temeli Reiscumhur Celal Bayar ve Başvekil Ad-

nan Menderes'in katıldıkları törenlerle atıldı. 14 Temmuz'da Kütahya'da bir şeker fabrikasının temeli daha atıldı.

19 EYLÜL

İç hat seferlerinin yapılmasını sağlayan Çanakkale Havaalanı ve Bandırma Havaalanı Adalet Vekili Osman Şevki Çiçekdağ, Gümrük ve Tekel Vekili Emin Kalafat, İşletmeler Vekili Sıtkı Yırcalı, Çalışma Vekili ve Ulaştırma Vekili Hayrettin Erkmen ve mebusların katıldığı resmî törenle açıldı. Çanakkale Havaalanı'nın açılış töreninde konuşan İşletmeler Vekili Yırcalı, Çanakkale Havaalanı'ndaki iç hat seferlerinin Ankara-İstanbul-Bandırma-Çanakkale güzergâhında gerçekleşeceğini ifade etti. Ayrıca bu uçuşların yıl boyu her gün yapılacağını da vurguladı. Bandırma Havaalanı açılış töreninde söz alan Erkmen ise her sahada olduğu gibi ulaştırmayla ilgili kamu hizmetlerinin de halkın ayağına kadar getirildiğini ve hava ulaşımı sayesinde tüm ülkenin iktisadi manada tek bir pazar hâlini alacağını söyledi. Bandırma Havaalanı'nın hizmete sunulmasıyla birlikte Türkiye'de ilk defa bir kazada havaalanı açılmıştı. Her iki havaalanının açılmasıyla Türkiye'deki havaalanı sayısı 28'e çıktı.

21 EYLÜL

Eski milletvekili, Dışişleri Bakanı ve Diplomat Necmettin Sadak tedavi görmekte olduğu New York'ta vefat etti. Sadak'ın naaşı Türkiye'ye getirildikten sonra 2 Ekim'de Şişli Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından Zincirlikuyu Mezarlığı'na defnedildi.

Necmettin Sadak (1890-1953)

25 EYLÜL

Ankara'dan Van'a gitmek üzere havalanan Ege-39 yolcu uçağı kalkışından kısa süre sonra mecburi iniş yaptı. Kaza sonucu biri yolcu ve üçü de mürettebattan olmak üzere toplam dört kişi hayatını kaybetti.

4 EKİM

Türkiye ve Yunanistan askerî birlikleri Trakya'da 7 Ekim'e kadar süren ortak kara tatbikatına başladı.

5 EKİM

BM Genel Kurulunda yapılan oylama neticesinde Türkiye, BM Güvenlik Konseyi geçici üyesi olarak seçildi. Yunanistan'ın sona eren geçici üyeliğinden sonra boşalan üyelik için Türkiye ve Polonya arasında üyelik yarışı gerçekleşti. SSCB, Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine Türkiye yerine Polonya'nın seçilmesini istediği için oylama sekiz tur sürdü. Yapılan son oylama neticesinde Türkiye üyelik için gereken oyu alarak 1951 ve 1952 yıllarındaki geçici üyeliğinden sonra ikinci kez Konseyin geçici üyeliği sıfatını elde etti. Türkiye ile birlikte Yeni Zelanda ve Brezilya da geçici üye olarak yeni dönemde üyelik hakkı kazandı.

Tıpkı 1951 ve 1952 yıllarında olduğu gibi Türkiye'yi Güvenlik Konseyinde Türkiye'nin BM Daimî Delegesi Selim Sarper temsil etti. Türkiye'nin geçici üye olarak yer aldığı BM Güvenlik Konseyi'nin 8. Dönemi 22 Ocak 1954'te başladı ve açılış töreninde Selim Sarper Türkiye'nin üyeliğine destek veren ülkelere teşekkür ederek yeni dönemde Türkiye'nin Konseye vereceği katkıya temas etti. Türkiye BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine bu tarihten sonra iki defa daha seçildi. 1954-1955 yıllarını kapsayan bu geçici üyelikten sonra 1961'de Polonya'yla birlikte bir yıllık yarı dönemde Konseyde yer aldı. Türkiye en son 2009-2010 yıllarında BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine seçildi.

14 EKİM

Şefik Hüsnü Deymer ve Zeki Baştımar'ın da aralarında yer aldığı gayriresmî Türkiye Komünist Partisi mensubu 167 kişinin yargılanmasına başlandı.

15 EKİM

Birleşik Krallık, Güney Avustralya'da Totem Operasyonu adını verdiği nükleer deneme yaptı. Böylece bir sene önce Montebello adalarındakinden sonra ikinci deneme yapılmış oldu.

20 EKİM

ABD tarafından inşa edilen İskenderun Deniz Üssü Türk Deniz Kuvvetlerine törenle teslim edildi.

25 EKİM

Seyhan Nehri üzerine inşa edilecek olan baraj ve hidroelektrik santralinin temeli törenle atıldı. O zamanki ismi Seyhan olan Adana vilayetindeki temel atma törenine TBMM Başkanı Refik Koraltan, Başvekil Adnan Menderes, Bayındırlık Vekili Kemal Zeytinoğlu, bazı mebuslar, Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası mümessili Dr. Pieter Lieftinck ve diğer davetliler katıldılar. Dünya Bankasının kredi kuruluşu olan Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasından temin

edilen 25,2 milyon \$ dış krediyle finanse edilen baraj ve santral projesinin inşaat işini ABD merkezli inşaat ve mühendislik şirketi 'Morrison-Knudsen' üstlendi. Baraj ve santral projesinin mühendisliğini ise sonradan Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı yapacak olan Süleyman Demirel gerçekleştirdi.

Seyhan Barajı Hidroelektrik Santrali'nden elektrik üretimi ve dağıtım işi Bakanlar Kurulu kararıyla Çukurova Türk Elektrik Türk Anonim Şirketine verildi. Yapımı üç yıl kadar süren Seyhan Barajı ve Hidroelektrik Santrali 8 Nisan 1956'da hizmete açıldı. Barajın hizmete girmesiyle birlikte tarım ve enerji alanlarında sağlanan faydanın yanı sıra oluşan baraj gölü sayesinde doğal bir güzellik de meydana geldi. Nitekim günümüzde Adana'nın önemli turizm noktalarından birini teşkil eden Seyhan Barajı gölü aynı zamanda çeşitli spor aktivitelerinin gerçekleştirildiği sosyal bir mekân olma özelliğini kazanmış oldu.

29 EKİM

Cumhuriyet Bayramı tüm yurttaki coşkuyla kutlandı.

1 KASIM

TBMM'nin Dokuzuncu Dönem Dördüncü Yasama Yılı Dördüncü Toplantısı açıldı. Reisicumhur Celal Bayar TBMM'de senelik konuşmasını yaptı.

TBMM Başkanlığı seçimi için yapılan seçim neticesinde oylamaya katılan 306 mebusun tamamının oyunu alan İçel Mebusu Refik Koraltan yeniden TBMM Reisi oldu.

2 KASIM

Pakistan Kurucu Meclisi, ülkenin isminin Pakistan İslam Cumhuriyeti olarak ilan edilmesine karar verdi.

10 KASIM

Atatürk'ün Selanik'te doğduğu ev törenle Atatürk Müzesi adıyla açıldı.

10 Kasım 1938'de vefat eden Mustafa Kemal Atatürk'ün naaşı Etnografya Müzesindeki geçici kabrinden alınarak kendisi için yaptırılan Anıtkabir'e törenle defnedildi. Atatürk'ün naaşı'nın nakli için yapılacak işlemler günler öncesinden başlamıştı. 4 Kasım günü saat 09.05'te geçici kabirden alınan naaşı ilk olarak Etnografya Müzesinin ön salonunda hazırlanan katafalka konuldu. Bu işlem TBMM Reisi Refik Koraltan, Başvekil Adnan Menderes, eski TBMM Başkanı Abdülhalik Renda, Erkânı Harbiye Umumi Reisi Orgeneral Nuri Yamut ve diğer devlet erkânının nezaretinde gerçekleşti. İşlemin tamamlanmasından sonra hazırlanan tutanak işleme katılan kişiler tarafından imzalandı.

Nakil esnasında Atatürk'ün kız kardeşi Makbule Atadan da hazır bulundu. 5 ila 10 Kasım günlerinde katafalk önünde sırayla üniversite öğrencileri, subaylar ve generaller ihtiram nöbeti tuttular. Ayrıca Atatürk'ün kabrine konmak üzere yurdun her yerinden gönderilen topraklar peyderpey Ankara'ya intikal etmeye başladı.

Defin işleminin sorunsuz şekilde gerçekleştirilmesi için 7 Kasım günü 10 Kasım'da yapılacak törenin provası icra edilmişti. Bu kapsamda törende görev almak üzere 400 polisin İstanbul'dan Ankara'ya getirilmesi kararlaştırılmıştı. 9 Kasım günü Atatürk'ün tabutu açılmış ve yine 4 Ka-

sım'daki törende bulunan kişiler tarafından bu işleme de ilişkin bir protokol imzalanmıştı. Atatürk'ün naaşını muayene eden Prof. Dr. Kâmile Mutlu tarafından tabutun havası boşaltılmış ve kurşun tabakayla tecrit edilmiş olduğu için Atatürk'ün vücudunun herhangi bir tahribata uğramadığını raporunda belirtmişti. Bu işlemin ardından Atatürk'ün naaşı yeni tabuta nakledilmişti.

10 Kasım günü saat 09.05'te Reisicumhur Celal Bayar, TBMM Reisi Refik Koraltan, Başvekil Adnan Menderes, eski Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Vekiller Heyeti Üyeleri, Genelkurmay Başkanı, Ankara Valisi, Ankara Belediye Başkanı ve Makbule Atadan başta olmak üzere yerli ve yabancı birçok kişi geçici kabrin bulunduğu Etnografya Müzesindeki törene katıldılar. Törenin ardından Atatürk'ün tabutu top arasına konuldu ve geçici kabir ile Anıtkabir arasındaki nakil töreni başladı. 136 Harp Okulu öğrencisi tarafından çekilen top arabasının sağında ve solunda 12 general yürüdü. Celal Bayar, Refik Koraltan, Adnan Menderes, İsmet İnönü ve Makbule Atadan'ın yer aldığı kalabalık grup top arabasını takip etti. Nakil töreninde askerî birliklerin yanı sıra 1.500 izci ve 7.000 kişiden oluşan kortej vardı. Bu kalabalık merasim alanının yaklaşık 3 km uzunluğunda olduğu tahmin edilmiştir.

Cenazeyi taşıyan top arabasının Anıtkabir'e ulaşmasından sonra Reisicumhur Bayar Anıtkabir'de tören konuşması yaptı. Konuşmanın ardından tabut Anıtkabir'deki lahitin tam altındaki kabre nakledildi. Türkiye'nin her yerinden getirilen topraklar ilk olarak Celal Bayar ve ardından Refik Koraltan, İsmet İnönü, Adnan Menderes ve katılan kişiler tarafından kabre atıldı. Törenin ardından Anıtkabir vatandaşların ziyaretine açıldı. Bu ziyaret gün boyu devam etti. Ayrıca aynı gün Selanik'te yapılan anma töreninde Atatürk'ün doğduğu evin müze olarak açılışı da yapılmıştı.

20 KASIM

Türkiye'deki ilk otomobil mukavemet yarışı 19 aracın katılımıyla İstanbul-Ankara güzergâhında başladı.

26 KASIM

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına ait banknot matbaasının temelleri törenle atıldı. Banknotlar daha önce yurt dışındaki matbaalarda basılıyordu.

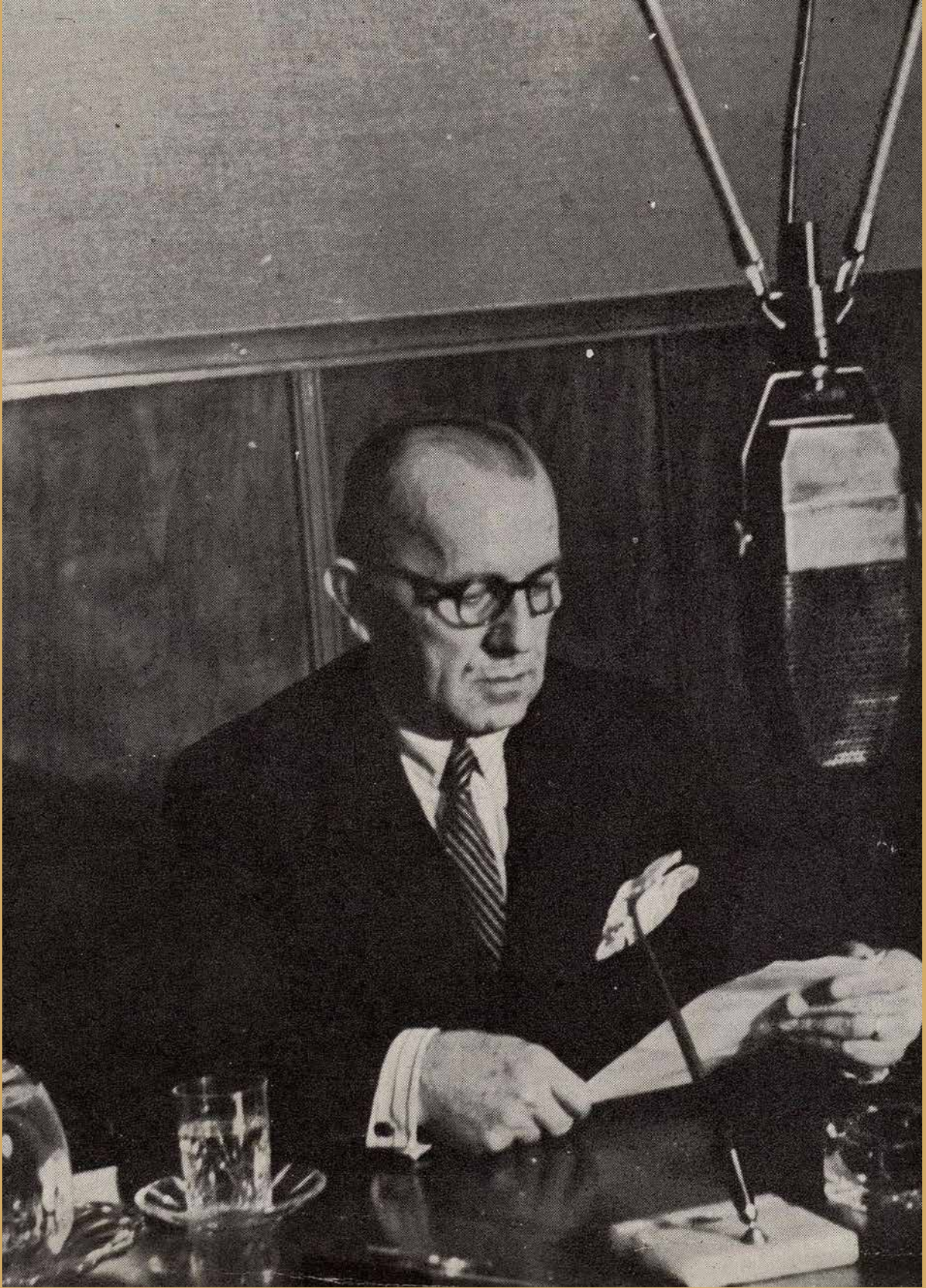
14 ARALIK

✍ TBMM, 6195 sayılı CHP'nin Haksız İktisaplarının İadesi Hakkında Kanun'u kabul etti. Kanun CHP'nin geçmişte resmî kurumlardan doğrudan veya dolaylı olarak aldığı tüm menkul ve gayrimenkullerin Hazineye devredilmesini içeriyordu.

18 ARALIK

✍ TBMM 6200 sayılı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanun'u kabul etti. Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 1954'te teşkilatlanmasına başladı.

Mehmet Şükrü Saraçoğlu (1887-1953)

21 ARALIK

TBMM 6209 sayılı Serbest Bölge Kanunu'nu kabul etti.

27 ARALIK

1948 ila 1950 yıllarında TBMM Başkanlığı ve 1942 ila 1946 yıllarında Başbakanlık görevlerini üstlenmiş olan Mehmet Şükrü Saraçoğlu uzun süredir devam eden hastalığından dolayı İstanbul'da 66 yaşında vefat etti. Saraçoğlu'nun cenazesi 28 Aralık'ta Teşvikiye Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından askerî törenle asrî mezarlıktaki aile kabristanına defnedildi. Saadet Saraçoğlu hanımla evli olan Şükrü Saraçoğlu'nun üç çocuğu vardı.

Şükrü Saraçoğlu 1887'de İzmir'in Ödemiş ilçesinde doğdu. Babası Mehmet Bey'in saraç olması nedeniyle ileride bu soyadını kullandı. Ortaokul ve lise eğitimini İzmir'de tamamladık-

tan sonra Mekteb-i Mülkiyede üniversite tahsilini yaptı. Mezuniyetinin ardından İzmir'de devlet memurluğu ve öğretmenlik görevlerinde bulundu. Önce Belçika sonrasında ise Cenevre'de yüksek lisans eğitimi aldı. 1919'da Türkiye'ye dönerek son Osmanlı Meclis-i Mebusanı'na üye olarak seçilmesine rağmen Ege bölgesindeki işgale karşı direniş hareketine katıldığı için İstanbul'a gidemedi. Sonrasında Millî Mücadele'ye katılmak üzere Ankara'ya geldi.

1924'te Maarif Vekilliği, 1926'da Maliye Vekilliği ve 1939'da ise Hariciye Vekilliğine getirildikten sonra 1942'de Başbakan oldu ve 1946 senesine kadar bu görevde bulundu. 1948'de TBMM Başkanı seçilen Saraçoğlu 22 Mayıs 1950'ye kadar TBMM Başkanlığını sürdürdü. Siyaset dışında futbolla da yakından ilgilenen Şükrü Saraçoğlu 16 yıl boyunca Fenerbahçe Spor Kulübü'nün başkanlığını yaptı. Nitekim Fenerbahçe futbol takımının maçlarını oynadığı Kadıköy'deki stadyuma 1998'de Şükrü Saraçoğlu'nun ismi verilmiştir.

1954

11 OCAK

✍ TBMM, 6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu'nu kabul ederek Vakıflar Genel Müdürlüğüne özel hukuk hükümlerine tabi olmak üzere Türkiye Vakıflar Bankasını kurması yönünde yetki verdi.

Türkiye Vakıflar Bankasının temel bankacılık hizmetlerinin yanı sıra Vakıflar Genel Müdürlüğü ile Genel Müdürlük kontrolündeki mülhak vakıfların bankaya tevdi edecekleri gayrimenkul ve işletmelerin rasyonel şekilde idaresi, korunması ve işletilmesi için ticari, sınai ve zirai işlemler yapması da kabul edildi. Ticari merkezin Ankara olan ve 50 milyon TL sermayeyle kurulan Bankanın %55'lik orana karşılık gelen hisse senetleri Vakıflar Genel Müdürlüğüne, %25'lik hissesi mülhak vakıflara ve kalan %20'lik tutar ise gerçek ve tüzel

kişilere tahsis edildi. Benzer şekilde Bankanın genel kurul yapısı da hisse oranlarına mütenasip biçimde meydana getirilmiş ve beş kişiden müteşekkil yönetim kurulunda üç üyenin Vakıflar Genel Müdürlüğü, bir üyenin mülhak vakıflar ve bir üyenin de özel ve tüzel kişilerin temsilcisi olması kararlaştırılmıştı.

18 OCAK

✍ Reisicumhur Celal Bayar 19 Şubat'a kadar sürecek ABD gezisi için İstanbul'dan hareket etti. ABD'ye gitmeden kısa süre İngiltere'yi de ziyaret etti.

✍ TBMM, 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu'nu kabul etti.

25 OCAK

✍ Cumhurbaşkanı Celal Bayar ABD Başkanı Dwight Eisenhower'ın davetlisi olarak ABD'de yaklaşık bir ay sürecek resmî ziyaretine başladı. Türkiye'yi ziyaret eden ilk ABD Başkanı olan Eisenhower ise Türkiye'ye 6 Aralık 1959'da geldi.

27 OCAK

Millet Partisi Ankara 3. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından 'din, mezhep, tarikat esasına dayanan ve gayesini saklayan dernekler durumunda bulunduğu' gerekçesiyle kapatıldı.

TBMM, 6234 sayılı Köy Enstitüleri ile İlköğretmen Okullarının Birleştirilmesi Hakkındaki Kanun'u kabul etti. Böylece 1947'de fiilen faaliyetine son verilen Köy Enstitüleri kanuni düzenlemeyle ilköğretmen okullarıyla birleştirilmiş oldu.

TBMM, 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Kanunu'nu kabul etti.

29 OCAK

Reisicumhur Celal Bayar ABD Kongresinde konuştu.

3 ŞUBAT

ABD Başkanı Dwight Eisenhower, ülkesinin hidrojen bombası geliştirdiğini ilan etti. ABD 1951'den itibaren bu bombayla ilgili denemeler yapmasına karşın uzun süre bunu reddetmişti.

10 ŞUBAT

Genel Başkanlığını Osman Bölükbaşı'nın yaptığı Cumhuriyetçi Millet Partisi kuruldu. Partinin kurucuları Osman Bölükbaşı, Fuat Arna, Enver Kök, Ahmet Oğuz, Enis Akaygen, Ertuğrul Akça, Sadık Aldoğan, Suphi Batur, Lütfi Bornovalı, Abdurrahman Boyacıgiller, Mehmet Ali Derman, Cemal Islak, Saadet Kaçar ve Ahmet Tahtakılıç'tan oluşuyordu. 1954 ve 1957 genel seçimlerine de katılan CMP sırasıyla 4 ve 5 milletvekiliyle TBMM'de yer aldı. 1958 yılında Türkiye Köylü Partisiyle birleşmesinden sonra parti

faaliyetlerini Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi adıyla sürdürdü.

CMP'nin bazı kurucularının kapatılan MP'de siyaset yapan kişilerden oluşması nedeniyle yeni parti MP'nin devamı niteliğindedi. 1948'de kurulmuş olan MP'nin parti merkezinin ve şubelerinin tamamı ihtiyati tedbir olarak 8 Temmuz 1953'te kapatılmıştı. 27 Ocak 1954'te ise kuruluş ve programının din, mezhep, tarikat esasına dayandığı ve gayesini saklayan dernekler durumunda bulunduğu gerekçeleriyle Ankara 3. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından temelli kapatıldı. CMP'nin MP'nin kapatılmasından kısa süre sonra kurulmuş olması ve eski partililerin yeni partide yer almaları her iki parti arasında kurulan ilişkinin zeminini teşkil etti.

CMP kuruluşu esnasında yayımladığı parti programında insan haklarını hâkim kılacak ve bunu garanti altına alacak bir devlet düzeni kurmayı amaçladığını ifade etmişti. Bu gayenin temini için hürriyet, güvenlik ve eşitliğin; millî hakimiyet ve laik cumhuriyet esaslarının; Batı tarzı demokrasi anlayışının ve milliyetçilik anlayışının esas alınması gerektiğini kabul etmişti. MP parti programında ayrıca TBMM'nin ikili meclis yapısına dönüştürülmesini, TBMM'de kabul edilen kanunların Anayasa'ya aykırılığı konusunda dava hakkının tanınmasını, laiklik ile din ve vicdan hürriyeti kavramlarının Anayasa'da açık biçimde tanımlanmasını ve iktisadi, toplumsal ve kültürel alanlarda gelişmek adına ilgili uzmanlarca plan ve program yapılmasını teklif etmişti.

11 ŞUBAT

DP Meclis Grubu, Milletvekili Genel Seçiminin 2 Mayıs'ta yapılmasını kararlaştırdı.

17 ŞUBAT

TBMM, 2 Mayıs 1954'te yapılması planlanan 1954 Milletvekili Genel Seçiminden önce 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu'nun bazı maddelerinde değişiklik yaptı. Yapılan düzenlemeyle Kanun'un 11 maddesinde birtakım değişiklikler yapılırken 3 tane de geçici madde eklenmesi kararlaştırıldı. Kanun değişikliği 19 Şubat'ta Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Yapılan değişiklikler seçmen kütüklerine, milletvekili tutanaklarına ve YSK'nin görev ve yetkilerine ilişkin hususlarda gerçekleştirildi. Seçim güvenliğini daha da artırmayı hedefleyen düzenlemeyle seçmen kütüklerinin eksiksiz biçimde hazırlanması, seçmen kütüklerinde bütün vatandaşların yer alabilmesi için kütüklerin siyasi partilerle paylaşılması, YSK'nin üye sayısının 7'den 11'e çıkarılması, YSK'nin il seçim kurulu işlemlerine ve milletvekili seçimine yönelik itirazlara dair konularda TBMM'ye rapor verme zorunluluğunun sonlandırılması

gibi değişiklikler hayata geçirildi. Ayrıca yine seçim güvenliğiyle ilgili olarak YSK'nin verdiği kararların kesin ve nihai olduğuna ilişkin hüküm de eklendi. Böylece hem YSK'nin seçimlerle ilgili TBMM'ye rapor verme zorunluluğunun sona erdirilmesi hem de YSK'nin verdiği kararların kesin ve nihai olduğunun ifade edilmesi neticesinde milletvekili tutanaklarının iptal edilmesi ve seçimin yenilenmesinin kararlaştırılması yetkileri de TBMM'den YSK'ye devredildi. Düzenlemede yer alan geçici maddeler ise ülkenin coğrafi durumu ve ulaşım imkânları gibi mücbir sebeplerden dolayı yeni kütüklerin seçimden önce tanzim edilememesi hâlinde eski kütüklerin kullanılmasını, illerin çıkaracağı milletvekili sayılarının 1950 nüfus sayımına göre tespit edilmesini ve bu sayıların hiçbir şekilde 1950'deki seçimden aşağı olamayacağını ihtiva etmişti.

deniz'e dökülen bazı nehirlerin donması nedeniyle oluşmuştu. Bu nehirlerden kopan buz kütleleri Karadeniz üzerinden İstanbul'a ulaştı ve Boğaz'ın girişini kapattı. Boğaz'ın büyük bir kısmı buzla kaplandığı için deniz trafiği aksadı. Birçok gemi Boğaz'dan çıkamadığı gibi İstanbul'un her iki yakası arasında hizmet veren arabalı vapur seferleri de bir süre yapılamadı. Hatta bazı İstanbullular Boğaz'daki buzların üzerinde yürüdüler. Buzdan dolayı mahsur kalan ve yardım isteyen gemilere Boğaz'ın buzlarla kaplı olmasından dolayı hemen yardım edilemedi. Boğaz'ın girişini tıkanan buzların erimeye başlamasıyla Karadeniz'de ve Boğaz'da bekleyen gemiler giriş çıkış yapmaya başladılar.

24 ŞUBAT

1954 yılının Şubat ayının Türkiye ve Avrupa'nın birçok ülkesinde oldukça sert geçmesinin etkisiyle 24 Şubat günü İstanbul Boğazı'nı büyük buz kütleleri kapladı. Önce Boğaz'da, sonrasında ise İstanbul Limanı'nda ve Marmara Denizi'nde görülen büyük buz parçaları Tuna Nehri ve Kara-

Cumhuriyet döneminin o güne kadar İstanbul'da yaşanan en sert kışı olarak ifade edilen bu günlerde hava sıcaklığı sıfırın altında 6 dereceye kadar düştü. Uçak seferlerinin gerçekleşmesi ve motorlu araçların hareket etmesinin mümkün olamadığı gibi bir anda bastıran kar yağışı halkın odun ve kömür satan dükkân-lara akın etmesine yol açtı.

ABD'nin Türkiye'ye yapacağı senelik yardım tutarının 77 milyon dolar olacağı duyuruldu.

7 MART

TBMM'de kabul edilen 6327 sayılı Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Kanunu ile Bakanlar Kuruluna 'Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı' adı altında ve mezkûr Kanun ile özel hukuk hükümleri çerçevesinde faaliyet gösterecek şirket kurma yetkisi verildi. TPAO'nun ticari amacı Türkiye'de petrol işlerini ve gerektiğinde petrol ve petrol ürünlerinin alım, satım ve dağıtımını yapmak ve faaliyetleriyle

25 ŞUBAT

CHP Olağanüstü Kurultayı temel gündem maddesini oluşturan seçim beyannamesini ve seçmen desteğini alabilecek adayların tespitini görüşmek üzere Ankara'da toplandı. Kurultay 27 Şubat'ta son buldu.

3 MART

TBMM, 6309 sayılı Maden Kanunu'nu kabul etti.

ilgili işler için her türlü ticari işlemlerde bulunmak; faaliyetleriyle ilgili olmak üzere ticaret şirketleri kurabilmek; Türkiye'de ve yabancı memleketlerde kurulmuş bu nevi şirketlere iştirak etmek olarak belirlendi. Ticari merkezi Ankara olan ve 150 bin adet hisseye ayrılmış

toplam 150 milyon TL sermayeyle kurulan şirketin %51'lik orana karşılık gelen hisse senetleri Hazineye, kalan %49'luk hissesi ise gerçek ve tüzel kişilere tahsis edildi. TPAO'nun genel kurul yapısı her 50 hisse adedine bir oy verilmek suretiyle meydana getirilmiş ve 7 kişiden müteşekkil yönetim kurulunda 3 üyenin %49'luk hisseye sahip hissedarlar tarafından kalan üyelerin ise İşletmeler, Ekonomi ve Ticaret ile Maliye Bakanlıklarının teklifiyle Bakanlar Kurulunca tayin olunacağı düzenlendi. Bakanlar Kurulu tarafından kuruluşu tasdik edilen Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı ilk sondajını 1956'da Garzan-17 Kuyusu'nda yaptı. Şirketin ilk petrol keşfi ise 1958'de Germik-1 Kuyusu'nda gerçekleşti.

9 MART

TBMM, 6334 sayılı Neşir Yoluyla veya Radyo ile İşlenecek Bazı Cürümler Hakkında Kanun'u kabul etti. Kanun basın aracılığıyla namus, şeref ve haysiyete tecavüzü; itibar ve servete yönelik zararı; ailevi durumun teşhiri ve bunlarla ilgili tehdidi suç olarak tanımlıyordu.

10 MART

TBMM, 6349 sayılı İstanbul Birleşik İdaresinin Ayrılması Hakkında Kanun'u kabul etti. 1930'dan itibaren tek bir teşkilat olan İstanbul Valiliği ve Belediye Reisliği birbirinden resmen ayrılmış oldu.

TBMM, 6373 sayılı Doğu Vilayetlerimizde Kurulacak Atatürk Üniversitesi İnşaatı İçin Gelecek Yılları Sâri Taahhütlere Girişilmesi Hakkında Kanun'u kabul etti. Bu kanuni düzenlemeden sonra Nebraska Üniversitesiyle yeni üniversitenin kuruluşu için ortak çalışma yapılması kararlaştırıldı.

11 MART

TBMM, 6400 sayılı "Devlet Malzeme Ofisi" Kurulması Hakkında Kanun'u kabul etti. Kurum Maliye Vekâletine bağlı, tüzel kişiliğe sahip ve 100 milyon TL sermayeli bir iktisadi devlet teşekkülü olarak kuruldu.

DEVLET MALZEME OFİSİ

12 MART

✍ TBMM, Milletvekili Genel Seçimi-
nin 2 Mayıs 1954'te yapılmasını
kabul etti.

✍ CMP yayımladığı tebliğle seçim-
lerde muhalefetle iş birliği çağ-
rısında bulundu. CHP bu tebliğe
olumlu cevap verirken, Türkiye
Köylü Partisi reddetti.

2 NİSAN

✍ Türkiye ile Pakistan arasında
Dostluk Antlaşması imzalandı.

4 NİSAN

✍ Ankara-Adana seferini yapan
THY'ye ait uçağın havada infilak
etmesi sonucu 25 kişi hayatını
kaybetti. Uçakta bulunan Türkiye
Köylü Partisi Genel Başkanı Prof.
Dr. Remzi Oğuz Arık da vefat etti.

10 NİSAN

✍ 5 Haziran 1950'den itibaren Ge-
nelkurmay Başkanı olarak gö-
rev yapan Orgeneral Nuri Yamut
emekliye ayrıldı. Yamut'tan son-
ra Genelkurmay Başkanlığına
28 Mayıs'ta Orgeneral Nurettin
Baransel getirildi.

12 NİSAN

✍ Yugoslavya Devlet Başkanı Josip
Broz Tito resmî ziyarette bulun-
mak üzere Ankara'ya geldi.

17 NİSAN

✍ Çanakkale Şehitler Abidesi'nin
inşaatına başlandı. Birinci Dünya
Savaşı'ndaki en çetin cepheler-
den birini teşkil eden ve Osmanlı
ordusunun büyük bir zafer elde
ettiği Çanakkale Cephesi'nde şe-
hit olan askerlerimizin anısına
Şehitler Abidesi dikilmesi karar-
laştırıldı. Bu manada 'Çanakkale
Şehitler Abidesi' olarak anılan
eserin temeli 17 Nisan 1954'te
törenle atıldı. Büyük bir katılım-
la gerçekleşen temel atma törenine
Çanakkale Şehitler Abidesi Ko-
mite Başkanı olan İstanbul Vali-
si ve Belediye Başkanı Prof. Dr.
Fahreddin Kerim Gökay, Çanak-

18 NİSAN

İstanbul Haydarpaşa ve Salıpazarı Limanlarının daha modern ve güvenli hâle getirilmesi için inşa edilen yeni yapıların temeli Reiscumhur Celal Bayar'ın ve Bayındırlık Vekili Kemal Zeytinoğlu'nun katıldığı törenle atıldı. Haydarpaşa Limanı ilk kez 20 Nisan 1899 tarihinde 'Anadolu Şimendifer Kumpanyası' tarafından inşa edilmeye başlanmış ve bir sene sonra başlayan inşaat 1904'te tamamlanmıştı. Osmanlı Devleti'nin son yıllarında Galata ve İzmir Limanlarıyla birlikte dış ticaret açısından önemli ticari merkezlerden birini teşkil eden liman 1924 senesine kadar bu şirket tarafından işletildi.

kale Valisi Cemal Tarlan, gaziler, eski muharıpler, Türk Kadınları Birliği temsilcileri, sendika temsilcileri, ordu mensupları ve gazetecilerden oluşan 200 kişilik bir grup katıldı.

Çanakkale'de şehit olan askerlerimiz için bir abide dikilmesi düşüncesi 1930'lu yıllardan itibaren kamuoyunun gündeminde yer alıyordu. Nitekim Millî Savunma Bakanlığı 1944'te 'Çanakkale'de Meçhul Asker ve Şehitler Abidesi' yapımı için proje yarışması düzenlemişti. 37 projenin dâhil olduğu yarışmayı Doğan Erginbaş, İsmail Utkular ve Feridun Kip kazanmıştı. Ekonomik nedenlerden dolayı inşaaata hemen başlanmadığı için proje 1952'de yeniden gündeme geldi ve 1954'teki temel atma töreniyle inşaat faaliyetleri resmen başladı.

Gelibolu Yarımadası'ndaki eski Hisarlık Burnu üzerinde inşa edilen abide, Çanakkale Zaferi'nin 45. yıl dönümü münasebetiyle 12 Ağustos 1960'ta ziyarete açıldı. Mimar Erginbaş, dört sütuna üzerinde yükselen abidenin tüm coğrafyalardan gelen şehitlerimizin toplu şekilde göğe yükselmelerini sembolize ettiğini belirtti. Şehitleri Anma Günü'nün ve Çanakkale Deniz Zaferi'nin kutlandığı her yılın 18 Mart tarihinde abidede resmî tören düzenlenmekte ve yılın her döneminde olduğu gibi birçok kişi abideyi ziyaret etmektedir.

19 NİSAN

Uzun süren görüşmeler neticesinde Türkiye ve Pakistan aralarında kapsamlı bir siyasi, iktisad ve kültürel anlaşma imzalandı. Bu anlaşma Orta Doğu'nun güvenliğini sağlamak adına bir sene sonra tesis edilen Bağdat Anlaşması'nın temelini oluşturdu.

Cumhurbaşkanı Celal Bayar Sursuluk Şeker Fabrikasının temelini attı.

Cumhurbaşkanı Celal Bayar İzmit'te 3. kağıt fabrikasını işletmeye açtı.

23 NİSAN

Çocuk Esirgeme Kurumu, Kızılay gibi kurumların fakir çocuklara yaptıkları yardımlar devam etmekle birlikte DP'nin sosyal yardım kolu da Millî Egemenlik ve Çocuk Bayramı vesilesiyle yardıma muhtaç çocuklara 10 bine yakın giyim eşyası dağıttı. Radyo programlarında Çocuk Haftası dolayısıyla özel yayınlara yer verildi.

İstanbul'da 6 ilkokulun temel atma töreni gerçekleşti.

24 NİSAN

Cumhurbaşkanı Celal Bayar İskenderun Suni Gübre Fabrikasının temelini attı.

25 NİSAN

Mersin Limanı'nın temeli Reisi-cumhur Celal Bayar'ın, TBMM Reisi Refik Koraltan ve Bayındırlık Vekili Kemal Zeytinoğlu'nun katıldığı geniş çaplı törenle atıldı. Nitekim 1950'li yıllar Türkiye'de birçok yeni limanın inşasına başlandığı veya mevcutların modern bir yapıya kavuşturulduğu bir dönemdi. 1954 yılında İstanbul'da Haydarpaşa ve Salı-pazarı Limanlarının temeli atılırken, İskenderun Limanı da 1953 ila 1956 yıllarında yeni mekanik araç ve tesisler sayesinde modern bir görünüme kavuştu. Bu kapsamda Osmanlı Devleti'nin son döneminden itibaren önemli bir deniz ticareti merkezi olan

ve bu faaliyetlerin gün geçtikçe yoğunlaştığı Mersin'de de yeni bir modern liman inşa edilmesi kararlaştırılmıştı.

Ayrıca limanın güvenliğini sağlamak adına ayrıca 6.050 metre uzunluğunda bir dalgakıranın inşa edilmesi de kararlaştırılmıştı. Limanın tamamlanmasıyla birlikte 13 farklı tipteki geminin rıhtımda yükleme boşaltma yapılması mümkün hâle geldi. Mersin Limanı diğer tesisleriyle birlikte modern anlamda 1962'de işletmeye açılacaktı.

26 NİSAN

- 🕒 Cenevre Konferansı toplandı.
- 🕒 Bonn'da Türk-Alman ticaret görüşmeleri başladı.

2 MAYIS

- 🕒 Milletvekili Genel Seçimi olağan vaktinde yapıldı. DP 14 Mayıs 1950'deki seçimi kazanması nedeniyle seçime iktidar partisi olarak katılırken, 1950'deki seçimde iktidarı DP'ye devreden CHP ise ana muhalefet partisi olarak seçime iştirak etmişti. 16 Şubat 1950'de kabul edilen 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu doğrultusunda tek dereceli, gizli oy açık sayım ilkesine göre ve yargı denetiminde gerçekleşen seçim 2 Mayıs günü

tüm Türkiye'de saat 08.00'de başlayıp 17.00'de sona erdi. Seçimde toplam 10.262.063 kayıtlı seçmenin 9.095.617'si oyunu kullandı. Böylece seçime %88,6 oranında oldukça yüksek bir katılım sağlanmış oldu. Seçimde,

bir seçim bölgesinde en yüksek oyu alan partinin o bölgedeki bütün milletvekilleri kazanmasını içeren 'Kazanan hepsini alır (winner takes all)' ilkesi uygulanmıştı. 17 Şubat 1954'te yapılan kanuni düzenleme neticesinde meri Milletvekili Seçim Kanunu'nun seçim güvenliğine ilişkin hükümlerinin güçlendirilmesiyle yapılan seçim sonucunda DP, Türkiye Cumhuriyeti tarihindeki en yüksek oy oranını elde ederek seçimi kazandı.

Resmî sonuçlara göre DP oyların %58,4'ünü, CHP %35,1'ini, CMP %5,3'ünü ve Bağımsızlar da %0,6'sını aldı. Bu oy oranlarına göre DP'nin milletvekili sayısı 541, CHP'nin 31, CMP'nin 5 ve Bağımsızların ise 2 oldu. DP bir önceki seçimde %55,2 olan oy oranını %3,2 daha artırırken, %39,6 oranında oy almış olan CHP'nin oyu ise %4,5 oranında azalmıştı. 1950'deki seçimde 416 milletvekili kazanan DP'nin vekil sayısı 125 kişi artmış oldu. 69 milletvekili bulunan CHP'nin ise milletvekili sayısı 38 kişi azaldı. Seçimler sonucu yeniden şekillenen TBMM, X. Dönem faaliyetlerine 14 Mayıs'ta başladı ve 1957'deki Milletvekili Genel Seçimine kadar faaliyetlerini sürdürdü.

11 MAYIS

Modern Türk hikâyesinin en önemli isimlerinden biri olan Sait Faik Abasıyanık 48 yaşında İstanbul'da vefat etti. 1906 yılında Adapazarı'nda doğan Sait Faik ortaöğrenimini İstanbul ve Bursa'da tamamladı. Yükseköğrenim için önce İstanbul Edebiyat Fakültesinde iki yıl okudu, sonrasında bu okulu bırakarak iktisat eğitimi için ailesi tarafından İsviçre'ye gönderildi. Sonrasında eğitim için Fransa'nın Grenoble şehrine gitse de

Sait Faik Abasıyanık (1906-1954)

yükseköğrenim hayatından sıkıldığı için hiçbir okulu tamamlamadan 1935'te Türkiye'ye döndü. Sait Faik'in iş hayatı da eğitim hayatına benzer şekilde dalgalı bir seyir izledi. Hiçbir işte uzun süre çalışmadığı ve 1936'dan itibaren yayımladığı hikâyelerinden çok cüzi telif ücretleri kazandığı için ailesinin maddi imkânından istifade etmek suretiyle hayatını sürdürdü. Bu dönemde aşırı içki, uykusuzluk ve bohem hayatı sağlığını derinden etkiledi ve 1948'de kendisine siroz hastalığı teşhisi konuldu. Belirli bir süre tedavi için elzem olan perhize riayet etmesine karşın vefatından kısa süre önce perhizi terk etmesinden dolayı hastalığı yeniden şiddetlendi. 11 Mayıs günü vefat eden Sait Faik'in Şişli Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra cenazesi Zincirlikuyu Asrî Mezarlığı'na defnedildi.

Sait Faik kısa edebî hayatında şiir, röportaj ve roman türlerinde eserler vermekle birlikte en etkili eserler verdiği tür hikâyeye idi. Hikâyelerini ilk kez 1926'da lise öğrenciliği döneminde kaleme aldı. İlk hikâyeye kitabını 1936'da 'Semaver' adıyla neşretti. Bu meşhur kitabını sırasıyla 1939'da 'Sarnıç', 1940'da 'Şahmerdan', 1948'de 'Lüzumsuz Adam', 1950'de 'Mahalle Kahvesi', 1951'de 'Havada Bulut', 1952'de 'Havuz Başı' ve 'Son Kuşlar', 1954'te 'Alemdağında Var Bir Yılan' ve 'Az Şekerli', 1955'te 'Tüneldeki Çocuk' isimli kitapları takip etti. Bu yıllar arasında yazdığı tüm hikâyeleri sonradan tek bir kitap hâlinde de basıldı. Sait Faik Türk edebiyat çevrelerinde sevildiği kadar dünyada da tanınan bir yazardır. Öyle ki Mark Twain Derneği, Sait Faik'i çağdaş edebiyata katkısından dolayı 1953'te şeref üyeliğine seçerek Mustafa Kemal Atatürk'ten sonra ilk kez Türkiye'den bir kişiyi dernek üyeliğine kabul etmişti.

14 MAYIS

2 Mayıs 1954'teki Milletvekili Seçiminden sonra TBMM'nin Onuncu Dönemi Birinci Yasama Yılı başladı. TBMM'de Birinci Birleşim ilk olarak milletvekillerinin yemin töreniyle başladı ve sonrasında

TBMM Reisi ile Reisicumhur seçimlerine geçildi. Mebusların yemin töreni ve TBMM Riyaset seçimi işlemleri TBMM'nin en yaşlı üyesi sıfatı nedeniyle Bağımsız İstanbul Mebusu Ali Fuat Cebesoy başkanlığında gerçekleşti. Mebusların yemin töreninin tamamlanmasından sonra 489 mebusun katıldığı ilk turdaki oylama sonucunda 489 oy alan DP İçel (Mersin) Mebusu Refik Koraltan TBMM'nin Onuncu Döneminde TBMM Başkanı olarak seçildi. Böylece Koraltan'ın 22 Mayıs 1950'de başlayan TBMM Başkanlığı görevi devam etmiş oldu.

Refik Koraltan'ın 14 Mayıs'ta TBMM Başkanı seçilmesinden sonra aynı Birleşimde 3 TBMM başkanvekilliği, 3 TBMM idare amirliği ve 6 TBMM başkanlık divanı kâtipliği üyeliği seçimleri de yapıldı. Oylama neticesinde TBMM Başkanvekilliklerine Balıkesir Mebusu Esat Budakoğlu, Kayseri Mebusu Fikri Apaydın ve Samsun Mebusu Tevfik İleri seçildi. TBMM İdare Amirliğine Balıkesir Mebusu Ahmet Kocabıyıklıoğlu, İzmir Mebusu Mehmet Aldemir ve Kütahya Mebusu İhsan Şerif Özgen; TBMM Başkanlık Divanı Kâtipliğine Bolu Mebusu İhsan Gülez, Çorum Mebusu Sedat Baran, İstanbul Mebusu Füzuran Tekil, İstanbul Mebusu Nazlı Tlabar, Kayseri Mebusu İbrahim Kirazoğlu ve Kayseri Mebusu Ömer Mart seçildi.

14 Mayıs'ta yapılan ilk Birleşimde Reisicumhur seçimi de yapıldı. Oylamaya katılan toplam 513 mebusan 486'sı DP İstanbul Mebusu Celal Bayar'a oy verirken 27 üye ise çekimser kaldı. Seçim işleminin ardından Reisicumhur seçilen Bayar TBMM kürsüsünde yemin etti. Böylece 22 Mayıs 1950'de Türkiye Cumhuriyeti'nin 3. Cumhurbaşkanı olarak seçilen Celal Bayar bu görevini TBMM'nin Onuncu Döneminde de devam ettirmiş oldu.

17 MAYIS

ABD'de siyahi çocukların beyaz çocuklarla aynı okulda eğitim görmesini önleyen Okul Yasası'ndaki madde yürürlükten kaldırıldı.

25 MAYIS

Tokyo'da yapılan Dünya Serbest Güreş Şampiyonası'nda Türk Millî Takımı şampiyon oldu.

26 MAYIS

III. Menderes hükûmeti kuruldu. 14 Mayıs 1954 günü açılan TBMM'nin Onuncu Döneminin ilk Birleşiminde Refik Koraltan TBMM Reisi ve Celal Bayar

Adnan Menderes (1899-1961)

Reisicumhur olarak seçildikten sonra yeni hükûmetin kurulması işlemine geçildi. Buna göre ilk olarak Adnan Menderes'in yeni hükûmeti kurmakla görevlendirildiğine ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi 14 Mayıs günü TBMM'de okunmuştu. Böylece Başbakan Adnan Menderes tarafından oluşturulan İcra Vekilleri Heyetinin onandığına ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi TBMM gündemine geldi ve İcra Vekilleri listesi Meclise sunuldu. III. Adnan Menderes hükûmetinin İcra Vekilleri Heyeti şu şekilde belirlendi:

Başvekil	Adnan Menderes (İstanbul Mebusu)
Devlet Vekili ve Başvekil Yardımcısı	Fatin Rüştü Zorlu (Çanakkale Mebusu)
Devlet Vekili	Mükerrem Sarol (İstanbul Mebusu)
Devlet Vekili	Osman Kapani (İzmir Mebusu)
Adliye Vekili	Osman Şevki Çiçekdağ (Ankara Mebusu)
Millî Müdafaa Vekili	Ethem Menderes (Aydın Mebusu)
Dâhiliye Vekili	Namık Gedik (Aydın Mebusu)
Hariciye Vekili	Prof. Dr. Fuad Köprülü (İstanbul Mebusu)
Maliye Vekili	Hasan Polatkan (Eskişehir Mebusu)
Maarif Vekili	Celal Yardımcı (Ağrı Mebusu)
Nafia Vekili	Kemal Zeytinoğlu (Eskişehir Mebusu)
İktisat ve Ticaret Vekili	Sıtkı Yırcalı (Balıkesir Mebusu)
Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili	Dr. Behçet Uz (İzmir Mebusu)
Gümrük ve İnhisarlar Vekili	Emin Kalafat (Çanakkale Mebusu)
Ziraat Vekili	Nedim Ökmen (Maraş Mebusu)
Münakalat Vekili	Muammer Çavuşoğlu (İzmir Mebusu)
Çalışma Vekili	Hayrettin Erkmen (Giresun Mebusu)
İşletmeler Vekili	Fethi Çelikbaş (Burdur Mebusu)

Başvekil Adnan Menderes, Hükûmet Programı'nı TBMM'de 24 Mayıs'ta okudu. Programla ilgili hükûmet ve muhalefet temsilcilerinin 26 Mayıs'ta açıkladıkları görüşlerden sonra güven oylamasına geçildi. Yapılan oylama sonucunda oylamaya katılan 520 mebusun 491'i kabul, 27'si ret ve 2'si de çekimser oyu kullandı.

Boylece III. Menderes hükûmeti 26 Mayıs 1954'te resmen göreve başladı.

26.05.1954 ile 09.12.1955 tarihleri arasında görev yapan III. Menderes hükûmetinin bu görev süresi zarfında değişen vekilleri ise şöyleydi: 6 Aralık 1954'te Samet Ağaoğlu İşletmeler Vekili, 29 Temmuz 1955'te Fuad Köprülü Devlet Vekili ve Başvekil Yardımcısı, 15 Eylül 1955'te İbrahim Ethem Menderes Devlet Vekili, 30 Eylül 1955'te İbrahim Ethem Menderes Dâhiliye Vekili ve Fahrettin Ulaş aynı tarihte Devlet Vekili oldu.

27 MAYIS

Almanya'nın Bonn şehrinde imzalanan anlaşmayla Almanya'nın Türkiye'ye 150 milyon dolar kredi vermesi kararlaştırıldı.

28 MAYIS

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) en çok konuşulan diller arasına Türkçeyi de aldı.

31 MAYIS

Başvekil Adnan Menderes 10 gün sürecek ABD ziyaretine başladı.

4 HAZİRAN

Başvekil Adnan Menderes, ABD Başkanı Eisenhower'ın Beyaz Saray'da düzenlediği öğle yemeğine katıldı. Görüşmelerde askerî ve iktisadi konularda iş birliği yapılması kararlaştırıldı.

9 HAZİRAN

Pakistan Başbakanı Muhammed Ali Cinnah ve beraberindeki heyet resmî ziyaret için Türkiye'ye geldi.

11 HAZİRAN

5. Kore Birliğinin ilk kafilesi İzmir'den ayrıldı.

14 HAZİRAN

TBMM, Adıyaman kazasının il olmasını kabul etti. Mecliste yapılan oylamaya katılan 298 mebusun tamamı kanun lehine oy verdi. Böylece eskiden Malatya iline bağlı bir kaza statüsünde bulunan Adıyaman Türkiye Cumhuriyeti'nin 65. ili oldu. Kanun'a göre 5 kaza, 17 nahiye ve 319 köyden müteşekkil kurulan yeni şehrin 181.670 nüfuslu olması öngörülüyordu. Şehrin kazaları daha önce Malatya iline bağlı olan Besni ve Kahta kazaları ile yeni kurulan Gerger ve Çelikhan kazalarından meydana geliyordu. Adıyaman'ın il olmasına ilişkin Kanun'un gerekçesinde ise ülkenin her sahasında yaşanan gelişmelerin idare yapısında da birtakım değişikliklerin ve ilavelerin yapılmasını zaruri kıldığı ifade ediliyordu. Özellikle demir yolu, liman ve kara yollarının art-

ması, yeni hava yollarının geniş ölçüde faaliyete geçmesi, yeni sanayi merkezlerinin kurulması, zaman kavramı ile sosyokültürel meselelere verilen önemin her geçen gün artması gibi hususlar bu manada dile getirildi. Bu çerçevede Adıyaman kasabasında bulunan ağır ceza mahkemesi, trahom dispanserisi, sağlık, sıtma, frengi mücadele teşkilatı, tütün depoları, tekeli müdürlüğü, ziraat kooperatif, ortaokul ve Ziraat Bankası teşkilatlarından bahisle kasabanın ticari ve sınai alanda üstün bir konuma sahip olduğu belirtilerek, bu konumun yeni bir teşkilat yapısı ihtiyacını doğurmasından dolayı Adıyaman'ın il statüsüne dönüştürülmesinin önemi vurgulandı.

TBMM, kabul ettiği 6419 sayılı Kocaeli Vilayetine Bağlı Adapazarı kazasında (Sakarya) Adıyla Yeniden Bir Vilayet Kurulması Hakkında Kanun ile Sakarya kazasının il olmasını kabul etti. Mecliste yapılan oylamaya katılan 316 mebusun tamamı Kanun lehine oy verdi. Böylece eskiden Kocaeli iline bağlı bir kaza statü-

sünde bulunan Adapazarı, Sakarya adını almak suretiyle Türkiye Cumhuriyeti'nin 66'ncı ili oldu. Kanun'a göre 5 kaza, 9 nahiye ve 400 köyden müteşekkil kurulan yeni şehrin 244.632 nüfuslu olması öngörülüyordu. Şehrin kazaları, daha önce Kocaeli iline bağlı olan Akyazı, Geyve, Hendek ve Karasu kazalarından meydana geliyordu. Sakarya'nın il olması- na ilişkin Kanun'un gerekçesinde ise ülkenin her sahasında yaşanan gelişmelerin idare yapısında da birtakım değişikliklerin ve ilavelerin yapılmasını zaruri kıldığı ifade edildi. Özellikle demir yolu, liman ve kara yollarının artması, yeni hava yollarının geniş ölçüde faaliyete geçmesi, yeni sanayi merkezlerinin kurulması, zaman kavramı ile sosyokültürel meselelere verilen önemin her geçen gün artması gibi hususlar dile getirildi. Bu çerçevede Sakarya kazasının ilk, orta, erkek sanat ve ticaret lisesi kadrolarıyla kültür teşkilatında; Şeker Fabrikası, Vagon Fabrikası, Orman İşletmesi, Zirai Donatım Kurumu Fabrikası, PTT, Tekel ve diğer Devlet müesseseleriyle halk hizmetinde; faal iktisadi hareketleriyle ticari ve sınai sahada üstün bir varlık gösterdiği ifade edilerek bu durumun Sakarya'nın il statüsüne dönüştürülmesini zaruri kıldığı belirtildi.

16 HAZİRAN

İsviçre'de toplam 16 takımın iştirak ettiği FIFA Dünya Kupası başladı. Türk Millî Futbol Takımı tarihinde ilk kez katılarak finallerde boy gösterdi. 4 yıl önce Brezilya'da düzenlenen bir önceki turnuvaya da katılma hakkı elde edilmesine karşın ekonomik sebeplerden dolayı Türkiye Brezilya'daki turnuvaya katılamamıştı.

Turnuva sonunda dünya kupasını kazanan Batı Almanya'ya 7-2 mağlup olan Türk Millî Takımı

kupaya ilk turda veda etti. Teknik direktörlüğünü İtalyan Sandro Puppo'nun yaptığı Türk Millî Takımının futbolcuları Turgay Şeren, Rıdvan Bolatlı, Basri Dirimlili, Mustafa Ertan, Çetin Zeybek, Rober Eryol, Erol Keskin, Suat Mamat, İsmail Feridun, Burhan Sargun, Lefter Küçükandonyadis, Şükrü Ersoy, Bülent Eken, Ali Beratlıgil, Mehmet Dinçer, Neditim Doğan, Naci Erdem, Akgün Kaçmaz, Ahmet Berman, Necmi Onarıcı, Kadri Aytaç ve Coşkun Taş'tan oluşuyordu.

Başvekil Adnan Menderes, Amerika ziyareti ile ilgili Meclisteki grup toplantı konuşmasında açıklama yaptı.

17 HAZİRAN

5. Kore değişirme birliğimizin 2.300 kişiden oluşan son kafillesi Amerikan nakliye gemisi ile Kore'ye uğurlandı.

Almanya Federal Cumhuriyeti (Batı Almanya), Macaristan ve Güney Kore ile aynı grupta yer alan Türkiye FIFA, Dünya Kupası'ndaki ilk maçını Batı Almanya'yla oynadı ve bu müsabakadan 4-1 mağlubiyetle ayrıldı.

20 HAZİRAN

✍ Güney Kore'yle oynadığı maçı 7-0 kazanan Millî Takımımız Macaristan'la maç yapmadığı için grupta aynı puanda olduğu Batı Almanya'yla bir kez daha karşılaştı. Batı Almanya'ya 7-2 mağlup oldu.

21 HAZİRAN

✍ Libya Başbakanı Mustafa Bin Halim ile beraberindeki heyet TBMM'yi ziyaret etti. Misafirler Meclis birleşimini takip etmek üzere locaya geldiklerinde mebuslar tarafından coşkuyla alkışladılar. TBMM Reisi Refik Koraltan TBMM'de verdiği beyanatta Hükûmet Reisini ve arkadaşlarını mebuslar namına selamladığını belirtti.

✍ TBMM, 6422 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun'u kabul etti. Düzenlemede kamu personelinin 25 hizmet yılını dolduranların resen, 60 yaşını tamamlayanların yaş haddi uygulanmak suretiyle kurumlarınca emekli edilebilmeleri hükümleri yer aldı.

23 HAZİRAN

✍ İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Dekanlığına seçilen Prof. Dr. Nüzhet Gökdoğan Türkiye'nin ilk kadın dekanı oldu.

✍ Kurtuluş Savaşı komutanlarından Orgeneral Salih Omurtak vefat etti.

25 HAZİRAN

✍ Libya Başvekili Türkiye'ye geldi.

28 HAZİRAN

✍ Ankara Ticaret Odaları Birliği, muhtekir ve istifçilerin teshir edilmesi için hükûmete teklifte bulundu.

30 HAZİRAN

✍ TBMM, Milletvekilleri Seçimi Kanunu'ndaki bazı maddeleri değiştirdi. Düzenlemeyle milletvekilliği adaylığı, memurların seçim döneminde siyasi propaganda yapmasının yasaklanması, oy verme ve oy pusulalarının şekli özellikleriyle ilgili maddelerde değişiklik yapıldı. Ayrıca Ka-

nun'da yer almakta olan siyasi partilerin radyoda seçim propagandası yapmasına ilişkin hüküm de kaldırıldı.

 TBMM, 6429 sayılı Kırşehir Vilayeti'nin Kaldırılmasına ve Nevşehir Kazasında (Nevşehir) Adiyle Yeniden Bir Vilayet Kurulmasına Dair Kanun ile Kırşehir vilayeti'nin ilçeye dönüştürülmesini ve yeni kurulan Nevşehir ilinin kazası olmasını kabul etti. Mecliste yapılan oylamaya katılan 299 mebusun 259'u kanun lehinde oy kullanırken, 39'u ret

oyu verdi. Böylece eskiden Kırşehir iline bağlı nahiye, kasaba ve köyler Kırşehir kazası adını alarak Nevşehir iline bağlandı. Ayrıca, eskiden Kırşehir iline bağlı olan Avanos, Kozaklı, Mucur, Hacıbektaş ile Niğde iline bağlı Gülşehir kazası ve Kayseri iline bağlı Ürgüp kazası da Nevşehir'in kazaları oldu. Kırşehir'in Kaman kazası Ankara, Çiçekdağı kazası da Yozgat'a dâhil edildi. Kanun; 8 kaza, 5 nahiye ve 276 köyden müteşekkil kurulan Nevşehir'in 212.739 nüfuslu olacağını öngörüordu.

Kırşehir'in ilçe ve Nevşehir'in il olmasına ilişkin Kanun'un gerekçesinde ise ilk, orta, erkek sanat ve kız sanat okulları ile zengin bir kütüphane; iki eczane; şarap fabrikası; üç banka ile dört Tarım Kredi Kooperatifi ve muhtelif ticaret ve sanat şubelerinden tüccar ve esnaf; 200 motorlu nakil vasıtası; 80 milyon kilo üzüm üretimi ve civarındaki kazalara hâkim olan iktisadi alaka ve ilişkisi nedeniyle bu bölgede genişçe bir ünite teşkil eden Nevşehir kazasında bir vilayet kurulmasının uygun olduğu neticesine varıldığı ifade edildi. Bu bölgede Nevşehir'e bağlanan yeni kazaların Nevşehir'e eskiden bağlı oldukları vilayetlerden daha yakın olduk-

ları belirtildi. Ayrıca Kırşehir'in Nevşehir'e bağı kazaya dönüştürülmesi de yukarıda belirtilen iktisadi ilişkilerin uyumlu biçimde gerçekleştirilmesi gerekçesine dayandırıldı. 6429 sayılı Kanun'la Kırşehir, Nevşehir'in kazası hâline getirilmesine karşın 1 Temmuz 1957'de kabul edilen 7001 sayılı Kanun'la yeniden il olarak kabul edilmiş ve Yozgat'a bağlanan Çiçekdağı, Ankara'ya bağlanan Kaman ve Nevşehir'e bağlanan Mucur Kırşehir'in kazaları olmuştur.

8 TEMMUZ

 Türkiye'de gece yapılan ilk futbol maçı Ankara'da Gençlerbirliği ve Demirspor arasında oynandı.

17 TEMMUZ

 Gazeteci Ahmet Emin Yalman'a karşı 22 Kasım 1952'de Malatya'da düzenlenen suikast girişiyle ilgili dava sona erdi. Saldırıcıyı yapan Hüseyin Üzmez 20 sene, diğer 8 sanık 12'şer sene hapis cezasına mahkûm oldu.

21 TEMMUZ

 İcra Vekilleri Heyeti, çıkardığı Kararname ile kâr hadleriyle ilgili düzenleme yaptı. Buna göre bazı malların ticaretini yapan ithalatçı, imalatçı ve perakendecilerin kâr hadleri belirlenirken bu hususun denetimi de düzenlendi.

26 TEMMUZ

 CHP'nin 11. Kurultayı Ankara'da toplandı. Seçim sonucuyla ilgili konuların görüşüldüğü kurultayda İsmet İnönü yeniden genel başkanlığa, Kasım Gülek de yeniden genel sekreterliğe seçildi.

9 AĞUSTOS

 Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya devletleri günümüzde Slovenya topraklarında bulunan Bled şehrinde imzaladıkları anlaşmayla aralarındaki askerî işbirliğini resmîyete döktü. Böylece 28 Şubat 1953'te Ankara'da imzalanarak siyasi temeli atılan Balkan Paketi tam manasıyla işler hâle geldi.

15 AĞUSTOS

16 Ağustos 1953'te İzmir'in Selçuk ilçesinde törenle açılan Meryemana Evi'nde dinî merasim düzenlendi. Merasime yurt içinden ve dışından 5 binden fazla Hristiyan katıldı.

16 AĞUSTOS

Yüzücü Murat Güler, Manş Denizi'ni yüzerek geçen ilk Türk sporcu oldu.

20 AĞUSTOS

Zonguldak'ın Kozlu bölgesinde yaşanan grizu patlaması sonucu 9 işçi vefat ederken 38 işçi yaralandı.

Yunanistan, Kıbrıs Adası'nın ülkesine ilhakı için BM'ye başvurdu.

21 AĞUSTOS

4 yıllık lise eğitimi yeniden 3 yıla indirildi.

25 AĞUSTOS

 Bir askerî uçak Eskişehir'de düştü. Kaza sonucu pilotla birlikte 10 kişi vefat etti.

1 EYLÜL

 Reisicumhur Celal Bayar resmî ziyarette bulunmak üzere Yugoslavya'ya gitti.

9 EYLÜL

 Cezayir'de meydana gelen deprem sonucu yaklaşık bin kişi hayatını kaybetti.

11 EYLÜL

 Türkiye Millî Talebe Federasyonunun teşebbüsüyle İstanbul'dan sonra Ankara'da da Kıbrıs Adası'yla ilgili Türk tezini savunmak adına 'Kıbrıs Türktür Komitesi' kuruldu.

18 EYLÜL

 Tunçbilek Hidroelektrik Santrali'nin temeli Kütahya'nın Tavşanlı ilçesinde atıldı. Santral 6 Nisan 1956'da faaliyete geçti.

26 EYLÜL

 Denizli'nin Gökpınar bölgesinde inşa edilen hidroelektrik santrali törenle hizmete girdi. Açılış töreninde Reisicumhur Celal Bayar'la birlikte Dâhiliye Vekili Namık Gedik ve Denizli ile Aydın mebusları da katıldılar. Gökpınar Hidroelektrik Santrali'nin devreye girmesiyle birlikte Denizli Gökpınar'daki ikinci elektrik santraline kavuşmuş oldu. Reisicumhur Bayar santralin açılışını yaptıktan sonra bir sene önce açılan Sümerbank İplik Fabrikasını da ziyaret etti.

Denizli'nin sokakların ve meskenlerin aydınlatılması için ihtiyaç duyduğu elektrik enerjisi meselesi uzun yıllar boyunca çözülmeye çalışılan bir konu olmuştu. Bu minvalde ilk kapsamlı çözüm hamlesi 29 Ekim 1939'da Gökpınar Hidroelektrik Santrali'nin temellerinin atılmasıyla gerçekleşmişti. Bu ilk santraldeki elektrik üretimi 1948 senesinde başlamıştı. Açılan santralin meskenlerin elektrik ihtiyacını

karşılmasına rağmen sanayi tesisleri için yetersiz kalması nedeniyle bir sene sonra ilave bir santralin daha kurulması kararlaştırılmış ve 1949'da bu ikinci santralin temelleri atılmıştı. Nitekim 1953'te Sümerbank İplik Fabrikasının Denizli'de faaliyete geçmesinden sonra şehrin elektrik enerjisi fabrikaya aktarılmak durumunda kaldı.

Gökpınar'daki ikinci santralin üretime geçmesi sayesinde hem halkın hem de sanayi tesislerinin ihtiyaç duyduğu elektrik arzının sorunsuz biçimde sunulması mümkün hâle gelmiş oldu. Öyle ki Denizli'nin merkezde ve çevrede yer alan neredeyse bütün Mahallerinin sokak lambalarıyla aydınlatılması sağlandı. Gökpınar Hidroelektrik Santrali Denizli'nin ulusal elektrik şebekesine bağlandığı döneme kadar faaliyetini sürdürdü. Ulusal şebekeye bağlanılmasını müteakip şehrin elektrik ihtiyacının tamamen karşılanmasından sonra suyun diğer faaliyetlerde kullanımı için santral devre dışı bırakıldı.

7 EKİM

Gayriresmî Türkiye Komünist Partisi üyeleriyle ilgili dava sonuçlandı. Toplam 184 sanık hüküm giyerken 131 sanık 5 ile 10 yıl arasında değişen hapis cezalarına çarptırıldı.

16 EKİM

Türk Standartları Enstitüsü kuruldu.

19 EKİM

Mısır ile İngiltere arasında *Süveyş Antlaşması* yapıldı. Antlaşmayla 74 yıldır kanalı işgal altında tutan İngilizler 20 ay sonunda Mısır'dan çekilmeyi kabul etti. 26 Temmuz 1956'da Mısır Cumhurbaşkanı Cemal Abdülnasır'ın 'Süveyş Kanalı Şirketini millîleştirdiğini' ilan etmesiyle İsrail, İngiltere ve Fransa Mısır'a askerî saldırıda bulundu.

23 EKİM

İngiltere, Fransa, ABD ve Federal Almanya arasında Paris'te imzalanan anlaşmayla Almanya bağımsızlığını resmen kazandı. Aynı gün Federal Almanya NATO'nun 15. üyesi olarak pakta kabul edildi.

29 EKİM

✍ Cumhuriyet Bayramı tüm yurttta coşkuyla kutlandı.

✍ Türkiye Komünist Partisi eski üyelerinden Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın genel başkanlığını ve Osman Sercan'ın genel sekreterliğini yaptığı Vatan Partisi kuruldu. Partinin kurucu üyeleri ise Sevdije Kayaoğulları, Ahmet Cansızoglu, Mehmet Anter, İbrahim Kayaoğulları, Siyami Altınçu, Memduh Karahasan, Kâtip Kabasakal, İrfan Savgat ve Hüseyin Kazancı'dan meydana gelmiştir. Parti Tüzüğü 'Hürriyet, İktisadiyat, İşsizlik, Pahalılık, Sanayileşme, İşçi Meselesi ve Köylü Meselesi' başlıklarından meydana geliyordu. Tüzük ve programda Partinin sosyalizm ve komünizmle irtibatı doğrudan

kurulmamakla birlikte VP'nin Kıvılcımlı'nın o dönemki siyasi çizgisi eksenindeydi.

VP 1957 yılında girdiği ilk genel seçimde başarı gösteremedi. Kıvılcımlı'nın bu seçim öncesi Eyüp'te yaptığı konuşma nedeniyle de hakkında soruşturma başlatıldı. 5 Kasım 1957'de tutuklanan Kıvılcımlı 2 Aralık 1959'da tahliye edildi. VP yöneticileri hakkında devam eden mahkeme süreci ise tüm sanıkların 2 Mart 1961'de beraat etmesiyle sonuçlandı. Bu tarihten sonra faaliyetleri fiilen son bulan VP Anayasa Mahkemesi tarafından 3 Mayıs 1967'de kapatıldı ve kapatma kararı 2 Temmuz 1967'de ilan edildi.

✍ Cumhuriyet Bayramı tüm yurttta coşkuyla kutlandı.

1 KASIM

✍ TBMM'nin Onuncu Dönem İkinci Yasama Yılı 1. Toplantısı açıldı. Reisicumhur Celal Bayar TBMM'de senelik konuşmasını yaptı.

✍ TBMM Başkanlığı için yapılan seçim neticesinde oylamaya katılan 421 mebusun tamamının oyunu alan İçel Mebusu Refik Koraltan yeniden TBMM Reisi oldu.

✍ Cezayir'de Fransız işgaline karşı kurulan Ulusal Kurtuluş Cephesi bağımsızlık mücadelesine başladı.

7 KASIM

✍ Türkiye genelinde Muhtar ve İhtiyar Heyeti Seçimleri yapıldı. Türkiye 1954 yılında iki büyük seçim sürecinden geçti. 2 Mayıs'ta yapılan Milletvekili Genel Seçimlerinden sonra yılın ikinci seçimi 7 Kasım günü yapılan Muhtar ve İhtiyar Heyeti Seçimleri oldu. Seçimler tüm Türkiye'de saat 08.00'de başlayıp 17.00'de sona erdi. Toplam 34.470 muhtarlık için yapılan seçim sonucunda DP 26.669, CHP 5.668, CMP 101, Türkiye Köylü Partisi 19, Bağımsız adaylar 1.362 muhtarlık kazanırken; 520 muhtarlık seçim sonucu meçhul ve 111'i de iptal

olarak kayıtlara geçti. Toplam 4.583 ihtiyar heyeti için yapılan seçim sonucunda DP 3.611, CHP 809, CMP 9, Bağımsız adaylar 119 muhtarlıkta kazandı.

10 KASIM

✍ Ulu Önder ebediyete intikal edişinin 16. yıl dönümünde minnetle anıldı.

26 KASIM

✍ İstanbul Kapalıçarşı'da çıkan yangında 1.394 dükkân harap oldu. Çarşı yanındaki 3 han ve birkaç bina büyük hasar gördü.

14 ARALIK

Kıbrıs'ın statüsüyle ilgili görüşmeler Yunanistan'ın 20 Ağustos'taki başvurusu üzerine BM'de başladı. Yunanistan adanın kendi topraklarına ilhakını talep ederken, Türkiye ilk aşamada adadaki İngiltere hâkimiyetinin sürmesini teklif etti. İlerleyen süreçte Türkiye adanın her iki topluluk arasında paylaşımını esas alan 'Taksim Tezi'ni savunmaya başladı. Bu görüşmeler bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulma-

sının kabul edildiği 11 Şubat 1959 tarihli Zürih Anlaşması'na kadar aralıklarla devam etti.

17 ARALIK

İslam tarihinin ve Anadolu coğrafyasının en önemli mutasavvıflarından Mevlâna Celaleddin Rumî'nin vefatının 681'inci yıl dönümü, 1925 yılından sonra ilk kez, 17 Aralık 1954'te Konya ve İstanbul'da sema ayinleri de yapılmak suretiyle anıldı. 1946 yılından itibaren her yıl konferans ve ney dinletisi şeklinde

düzenlenen anma törenleri 1954'te farklı şekilde gerçekleşti. İlk olarak 1926'da 'Konya Asar-ı Atika Müzesi' adı verilen Konya'daki Mevlevi Dergâhı ve Hz. Mevlâna'nın Türbesi 1954'te yapılan düzenlemeyle 'Mevlâna Müzesi' adını aldı. İkincisi geçmiş yıllardaki anma törenlerinden farklı olarak Konya ve İstanbul'daki törenlerde sema ayinleri de yapıldı. Konya'daki programın yapıldığı Şahin Sineması'ndaki tören halkın büyük bir ilgisine sahne oldu. Hatta Maarif Vekâleti sema ayininin filme kaydedilmesini kararlaştırdı. Sonraki gelişmeler neticesinde sema ayini Basın Ya-

yın ve Turizm Umum Müdürlüğü tarafından renkli olarak 18 Aralık günü filme alındı.

İstanbul'daki tören ise İstanbul Spor ve Sergi Sarayı'nda düzenlendi. Oldukça yoğun bir katılımı gerçekleşen törende sema ayini de yapıldı. Törende ayrıca İstanbul Valisi ve Belediye Reisi Prof. Dr. Fahreddin Kerim Gökay, edebiyatçı Mustafa Necati Sepetçioğlu ve divan edebiyatı araştırmacısı Ali Nihad Tarlan Hz. Mevlâna ve görüşleri hakkında tanıtıcı izahatta bulundu. Ankara'daki tören Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinde tertip edildi. Törende Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk Hz. Mevlâna ile ilgili bir konuşma yaptı ve ardından ney dinletisi icra edildi.

18 ARALIK

Kıbrıs'ta Yunanistan ile birleşme lehine gösteriler yapan gruplar ile İngiliz polisi arasındaki çatışmada 2 kişi ölürken 42 kişi de tutuklandı.

21 ARALIK

10 gün süren Türk-Alman ticaret görüşmelerinden sonra Almanya'nın Türkiye'ye 225 milyon marklık yatırım kredisi vermesi kararlaştırıldı.

1955

6 OCAK

Başvekil Adnan Menderes Irak, Suriye ve Lübnan'ı kapsayan resmî ziyarete çıktı. Menderes'in Irak ziyaretinde her iki ülke arasında SSCB'nin Orta Doğu'ya doğru yayılmasını önlemek adına Bağdat Pakti'nin imzalanması kararlaştırıldı.

Yunanistan'la On İki Ada kara sularının sınırının saptanması konusunda görüşmeler başladı.

14 OCAK

Başvekil Adnan Menderes Irak ziyaretinin ardından Suriye'ye geçti. Menderes Suriye'yi Türkiye ile Irak arasındaki pakta davet etti. Menderes aynı gün Lübnan'a gitti.

17 OCAK

Balkan Pakti Dışişleri Bakanları Konferansı Ankara'da başladı.

20 OCAK

Başvekil Menderes'in Mısır'ı ziyaret isteği Başbakan Nasır tarafından reddedildi. Nasır ayrıca

Türkiye'ye yapacağı ziyaretten de vazgeçtiğini duyurdu. Mısır, Orta Doğu'da Türkiye ve Irak paktına karşı Arap Birliği kurmayı planlıyordu. Nitekim Mısır ve Suriye 1958'de Birleşik Arap Cumhuriyeti'ni kurdu.

24 OCAK

Zonguldak'ın Gelik bölgesinde 24 Ocak 1955 günü gece yarısına doğru Ereğli Kömür İşletmesine ait Sulu Maden Ocağı'ndaki grizu patlaması sonucu 52 madenci vefat etti. Hadisenin gece vardiyasında çalışan işçilerin maden ocağında bulunduğu vakitte vuku bulmasından dolayı can kaybı ve yaralı sayısı fazlaydı. Patlamadan kısa süre sonra başlayan arama kurtarma faaliyetleri sonucunda ilk olarak 38 madencinin cansız bedenine ulaşılırken, 27 işçi ağır yaralı olarak madenden çıkartıldı. Devam eden çalışmalar neticesinde hayatını kaybeden ma-

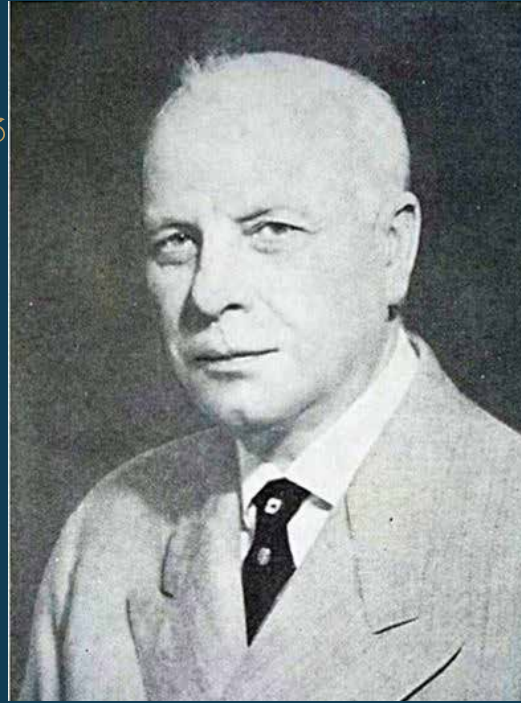
dencilerin sayısı 52'ye yükseldi ve 19 kişinin yaralı olduğu açıklandı.

Grizu patlamasından sonra İşletmeler Vekili Samet Ağaoğlu, Çalışma Vekili Hayrettin Erkmen ve Zonguldak mebusları olay bölgesine gelerek kurtarma çalışmalarını takip ettiler. Hayatını kaybeden işçilerin ailelerine ilk etapta 750 lira yardım verilirken, Zonguldak Maden İşçileri Sendikası da vefat eden işçilerin ailelerine 15 bin lira nakdî yardımda bulunuldu. Savcılık tarafından patlamanın nedenini tespit amacıyla başlatılan soruşturma kapsamında ise ilk olarak Mahkeme 5 maden mühendisinin gözaltına alınarak cezaevine nakledilmesine karar verdi. 1955 yılının tamamında maden ocaklarındaki kazalarda toplam 122 işçi vefat etti, 5.972 işçi de yaralandı.

30 OCAK

Türkiye'nin önemli doktorlarından ve Atatürk'ün doktorları arasında yer alan eski milletvekili Ord. Prof. Dr. Mim Kemal Öke 30 Ocak 1955 günü İstanbul'da 71 yaşında vefat etti. 1 Şubat'ta Teşvikiye Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından Öke'nin naaşı Edirnekapi'daki aile kabristanına defnedildi. Türkiye'nin önemli ve tanınmış askerî doktorlarından biri olması nedeniyle resmî cenaze merasimine oldukça yoğun bir katılım oldu. Kabri-

Mim Kemal Öke (1884-1955)

nin başındaki törende ise eski İstanbul Mebusu Fuad Hulûsi Demirelli Öke'nin şahsiyeti ve çalışmaları hakkında bir konuşma yaptı.

1884'te İstanbul'da doğan Mim Kemal Öke, ilkokulu Samsun'da okuduktan sonra ortaokulu İstanbul'da Toptaşı Askeri Rüştiyesinde ve lise eğitimini ise Kuleli Askeri Tıbbiye İdadisinde tamamladı. 1910 yılında Tabip Yüzbaşı rütbesiyle Askeri Tıbbiyeden mezun oldu. 1911 ila 1913 yıllarında Türk-İtalyan Savaşı sırasında Derne'de röntgen mütehassısı olarak çalıştı. Birinci Dünya Savaşı yıllarında Gümüşsuyu Hastanesinde ağır yaralı askerlerin tedavisiyle meşgul oldu. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Gülhane Tatbikat Mektebinde Cerrahi Kliniği hocaları oldu. Millî Mücadele hareketine katılan Öke önce Ankara Cebeci Ağır Yaralılar

Hastanesinde Şirürji Şefi sonra Isparta'da Hilal-i Ahmer (Kızılay) Ağır Yaralı Hastanesinin kurucusu olarak çalıştı. Isparta'da yaygın olan guatr hastalığından mustarip birçok kişiyi bu dönemde tedavi etti.

Kurtuluş Savaşı'nın sona ermesini müteakip İstanbul'a dönerek Gülhane Askeri Tatbikat Mektebine profesör olarak atandı ve emekli olduğu 1941'e kadar bu görevi sürdürdü. Birçok nişanın yanında İstiklal Madalyası sahibi Öke, Atatürk'ün vefatından önceki son hastalığının tedavisi için oluşturulan doktorlar heyetinde de bulunmuş ve ölüm raporunu imzalayanlar arasında yer almıştı. VIII. Dönem TBMM ara seçimlerinde CHP İstanbul Milletvekili olarak TBMM'ye seçildi. Doktorluk mesleği ve siyaset dışında ilmî faaliyetlerde de bulunan Mim Kemal Öke'nin birçok bilimsel çalışması da bulunmaktadır.

✍ Başvekil Adnan Menderes ve Hariciye Vekili Fuad Köprülü resmî ziyarette bulunmak üzere İtalya'ya gitti.

4 ŞUBAT

✍ Yeni inşa edilen Mudanya iskelesi hizmete girdi.

13 ŞUBAT

✍ Reisicumhur Celal Bayar resmî ziyarette bulunmak üzere Pakistan'a gitti.

14 ŞUBAT

✍ İzmir Alsancak Limanı'nın temeli Başvekil Menderes'in katıldığı törenle atıldı.

16 ŞUBAT

✍ TBMM, 9 Ağustos 1954'te Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya arasında imzalanan Balkan Pakti'nin tasdik edilmesine ilişkin Kanun'u kabul etti.

✍ TBMM, Federal Almanya'nın NATO üyesi olmasına ilişkin Protokol'ü onayladı.

18 ŞUBAT

✍ Türk-Alman Ticaret Anlaşması Ankara'da imzalandı. Anlaşmayla Türkiye'nin Almanya'ya ihracat yapması kabul edildi.

24 ŞUBAT

✍ 1959'da ismi Merkezî Anlaşma Teşkilatı (CENTO) olarak değiştirilen Bağdat Pakti Türkiye, İran,

Irak, Pakistan ve Birleşik Krallık arasındaki bir dizi anlaşma çerçevesinde kuruldu. Paktın oluşması 1955 yılı içindeki birtakım siyasi gelişmelerin neticesinde mümkün hâle geldi. İlk olarak Türkiye ve Irak'ın 24 Şubat 1955'te imzaladıkları 'Karşılıklı İşbirliği Anlaşması' Bağdat Paktı'nın temelini attı. Bağdat Paktı'na 5 Nisan'da Birleşik Krallık, 23 Eylül'de Pakistan ve 3 Kasım'da İran'ın dâhil olmasıyla Teşkilat nihai şeklini aldı. Böylece Türkiye, Soğuk Savaş döneminde özellikle SSCB tehdidine karşı küresel bir güvenlik teşkilatı olan NATO ve bölgesel bir güvenlik anlaşması şeklinde tesis edilen Balkan Pakti'nden sonra üçüncü bir güvenlik anlaşmasının tarafı oldu. Bağdat Paktı'nın temel amacı bölge ülkeleri arasında ortak bir güven-

lik anlayışı tesis etmek, SSCB'nin Orta Doğu'da varlık kazanmasını ve faaliyet göstermesini engellemek ile bölgenin uluslararası güvenlik yapısının parçası olmasını sağlamaktı.

Türkiye, Orta Doğu'daki diğer Arap ülkelerinin de paktın üyesi olması için yoğun çaba sarf etti. Suriye, Lübnan ve Ürdün'e yaptığı resmî ziyaretlerle bu devletlerin de pakta dâhil olmasını istedi. Fakat Mısır ve Suudi Arabistan'ın bölgesel politikalarının paktın amaçlarından farklı olması nedeniyle diğer Arap devletleri anlaşmaya taraf olmayı kabul etmedi. Ayrıca İsrail ve Hindistan da Bağdat Paktı'nı kendilerine yönelik bir tehdit olarak algılamışlardı. Irak'ta 1958'de yaşanan askerî darbeden bir yıl sonra yeni yönetim Bağdat Paktı'ndan ayrıldığını ilan etmişti. Bu hadiseden sonra Teşkilat yeni bir biçime dönüşmek suretiyle 1959'da CENTO adını aldı ve genel merkezi Ankara'ya taşındı. 1979'da Pakistan'ın ve 1980'de İran'ın pakttan ayrıldıklarını açıklamalarından sonra CENTO'nun varlığı son buldu.

1 MART

☞ Gazze sınırında Mısır ve İsrail birlikleri arasında silahlı çatışma çıktı. Çatışma sonucu 38 Mısır askeri öldü.

4 MART

☞ Türk Traktör ve Ziraat Makine Anonim Şirketinin ilk fabrikası Başvekil Adnan Menderes'in katıldığı törenle açıldı. Koç Grubu şirketlerinden 'Egemak' ile 1963 yılında yapılan ticari anlaşma neticesinde Türk Traktör ve Ziraat Makineleri Anonim Şirketinin tesislerinde imal edilen ve montajı yapılan traktörlerin satışını Egemak gerçekleştirmeye başladı. 1967 yılında 'Internazionale Holding Fiat S.A.' ve 'Egemak' şirketin yeni ortakları olurken şirketin yeni ticaret unvanı da 'Türk Traktör ve Ziraat Makineleri Anonim Şirketi' olarak belirlendi. 12 Eylül 1992'de Kamu Ortaklığı İdaresi'nin tüm hisselerini Koç Grubuna devretmesiyle şirket tamamen özelleşti.

6 MART

☞ Azerbaycan Cumhuriyeti'nin kurucusu ve ilk Cumhurbaşkanı Mehmed Emin Resulzade Ankara'da vefat etti.

Mehmed Emin Resulzade (1884-1955)

8 MART

☞ Türkiye'nin ilk Kanserle Savaş Dispanseri açıldı.

☞ Türk Traktör ve Ziraat Makine Anonim Şirketinin ilk fabrikasının çalışmaya başlamasını müteakip Türkiye'nin ilk traktörü üretildi.

12 MART

İcra Vekilleri Heyeti, Kanun'la Doğu Anadolu Bölgesinde kurulacağı belirtilen Atatürk Üniversitesinin Erzurum'da kurulmasını kararlaştırdı.

23 MART

Gediz Irmağı üzerinde inşa edilecek Demirköprü Barajı'nın temeli törenle atıldı.

31 MART

Yüksek Askerî Şûra toplantısında Madalya Kanunu Tasarısı'nı görüştü.

Lübnan Cumhurbaşkanı Camille Chamoun ve Başbakan Sami El-Solh resmî ziyaret kapsamında Türkiye'ye geldi.

1 NİSAN

1951'de örgütlenmeye başlayan EOKA (Ethniki Organosis Kyprion Agoniston/Kıbrıslı Savaşçıların Ulusal Örgütü) terör örgütü Kıb-

ris'taki ilk eylemini gerçekleştirdi. Örgüt ilk zamanlarda adadaki İngiliz kuvvetlerine yönelik saldırılarda bulunmasına karşın sonraki dönemde Kıbrıslı Türklerle yönelik tedhiş faaliyetlerine yöneldi.

15 NİSAN

TBMM, 6538 sayılı İstanbul Kapa-
lıçarşısının Tamir ve İhyası Hak-
kindaki Kanun'u kabul etti.

17 NİSAN

Reisicumhur Celal Bayar prostat rahatsızlığından dolayı Ankara Askeri Tıp Akademisinde ameliyat oldu.

18 NİSAN

Türkiye 18 ile 24 Nisan 1955 tarihleri arasında Endonezya'nın Cava Adası'ndaki Bandung şehrinde düzenlenen 'Bandung Konferansı'na' iştirak etti. Türk heyetinin başkanlığını Devlet Bakanı ve Başvekil Yardımcısı Fatin Rüştü Zorlu üstlendi. Konferans İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bağımsızlığını yeni kazanmış Afrika ve Asya kıtalarındaki ül-

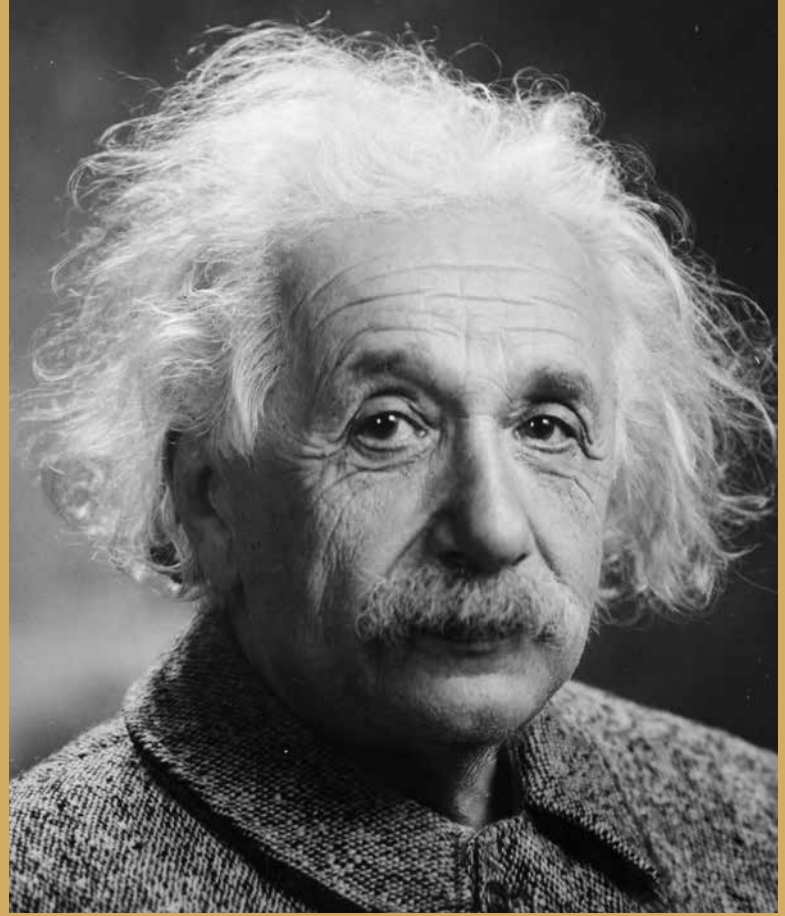
kelerin kendi sorunlarını görüşmek ve ortak bir çözüm tesis etmek amacıyla toplandı. Türkiye, Pakistan ve Irak SSCB'nin yayılmacı politikalarına atıf yapmak suretiyle konferansa katılan ülkeleri Doğu Bloku'na karşı Batı Blokunu desteklemek üzere çağırdı. Diğer katılımcı ülkeler ise daha çok Afrika ve Asya ülkelerinin kendi kendilerini idare etme hakkına sahip olması, ırkçılık ve sömürgecilikle mücadele edilmesi, BM'nin faaliyetlerinin Afrika ve Asya'nın ihtiyaçlarını dikkate alması gibi meseleleri gündeme getirdiler.

Konferansın hazırlık aşamasında katılımcı ülkeler konusunda bazı ihtilaflar yaşandı ve bunun sonucunda İsrail, Kuzey Kore, Güney Kore ve Formoza görüşmelere davet edildi. 29 ülkenin katılımıyla gerçekleşen konferansa katılan ülkeler şunlardır: Afganistan, Altın Sahili (Gana), Birmanya, Çin Halk Cumhuriyeti, Endonezya, Filipinler, Habeşistan (Etiyopya), Hindistan, İran, Irak, Japonya, Kamboçya, Kuzey Vietnam, Laos, Liberya, Libya, Lübnan, Mısır, Nepal, Pakistan, Seylan (Sri Lanka), Siyam (Tayland), Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Türkiye, Ürdün, Vietnam, Yemen. Katılımcı ülkelerin dış politika anlayışlarında farklılıklar olsa da konferansın en önemli sonuçlarından biri Soğuk Savaş

döneminde her iki bloktan bağımsız bir politika izlemeye çalışan Afrika ve Asya ülkelerinin 1961'de 'Bağılantısızlar Hareketi' olarak örgütlenmesinin temellerinin atılmış olmasıydı.

Nobel Fizik Ödülü sahibi Alman fizikçi Albert Einstein öldü.

Albert Einstein (1879-1955)

23 NİSAN

Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı tüm yurttta törenlerle kutlandı.

24 NİSAN

Hirfanlı Barajı ve Hidroelektrik Tesislerinin temeli Başvekil Adnan Menderes'in katıldığı törenle atıldı. Kızılırmak Nehri üzerine inşa edilen baraj sayesinde oluşan Hirfanlı Baraj Gölü Ankara, Kırşehir ve Aksaray illeri içinde yer alan bir bölgede yer aldı. Baraj; Orta Anadolu Bölgesi'nin elektrik ihtiyacını karşılamak, Kuzey Batı Anadolu elektrik şebekesini güçlendirmek, Kızılırmak Nehri'nin akıntısını kontrol ederek Kırşehir'in Kaman ilçesinden Çorum'un Osmancık ilçesine kadar olan bölgedeki su taşkınlarını önlemek ve bölgedeki sulama faaliyetleri için bol miktarda düzenli su temin etmek amacı istikametinde inşa edildi. Projenin inşaat işi İngiliz 'The English Electric Co. Ltd.' şirketi ile 'George Wimpey and Co. Ltd.' şirketine verildi. İnşaatın denetim işini ise ABD'li 'Knappen-Tippetts-Abbott-McCarthy Engineers' şirketi üstlendi.

1959 yılında tamamlanmasından sonra 8 Ocak 1960'da faaliyete geçen Hirfanlı Barajı, Tuz Gölü'nün kuzeydoğusunda o dönemki en büyük suni gölün oluşmasını sağlamıştı. Öyle ki Hirfanlı Barajı'nın büyüklüğü Sarıyer'in 3,5 katına, Gediz ve Seyhan'ın 4 katına, Çubuk'un 400 katına tekabül ediyordu. Bu büyüklüğü neticesinde Kızılırmak üzerinde kurulacak olan Kesikköprü, Köprüköy, Kapulukaya, Obruk ve Kargı bölgelerindeki baraj ve santrallerle birlikte enerji toplamının 2 milyar kilovatsaate ulaşması mümkün hâle geldi. Baraj gölü elektrik üretimini, sulamayı ve taşkınların önlenmesini sağladığı gibi zaman içerisinde bölgenin sosyo ekonomik hayatına da tesir etti. Özellikle balıkçılık faaliyeti çevre köylerin ekonomik hayatı açısından oldukça mühim bir yere sahip oldu. 'Orta Anadolu'nun denizi' olarak da adlandırılan Hirfanlı Baraj Gölü manzarası, plajı ve sosyal tesisleri ile bölgenin önemli turizm noktalarından birini meydana getirdi. Nitekim günümüzde düzenlenen kamplarla birlikte gerçekleştirilen farklı su sporları faaliyetleri baraj gölünün ülkemizdeki cazibe merkezleri arasında yer almasını sağladı.

28 NİSAN

Türk Kızılayına ait Türkiye'nin ilk kan bankasının temeli törenle atıldı.

3 MAYIS

Türkiye ve ABD arasında atom enerjisi kullanımıyla ilgili anlaşma Beyaz Saray'da imzalandı. Anlaşma çerçevesinde ABD'nin Türkiye'ye uranyum ihraç etmesi ve Türkiye'de araştırma reaktörü kurması kabul edildi.

4 MAYIS

Başbakan Menderes dört günlük resmi bir ziyaret için Yugoslavya'ya gitti.

5 MAYIS

Türk Kadınlar Birliği, Anneler Günü etkinlikleri kapsamında Nene Hatun'u yılın annesi seçti.

Nene Hatun (1857-1955)

8 MAYIS

Türkiye'de Anneler Günü ilk kez kutlandı. Türk Kadınlar Birliği'nin öncülüğünde yapılan girişimler sonucunda Türkiye'de 1955 yılından itibaren her yıl mayıs ayının ikinci pazar gününün 'Anneler Günü' olarak kutlanması kararlaştırıldı. Böylece uzun bir süredir dünyanın birçok ülkesinde kutlanan bu anma günü Türkiye'de de kutlanmaya başlandı. İlk olarak 1914 yılında dönemin ABD Başkanı Woodrow Wilson, 1907'den itibaren sivil girişimlerle kutlanan bu günü ülkesinde resmî bayram olarak ilan etmişti. Yaşanan bu gelişmenin ardından bu özel gün dünyanın birçok ülkesinde mayıs ayı içerisinde anma günü olarak kutlanmaya başlandı. Bu minvalde Türkiye'de de Anneler Günü ilk kez Türkiye'nin dört bir yanında törenlerle kutlanmış oldu.

Türk Kadınlar Birliğinin Bakanlar Kurulu Kararı'yla 10 Nisan 1954'te kamu yararına çalışan dernek olarak kabul edilmesi, Birliğin Anneler Günü'nün Türkiye'de kutlanılmasını sağlamada etkili olmuştu. Nitekim 8 Mayıs günü ülkenin birçok şehrinde resmî törenler gerçekleştirildi, radyoda yayınlar yapıldı ve okullarda da günün anlam ve önemiyle ilgili programlar düzenlendi. İstanbul'daki törende Birlik üyeleri Darülacezeyi ve Yedikule Ve-

rem Hastanesini ziyaret ettiler ve hastalarla ilgilenerek onlara hediyeler verdiler.

Ülke sathındaki törenlerin en dikkat çeken ve önemlisi Erzurum'da yapıldı. Türk Kadınlar Birliği Anneler Günü etkinlikleri kapsamında her yıl bir kadının annesi ödülü verilmesini kararlaştırdı. Kutlamaların ilk senesinde Birlik, yılın annesi olarak anılan Aziziye Kahramanı olarak anılan Erzurumlu Nene Hatun'u seçti. 98 yaşındaki Nene Hatun'un Erzurum'daki evi önünde düzenlenen törene Erzurum Valisi Niyazi Akı, Tümen Komutanı Cermal Aydınalp, Türk Kadınlar Birliği Erzurum Şube Başkanı Sabahat Aydınalp'in yanı sıra birçok vatandaş da iştirak etti. Törende Nene Hatun'un yılın annesi seçildiği ilan edildi, kendisine bir takım hediyeler verildi ve evinin kapısının üstüne 'Nene Hatun Türk Milletinin Annesi' yazılı bir levha asıldı. Halkın da büyük sevgi ve muhabbet gösterdiği Nene Hatun 'Türk milleti sağ olsun.' diyerek kendisine gösterilen iltifatlara cevap verdi. Nene Hatun ödül töreninden 14 gün sonra 22 Mayıs günü vefat etti. Türk Kadınlar Birliği tarafından Nene Hatun'un ömrünün son günlerinde düzenlenen bu tören tüm ülkenin kendisine gösterdiği hürmet ve muhabbetin de bir nişanı olmuştu.

14 MAYIS

NATO'ya karşı bir askerî ittifak olan Varşova Paktı kuruldu. Paktı Arnavutluk, Bulgaristan, Çekoslovakya, Doğu Almanya, Macaristan, Polonya, Romanya ve SSCB imzaladı. Böylece Doğu Bloku olarak adlandırılan cephe somut hâle geldi.

18 MAYIS

Ayrıca 18 Mayıs 1955 tarihli Milli Kütüphane Kuruluşu Hakkındaki 5632 sayılı Kanun'a Ek Kanun'la kütüphane bünyesinde 'Bibliyografya Enstitüsü' kuruldu. Enstitünün Türkiye Bibliyografyası ile Türkiye Makaleler Bibliyografyası başta olmak üzere çeşitli bibliyografyalar basması ve bu alandaki çalışmalar için kullanıma sunması kararlaştırıldı. Enstitünün ayrıca yabancı kütüphanelerle iletişim hâlinde bulunarak ihtiyaç duyulan eserlerin Türkiye'ye getirilmesini sağlaması da öngörülüyordu.

20 MAYIS

TBMM, kabul ettiği 6594 sayılı Karadeniz Teknik Üniversitesi Adıyla Trabzon'da Bir Üniversite Kurulması Hakkında Kanun ile Trabzon'da bir 'Teknik Üniversite' açılmasını kabul etti. Böylece Ankara ve İstanbul illeri dışında kurulan ilk üniversite olan KTÜ; İstanbul Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesinden sonra Türkiye'de kurulan dördüncü üniversite olmuştu. Üniversitenin kurulmasına ilişkin kanun teklifinin gerekçesinde ülkemizin Doğu Karadeniz bölgelerindeki Çoruh (Artvin), Rize, Trabzon, Giresun ve Ordu vilayetlerinde yaklaşık 2 milyon kişinin yaşadığı ifade edilerek, bölgenin gelişmesi ve kalkınması için gerekli teknik bilgiyi üretecek eğitim kurumlarına ihtiyaç duyulduğu belirtildi. Mezkûr şehirlerde toplam 14 bin öğrenci olduğu için lise eğitimlerini tamamlayan gençlerin eğitimlerini yaşadıkları bölgede sürdürmelerinin sosyal

ve ekonomik önemi vurgulandı. Ayrıca bölge ekonomisi açısından gemiciliğin ve madenciliğin mühim yer tutmasının yanı sıra coğrafya itibarıyla derelerin çok fazla olması enerjiyle ilgili faaliyetlerin de bu ekonomi içinde yer alabileceği eklendi. Tüm bu gerekçelerden hareketle Trabzon'da bu amaçlar istikametinde eğitim verecek bir üniversitenin varlığı elzem görüldü. Kanun'un yasalaşmasından 8 yıl sonra üniversitenin 'Temel Bilimler', 'İnşaat-Mimarlık', 'Makine-Elektrik' ve 'Orman' Fakülteleri kurulmuş ve eğitim faaliyetleri 2 Aralık 1963'te başladı. KTÜ bugün eğitim faaliyetlerini yürüttüğü merkez kampüsüne ise 1966 yılında yerleşti.

TBMM, kabul ettiği 6595 sayılı Ege Üniversitesi Adıyla İzmir'de Bir Üniversite Kurulması Hakkında Kanun ile İzmir'de üniversite açılmasını kabul etti. Böylece İzmir şehri Ankara, İstanbul ve Trabzon'la birlikte üniversiteye sahip olan iller arasında yer almıştır. Ege Üniversitesi; İstanbul

21 MAYIS

Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesinden sonra Türkiye’de kurulan beşinci üniversite olmuştur. Üniversitenin kurulmasına ilişkin kanun teklifinin gerekçesinde Türkiye’deki üniversitelerin sadece İstanbul ve Ankara’da olması nedeniyle ülkenin diğer şehirlerinde yaşayan gençlerin bu yüksek okullara erişimlerinin sosyal ve ekonomik açıdan oldukça zor olduğu ifade edilmişti. Özellikle bu üniversitelerin çoğunlukla kendi bulundukları şehirlerdeki öğrencilerin eğitimine imkân sağladıkları için yurdun farklı şehirlerinde de yeni üniversitelere ihtiyaç duyulduğu belirtilmişti. İzmir’in dâhil olduğu Ege Bölgesi’nde yaklaşık 3 milyon kişinin yaşadığı dile getirilerek, bölgenin gelişmesi ve kalkınması için gerekli bilimsel bilgiyi üretecek yüksek eğitim kurumlarının varlığı elzem görülmüştü. Kanun’un yasalaşmasından hemen sonra üniversitenin kuruluş işlemleri başlamış ve Kanun’un yasalaştığı yıl içerisinde üniversite bünyesinde Tıp ve Ziraat Fakülteleri ile Yüksek Hemşirelik Okulu açıldı. İlerleyen yıllarda Ege Üniversitesinin fakülte, enstitü ve yüksek okul sayısı hızla arttı. Nitekim geçen yıllar zarfında Üniversitenin İzmir’deki ve diğer illerdeki fakülte ve yüksekokulları Dokuz Eylül, Afyon Kocatepe, Pamukkale, Celal Bayar, Adnan Menderes Üniversitelerinin kuruluş sürecinde bu üniversitelere devredildi.

TBMM, 6623 sayılı Türk Havayolları Anonim Ortaklığı Kanunu’nu kabul etti. Bu Kanun ile özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterecek olan Anonim Ortaklığının her türlü hava taşımacılığı ve buna bağlı diğer işleri yapması kararlaştırıldı. 20 Şubat 1956 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı’yla şirketin 60 milyon TL sermayeyle Ankara’da kurulmasına karar verildi.

Türkiye’de sivil havacılık işletmeciliği 20 Mayıs 1933 tarihinde kabul edilen 2186 sayılı Hava Yolları Devlet İşletme İdaresi Teşkilatı Hakkında Kanun ile başladı. Bu tarihte THY 5 uçak ve otuza yakın çalışanıyla faaliyetlerine başladı. Önce Millî Savunma Vekâleti sonrasında ise Nafia Vekâletine devredilen sivil havacılık faaliyetleri 30 Mayıs 1938’de 3424 sayılı Devlet Havayolları Umum Müdürlüğü Teşkilatı Kanunu’nun kabul edilmesiyle

bu teşkilata devredildi. Devlet Havayolları Umum Müdürlüğü hava meydanları ile sivil havacılık hizmetlerini birlikte yürüttü. Her iki faaliyetin oldukça büyük kapsamlı olması nedeniyle sivil havacılık hizmetlerinin yine bir kamu faaliyeti biçiminde müstakil olarak sunulması öngörülüyordu. Böylece ticari ve iktisadi faaliyetlerin verimli biçimde gerçekleştirilmesi adına sivil havacılık faaliyetinin devletin denetiminde bir anonim ortaklık biçiminde gerçekleşmesi uygun bulunmuştu. Bu Kanun'un kabulünden bir yıl sonra 1956 senesinde 6686 sayılı Devlet Hava Meydanları İşletmesi Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanun kabul edilerek sivil hava meydanları, limanları ve bunlara ait tesisleri işletecek teşkilat tesis edildi. 1955 senesinde 28 uçaktan müteşekkil bir filoya sahip olan THY, 6623 sayılı Kanun'un kabulüyle birlikte, yeniden yapılandırılarak hızla dünyaya açıldı. Nitekim 1956'da IATA'ya (International Air Transport Association/Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği) üye olundu. Aynı sene toplam 20 bin uçuş gerçekleştirilerek toplam 218 bin yolcu taşındı. İlerleyen yıllarda büyümesini hızlı ve güçlü şekilde sürdüren THY Türkiye'nin önemli markalarından biri hâline geldi. Günümüzde 362'den fazla uçaktan oluşan filosuyla 120'nin üzerinde ülkeye uçuş gerçekleştirmektedir.

22 MAYIS

1877-1878 Savaşı'nda (93 Harbi) Rus güçlerine karşı savaşıyan halk direnişinin simge ismi Nene Hatun Erzurum'da 98 yaşında vefat etti. Nene Hatun vefatından iki hafta önce Türkiye'de ilk kez kutlanan Anneler Günü etkinlikleri kapsamında Türk Kadınlar Birliği tarafından yılın annesi olarak seçilmiş ve evinin önünde resmî tören düzenlenmişti.

3 HAZİRAN

İstanbul'un Anadolu yakasının su ihtiyacını karşılamak üzere inşa edilen İkinci Elmalı Bendi oldukça geniş katılımlı bir törenle açıldı. Açılış törenine Reisicumhur Celal Bayar, TBMM Reisi Refik Koraltan, Başvekil Adnan Mende-

res, Millî Savunma Vekili Ethem Menderes, İstanbul Valisi ve çok sayıda davetli katıldı. Törende ayrıca o dönem Türkiye'ye resmî ziyarette bulunan Irak Başvekili Nuri Sait Paşa ve Irak büyükelçisi de yer aldı.

Birinci Elmalı Bendi 1893 yılında Elmalı Deresi üzerinde inşa edilmişti ve Üsküdar ile Kadıköy bölgesinin su ihtiyacı bu bentten temin edilen suyla karşılanıyordu. 1937 yılına kadar bölgenin su dağıtım işini bendi inşa eden ve işleten Fransa merkezli 'Üsküdar-Kadıköy Su Şirketi' yürütmüştü. Bu tarihte şirketin İstanbul Sular İdaresi tarafından satın alınmasıyla birlikte su dağıtım işi İdareye geçti. Toplam 8.194 aboneye, 29 çeşmeye ve 244 yangın musluğuna su ulaştıran Birinci Elmalı Bendi'nin zamanla yetersiz kalması nedeniyle bendin memba tarafından 1.5 km kadar uzağına İkinci Elmalı Bendi yapıldı. O zamana kadar sadece 1.800.000 m³ su toplayan baraja ikinci bendin eklenmesiyle birlikte su toplama hacmi 10 milyon m³'e yükseldi. Böylece Anadolu yakasının yaklaşık 20 yıllık su ihtiyacının karşılanması hedeflendi.

15 HAZİRAN

Reisicumhur Celal Bayar resmî bir ziyaret kapsamında Lübnan'a gitti.

22 HAZİRAN

Kıbrıs'ta 3 gündür tedhiş eylemleri yapan EOKA Türklere yönelik saldırılara başladı. Saldırı sonucu 20 Türk yaralandı.

26 HAZİRAN

Irak Kralı II. Faysal resmî ziyaret kapsamında Türkiye'ye geldi.

27 HAZİRAN

CMP Kongresi Ankara'da toplandı. Genel Başkanlığa Ahmet Tahtakılıç yerine Osman Bölükbaşı seçildi.

Osman Bölükbaşı (1913-2002)

30 HAZİRAN

İngiltere, Kıbrıs meselesini görüşmek üzere Türkiye ve Yunanistan'ı davet etti.

Abdülhak Adnan Adıvar (1882-1955)

1 TEMMUZ

Millî Mücadele döneminde Meclis ikinci başkanlığı görevinde bulunan, eski İstanbul Milletvekili, ilim ve siyaset adamı Dr. Abdülhak Adnan Adıvar 1 Temmuz 1955 günü geçirdiği ani kalp krizi sonucu İstanbul'daki evinde 73 yaşında vefat etti. Beyazıt

Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından naaşı Merkezefendi Kabristanı'na defnedildi.

Adnan Adıvar 1882 yılında Gelibolu'da doğdu. Lise eğitimini Dersaadet Mekteb-i İdâdî'sinde aldıktan sonra yüksek eğitimini Tıbbîye Mektebinde tamamladı. 1905 ila 1909 yıllarında Almanya'da asistanlık yaptı ve 1909'da Türkiye'ye döndü. Bu dönemde doktorluk ve idarecilik yapan Adıvar, İstanbul'un İtilaf Devletleri tarafından işgalinden sonra eşi Halide Edip Adıvar'la birlikte 1920'de Anadolu'ya geçerek Millî Mücadele'ye katıldı. İlk Büyük Millet Meclisinde Sıhhat Vekili olduktan sonra Meclisin ikinci devresinde Meclis Reisliği görevini üstlendi. 17 Kasım 1924'te faaliyetlerine başlayan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının kurucu üyeleri arasında yer aldı. Fırkanın 5 Haziran 1925'te kapatılmasından sonra siyasi hayatına ara vererek ilmî çalışmalara ağırlık verdi. Fransızca, Almanca ve İngilizce bilen Adıvar 1926 ile 1939 yılları arasında İngiltere ve Fransa'da ilmî çalışmalarda bulundu, 8 yıl Paris'teki 'Şark Dilleri Mektebinde rektörlük yaptı. Adnan Adıvar Türk siyasi hayatının önemli kişilerinden biri olmanın yanı sıra Türk düşünce tarihi alanında da en muteber isimlerden birisi olarak tanınmaktadır.

1939'da İstanbul'a döndükten sonra Maarif Vekâleti tarafından çıkartılmaya başlanan 'İslam Ansiklopedisinin, yayın heyetinin

başkanlık görevini yürüttü. 1947 yılında ise İstanbul'da 'Milletlerarası Şark Tetkikleri Cemiyeti'ni kurmak suretiyle uluslararası düzeydeki ilmî faaliyetlerine devam etti. 1946 yılında yeniden siyasete giren Adıvar TBMM VIII. Dönem Bağımsız İstanbul Milletvekili olarak yeniden TBMM'ye girdi.

Fatma Seher Erden (1888-1955)

2 TEMMUZ

Millî Mücadele kahramanlarından, İstiklal Madalyası sahibi Kara Fatma lakaplı Fatma Seher Erden son günlerini geçirdiği

İstanbul Darülaceze'de vefat etti. İstanbul Kasımpaşa'daki 'Tarihî Kulaksız Mezarlığı'na defnedilen Kara Fatma'nın kabrine 2014 yılında Kızılay tarafından anıt mezar yapıldı.

1888 yılında Erzurum'da doğan Kara Fatma Millî Mücadele'nin ilk günlerinden itibaren Anadolu'da yer aldı. Düzenlenecek kongre için Sivas'ta bulunan Mustafa Kemal Paşa'yla burada görüşme imkânı buldu ve yürütülecek mücadelede aktif görev almak istediğini belirtti. Bu görüşme esnasında düşünce ve davranışlarından oldukça etkilenen Mustafa Kemal Paşa'nın '... şu dakikada bütün kadınlarımız senin gibi olsa idi Kara Fatma' ifadesinden sonra Kara Fatma lakabıyla anılmaya başlandı.

43 kadın ve 700'den fazla erkeğin yer aldığı çetesiyle İzmit'teki milis kuvvetlerine katıldı ve Bolu'dan Bursa'ya kadar geniş bir alanda mücadele etti. Gösterdiği üstün başarı neticesinde 1922'de teğmen rütbesine terfi eden ilk Türk kadını oldu. Büyük Taarruz sırasında Yunan birliklerine esir düşmesine karşın kurtulmayı başardı. Bu savaşta da gösterdiği başarılar neticesinde Büyük Taarruz'dan sonra rütbesi üsteğmenliğe yükseldi. Lozan Anlaşması'ndan sonra ordunun terhis edilmesiyle Kara Fatma'nın askerliği son buldu ve kendisine verilen üsteğmenlik maaşını da

Kızılaya vakfetti. Ömrünün son yıllarında geçim sıkıntısı çeken Kara Fatma'ya Kars Milletvekili Tezer Taşkiran ve Rize Milletvekili İzzet Akçal'ın gayretleriyle TBMM tarafından 1954'te maaş bağlandı.

16 TEMMUZ

Ege Bölgesi'ndeki depremde 23 kişi hayatını kaybetti. Felaket sonucu 490 ev yıkılırken 1.000 kadar ev hasar gördü.

17 TEMMUZ

Kıbrıslı 12 bin Türk yaşanan son tedhiş olayları sonrası büyük bir miting düzenledi. Mitingde tedhiş eylemleri kınanırken kendilerinin Türkiye'nin himayesine sığındıklarını ifade eden telgraf Başvekil Adnan Menderes'e gönderildi.

21 TEMMUZ

Akdeniz Oyunları'nda 1.500 metrede yarışan millî atletimiz Ekrem Koçak rekor kırarak birinci oldu.

23 TEMMUZ

Kütahya Azot Fabrikası'nın temeli törenle atıldı.

25 TEMMUZ

16 Temmuz'da İspanya'da başlayan 2. Akdeniz Oyunları sona erdi. Türkiye 8 altın, 3 gümüş ve 3 bronz madalya alarak oyunları 5'inci sırada tamamladı.

2 AĞUSTOS

Zonguldak'ta yaşanan sel felaketinde 3 kişi öldü, 560 ev ve dükkân sular altında kaldı.

5 AĞUSTOS

CHP Parti Meclisi, diğer muhalefet partileri gibi, iktidarın muhalefet üzerindeki baskılarını gerekçe göstererek belediye seçimlerine girmeme kararı aldı.

20 AĞUSTOS

Cezayir ve Fas'ta halk ile Fransız güvenlik güçleri arasında çıkan çatışmada 1.500'den fazla kişi hayatını kaybetti.

25 AĞUSTOS

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nurettin Baransel'in Yüksek Askerî Şûra üyeliğine atanması sonucu Orgeneral Hakkı Tunaboylu Genelkurmay Başkanı oldu.

29 AĞUSTOS

İngiltere'nin Türkiye ve Yunanistan'ı Kıbrıs meselesini görüşmek üzere davet ettiği konferans Londra'da başladı. İngiltere Kıbrıs'ta üçlü bir yönetim önerirken, Yunanistan ise ada halkının geleceğini kendisinin belirlemesini istedi. Türkiye adanın ilhakı veya özerkliğiyle ilgili talepleri reddetti. Mevcut durumun değiştirilmesinin Lozan Anlaşması'na aykırı olduğu belirtilerek Türkiye'nin yeni taleplerde bulunabileceği aktarıldı.

6 EYLÜL

İstanbul ve İzmir'de 6 ila 7 Eylül 1955 tarihlerinde yaşanan olaylar neticesinde Rumlara ait çok sayıdaki mesken, ibadethane ve iş-

yeri saldırıya uğradı. Kıbrıs Adası'nın geleceği ile adadaki Türk nüfusun güvenliği konusunda Londra'daki görüşmelerin devam ettiği ve Yunanistan'la ilişkilerin gerildiği bir dönemde 6 Eylül günü İstanbul'da çıkan bir gazete Atatürk'ün Selanik'teki doğduğu ev ile Türk Konsolosluğuna bombalı saldırı düzenlendiği yönünde haber yaptı. Haberin hızla yayılması üzerine İstanbul ve İzmir'de toplanan kalabalık gruplar bu şehirlerdeki birçok bölgede ciddi olayların yaşanmasına yol açtı. 6 Eylül günü saat 17.00'ye doğru başlayan hadiseler İstanbul'da Beyoğlu, Boğaziçi, Karaköy, Eminönü, Bakırköy, Yeşilköy semtlerinde cereyan etti. İzmir'de yaşanan hadiselerde ise Yunan Konsolosluğu ve bazı kiliseler ateşe verildi. Güvenlik güçlerinin İstanbul'daki olayları önlemede yetersiz kalması nedeniyle asayiş sağlamak adına gece yarısına doğru askerî birlikler hadiselerin olduğu bölgelere hareket ettiler.

Hükûmet gece yarısı İstanbul, İzmir ve Ankara'da örfi idare ilan ederken, dönemin İçişleri Vekili Namık Gedik de 10 Eylül günü istifa etti. Ayrıca yaşanan olayları görüşmek üzere Reisicumhur Celal Bayar TBMM'yi 12 Eylül'de olağanüstü içtimaya çağırdı. Olayların yaşanmasının ardından Reisicumhur Celal Bayar ve Başvekil Adnan Menderes gece yarısı İstanbul'a geldi ve olayların yaşandığı yerlerde incelemede bulunarak alınacak tedbirler hakkında talimatlar verdi. Yaşanan hadiselerden sonra ilk aşamada 2.133 kişi gözaltına alındı ve olayların sorumlusu olarak görülen 'Kıbrıs Türktür Cemiyeti' kapatıldı. Alınan güvenlik tedbirlerinin yanı sıra saldırılardan kaynaklı zararların tazmini için adımlar da atıldı. Hükûmet yardımının yanı sıra düzenlenen bağış kampanyasıyla Türkiye'nin birçok bölgesinde faaliyet gösteren cemiyetler de saldırılarda zarar görenlere yardımda bulundu.

9 EYLÜL

6-7 Eylül olayları nedeniyle İstanbul'da üç, Ankara ve İzmir'de birer Örfi İdare Mahkemesi kuruldu.

Hükûmet, 6-7 Eylül olaylarında zarar gören kişi ve kuruluşlara yardım kararı aldı.

12 EYLÜL

TBMM, 6-7 Eylül olayları nedeniyle İstanbul, Ankara ve İzmir'de ilan edilen örfi idareyi 6 ay uzattı.

Dünya Kalkınma ve İmar Bankası ile IMF'nin 10. Toplantısı İstanbul'da başladı.

19 EYLÜL

Reisicumhur Celal Bayar resmî ziyarette bulunmak üzere İran'a gitti.

23 EYLÜL

Pakistan, Bağdat Paketi'na resmen katıldı.

25 EYLÜL

1955 yılındaki Vilayet Umumî Meclisi (İl Genel Meclisi) Seçimleri yurt sathında yapıldı. CHP'nin ve CMP'nin boykot ederek katılmadığı seçimlerde DP, Türkiye Köylü Partisi ve Bağımsız adaylar il meclis üyelikleri için yarıştı. Sabah saat 08.00'de başlayan seçimler akşam 17.00'de sona erdi. Toplam 10.633.174 seçmenden 4.169.653'ü sandık başına gitti ve yurt genelinde seçime katılım oranı %39,7 oldu. Seçim sonu-

cunda DP %81,2; Türkiye Köylü Partisi %1,1 ve Bağımsızlar da %12,4 oranında oy elde ettiler. Buna göre DP 1.436, Bağımsızlar 100 ve Türkiye Köylü Partisi 7 üye elde etti.

5 EKİM

Soma Termik Santrali'nin temeli törenle atıldı.

7 EKİM

Kemer Barajı ve Hidroelektrik Santrali'nin temeli törenle atıldı.

15 EKİM

DP'nin 4. Genel Kongresi Ankara'da başladı. 18 Ekim'e kadar süren kongrede Adnan Menderes yeniden Genel Başkanlığa seçildi. Kongre öncesinde parti yönetimine muhalif 9 mebus DP'den ihraç edildi. Aynı gün 10 mebus da DP'den istifa ettiklerini açıkladı. Sonradan 2 mebusun bu gruba katılmasıyla oluşan toplam 21 mebus 20 Aralık'ta HP'yi kurdu.

23 EKİM

Türkiye genelinde nüfus sayımı yapıldı. Sayım işlemleri aynı gün tamamlandı ve elde edilen sonuçlara göre Türkiye'nin nüfusu 24.064.763 olarak tespit edildi.

di. 22 Ekim 1950'de yapılan bir önceki sayımda 20.947.188 olan Türkiye nüfusu 3.117.575 kişi arttı. Sayım sonucunda erkek nüfus 12.233.421 olarak tespit edilirken, kadın nüfusunun 11.831.342 olduğu kayıt altına alındı.

1950'li yılların başında hızlanan iç göç hareketleri sonucunda kent nüfusu oranında artış gözlenmeye başlanmıştı. Nitekim nüfus sayımı sonuçlarına bakıldığında toplam nüfusun %28,79'una tekabül eden 6.927.343 kişinin kentlerde yaşadığı görülüyordu. Bu oran 1950'deki sayıma göre %3,75'lik bir artışa karşılık geliyordu. Köylerde yaşayan toplam nüfus ise 17.137.420 olarak belirlenmişti.

29 EKİM

Cumhuriyet Bayramı tüm yurttta coşkuyla kutlandı.

1 KASIM

TBMM'nin Onuncu Dönem Üçüncü Yasama Yılı 2. İçtiması açıldı. Reisicumhur Celal Bayar TBMM'de senelik konuşmasını yaptı.

TBMM Başkanlığı için yapılan seçim neticesinde oylamaya katılan 382 mebusun 381'inin oyunu alan İçel mebusu Refik Koraltan yeniden TBMM Reisi oldu.

2 KASIM

Reisicumhur Celal Bayar resmî ziyarette bulunmak üzere Ürdün'e gitti.

10 KASIM

Ulu Önder ölümünün 17. yıl dönümünde özlemle anıldı.

13 KASIM

Yerel seçim süreci içerisinde Belediye Meclisi Azalığı Seçimleri yapıldı. Yasal hükümler doğrultusunda belediye başkanları seçmenlerce doğrudan seçildi. Seçimler sonucunda belediye meclisi azası olmaya hak kazananlar seçimden sonra kendi aralarından bir üyeyi seçmek suretiyle belediye başkanlarını belirlediler.

Yurt genelinde yapılan Belediye Meclisi Azalığı Seçimlerine DP, Türkiye Köylü Partisi ve Bağımsız adaylar katıldılar. Toplam 3.873.987 seçmenden 1.461.219'u seçimlerde oy kullandı. Seçime katılım oranı Vilayet Umumî Meclisi Seçimlerindeki gibi düştü ve % 37,72 oranına tekabül ediyordu. Böylece 3 Eylül 1950'de yapılan bir önceki Belediye Meclisi Seçimlerine katılım oranı olan

%53,2'den daha az bir katılımı gerçekleştirilmişti. Elde edilen oy oranı ve kazanılan belediye meclisi azası sayılarına bakıldığında iktidardaki DP'nin seçimi kazandığı görülmektedir. Buna göre toplam belediye meclisi âzasının %76,64'sını DP; %22,99'unu Bağımsızlar; %2,23'ünü Türkiye Köylü Partisi ve %0,14'ünü CHP kazandı. Bu sonuçlar istikametine toplam 11.807 belediye meclis azasının 8.784'ünü DP kazanmış oldu. Bağımsız adaylar 2.705, Türkiye Köylü Partisi 262 ve CHP 17 üye elde etti.

18 KASIM

DP'den ayrılmış 19 mebus basın toplantısı yaparak yeni bir parti kuracaklarını açıkladı. 19 Kasım'da parti adının 'Hürriyet' olacağı duyuruldu.

20 KASIM

Başvekil Adnan Menderes Bağdat Paktı Konseyi Toplantısı'na katılmak üzere Bağdat'a gitti.

25 KASIM

26 Kasım 1954'teki yangın felaketinden sonra İstanbul Kapalıçarşı'nın onarılan kısmı törenle açıldı.

1 ARALIK

Başvekil Adnan Menderes Reisi-cumhur Celal Bayar'a hükûmetin istifasını sundu.

ABD'nin Montgomery şehrinde Rosa Parks adındaki siyahi aktivist bir kadın otobüste yerini beyaz bir adama vermediği için tutuklandı.

9 ARALIK

Reisicumhur Celal Bayar, Adnan Menderes'in sunduğu İcra Vekilleri Heyeti listesini tasdik etti.

11 ARALIK

Hükûmet ilk toplantısını Cumhurbaşkanlığı Bayar başkanlığında yaptı.

14 ARALIK

Başvekil Menderes Hükûmet Programı'nı 14 Aralık'ta TBMM'de okudu.

16 ARALIK

IV. Menderes hükûmeti kuruldu. Hükûmet programının müzakere-

si gerçekleştirildi. Güven oylamasına katılan 455 mebustan 398'si hükûmete itimat reyi verirken 57 mebus ise ademi itimat reyi yönünde oy kullandı.

09.12.1955 ila 25.11.1957 tarihlerinde görev yapan IV. Menderes hükûmetinde ilerleyen dönemde Fatin Rüştü Zorlu Devlet Vekili; Şemi Ergin Millî Müdafaa Vekili; Namık Gedik Dâhiliye Vekili; Hasan Polatkan Maliye Vekili; Ahmet Tevfik İleri Maarif Vekili; Ethem Menderes Nafia Vekili; Zeyyat Mandalinci ve Abdullah Aker İktisat Ticaret Vekili olarak görev yaptılar.

Adnan Menderes (1899-1961)

IV. Menderes hükûmetinin İcra Vekilleri Heyeti şu şekilde meydana gelmiştir:

Başvekil	Adnan Menderes (İstanbul Mebusu)
Devlet Vekili	Şemi Ergin (Manisa Mebusu)
Devlet Vekili	Emin Kalafat (Çanakkale Mebusu)
Devlet Vekili	Celal Yardımcı (Ağrı Mebusu)
Adliye Vekili	Hüseyin Avni Göktürk (Niğde Mebusu)
Millî Müdafaa Vekili	Adnan Menderes (İstanbul Mebusu)
Dâhiliye Vekili	Ethem Menderes (Aydın Mebusu)
Hariciye Vekili	Prof. Dr. Fuad Köprülü (İstanbul Mebusu)
Maliye Vekili	Nedim Ökmen (Maraş Mebusu)
Maarif Vekili	Ahmet Özel (Sivas Mebusu)
Nafia Vekili	Muammer Çavuşoğlu (İzmir Mebusu)
İktisat ve Ticaret Vekili	Fahrettin Ulaş (İstanbul Mebusu)
Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili	Nafiz Körez (Manisa Mebusu)
Gümrük ve İnhisarlar Vekili	Hadi Hüsmen (İstanbul Mebusu)
Ziraat Vekili	Esat Budakoğlu (Balıkesir Mebusu)
Münakalât Vekili	Arif Demirer (Afyonkarahisar Mebusu)
Çalışma Vekili	Mümtaz Tarhan (Ankara Mebusu)
İşletmeler Vekili	Samet Ağaoğlu (Manisa Mebusu)

17 ARALIK

İcra Vekilleri Heyeti, 6-7 Eylül olayları nedeniyle ilan edilmiş olan Ankara ve İzmir'deki örfî idareyi kaldırdı.

20 ARALIK

DP'den ihraç edilen ve istifa eden 21 mebusun kurucuları arasında yer aldığı HP siyasi faaliyetlerine başladı. Genel Başkanlığını Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu'nun yaptığı Partinin 32 kişiden müteşekkil kurucu üyeleri şu kişilerden oluşuyordu: Enver Adakan, İsmail Hakkı Akyüz, Muammer Obuz, Ekrem Alican, Raif Aybar, Yusuf Azizoğlu, Muhlis Bayramoğlu, Nihat Reşat Belger, Fethi Çelikbaş, Sabahattin Çiracıoğlu, Ziyad Ebüzziya, Yusuf Adil Egeli,

Mustafa Ekinci, Feridun Ergin, Muhlis Ete, Turan Güneş, Enver Güreli, Şekip İnal, Hasan Hurşit Kangal, Safaeddin Karanakçı, Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu, Ragıp Karaosmanoglu, Behçet Kayaalp, Şeref Kâmil Mengü, Emrullah Nutku, Ekrem Ocaklı, Asım Okur, İbrahim Öktem, Emin Paksüt, İhsan Hamit Tigrel, Muzaffer Timur, Ekrem Hayri Üstündağ.

HP'nin kurulma süreci 2 Mayıs 1955'te Başvekil Adnan Menderes'e muhalif on bir DP'li mebusun basına ispat hakkı verilmesi yönünde TBMM'ye verdikleri önergeyle başlamıştı. DP yönetimi ile muhalif grup arasında uzlaşma sağlanamaması üzerine 15 Ekim'deki DP Kongresi öncesinde 9 mebus DP'den ihraç edilmişti. Bu hadisenin üzerine aynı gün 10 mebus DP'den istifa ettiklerini açıklamış ve sonrasında 2 mebus daha bu gruba katılmıştı. Yaşanan bu olaylardan sonra basında 21 mebusun yeni parti kuracakları dile getirilmeye başlanmış ve nihayetinde 20 Aralık'ta parti kurulmuştur. HP 1957 yılında girdiği ilk genel seçimde başarı gösterememiş ve sandığa giden toplam 9.250.949 seçmenden 321.471'inin oyunu aldı. %3,5 orana karşılık gelen oy oranı neticesinde TBMM'de 4 mebusla yer aldı. Seçim sonuçlarında yaşanan bu başarısızlığın akabinde HP dağılma evresine girdi ve 24 Kasım 1958 tarihindeki parti kongresinde CHP'ye katılma kararı alarak infisah etti.

1956

1 OCAK

1899'dan itibaren İngiltere işgalindeki Sudan bağımsız bir cumhuriyet olduğunu ilan etti.

6 OCAK

Türkiye, Kanada'da düzenlenen hava gösterilerinde 14 ülke arasında birinci oldu.

12 OCAK

Kıbrıs'ta EOKA'nın neden olduğu tedhiş olayları sonucu İngiltere adaya 2 bin asker çıkardı.

17 OCAK

Ankara'ya gelen ABD heyeti ile Türkiye heyeti arasında iktisadi görüşmeler başladı. Çalışma sonunda Türkiye'ye sağlanacak kredilerin tespiti amaçlanmıştı.

18 OCAK

Mustafa Kemal Atatürk'ün kız kardeşi Makbule Atadan Ankara'da 64 yaşında vefat etti. 19 Ocak'ta düzenlenen resmî cenaze merasimine Reisicumhur

Celal Bayar, TBMM Reisi Refik Koraltan, Başvekil Adnan Menderes, CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, birçok mebus ve geniş bir halk kitlesi katıldı. Düzenlenen merasimin ardından Makbule Atadan'ın cenazesi Cebeci Asrî Mezarlığına defnedildi.

Makbule Atadan (1885-1956)

Makbule Hanım'ın doğum tarihiyle ilgili farklı bilgiler bulunmaktadır. Birçok kaynakta doğum tarihi 1885 olarak belirtilmektedir. Birlikte mezar kitabesindeki tarihin ise 1892 olduğu görülmektedir. CHP Edirne Mebusu Mustafa Mecdi Boysan ile evliliğinin sona ermesini müteakip Boysan so-

yadının yerine 'Atadan' soyadını kullandı. Atatürk'ün vefatından sonra açıklanan vasiyetinde Makbule Hanım'a yaşadığı müddetçe Çankaya'da oturduğu evin emrine verilmesi ve İş Bankasındaki nukut ve hisselerden elde edilen nemadan da ayda 1.000 TL'nin ödenmesi hususları yer aldı. Makbule Hanım kendisine tahsis edilen bu menkul ve gayrimenkul değerlere karşın 1947 yılında bu gelirin zamanla yetersiz kaldığından bahisle şahsına ilave ödeme yapılması için CHP Genel Sekreterliğine iki kez mektup yazmıştı. İkinci talep mektubunu ayrıca Cumhurbaşkanlığına, Meclis Başkanlığına, Başbakanlığa ve o dönem muhalefette bulunan DP'ye de göndermişti. Bu taleplerin CHP Genel Sekreterliği tarafından reddedilmesi üzerine TBMM 18 Şubat 1948'de kabul ettiği 5186 sayılı Atatürk'ün Kız Kardeşi Makbule Atadan'a Vatani Hizmet Tertibinden Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile kendisine 1.000 TL aylık bağlanması sağlandı. Atatürk'ün vefatından sonra İstanbul'a yerleşen Makbule Hanım 1954 yılında hastalığının artması üzerine tekrar Ankara'ya geldi. Kendisiyle görüşen Reiscumhur Celal Bayar'ın yardımıyla

1955'te Gülhane Askeri Hastanesinde tedavi görmeye başladı. Dokuz ay süren tedaviden sonra 18 Ocak 1956 günü kanser hastalığından vefat etti.

25 OCAK

TBMM, kabul ettiği 6644 sayılı Seyhan Vilayeti Adının (Adana) Olarak Değiştirilmesi Hakkında Kanun ile 1933 yılından itibaren 'Seyhan' olarak adlandırılan vilayetin ismini Adana olarak değiştirdi. Buna göre Adana vilayetinin Adana Merkez, Ceyhan, Osmaniye, Bahçe, Kadirli, Kozan, Feke, Saimbeyli, Karaisalı ve Pozantı kazalarından oluşması öngörülmüştü.

Bugünkü Adana ilinin bulunduğu bölge Osmanlı Devleti'nden gü-

nümüze değin farklı dönemlerde farklı isimlerle anıldı. 1878 yılında yayımlanan bir fermanla bölgenin adının 'Adana' olduğu ilan edildi. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra 'Celibereket' olarak, adlandırılan ve daha geniş bir alana yayılmış olan şehir Seyhan, Osmaniye, Bahçe, Ceyhan, Hassa, Dört Yol ve İslahiye kazalarını kapsıyordu. 1933 yılına kadar bu isme sahip olan vilayet 20 Mayıs 1933 tarihinde kabul edilen 2197 sayılı Bazı Vilayetlerin İlgası ve Bazılarının Birleştirilmesi Hakkında Kanun ile 'Seyhan' adını aldı. Seyhan vilayeti geçmişte Celibereket vilayetine bağlı olan Seyhan, Ceyhan, Osmaniye, Bahçe ve Dört Yol kazalarından oluşuyordu. Celibereket vilayetinin bir diğer kazası olan İslahiye ise Gaziantep vilayetine bağlanmıştı. Hatay'ın anavatanı katılmasından sonra 7 Temmuz 1939'da kabul edilen 3711 sayılı Hatay Vilayeti Kurulmasına Dair Kanun ile Seyhan vilayetine bağlı Dört Yol kazası da Hatay vilayetine verildi. Böylece 1956 yılında Adana ismini alan vilayet Seyhan, Osmaniye, Bahçe kazalarının yanı sıra Ceyhan, Kadirli, Kozan, Feke, Saimbeyli, Karaisalı ve Pozantı kazalarını da içerdiği hüküm altına alınarak yeni hâlini aldı.

31 OCAK

3 Eylül 1953 tarihli İcra Vekilleri Heyeti Kararı'yla kuruluşuna izin verilen Pancar Kooperatifleri Bankası AŞ ticari unvanını 31 Ocak 1956 tarihli İcra Vekilleri Heyeti Kararı'yla Şekerbank Türk Anonim Şirketi olarak değiştirdi. Ayrıca Eskişehir'de bulunan ticari merkezini Ankara'ya taşıma kararı alan banka o güne kadar 9 olan şube sayısını İstanbul'da açtığı şubeyle 10'a yükseltti.

Şeker pancarı üreticisi ve şeker sektörünün finansal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 1953'te kuruluşuna müsaade edilen Pancar Kooperatifleri Bankası AŞ faaliyetlerine 1954 yılında Eskişehir'de başlamıştı. 99 yıl süreli ve 2.500.000 TL sermayeyle kurulan banka normal bankacılık faaliyetlerinin dışında Türkiye sathına yayılan pancar üreticilerinin ve şeker sanayisinin gelişmesi için çalışmalarda bulunmak üzere hizmet vermeyi amaçlamıştı. Nitekim banka, yaklaşık 200.000 çiftçinin yer aldığı toplam 16 Pancar Üretim Kooperatifi ile Türkiye'deki bütün şeker fabrikalarının ortaklaşa kurdukları bir şirket olarak faaliyetlerini devam ettirdi. 1996 yılında hisselerinin bir bölümü halka arz edilen Şekerbank 3 Nisan 1997'de İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda (Borsa İstanbul) işlem görmeye başladı. Şekerbank Türk Anonim Şirketi aldığı kararla 2004 yılında genel merkezini İstanbul'a taşıdı.

5 ŞUBAT

26 Ocak'ta İtalya'da başlayan 7. Kış Olimpiyatları sona erdi. Sadece kayak alp disipliniinde yarışan Türk sporcuları madalya kazanamadı.

10 ŞUBAT

Aşırı yağış sonucu 4 metre kadar yükselen Ceyhan Nehri taşı. Çukurova'da 50 bin dekar arazi sular altında kaldı.

13 ŞUBAT

6-7 Eylül olayları sanıklarının yargılanmasına İstanbul Örfi İdare Mahkemesinde başlandı.

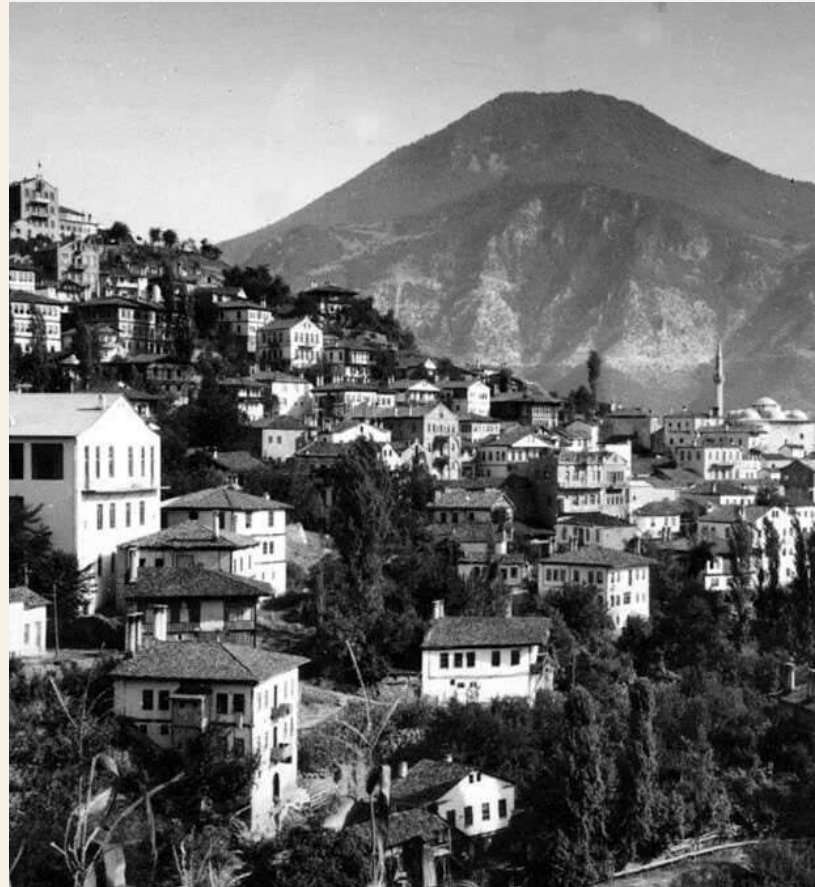
14 ŞUBAT

Sinop'un Gerze ilçesinde çıkan yangın lodos fırtınasının da etkisiyle büyüdü. Felaket sonucu 19 kişi hayatını kaybederken 833 ev ve 300 dükkân yandı.

15 ŞUBAT

TBMM, 6660 sayılı Güzel Sanatlarda Fevkalâde İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun'u kabul etti.

TBMM, kabul ettiği 6668 sayılı Çoruh Vilayeti Adının (Artvin) Olarak Değiştirilmesi Hakkında Kanun ile 1936 yılından itibaren 'Çoruh' olarak adlandırılan vilayetin ismini 'Artvin' olarak değiştirdi. Buna göre 'Artvin' vıla-

yetinin Artvin merkez, Şavşat, Yusufeli, Ardanuç, Borçka, Hopa ve Arhavi kazalarından oluşması öngörülmüştü.

Artvin Millî Mücadele döneminde Türkiye'ye iltihak etmiş ve 18 Temmuz 1921 tarih ve 21 sayılı Resmî Ceride'de yayımlanan 133 sayılı Kanun'la vilayet olarak kabul edilmişti. 1933 yılına kadar bu isimle varlığını sürdüren vilayet, 20 Mayıs 1933 tarihinde kabul edilen 2197 sayılı Bazı Vilayetlerin İlgası ve Bazılarının Birleştirilmesi Hakkında Kanun ile Rize vilayetiyle birleştirilerek merkezi 'Rize' olan 'Çoruh' vilayetinin bir kazası hâlini almıştı. Ayrıca Yusufeli kazası da Erzurum vilayetine bağlanmıştı. 25 Aralık 1935 tarih ve 2885 sayılı Yeniden Dokuz Kaza ve Beş Vilayet Teşkiline ve Bunlarla Otuz İki Nahiye Aid Kadrolar Hakkında Kanun ile Çoruh ve Rize merkez kazaları birbirinden ayrılarak iki ayrı vilayet kurulmuştu. Buna göre 4 Ocak 1936'da Resmî Gazete'de yayımlanan 2885 sayılı Kanun'la Rize merkez ve Pazar kasabalarının yeni kurulan 'Rize' vilayetine Artvin merkez, Şavşat, Yusufeli, Borçka ve Hopa kasabalarının ise yeniden kurulan 'Çoruh' vilayetine bağlanması kabul edilmişti.

19 ŞUBAT

Türk Millî Futbol takımı Ferenc Puskas'ın da yer aldığı efsanevi Macaristan Millî Futbol Takımını İstanbul Mithat Paşa Stadi'ndaki maçta 3-1 yenerek tarihî bir zafere imza attı. Millî takımın gollerinin ikisini Lefter Küçükandonyadis ve birini Metin Oktay kaydetti.

28 ŞUBAT

TBMM, 6/7 Eylül 1955 Tarihinde İstanbul ve İzmir'de Vukubulan Hadiselerde Zarar Görenlerin Zararlarının Ödenmesi Hakkında Kanun'u kabul etti.

29 ŞUBAT

6-7 Eylül olayları nedeniyle İstanbul'da ilan edilen örfi idare üç ay uzatıldı.

1 MART

3 Nisan 1930 tarih ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 149'uncu maddesi gereğince birleştirilen İstanbul Valiliği ile İstanbul Belediyesi birbirinden tamamen ayrıldı. Böylece mezkûr Kanun'un 150'nci maddesine göre, diğer belediyelerden farklı şekilde, İstanbul valilerinin aynı zamanda İstanbul belediye reisliği görevini yürütmeleri işlemi de son bulmuş oldu.

1580 sayılı Kanun'la İstanbul'da valilik ve belediyenin birleştirilmesi nedeniyle İstanbul Valileri Muhittin Üstündağ (1930-1938), Lütfi Kırdar (1938-1949) ve Prof. Dr. Fahreddin Kerim Gökay (1949-1957) hem vali hem de belediye reisi olarak görev yaptılar. Her iki kurumun ayrılma süreci 10 Mart 1954 tarih ve 6349 sayılı İstanbul Birleşik İdaresinin

Ayrılması Hakkında Kanun ile başladı. Bu Kanun'un 1'inci maddesi gereğince İstanbul Valiliği ve Belediyesi birbirinden resmen ayrıldı. 13 Kasım 1955 tarihindeki son Belediye Meclisi Azalığı Seçiminden sonra İcra Vekilleri Heyeti 27 Şubat 1956'da aldığı kararla İstanbul belediye reisliğini İstanbul valisine tevdi etti. Bu kararın tebliğini müteakip kaymakamlıklardaki 'Belediye Şube Müdürlüğü' yetkileri son bulmuş ve ayrıca valilik ile belediye teşkilatlarının birbirinden ayrılması işlemi gerçekleşti. Vilayet teşkilatına ilişkin tüm evrak Cağaloğlu semtindeki 'Vilayet Hususî Muhasebe Teşkilatı' adıyla çalışacak binaya nakledildi. Vali Gökay valilik ve belediye reisliği görevlerini 20 Kasım 1957'de atandığı Bern Büyükelçiliği görevine kadar sürdürdü. Bu atama işleminden sonra Mümtaz Tarhan her iki görevi ifa etmeye başladı.

2 MART

1904'ten beri Fransız işgalinde bulunan Fas bağımsızlığını ilan etti.

9 MART

Kıbrıs'ta Başpiskopos Makarios İngilizlerce tutuklanarak Kıbrıs'tan çıkarıldı.

20 MART

Fransa'nın işgali altındaki Tunus bağımsızlığını kazandı. Fransa'dan dönen Habib Burgiba Tunus'un ilk devlet başkanı oldu.

21 MART

Türkiye'nin ilk kadın milletvekili Satı Kadın Ankara'da vefat etti.

23 MART

Pakistan İslam Cumhuriyeti ilan edildi. General İskender Mirza'nın ilk Cumhurbaşkanı seçildiği törenlere Başvekil Adnan Menderes de katıldı.

Mithat Cemal Kuntay (1885-1956)

30 MART

Türk edebiyatının önemli isimlerinden Mithat Cemal Kuntay 71 yaşında İstanbul'da vefat etti. Cenazesi Karacaahmet Mezarlığı'na defnedilen Kuntay 1885 yılında İstanbul'da doğdu. İlk ve ortaöğretimini Aksaray semtindeki 'Mekteb-i Osmanî'de aldıktan sonra lise eğitimine Galata semtindeki Saint Joseph Lisesinde başladı ve Vefa İdâdisinde tamamladı. Mekteb-i Hukukta yüksek eğitimini tamamlamasını müteakip çeşitli idari görevlerde bulundu. 1923'te Beyoğlu 4. Noterliğine geçti ve vefatına kadar bu görevi sürdürdü.

Mithat Cemal Kuntay hukukçu kişiliğinin yanı sıra şiir ve roman dallarında verdiği eserler sayesinde edebiyatçı bir kişiliğe de sahipti. Yazdığı şiirlerde yakın dostu olan Mehmet Akif Ersoy'un devamı niteliğinde bir tarz benim-

semekle birlikte aruz vezninde yazdığı şiirlerdeki dili Akif'e göre daha sadeydi. Kuntay'ın edebiyat alanındaki şöhreti ve itibarı 26 Ağustos ila 9 Eylül 1922 tarihlerinde devam eden Büyük Taarruz sonrası yazmış olduğu 'Vatan Hisleri' adlı şiirindeki 'Ölmez bu vatan, farz-ı muhâl ölse de hatta/Çekmez kürenin sırtı bu tâbût-ı cesîmi' mısralarının Mustafa Kemal Paşa tarafından TBMM kürsüsünde okunmasıyla daha da artmıştı. Bununla birlikte onun Türk edebiyatında farklı bir konuma gelmesinde 1938 yılında kaleme aldığı 'Üç İstanbul' adlı romanının etkisi büyüktü. İstanbul'un Sultan 2. Abdülhamid, Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerindeki insan ve toplum manzaralarının anlatıldığı bu eser 1984 yılında dizi film olarak televizyon ekranlarında da yer aldı.

31 MART

Zonguldak'taki Çatalağzı Elektrik Santrali Başvekil Adnan Menderes'in de katıldığı törenle açıldı.

5 NİSAN

Zonguldak Çatalağzı Elektrik Santrali'nde üretilen elektriği Ankara'da dağıtımını yapacak olan Ankara Akköprü Transformatör İstasyonu Reisicumhur Celal Bayar, Başvekil Adnan

Menderes, İşletmeler Vekili Samet Ağaoğlu, Ankara Belediye Reisi Orhan Eren ve Etibank Umum Müdürü Cevdet Aydınelli'nin katıldığı törenle açıldı. 21,5 milyon TL'ye mal olan İstasyonun hizmete girmesiyle birlikte özellikle Ankara sanayisinin ihtiyaç duyduğu elektrik arzı sağlanmış oldu. Böylece 22 bin kilovat elektrik ihtiyacı olan Ankara'ya İstasyon 37.500 kilovat gücünde elektrik üretmek suretiyle hizmete başladı. Çatalağzı Elektrik Santrali'nden gelen elektrik enerjisini Ankara'ya dağıtan İstasyonun, şalterini Reisicumhur Celal Bayar'ın törenle açmasıyla istasyonun devreye girmesi sayesinde çalışabilecek hâle gelen Ankara'nın Güvercinlik bölgesinde inşa edilen çimento fabrikasının açılışı da aynı gün gerçekleşti. Ankara Çimento Sanayii Türk Anonim Şirketi tarafından kurularak faaliyete geçen fabrikada 300 işçinin istihdam edilerek yılda 120 bin ton çimentonun üretilmesi hedeflenmişti.

Böylece 31 Mart 1956'da hizmete giren Zonguldak Çatalağzı Elektrik Santrali ve Çatalağzı Lavuarı Ankara'nın elektrik ihtiyacını karşılamada önemli bir yere sahipti. Tesisin açılış törenine Başvekil Adnan Menderes, İşletmeler Vekili Samet Ağaoğlu, Adliye Vekili Avni Göktürk ve İngiltere büyükelçisi katıldı. Böylece Çatalağzı Santrali 1956 yılında açılan Tunçbilek, Seyhan, Sarıyer ve Soma elektrik santraliyle birlikte Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu elektrik üretiminin arttırılmasını sağlayan tesislerin başında geliyordu.

6 NİSAN

Kütahya'nın Tavşanlı ilçesinde inşa edilen Tunçbilek Hidroelektrik Santrali törenle faaliyete açıldı. Açılış töreninden bir gün önce Ankara'da Akköprü Transformator İstasyonunu ve Çimento Fabrikasının açılışında bulunan Reisicumhur Celal Bayar, Başvekil Adnan Menderes, Devlet Vekili Emin Kalafat, İşletmeler Vekili Samet Ağaoğlu ve bazı mebuslar da katıldı. Törende Reisicumhur Bayar'ın şalteri açmasıyla santral aktif hâle geldi. Temeli 18 Eylül 1954'te atılan Santral' in ilk bloku 7 Şubat 1956'da, ikinci bloku ise 27 Mart 1956'da tamamlanırken tesis bir bütün olarak 21 ay gibi bir sürede faaliyete geçti.

Tesisin vücuda getirilmesiyle ilgili süreç santral tesisi için yetkilendirilmiş olan Etibank ile Almanya merkezli 'AEG' şirketi arasında 11 Aralık 1953'te imzalanan sözleşmeyle başladı. Santral'in maliyeti 26,5 milyon TL'si dış kaynaktan 22,5 mil-

yon TL'si ise iç kaynaktan temin edilmek üzere toplam 49 milyon TL'ye karşılık geliyordu. Her biri 30 bin kilovatsaat takatinde 2 turbo jeneratör ünitesi bulunan Santral'in üçüncü bir kazan ve turbo jeneratör grubu ilavesiyle toplam takatinin 90 bin kilovatsaate çıkması mümkün hâle geldi. Tesis bu yapısı itibarıyla yılda 300 milyon kilovatsaat enerji üretme kapasitesine sahip oldu.

Bu kapsamda 1956 yılında tamamlanarak hizmete giren Tunçbilek Hidroelektrik Santrali'nin 'Garp Linyitleri İşletmesi'nin' yanı sıra Bursa, Eskişehir, Kütahya, Afyon, Adapazarı, İzmit ve İstanbul dâhil olmak üzere oldukça geniş bir alana enerji arz etmesi sağlandı. Tunçbilek Hidroelektrik Santrali gerek üretim kapasitesine gerekse ülkenin sınai üretimi konusundaki stratejik önemine binaen 19 Şubat 1957'de İcra Vekilleri Heyeti tarafından 'seferberlik hâlinde genel hayatı etkileyebilecek fabrikalardan' biri olarak kabul edildi.

8 NİSAN

✍ Seyhan Barajı ve Hidroelektrik Santrali faaliyete geçti. Tesisin temelleri 25 Ekim 1953'te atılmıştı.

✍ Milletlerarası İşbirliği İdaresi (ICA) Türkiye'ye 25 milyon dolarlık kredi açıldığını bildirdi.

16 NİSAN

✍ Başvekil Adnan Menderes ve Hariciye Vekili Fuad Köprülü Bağdat Paktı Bakanlar Konseyi'ne katılmak üzere Tahran'a gitti.

22 NİSAN

✍ 28 Şubat'tan itibaren devam eden Türk-Alman ticaret görüşmeleri sona erdi. Türkiye'nin Almanya'ya yapacağı ihracata ilişkin tutarların belirli oranda alacaklara tahsis edilmesi kararlaştırıldı.

23 NİSAN

✍ Millî Egemenlik ve Çocuk Bayramı tüm yurttaki coşkuyla kutlandı.

15 MAYIS

✍ İran Şahı Rıza Pehlevi ve Kraliçe Süreyya 15 günlük ziyaret için Türkiye'ye geldi.

18 MAYIS

✍ TBMM, 7 Mayıs'tan beri görüşülmekte olan Millî Korunma Kanunu'nun değiştirilmesine karar verdi. MKK'nin bazı maddelerinde değişiklik öngören tasarı 6 Haziran'da kanunlaştı.

21 MAYIS

✍ CHP'nin 12. Büyük Kurultayı Ankara'da toplandı. 24 Mayıs'ta sona eren kurultayda İsmet İnönü yeniden Genel Başkanlığa, Kasım Gülek de yeniden Genel Sekreterliğe seçildi.

25 MAYIS

✍ 25 ila 31 Mayıs tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen Serbest ve Grekoromen Güreş Dünya Şampiyonası'nda Türk Millî Takımı serbest güreşte Dünya Şampiyonu oldu. Müsabakalar günümüzde Beşiktaş'ın maçları-

nı oynadığı, o dönemdeki adıyla, 'Mithatpaşa Stadi'nda' yapıldı. 22 Kasım 1956'da başlayacak olan Melbourne Yaz Olimpiyatları öncesi Dünya Şampiyonası Türk Millî Güreş Takımı için önemli bir sınav oldu. Antrenörlüğünü Celâl Atik'in yaptığı Türk Millî Takımı serbest güreşte Hüseyin Akbaş (52 kg), Mustafa Dağıstanlı (57 kg), Bayram Şit (62 kg), Mehmet Çelebi (67 kg), İbrahim Zengin (73 kg), İsmet Atlı (79 kg), Adil Atan (87 kg) ve Hamit Kaplan (ağır sıklet); grekoromen güreşte Dursun Ali Erbaş (52 kg), Yaşar Yılmaz (57 kg), Osman Kanbur (62 kg), Rıza Doğan (67 kg), Mithat Bayrak (73 kg), İsmet Atlı (79 kg), Adil Atan (87 kg) ve Hamit Kaplan (ağır sıklet) tarafından temsil edildi.

Serbest güreşte yapılan müsabakalarda 52 kg, 57 kg, 73 kg, 79 kg, 87 kg ve ağır sıklette yarışan sporcularımız birinci; 62 kg ve 67 kg yarışan sporcularımız da üçüncü oldu. Bu neticelerin elde edilmesiyle Türkiye serbest güreşte 11 ülke arasında birinci sırada yer alarak Dünya Şampiyonu oldu. Grekoromen stilde de başarılı sonuçlar elde eden sporcularımız 15 ülke arasında yapılan müsabakalar sonucunda SSCB'nin ardından dünya ikinciliği elde etti.

6 HAZİRAN

TBMM, 6 Haziran 1956 tarihinde 6731 sayılı Millî Korunma Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Tadıline Dair Kanun'u kabul etti. Böylece ilk kez 26 Ocak 1940'ta yürürlüğe giren ve bu tarihten sonra birçok defa değişikliğe uğrayan MKK'nın 31, 43, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 63, 65, 66, 69'uncu maddeleri ile 36'ncı maddesinin 3'üncü bendi değiştirildi ve bu Kanun'a iki geçici madde ilave edildi. Meclisteki uzun ve sert tartışmalardan sonra Kanun değişikliği oylamaya katılan 393 mebustan 321'inin kabul, 67'sinin ret ve 5'inin de çekimser oy vermesiyle kabul edildi.

İlk defa İkinci Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında kabul edilen MKK birtakım iktisadi konularda Bakanlar Kuruluna olağanüstü yetkiler tanıyan yasal bir düzenleme özelliğine sahip oldu. Buna göre devletin umumi veya kısmi seferberlik; devletin savaşa girme ihtimali veya Türkiye'yi ilgilendiren bir devletin savaşa girmesi durumunda MKK'nin Bakanlar Kuruluna yetki verdiği kabul edildi. Buna göre Kanun ile hükûmetin sanayi ve maden kurumlarında üretimle ilgili tüm iş ve işlemleri tespit edebileceği; dış ticareti düzenleyip fiyat kontrolünü sağlayacağı ve ayrıca çalışma hayatıyla ilgili tasarrufta bulunabileceği hüküm altına alındı.

1956 yılına gelindiğinde şeker ve kahve gibi bazı temel tüketim mallarının üretim ve dağıtımında aksaklıkların baş göstermesi ve stokçu ile karaborsacıların iktisadi sorunlara yol açması nedeniyle 6731 sayılı Kanun marifetiyle bu durumun önüne geçilmek istendi. Oldukça geniş bir alana ilişkin hususları düzenleyen Kanun değişikliği hükûmetin lüzum gördüğü maddelerin maliyet unsurlarını, azami kâr hadlerini veya azami satış fiyatlarını tespit ve tayin edebileceğini öngörmüştü. Ayrıca ticari alım satımlarda tüm işlemlerin faturayla yapılması; ithalatçılık ile toptancılığın

ve toptancılık ile perakendeciliğin aynı kişilerce yapılmasının yasaklanması; bu faaliyetleri hâlihazırda birlikte yürütenlerin 6 ay içinde durumlarını değiştirmesi; ithalatçı, toptancı ve perakendeci kâr hadlerinin belirli oranları geçmemesi; hükûmetçe tespit edilen kurallara uymayanlara hapis veya para cezası verilmesi ve bunların gazete ile radyoda ilan edilmesi gibi hükümler de bu değişikliklerle hayata geçmiş oldu. 1956'da kabul edilen bu düzenleme 15 Haziran 1959'a kadar sürdürüldü.

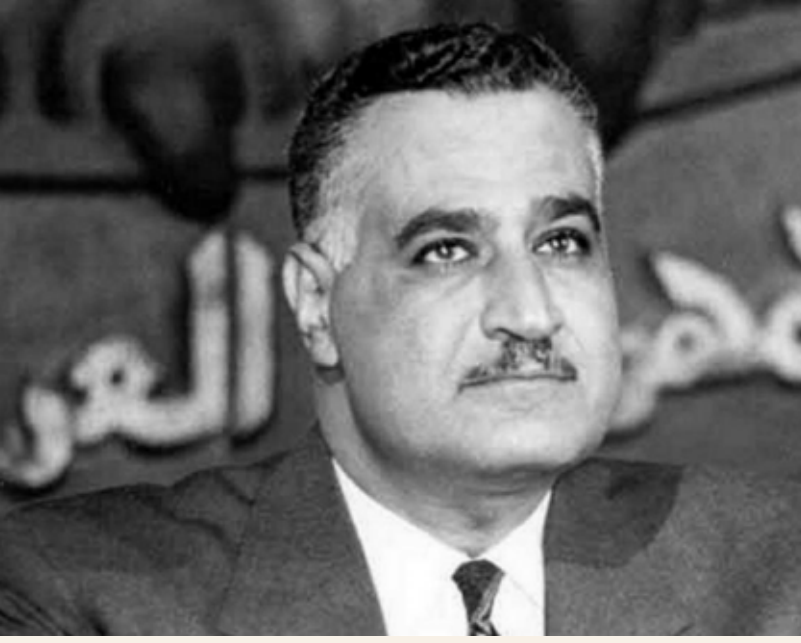

6-7 Eylül olayları nedeniyle İstanbul'da ilan edilmiş olan örfi idare sonlandırıldı.

7 HAZİRAN

TBMM, 6732 sayılı Neşir Yoluyla veya Radyo ile İşlenecek Bazı Cürümler Hakkındaki 6334 sayılı Kanun'un Adı ile Bazı maddelerinin Tadiline ve Bir Madde İlavesine Dair Kanun'u kabul etti. Düzenleme basın yoluyla resmî görevi bulunanların tahkir ve tezyif edilmesi ile yalan haber yapılarak kamu düzeninin siyasi, iktisadi ve içtimai bakımından bozulmasına yol açılmasını suç sayıyordu.

Cemal Abdünnasır (1918-1970)

23 HAZİRAN

✍ Mısır'da yapılan referandumla anayasa değişikliği kabul edilirken Cemal Abdünnasır da ülkenin ikinci Cumhurbaşkanı olarak seçildi.

27 HAZİRAN

✍ TBMM, 6760 sayılı Vakıflar Umum Müdürlüğü Vazife ve Teşkilatı Hakkında Kanun'u kabul etti.

✍ TBMM, 6761 sayılı Toplantılar ve Gösteri Yürüyüşleri Hakkında Kanun'u kabul etti.

29 HAZİRAN

✍ TBMM, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nu kabul etti.

11 TEMMUZ

✍ TBMM, ara seçimleri erteledi.

15 TEMMUZ

✍ Pakistan Cumhurbaşkanı General İskender Mirza resmî ziyaret kapsamında Türkiye'ye geldi.

24 TEMMUZ

✍ Başvekil Adnan Menderes resmî ziyaret kapsamında Afganistan'a gitti.

26 TEMMUZ

✍ Dönemin Mısır Cumhurbaşkanı Cemal Abdünnasır Süveyş Kanalı Şirketini millîleştirdiğini ilan etti. Böylece 1888'den itibaren İngiltere'nin kontrolündeki bir şirket tarafından idare edilen kanalın yönetimi tamamen Mısır Devleti'ne geçtiği gibi 1881'den beri ülkede devam eden İngiliz işgali de resmen son buldu.

Nasır'ın millîleştirme hamlesini çıkarlarına aykırı gören İngiltere, Fransa ve İsrail devletleri Fransa'da yaptıkları gizli görüşmeler sonrası Mısır'a saldırma kararı aldılar. 'Protocole de Sèvres' olarak adlandırılan bu gizli anlaşma doğrultusunda İsrail 29 Ekim'de Sina Yarımadası'nı işgal etmeye başladı. Yaşanan çatışmalar üzerine İngiltere ve Fransa her iki ülkenin kanalın on km uzağına çekilmesine yönelik ultimatom verdi. Bu göstermelik çağrı Mısır topraklarının İngiltere ve Fransa tarafından işgal edileceği anlamına geldiği için Nasır bu teklifi reddetti. Ultimatomla olumsuz yanıt verilmesi üzerine İngiltere ve Fransa Mısır'a saldırdı. ABD ve SSCB Mısır'a yönelik saldırılarından dolayı bu ülkelere, Soğuk Savaş döneminde ender rastlanacak şekilde, BM'de ortak tepki gösterince İngiltere ateşkes ilan edip 6 Kasım'da kuvvetlerini geri çekmek durumunda kaldı. Fransa'nın da benzer kararı almasından sonra işgal kuvvetleri Aralık ayı itibarıyla Mısır'ı tamamen terk etti. Süveyş Kanalı'nın ağzındaki liman şehri Bur (Port) Said'de kurulu bulunan Süveyş Kanalı Şirketindeki Büyük Britanya bayrağı 19 Aralık'ta indirildi ve 23 Aralık'ta kanalın idaresi tam manasıyla Mısır'a geçti. İsrail birlikleri ise işgal ettikleri Sina Yarımadası'ndan 16 Mart 1957'de çekildiler.

29.083 tonluk İtalyan yolcu gemisi Andrea Doria, 11.644 tonluk İsveç bandıralı Stockholm isimli gemiyle New York açıklarında çarpışması sonucu battı.

6 AĞUSTOS

Libya Meliki Seyid el-Sunusî 14 günlük bir seyahat için Türkiye'ye geldi.

13 AĞUSTOS

İcra Vekilleri Heyeti aldığı kararneticesinde ortaokulların 1. ve 2. sınıflarında din dersi eğitiminin seçmeli olarak verilmesini kabul etti. Mezkûr kararda bu okullarda verilecek din dersi eğitiminin

programına ve uygulanmasına ilişkin esaslar tespit edildi. Buna göre resmî ortaokullarda ve bu okulların muadili diğer okullarda eğitim gören Türk öğrencilere 'İslamîlığın iman, ibadet ve ahlaka müteallik esaslarının' öğretilmesinin amaçlandığı dile getirildi. Bu derslerin bütün öğrenciler için zorunlu olmadığı belirtilerek çocuklarının bu dersleri almasını istemeyen velililerin ders yılı başında bu taleplerini okul idaresine yazılı şekilde vermeleri gerektiği vurgulandı.

Ortaokullarda okutulacak din dersleriyle ilgili teknik konular da Karar'da düzenlendi. Buna göre dersin program ve müfredatının Maarif Vekâleti tarafından hazırlanacağı bildirildi. Ayrıca bu program ve müfredat kapsamında hazırlanacak ders kitaplarının da yine Vekâlet tarafından yazdırılacağı ifade edildi. Ortaokullardaki din derslerini hangi öğretmenlerin vereceği meselesi de önem taşıdığı için bu hususla ilgili düzenleme yapıldı. İlk aşamada din öğretiminin okullarda görevli mevcut öğretmenler tarafından yapılması ve sonrasında ise Vekâletin bu dersleri verecek uzman öğretmenlerin yetiştirilmesi için gerekli işlemleri yapması öngörülüyordu. Bu şekilde 1927'de alınan kararla ortaokulların eğitim programından çıkarılmış olan din dersi 1956'daki kararla yeniden programa dâhil edildi.

İcra Vekilleri Heyetinin bu kararı 1947'den itibaren din dersleri konusunda yapılan düzenlemelerin de yeni bir aşamasını oluştuyordu. Buna göre, 1947'de İslam dininin akidelerini ve ibadet esaslarını öğrenmek isteyen ilkokulu bitirmiş çocukların eğitimi için, MEB'den alınacak izin çerçevesinde, 'Din Bilgileri Dershaneleri' adıyla özel din eğitimi kurumlarının açılmasına müsaade edildi. İki sene sonra yapılan bir diğer düzenlemeyle 16 Şubat 1949'dan itibaren ilkokul 4. ve 5. sınıflarda seçmeli din dersi eğitiminin verilmesi uygun görüldü. Toplumun bu derslere olan yoğun ilgisi ve hükûmete iletilen talepler neticesinde I. Menderes hükûmeti bu derslerle ilgili veli izni şartını 'dersi almak isteyenler' yerine 'dersten muaf olmak isteyenler' şeklinde değiştirdi. Seçmeli din dersi eğitimi lise 1. ve 2. sınıflara 1967'de, ortaokul ve liselerin 3. sınıflarına ise 1976'da yer almaya başladı. 1982'de yapılan düzenlemeyle seçmeli din dersi okullardaki zorunlu ahlak dersiyle birleştirilerek 'Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi' adı altında zorunlu ders biçiminde ilk ve orta dereceli okulların programına dâhil edildi.

16 AĞUSTOS

✍ Türkiye, Süveyş Kanalı'nın statüsünü ele alacak olan Londra Konferansı'na katıldı. Mısır Cumhurbaşkanı Nasır konferansa katılmadı.

23 AĞUSTOS

✍ 23 Ağustos 1956'da Türkiye'nin güneyini ve güneydoğusunu etkisi altına alan şiddetli yağış 24 Ağustos günü Adıyaman'da 90 kişinin sele kapılarak vefat etmesine ve 2 kişinin de yaralanmasına neden oldu. Bölgedeki yoğun yağmur ve dolu yağışı kısa sürede taşkınların da etkisiyle sele sebebiyet verdi. Özellikle yaylaya çıkmış olan kimseler taşan suların çadırları basmasıyla felakete maruz kaldılar. Sel en çok Adıyaman'ın Kahta kazasındaki Birinse köyü ile Çelikhan kazasındaki Bugezi köyünü etkiledi. Sel nedeniyle Birinse köyünde 40 kişi ve Bugezi köyünde ise 35 kişi hayatını kaybetti.

✍ Yaşanan felaket can kaybının yanı sıra tarlalarda bulunan büyük miktardaki mahsulün ve birçok hayvanın telef olmasına da yol açmıştı. Kayıp ve zarar tespit ça-

lışmaları sonucunda 538 küçük baş, 144 büyük baş hayvanın telef olduğu bildirildi. Ayrıca felaketin yol açtığı toplam maddi zararın ise 150 bin TL'ye tekabül ettiği belirtildi. Sel felaketinin ardından başka taşkınlar da yaşandı. Nitekim yoğun yağışın neticesinde Fırat Nehri'nin 2 metre kadar yükseldiği bildirildi. Bu hadise sonrası Fırat Nehri'ne bağlı Tohma Çayı'nın kabarması nedeniyle birçok tarla su altında kaldı. Sel sonrası arama-kurtarma çalışmaları ve yardım faaliyetleri yürütüldü. Bu kapsamda sele maruz kalan birçok köy tahliye edilirken Kızılay felaket bölgesine ilk aşamada 10 bin TL nakdi yardım gönderdi.

✍ EOKA, Kıbrıs Genel Valisi John Harding'in yaptığı silah bırakma ve genel af çağrısını reddetti.

27 AĞUSTOS

✍ TBMM, 6821 sayılı Atom Enerjisi Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun'u kabul etti.

1 EYLÜL

✍ TBMM, Muhtar ve İhtiyar Heyeti Seçimlerini bir yıllığına erteledi.

10 EYLÜL

25. Milletlerarası Antialkolizm Genel Kongresi 10 ile 15 Eylül 1956 tarihleri arasında İstanbul'da yapıldı. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi konferans salonunda gerçekleşen kongreye 34 farklı ülkeden toplam 250 delege katıldı. Başvekil Yardımcısı ve Devlet Vekili Celal Yardımcı'nın açılış konuşması yaptığı kongrede başkanlığa 1945 ila 1950 yıllarında Yeşilay Başkanlığı görevini ifa etmiş olan İstanbul Valisi ve İstanbul Belediye Reisi Ord. Prof. Fahreddin Kerim Gökay seçildi.

Türk ve yabancı delegelerin alkol kullanımının neden olduğu ferdi ve toplumsal sorunlara değindikleri oturumların sonunda 15 Eylül'de Milletlerarası Antialkolizm Teşkilatı Başkanı Topio Volonmaa, İngiliz Heyeti Başkanı Dr. Heat ve kongrenin başkanlığını yürüten Prof. Dr. Gökay kapanış

konuşmalarını yaparak kongreyi sonlandırdı. Kongrenin tamamlanmasını müteakip Teşkilat Başkanı Volonmaa ve Vali Gökay İstanbul'da bulunan Başvekil Adnan Menderes'i ziyaret ettiler. Başvekil Menderes kendisini ziyarete gelen heyete kongrenin İstanbul'da toplanmasından duyduğu memnuniyeti ifade etti.

Kongrenin tamamlanmasından sonra Yeşilay Başkanı Dr. Şükrü Hazım Tiner ve Genel Sekreter Vecihi Divitçi hem kongreyle ilgili bilgi vermek hem de Yeşilayın faaliyetlerini daha da güçlendirmek adına Başvekil Adnan Menderes'e hitaben bir mektup yazdı. Buna göre, ilk olarak, 25. Milletlerarası Antialkolizm Genel Kongresi'nin Türkiye'de yapılmasının tüm dünyada büyük yankı uyandırdığı belirtildi. Kongreye Reisicumhur Celal Bayar başta olmak üzere hükûmet erkânının, ilim dünyasının ve Türk gazetelelerinin büyük ve yakın ilgi gösterdikleri zikredildi. Yeşilay Cemiyetinin kongrede alınan kararları uygulayabilmek ve Türkiye'de alkol tüketiminden kaynaklı sorunlarla mücadele edebilmek adına maddi desteğe ihtiyaç duyulduğu da bu kapsamda mektupta dile getirilen hususlar arasında yer aldı. Cemiyetin maddi bakımdan güçlenebilmesi adına hükûmetin tayin edeceği belirli bir günde posta idaresi tarafından Cemiyetin

pullarının satılması talep edildi. Böylece elde edilecek gelir sayesinde devlet bütçesine herhangi bir külfet oluşturmada faaliyetlerin sürdürülebileceği vurgulanmış oldu. Cemiyet bu minvalde yılbaşında veya 19 Mayıs Gençlik Bayramı'nda Yeşilayın pullarının satılması konusunda yasal düzenlemenin yapılmasını istedi.

12 EYLÜL

6-7 Eylül olaylarıyla ilgili dava, örfi idarenin kaldırılmasından sonra, 1. Ağır Ceza Mahkemesinde görüşülmeye başlandı.

13 EYLÜL

Ortaokulların eğitim programına seçmeli din dersinin eklenmesinden sonra İcra Vekilleri Heyeti dersin verilmesiyle ilgili hususları belirten kararını yayımladı.

18 EYLÜL

Efes'te, 1926 yılından itibaren devam edilen kazı çalışmaları çerçevesinde dünyaca ünlü Artemis heykeli bulundu.

19 EYLÜL

Süveyş Kanalı konusunda Türkiye'nin de katıldığı Londra Konferansı ikinci kez toplandı.

Cahit Sıtkı Tarancı (1910-1956)

13 EKİM

Türk şiirinin önemli isimlerinden Cahit Sıtkı Tarancı zatülcenp hastalığı nedeniyle tedavi gördüğü Viyana'da 46 yaşında vefat etti. Ölümünden iki yıl önce felç geçiren Tarancı'nın 1956 yılının Temmuz ayında hükûmet tarafından tedavi amaçlı olarak Avusturya'ya gitmesi sağlandı. Vefatının ardından cenazesi Türkiye'ye getirilen Tarancı'nın naaşı Ankara'daki Cebeci Asrî Mezarlığı'na defnedildi.

1910 yılında Diyarbakır'da doğan Cahit Sıtkı, ilköğrenimini bu şehirde tamamladıktan sonra İstanbul'a geldi ve bugünkü adı Galatasaray Lisesi olan Mekteb-i Sultânîden 1931'de mezun oldu.

Mekteb-i Mülkiyede okurken Türkiye'deki yüksek eğitimini yarıda bırakarak Paris'e gitti. Paris'te Siyasi Bilgiler Okulunda eğitimini sürdürürken eğitiminin ikinci yılında İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine 1940 senesinde Türkiye'ye dönmek mecburiyetinde kaldı. Askerlik görevini ifa ettikten sonra Ankara'da memuriyet görevine başladı. Son olarak Çalışma Vekâletinde Fransızca mütercimi olarak görev aldı.

Türk edebiyatının en önemli simalarından biri olan Cahit Sıtkı Tarancı daha çok şiirleriyle tanınan birisi olmakla birlikte hikâye, makale, deneme ve mektup türlerinde de eserler veren çok yönlü bir sanatçıydı. Ziya Osman Saba'ya yazdığı mektuplar 'Ziya'ya'ya Mektuplar' adıyla 1957'de, yazdığı yirmi iki hikâyesi ise 'Cahit Sıtkı Tarancı'nın Hikâyeciliği ve Hikâyeleri' adı altında 1976'da ilk kez yayımlandı. Elbette Tarancı'nın en önemli edebî eserleri arasında şiirleri yer aldı. Hayatı boyunca devam eden duygulu ve hüznünlü ruh hâli şiirlerine de sirayet etti. 1933'te ilk şiirlerini 'Ömrümde Sükût' başlığıyla bir kitapta toplayan Tarancı 1945'te düzenlenen bir şiir yarışmasında meşhur '35 Yaş' şiiriyle CHP'den 2.500 TL ödül kazandı. Aynı yıl '35 Yaş' ismindeki şiir kitabını yayımlamasıyla birlikte 1940'lı yıllarda sanat muhitinin en önemli simaları arasında yer alıyordu.

17 EKİM

Türkiye, ilk şeker ihracatını Ürdün'e yaptı.

25 EKİM

CMP'nin İkinci Kongresi Ankara'da başladı. 27 Ekim'e kadar süren kongrede Osman Bölükbaşı yeniden Genel Başkan seçildi.

29 EKİM

Mısır'ın Süveyş Kanalı'nı millî leştirmesi sonrası İsrail ordusu Mısır sınırını geçerek Sina Yarımadası'nı işgal etti. İsrail, işgal girişimine İngiltere ve Fransa'yla yaptığı gizli bir anlaşma doğrultusunda başladı.

Cumhuriyet Bayramı tüm yurttan coşkuyla kutlandı.

31 EKİM

İsrail saldırısı sonrası İngiltere ve Fransa da Mısır'a askerî birlik gönderdi ve Süveyş'i bombalamaya başladı.

1 KASIM

TBMM'nin Onuncu Dönem Dördüncü Yasama Yılı Üçüncü İltiması açıldı. Reisicumhur Celal Bayar TBMM'de senelik konuşmasını yaptı.

TBMM Başkanlığı için yapılan seçim neticesinde oylamaya katılan 329 mebusun tamamının oyunu alan İcel Mebusu Refik Koraltan yeniden TBMM Reisi oldu.

Macaristan, Varşova Pakti'ndan çekildiğini ve tarafsız kalacağını açıkladı.

2 KASIM

BM, Süveyş'te savaşan taraflar arasında ateşkes ilan edilmesini emreden bir karar aldı. Karar sonrası İngiltere ve Fransa Mısır'dan askerî birliklerini çekmeye başladı.

4 KASIM

SSCB, Macaristan'da çıkan ayaklanma sonrası Budapeşte'yi işgal etti. Varşova Pakti üyesi Macaristan'da SSCB'nin işgalinden duyulan rahatsızlık sonucu patlayan millî ayaklanma Sovyetlerin kanlı müdahalesiyle 4 Kasım'da bastırıldı. Ayaklanma, Sovyet işgalinin

neden olduğu siyasi, iktisadi ve sosyal sorunlardan kaynaklanmış olsa da fitili yakan ateş ılımlı bir sosyalist Başbakan İmre Nagy'ın SSCB tarafından görevden alınması oldu. Aynı dönemde Polonya'da da başlayan ayaklanma hareketleri Macar halkının her kesimini derinden etkilemişti. Nitekim 23 Ekim günü Budapeşte'de, ülkedeki Sovyet işgalini protesto eden 200 bin kişinin katıldığı büyük gösteriler düzenlenmeye başlamıştı.

Ayaklanmanın kısa süre zarfında ülkenin üçüncü büyük kenti Debrecen'e sığması üzerine Nagy tekrar başbakanlık görevine getirildi. Buna karşın ayaklanma ülkenin tamamına yayıldı ve kendi bölgelerinde mahallî hükûmetler kuran Macar halkı SSCB askerlerinin ülkeyi terk etmesini talep ettiler. Bu geliş-

meler üzerine SSCB'nin tavrı oldukça sert oldu ve Sovyet tankları 31 Ekim'de başkent Budapeşte'yi kuşatma altına aldı. Başbakan Nagy da 4 Kasım'da müzakere için gittiği Sovyet karargâhında gizli polis tarafından tutuklandı. İmre Nagy'dan, bir Sovyet Hapishanesi'nde idam edildiği 17 Haziran 1958 tarihine kadar bir haber alınamadı.

Ayaklanmaların devam etmesi üzerine Sovyet birlikleri 4 Kasım'da Budapeşte'yi işgal ettiler ve 25 bin kişinin ölümüne yol açacak şekilde ayaklanmayı şiddet kullanarak bastırdılar. İşgal sonrası on binlerce kişinin ölümünün yanı sıra 150 binden fazla Macar da ülkelerinden kaçmak durumunda kaldı. Hadiselerin bu şekilde son bulması bir dizi uluslararası gelişmeye sebebiyet vermişti. SSCB karşısında Macaristan'a destek vermeyen Fransa ve İngiltere SSCB'nin bu müdahalesini fırsat bilerek, Süveyş Kanalı'nı yeniden kontrol altına almak için, 29 Ekim'de İsrail'in Sina Yarımadası'nı işgal sürecini başlattı.

6 KASIM

Başvekil Adnan Menderes Bağdat Paketi Konferansı'na katılmak üzere Tahran'a gitti.

ABD ve SSCB'nin Mısır işgaliyle ilgili BM'deki ortak tepkisi sonucu İngiltere 6 Kasım'da kuvvetlerini geri çekmek durumunda kaldı. Fransa'nın da benzer kararı almasından sonra işgal kuvvetleri 4 Aralık'ta Mısır'ı tamamen terk etmeye başladı.

10 KASIM

Ulu Önder ebediyete intikal edişinin 18. yıl dönümünde özlemle anıldı.

22 KASIM

16'ncısı düzenlenen Yaz Olimpiyat Oyunları Avustralya'nın Melbourne ve İsveç'in Stockholm

şehirlerinde başladı. Avustralya'ya girecek hayvanların altı ay karantinada tutulması zorunluluğundan dolayı binicilik yarışmaları dışındaki oyunlar Melbourne'de ve binicilik yarışmaları ise Stockholm'de gerçekleştirildi. 22 Kasım'da başlayan Yaz Olimpiyat Oyunları 8 Aralık'ta sona erdi. 72 ülkeden toplam 3.314 sporcunun 20 farklı branşta yarıştığı oyunlarda Türkiye binicilik ve güreş branşlarında toplam 19 erkek sporcuyla katıldı. Bununla birlikte Türkiye olimpiyatları 3 altın, 2 gümüş ve 2 bronz olmak üzere toplam 7 madalyayla tamamladı. Bu sonuçlarla Türkiye madalya sıralamasına giren 34 ülke arasındaki sıralamada 11'inci oldu.

Türkiye'nin kazandığı madalyaların tamamı güreşten geldi. 57 kiloda Mustafa Dağıstanlı serbest güreşte, 73 kiloda Mithat Bayrak grekoromen güreşte ve serbest ağır sıklette Hamit Kaplan altın madalya kazandı. 67 kiloda Rıza Doğan grekoromen güreşte ve 73 kiloda İbrahim Zengin serbest güreşte gümüş madalyanın sahibi olurken, 52 kiloda Dursun Ali Eğribaş grekoromen güreşte ve 52 kiloda Hüseyin Akbaş serbest güreşte bronz madalya elde ettiler. 62 kiloda Müzahir Sille, 62 kiloda Bayram Şit ve 79 kiloda İsmet Atlı ise oyunları dördüncü olarak tamamladılar. 6 sporcuyla yarıştığımız binicilikte ise en iyi derece Üç Gün Yarışması dalında Nail Gönenli'nin 12. sırada yer almasıyla kazanıldı. Engel atla-

mada ise takım hâlinde 13. sıraya yerleşildi.

1956 Yaz Olimpiyatları'nda 37 altın, 29 gümüş ve 32 bronz madalyayla SSCB birinci olurken onu 32 altın, 25 gümüş ve 17 bronz madalyayla ABD takip etti. Böylece 1952 Helsinki Olimpiyat Oyunları'nda ilk sıradaki ABD ile ikinci SSCB arasındaki sıralama 1956 Yaz Olimpiyatları'nda değişti. 1956 Yaz Olimpiyatlarında dikkat çekici bir diğer hadise o dönemde iki farklı siyasi blokta bulunan Doğu Almanya ile Batı Almanya takımlarının siyah, sarı ve kırmızı renk üzerinde olimpiyat halkalarının yer aldığı tek bir bayrakla açılış töreninde birlikte yürüme-leriydi.

1 ARALIK

Suriye, Türkiye'nin kendisine saldırıda bulunacağı iddiasıyla Türkiye'yi BM'ye şikâyet etti.

2 ARALIK

Sarıyar Hidroelektrik Santrali ve Barajı törenle açıldı.

3 ARALIK

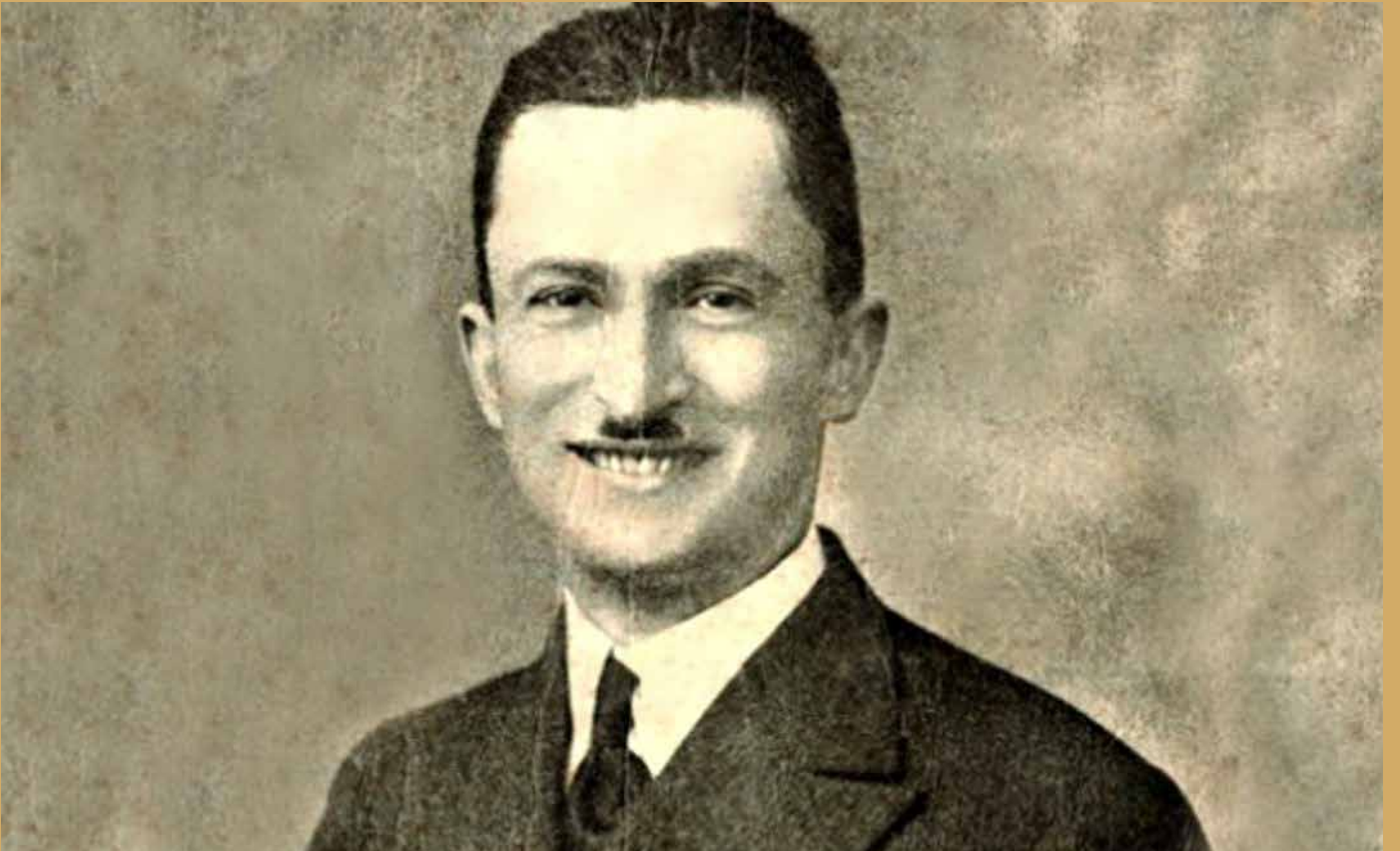
✍ Suriye’de hükûmet ile ordu arasında yaşanan hadiseler sonrası ülkede iç karışıklık çıktı. Türkiye sınırına yakın bölgelerdeki Türklerin bir kısmı Türkiye’ye sığınmaya başladı.

7 ARALIK

✍ Türk edebiyatının önemli roman yazarlarından Reşat Nuri Güntekin tedavi için gittiği Lond-

ra’da 64 yaşında vefat etti. Güntekin’in cenazesi Türkiye’ye getirildikten sonra İstanbul’daki Karacaahmet Mezarlığı’na defnedildi.

1892 yılında İstanbul’da doğan Reşat Nuri, askerî doktor olan babası Nuri Bey’ in farklı yerlerde görev yapması nedeniyle çocukluk ve ilk gençlik yıllarını Anadolu’nun çeşitli kasabalarında geçirdi. İlk ve ortaöğreniminin belirli bir bölümünü Çanakkale’de tamamladıktan sonra İzmir Frerler Mektebinde okudu. Gerek küçük yaştan itibaren farklı yerler görüp sürekli yeni insanlarla tanışması

Reşat Nuri Güntekin (1889-1956)

gerekse Fransız misyonerlerinin eğitim verdiği Frerler Lisesinde okuması ilerideki yazarlık deneyimini derinden etkilemişti. Lise eğitiminden sonra İzmir'den İstanbul'a gelerek Darülfünun Edebiyat Şubesinde yüksek öğrenimini tamamladı. Mesleki hayatı boyunca öğretmenlik yapan ve MEB'in çeşitli kademelerinde görevler icra eden Güntekin VI. ve VII. Dönem CHP Çanakkale Mebusu olarak TBMM'de de yer aldı. Reşat Nuri Güntekin idari ve siyasi görevlerinin yanı sıra Türkiye'yi uluslararası toplantılarda da temsil etti. Bu minvalde Güntekin Türkiye'nin daimî delegesi sıfatıyla 1947 ve 1948 yıllarında gerçekleşen UNESCO toplantılarına katıldı.

Bir eğitimcinin olması gerektiği biçimde son derece efendi, kibar ve hoşgörülü bir insan olan Güntekin bu özelliğini romanlarındaki karakterlerine de yansıtmıştı. Olgun kişiliğinin yanı sıra oldukça verimli bir yazardı. Nitekim roman, hikâye, tiyatro, seyahatname, tenkit, makale ve mizahi yazı türlerinde de sayısız eser kaleme aldı. 15 kadar roman, 4 cilt hikâye ve yirmiyi aşkın piyes yazmış olan Reşat Nuri ayrıca Fransızca yazılmış birçok eseri dilimize tercüme etti. Elbette onun en meşhur eseri 1922'de yazmış olduğu 'Çalığışu' isimli romanıydı. Eser yayımlandığı dönem öylesine yoğun bir be-

ğeniyle karşılaşmıştır ki Millî Mücadele için cephede bulunan her subayın çantasında Çalığışu romanından bir tane yer aldığı dahi söylenmiştir. Bu meşhur eser ilerleyen yıllarda sinema filmi ve dizi film olarak çekilmek suretiyle sinema ve televizyonda da yayımlanmıştır.

11 ARALIK

Başvekil Adnan Menderes Paris'te düzenlenen NATO Başbakanları Konferansı'na katıldı.

16 ARALIK

Başvekil Adnan Menderes Kıbrıs'la ilgili görüşmek üzere İstanbul'a gelen İngiltere Müstemlekeler Bakanıyla görüştü.

22 ARALIK

İngiliz ve Fransız birlikleri Mısır topraklarından tamamen geri çekildi. Ertesi gün kanalın idaresi tam manasıyla Mısır'a geçti. İsrail birlikleri ise işgal ettikleri Sina Yarımadası'ndan 16 Mart 1957'de çekildi.

1957

5 OCAK

ABD, 'Eisenhower Doktrini' olarak anılan dış politikasını açıkladı. Doktrin talepte bulunan Orta Doğu ülkelerine iktisadi ve askerî yardım ile SSCB müdahalesine karşı gerekirse bölgeye askerî müdahalede bulunmayı içeriyordu.

Ebül'ulâ Mardin (1881-1957)

13 OCAK

Türkiye'nin önemli hukukçularından Ordinaryüs Prof. Dr. Ebül'ulâ Mardin 76 yaşında İstanbul'da vefat etti.

19 OCAK

Bağdat Paketi toplantısı Ankara'da başladı. Toplantı sonucunda yayımlanan açıklamada Eisenhower Doktrini'nin desteklenmesinin yanı sıra Süveyş Kanalı'ndan geçişlerin Mısır'ın egemenlik haklarına zarar vermeden çözülmesinin beklendiği ifade edildi.

İngiltere Valisi Lord Radcliffe tarafından hazırlanan Kıbrıs anayasa tasarısını görüşmek üzere Prof. Dr. Nihat Erim, Doç. Dr. Suat Bilge, Kıbrıslı Türk liderler Fazıl Küçük ve Faiz Kaymak Ankara'daki hazırlık toplantılarından sonra Kıbrıs'a gitti. Heyetin adadaki görüşmeleri sırasında Kıbrıs'ta bir Türk polisinin Rum tedhişçilerce şehit edilmesi üzerine Türkler ve Rumlar arasında çatışmalar başladı. Heyet, yolculuğu sırasında bombalı saldırıya uğradı. Türk heyeti saldırıyı herhangi bir zarara uğramadan atlattı.

23 OCAK

TBMM 23 Ocak 1957 tarihinde kabul ettiği 6887 sayılı Orta Doğu Teknik Üniversitesinin Kuruluş ve Hazırlıkları Hakkında Kanun ile yeni bir üniversite açılmasını kabul etti. Böylece 1946'da kurulan Ankara Üniversitesinden sonra Ankara'da ikinci bir üni-

versite daha açılmış oldu. ODTÜ, 1955'te kurulan Ege Üniversitesi ve KTÜ'den sonra Türkiye'nin altıncı üniversitesiydi.

Üniversitenin kurulmasına ilişkin Kanun teklifinin gerekçesinde, ilk olarak, ODTÜ'nün bayındırlık faaliyetlerinin yürütülmesiyle ilgili ihtiyaçları karşılamasının beklendiği ifade edilmişti. Özellikle şehir, kasaba ve köylerin hızla geliştiği ve genişlediği bir dönemde bu bölgelerin imar planlarının hazırlanması, modern ve ucuz binaların projelerinin oluşturulması ve bunların inşa edilmesi için gerekli beşerî kaynağın yetiştirilmesinin önemi vurgulanmıştı. Bu itibarla ODTÜ'de ilk olarak Mimari ve Şehircilik Fakülteleri ile bu alanda faaliyet gösterecek enstitülerin kurulması planlandı. İsminden de anlaşılacağı üzere üniversitenin sadece Türkiye'nin ihtiyaçları için değil bölge ülke-

leri için örnek bir kuruluş teşkil edeceği ve bu ülkelere de hizmet edeceği dile getirildi. Bu kapsamda ODTÜ'nün kuruluşuyla ilgili fiziki ihtiyaçlar hızlı biçimde karşılanmaya çalışıldı ve yukarıda zikredilen alanda yetiştirilmek üzere 6 mimar-mühendis BM Teknik Yardım Teşkilatı yardımıyla ABD'ye gönderildi.

6887 sayılı Kanun'un yasalaşmasından iki yıl sonra 7307 sayılı Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kanun'u kabul edilerek üniversitenin amaç ve faaliyetleri daha detaylı biçimde izah edildi. Buna göre ODTÜ'nün Türk ve Orta Doğu ülkelerindeki öğrencilere mevcut kaynakların geliştirilmesine ve iktisadi konuların çözülmesine yönelik İngilizce temelli eğitim vereceği hüküm altına alındı. Kanun'un yasalaşmasından hemen sonra üniversitenin kuruluş işlemleri başladı ve Kanun'un ya-

salıstığı yıl içerisinde üniversite bünyesinde Mimarlık ile Makine Fakülteleri açıldı. İlerleyen eğitim döneminde ise İdari Bilimler ile Fen-Edebiyat Fakülteleri de faaliyete geçti. Eğitim Fakültesinin 1982 yılında açılmasıyla birlikte ODTÜ beşinci fakültesine de kavuştu. ODTÜ kuruluşunun ilk yıllarında eğitim faaliyetlerine Kızılay semtindeki Millî Müdafaa Caddesi'nde bulunan bir binada ve TBMM yerleşkesindeki binalarda başladı. 1963 yılına gelindiğinde ise üniversite bugünkü yerleşkesine taşındı.

28 OCAK

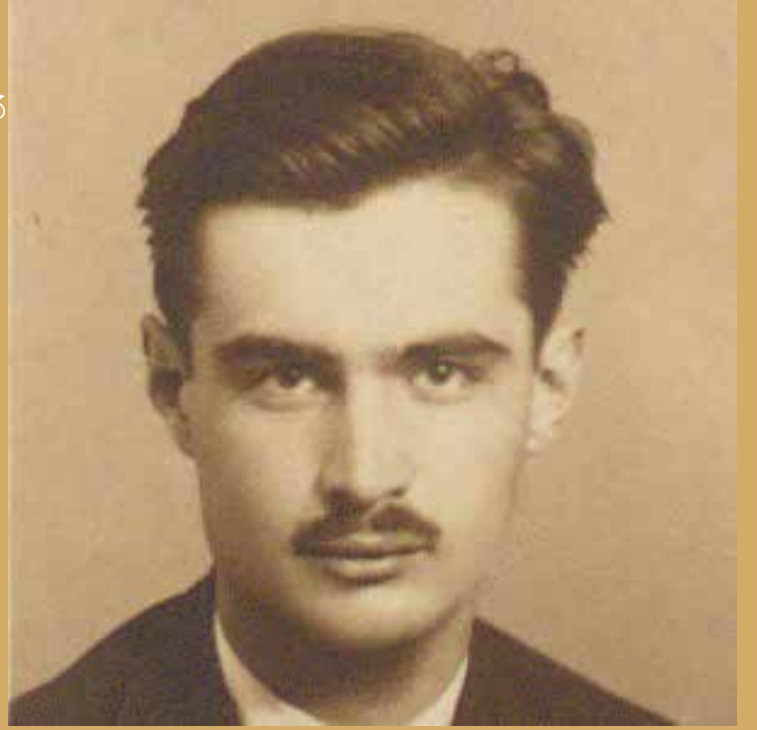

Başvekil Adnan Menderes resmî ziyaret kapsamında Libya'ya gitti.

29 OCAK

Türk edebiyatının önemli şairlerinden Ziya Osman Saba 29 Ocak 1957 günü geçirdiği kalp krizi sonucu İstanbul Kadıköy'deki evinde 47 yaşında vefat etti. 31 Ocak'ta Şişli Camii'nde kılınan cenaze namazını müteakip Eyüp Sultan Kabristanı'ndaki aile mezarlığına defnedildi. 1980'li yıllara kadar bilinen kabri yol çalışmaları nedeniyle kaldırıldı. Kendisinin ve ailesinin mezarının yeri hâlâ meçhul durumdadır.

Ziya Osman Saba (1910-1957)

1910 yılında İstanbul'da doğan Ziya Osman Saba sekiz yaşındayken annesini kaybettiği için ilköğretimden sonra yatılı olarak bugünkü adı Galatasaray Lisesi olan Mekteb-i Sultânîye kaydedildi. Bu dönemde Yaşar Nabi Nayır ve Cahit Sıtkı Tarancı'yla tanışarak ömürleri boyunca sürecek dostlukları başladı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini 1936 yılında bitirdi. Üniversitede okurken aynı zamanda Cumhuriyet gazetesinin muhasebesinde çalıştı. Üniversiteyi tamamladıktan sonra ise Emlak Bankasında beş yıl çalıştı. İkinci Dünya Savaşı yıllarında ikinci kez askerlik yapan Saba, ilk kalp krizini geçirdiği 1950'ye kadar Maarif Vekâleti Tashih Bürosu şefliği görevini yürüttü. Malulen emekli olamadığı için bu tarihten vefatına kadar geçen süre zarfında Yaşar Nabi'nin idare ettiği Varlık dergisinin tashih işleriyle ilgilendi.

Şiir ve hikâye türünde eserler vermiş olan Ziya Osman Saba ilk şiirlerini 1927 yılında yazmaya başladı. Bir süre 'Servet-i fûnun' dergisinde yazdıktan sonra şiirlerini Varlık dergisinde yayımladı. Saba'nın annesini erken yaşta kaybetmesi ve ilk eşinin kronik rahatsızlıklarının olması onun ilk dönem şiirlerine de sirayet etti. Bununla birlikte ikinci evliliğinden sonraki şiirlerinde ise daha ümitvar ve neşeli ruh hâli görülmüyordu. Şiirlerini 'Sebil ve Güvecinler' (1943), 'Geçen Zaman' (1947), 'Nefes Almak' (1957) ismini verdiği kitaplarda yayımladı. Hikâyeleri ise 'Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi' ve 'Değişen İstanbul' isimleriyle basıldı.

3 ŞUBAT

İzmir Narlıdere açıklarında Amerikan Hawel Lykes gemisiyle çarpışan İzmir yolcu gemisi battı. Kazada 244 yolcusu bulunan gemide dördü yolcu olmak üzere beş kişi vefat etti.

14 ŞUBAT

Ankara'daki Kocatepe Camii'nin inşası için 1944'te kurulmuş olan Cami Yaptırma Derneği, Başvekil Adnan Menderes'in camiinin yapımı için yardımda bulunduğunu duyurdu. Menderes'in sahip olduğu safkan 5 Arap atının satışından elde edilen 85 bin TL'ye 15 bin TL nakit ilave ederek toplam 100 bin TL tutarında yardım ettiği bildirildi.

18 ŞUBAT

Kıbrıs meselesi BM'de görüşülmeye başlandı.

Sadri Maksudi Arsal (1878-1957)

20 ŞUBAT

TBMM IV. Dönem CHP Şebinkarahisar ve V. Dönem CHP Giresun Mebusu ve IX. Dönem DP Ankara Milletvekili Ordinaryüs Profesör Dr. Sadri Maksudi Arsal kanser hastalığı nedeniyle tedavi gördüğü İstanbul Gureba Hastanesinde 77 yaşında vefat etti. İstanbul Beyazıt Camii'nde kılınan cenaze namazını müteakip naaşı Zincirlikuyu Mezarlığı'na defnedildi.

Arsal 1880 yılında Kazan civarındaki Taşsu köyünde doğdu. Kazan'daki Allamiye Medresesindeki eğitiminden sonra Rus Öğretmen Okulunda eğitimini sürdürdü. Yüksek tahsil için Fransa'ya gitti ve burada önce Paris Hukuk Fakültesinde okurken aynı zamanda Sorbonne Üniversitesi Edebiyat ve Sosyoloji Fakültesinde tarih ve sosyoloji derslerini ve konferanslarını takip etti. Paris yıllarında Yusuf Akçura ve Yahya Kemal Beylerle tanışma imkânına sahip oldu. Rusya'ya döndüğü 1905'te ülkede Meşrutiyet'in ilan edilmesiyle Rus Meclisinde Kazan temsilcisi olarak yer aldı. 1917'deki Bolşevik İhtilali'nden sonra Kazan Reisicumhurluğu görevini üstlenmiştir. Bolşeviklerin Rusya'da iktidarı ele geçirmeleri üzerine tekrar Paris'e döndü ve Sorbonne Üniversitesinde 5 yıl boyunca Orta Asya tarih derslerini okuttu.

Sadri Maksudi Bey 1925'te Hamdullah Suphi Bey aracılığıyla Türkiye'ye davet edildi. İlk ismi Ankara Adliye Hukuk Mektebi olan Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde dersler verdi, Türk Ocakları Hars Heyeti üyeleri arasında yer almış ve Türk Tarih Tetkik Cemiyeti kurucu üyesi oldu. IV. ve V. Dönem TBMM'de mebusluk yapan Arsal, 1944'te İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Tarihi ve Felsefesi Ordinaryüs Profesörü olduktan sonra IX. Dönem DP Ankara Milletvekili olarak yeniden TBMM'de yer aldı. Evli ve 2 çocuk babası olan Arsal Arapça, Farsça, Fransızca, İngilizce, Rusça ve Almanca dillerini biliyordu.

26 ŞUBAT

Kıbrıs meselesini görüşen BM, konunun ilgili taraflar arasında görüşülmesine karar verdi. Bu tarihten sonra Kıbrıs ile ilgili olarak Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında görüşmeler başladı.

Selim Sırrı Tarcan (1874-1957)

2 MART

TBMM V., VI. ve VII. Dönem CHP Ordu Mebusu, modern beden eğitiminin Türkiye'deki kurucusu, sporcu ve öğretmen Selim Sırrı

Tarcan İstanbul Nişantaşı'ndaki evinde geçirdiği ani bir emboliden dolayı 83 yaşında vefat etti. Tarcan'ın 3 Mart'ta Teşvikiye Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından naaşı Feriköy'deki Aile Kabristanı'na defnedildi.

Selim Sırrı Tarcan 1874 senesinde Mora Yenişehir'de doğdu. Asker olan babasının Bilek Kalesi'nin fethi sırasında şehit düşmesi üzerine iki yaşında yetim kaldı. Annesiyle birlikte İstanbul'a taşındıktan sonra eğitim hayatını burada sürdürdü. Günümüzdeki adı Galatasaray Lisesi olan Mekteb-i Sultânîye kaydolmasına karşın lise eğitimini maddi imkânsızlıktan dolayı Mühendishâne-i Berrî Hümayun Mektebi Harbiye Bölümünde tamamlamıştır. Lise döneminde spora olan ilgisinin artması sonucu mezun olup subay olarak atanmasıyla birlikte beden eğitimi ve spor kültürüyle ilgili yazılarını da neşretmeye başladı. Yazılarının uyandırdığı etki mezun olduğu Mühendishâne-i Berrî Hümayun Mektebinde jimnastik ve eskrim hocası olarak görev almasını sağladı. Spor eğitimi konusundaki bilgisini artırmak amacıyla 1909'da İsveç'e giderek bu sahadaki bilgi birikimini daha da kuvvetlendirme imkânına kavuştu. Birinci Dünya Savaşı yıllarında yeniden orduda yedek subay olarak görev almasından sonra eğitim hayatına geri döndü.

Selim Sırrı Tarcan cumhuriyetin ilan edilmesinden sonra sporla ilgili çalışmalarını daha da yoğunlaştırdı. Maarif Vekâleti Başmüfettişi olması sayesinde spor eğitimi konusunda önemli adımların atılmasına öncülük etti. Ankara'da kurulan ve günümüzdeki adı Gazi Üniversitesi olan Gazi Eğitim Enstitüsü içinde Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümü açılması konusunda büyük gayret sarf etti. Tarcan, ayrıca Türkiye'nin Olimpiyat oyunlarında yer alması için de çalışmalarda bulundu. İkinci Meşrutiyet döneminde Osmanlı Millî Olimpiyat Cemiyetinin kurulmasını sağlamak suretiyle Osmanlı Devleti'nin IOC üyesi olmasını sağladı. Tarcan'ın bu yöndeki faaliyetleri Cumhuriyet döneminde de devam etti. Nitekim IOC'nin Türkiye temsilcisi olan Tarcan Cumhuriyet'in ilanından 4 gün sonra 2 Kasım 1923'te kurulan Millî Olimpiyat Cemiyetinin Başkanı oldu.

Tarcan sadece Türkiye'deki sporun teşkilatlanması için değil, beden eğitimi ve spor kültürü açısından bir dizi ilmî çalışmalarda bulundu. Bununla birlikte yazdığı kitaplar ve verdiği konferanslara bakıldığında bu çalışmaların sporun yanı sıra sağlıktan çocuk eğitimine seyahatnameden hayat bilgisine kadar geniş bir alanı ihtiva ettiği görülmektedir. Tarcan spor ve eğitim alanındaki çalışmalarının yanı sıra belirli bir süre siyasi hayatın da içerisinde yer almıştır.

7 MART

NATO Başkomutanı General Norstad Başvekil Adnan Menderes ile Ankara'da görüştü.

25 MART

TBMM, 6940 sayılı Riyaseti Cumhur Senfoni Orkestrasının Kuruluşu Hakkında Kanun'u kabul etti.

Roma'da bir araya gelen Fransa, Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg 'Roma Anlaşması'nı imzalayarak Avrupa Ortak Pazarını kurdu.

28 MART

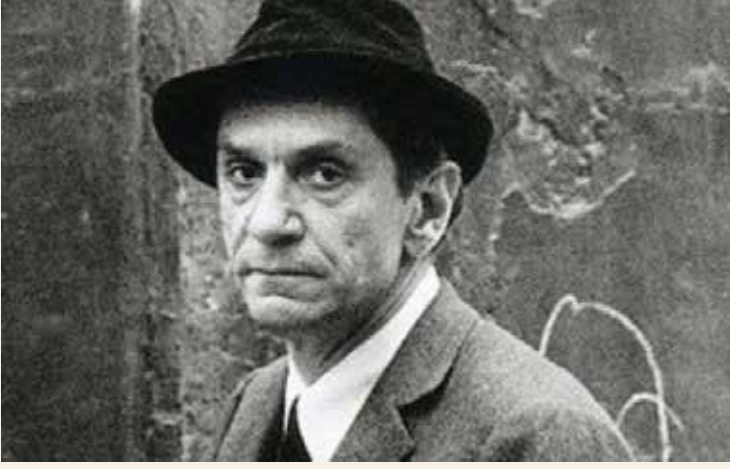

İngiltere, Başpiskopos Makarios'u serbest bırakarak Kıbrıs konusunda Rumların temsilcisi olarak Makarios'la görüşeceğini bildirdi.

29 MART

Kıbrıs'ta Rumların neden olduğu hadiseler nedeniyle adada sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

Arif Dino (1893-1957)

30 MART

Ressam ve şair Arif Dino İstanbul'da vefat etti.

17 NİSAN

TBMM, 6947 sayılı Atatürk Orman Çiftliği Arazisinden (1.148,576) Dekarının Satılması Hakkında Kanun'u kabul etti. Arazinin belirtilen kısımlarının faaliyetlerinde kullanılmak üzere kamu kurumlarına ve Macun köyündeki arazinin ise bölgedeki kişi ve isteklilere verilmesi kararlaştırıldı.

TBMM, 6948 sayılı Sanayi Sicili Kanunu'nu kabul etti.

Afganistan Başbakanı Serdar Muhammed Davud Han ve Dışişleri Bakanı Muhammed Naim Han resmî ziyaret kapsamında Ankara'ya geldiler.

23 NİSAN

Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı tüm yurttaki coşkuyla kutlandı.

24 NİSAN

Fethiye merkezli gerçekleşen depremlerde toplam 119 kişi vefat etti. Gece başlayıp sonraki günün gece yarısı devam eden ve merkez üssü Fethiye olan depremler Ege Bölgesi'nin

birçok yerinde etkisini hissettirdi. Saat 21.17'deki ilk deprem 6.2 şiddetinde 25 saniye sürdü. İkinci büyük deprem ise 25 Nisan saat 04.26'da gerçekleşti. 7.1 şiddetinde 48 saniye süren bu depremle birlikte dördü çok şiddetli olmak üzere toplam 26 deprem 67 kişinin hayatını kaybetmesine neden oldu.

Denizli, Marmaris, Kuşadası, Muğla, Çameli, Milas, Dalaman ve Datça'da şiddetli biçimde gerçekleşti. Çanakkale'den Alanya'ya kadar olan bölge de depremde sallandı. Yaşanan deprem felaketi sonucunda Fethiye'deki binaların %90'ı harap hâle gelmişti.

Deprem bölgesine ilk olarak Dâhiliye Vekili Namık Gedik Kızılay Umumî Reisiyle birlikte gelmişti. Kızılay 6 uçakla deprem bölgesine yardım malzemesi naklederken Nafia Vekâleti de ilk yardım olarak 100.000 TL göndermişti. Askerî ve sivil ekipler enkaz kaldırma faaliyetlerine yoğunlaşarak ölü ve yaralıları enkaz altından çıkarmaya çalıştı. 27 Nisan günü Reisicumhur Celal Bayar ve Başvekil Adnan Menderes deprem bölgesine giderek incelemelerde bulundular. Resmî heyet Aydın'ı, Çine'yi, Milas'ı, Muğla'yı, Fethiye'yi ve Marmaris'i ziyaret ederek arama kurtarma, enkaz kaldırma ve yardımların ulaştırılması süreçlerini takip ettiler.

3 MAYIS

Başvekil Adnan Menderes Bursa'da yaptığı konuşmasında Kıbrıs sorununun adanın taksim edilmesiyle çözülebileceğini söyledi.

15 MAYIS

TBMM, 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanunu'nu kabul etti.

TBMM, 6972 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun'u kabul etti.

Nurullah Ataç (1898-1957)

17 MAYIS

Türk edebiyatının önemli isimlerinden yazar Nurullah Ataç tedavi görmekte olduğu Ankara Numune Hastanesinde üremi hastalığından dolayı 59 yaşında vefat etti. 18 Mayıs'ta Hacı Bayram-ı Veli Camii'nde kılınan cenaze namazını müteakip naaşı Cebeci Asrî Mezarlığı'na defnedildi.

1898'de İstanbul'da doğan Nurullah Ataç edebiyata ilgisi yoğun bir ailede büyüdü. Günümüzdeki ismi Galatasaray Lisesi olan Mekteb-i Sultânî dâhil okuduğu hiçbir okulu tamamlamamıştı. Buna karşın kendi gayretiyle Fransızca öğrendi ve yazarlık becerileri kazandı. Dârülfünun Edebiyat Bölümünde şair Yahya Kemal'in çevresindeki grubun içinde yer alarak onun sohbetlerini takip etti. Fransızca bilgisi sayesinde Nişantaşı, Vefa, İstanbul, Üsküdar ve Adana Lise-lerinde Fransızca dersleri verdi. Ticaret Vekâletinde mütercimlik yaptıktan sonra Maarif Vekâletine geçti. 1940'ta dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel'in kurduğu 'Tercüme Heyeti'nin başkanlığına getirildi ve bu görevi esnasında birçok eserin dilimize kazandırılmasını sağladı. 1941'de tekrar Fransızca öğretmenliğine dönerek 1945'e kadar çeşitli okullarda dersler verdi. 1945 ila 1951 yıllarında Basın Yayın Umum Müdürlüğünde yayın şefliği ve 1951 ila 1952 yıllarında ise Cumhurbaşkanlığı mütercimliği görevlerini üstlendi. Ayrıca 1951'den vefatına kadar geçen süre zarfında Türk Dil Kurumu yönetim kurulu üyesi oldu ve Kurumun yayın organı olan 'Türk Dili, dergisini idare etti.

Genellikle edebiyat eleştirmeni olarak tanınan Ataç esasında ağırlıklı olarak deneme türünde eserler veren bir yazardı. Deneme ve eleştiri türündeki eserleri-

nin yanı sıra kısa süreli şiir, hikâye ve piyes tecrübesiyle birlikte pek çok yabancı eseri Türkçe'ye tercüme etti. Nurullah Ataç Divan edebiyatına yoğun bir ilgi duymasına karşın dilde sadeleşmeyi ve yenileşmeyi savunan bir çizgide oldu. Divan edebiyatının kalıplarına ve söz sanatına karşı çıkarak serbest vezni benimsemiş olan 'Garip' akımını ve ona tepki olarak doğan 'İkinci Yeni' akımını yenilikçi oldukları gerekçesiyle destekledi. Bununla birlikte 1940'lı yıllarda gündeme gelen dilde tasfiye ve 'Öz Türkçe' hareketlerini de büyük bir heyecanla destekledi.

22 MAYIS

TBMM, kabul ettiği 6974 sayılı Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Kanunu ile Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun kurulmasını sağladı. Kanun'a göre 750 milyon TL sermayeyle kurulan TKİ'nin İşletmeler Vekâletine bağlı olarak Ankara merkezli çalışması öngörülüyordu. İcra Vekilleri Heyetinin 31 Ağustos 1957 tarihli Kararı'yla Kurumun genel müdürlüğüne Cemal Zühdü Aysan ile genel müdür yardımcılıklarına Hamza Batık ve Asaf Yenisey atandı.

TKİ özellikle ülkemizdeki taş kömürü, linyit ve turba gibi kömür madenlerini aramak ve işlemek konularında faaliyet gösteriyordu. Bu kapsamda kömür madeninin üretimiyle ilgili olarak Etibanka ve Ereğli kömür havzasına ait işletmeler de TKİ'ye devredildi. Buna göre mahdut mesuliyetli Ereğli Kömürleri ve Garp Linyitleri İşletmeleri ile Türkiye Kömür Satış ve Tevzi Müessesesinin bütün tesislerinin işletme sorumluluğu da Kuruma geçti. Zonguldak kömür havzasındaki tesisleri Türkiye Taşkömürü Kurumunun kurulduğu 1982 yılına kadar TKİ işletmeye devam etti. Bu tarihten sonra Kurum linyit madeniyle ilgili işlemler üzerine çalışmaya başladı. Benzer bir durum Garp Linyitleri İşletmeleri için de söz konusuydu. 1939 yılına kadar özel sektör tarafından işletilen bu tesisler önce Etibanka, 1957 yılında ise TKİ'ye geçmişti. 1978'de kurulan Ege Linyitleri İşletmesiyle bu tesisler TKİ bünyesinde faaliyet göstermişti. 1978 senesi TKİ'nin faaliyetlerinin daha da arttığı bir döneme denk geldi. Termik santral bölgelerine yakın kömür sahalarının devlet kuruluşları tarafından işletilmesi kararlaştırıldı. Bu karar sonrası TKİ birçok önemli yatırım projelerini uygulamaya devam etti.

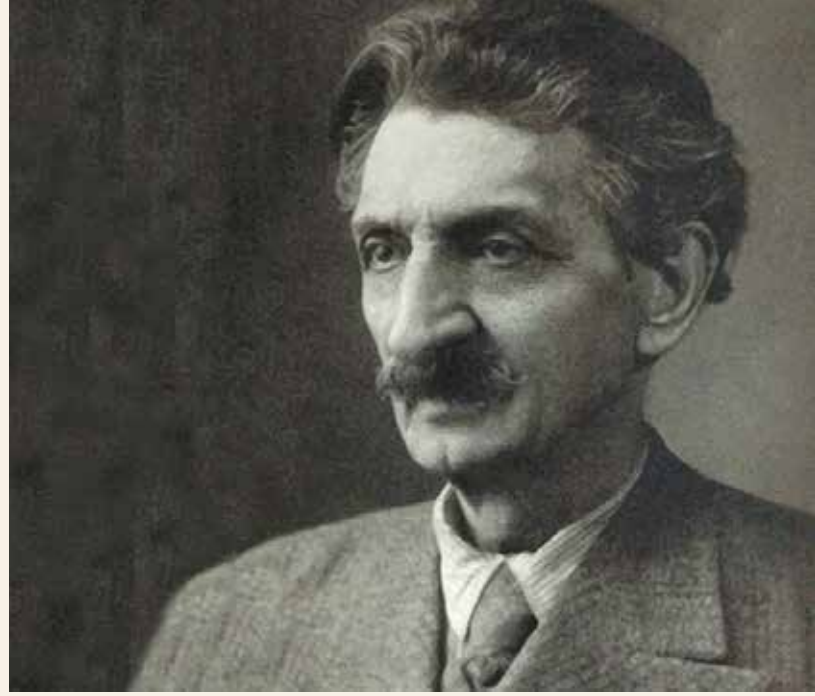
TBMM, kabul ettiği 6973 sayılı Sanayi Vekâleti Kuruluş ve Vazifeleri Hakkında Kanun ile Türkiye'de ilk kez Sanayi Vekâletinin kurulmasını sağladı. Daha önce İktisat Vekâleti, Ticaret Vekâleti, İktisat ve Ticaret Vekâleti bünyesinde yürütülen sınıai işlemlerle ilgili tüm meseleler yapılan kanuni düzenlemeyle ihdas edilen yeni vekâlete tevdi edildi. Türkiye'de Sanayi Vekâletinin kurulmasıyla ilgili talepler uzun bir zamandır kamuoyunun gündeminde yer aldı. Öyle ki DP iktidarının ilk döneminde 9 ila 14 Nisan 1951 tarihlerinde düzenlenen ve TBMM Başkanı Refik Koraltan, Başbakan Adnan Menderes ve dönemin Ekonomi ve Ticaret Bakanı Prof. Muhlis Ete'nin de katıldığı Sanayi Kongresi'nde de sanayiciler tarafından bu teklif yoğun bir şekilde kongre gündeminde tutuldu.

6973 sayılı Kanun'la kurulan yeni vekâletin özellikle memleketin sanayi, maden ve enerji işlerini umumi menfaat ve ihtiyaçlara uygun bir şekilde tanzim ve idare etmesi ve ayrıca bu işlerle ilgili müesseseler arasında gereken iş birliğini sağlaması amaçlanmıştı. Elbette DP özel sektörün gelişmesi ve büyümesi yönünde bir iktisadi politikayı benimsemiş olduğu için Sanayi Vekâletinin de özel sektörün faaliyetlerine yardımcı bir konumda hizmet vermesini ön planda tutmuştu. Bu yıllarda özel sektörün yatırımlarını yönlendirmeye başladığı sanayi, maden ve enerji sahalarında çalışan sını işlemlerin faaliyetlerini kolaylaştırmak ve teşvik etmek de vekâlete verilen görevler arasında yer almıştı. Bununla birlikte vekâletin sanayi sicilinin tutulmasını sağlamak, yatırım önceliklerini tespit etmek, sını malların standardizasyonunu belirlemek ve bu malların denetimlerini gerçekleştirmek gibi sını hayatla ilgili resmî işlemleri de yapması kabul edildi.

Sanayi Vekâleti İcra Vekilleri Heyeti içinde ilk kez 4 Aralık 1957'de TBMM'den güvenoyu alan V. Menderes hükûmetinde yer aldı. Bu hükûmette Sanayi Vekili olarak Samet Ağaoğlu'nun seçilmesiyle birlikte Ağaoğlu Türkiye'nin ilk Sanayi Vekili oldu. Geçen süre zarfında Sanayi Bakanlığı; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı; Sanayi ve Ticaret Bakanlığı; Bilim, Sanayi ve Teknoloji

Bakanlığı isimlerini alan Bakanlık, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçilmesiyle birlikte 2018 yılında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olarak adlandırıldı.

İbnülemin Mahmud Kemal İnal (1871-1957)

24 MAYIS

Türk düşünce hayatının ve sanatının önemli isimlerinden ve Osmanlı dönemi devlet adamlarından İbnülemin Mahmud Kemal İnal geçirdiği bir ameliyat sonrası 86 yaşında İstanbul'da vefat etti. 27 Mayıs günü Beyazıt Camii'nde kılınan cenaze namazını müteakip naaşı Merkezefendi Kabristanı'ndaki aile mezarlığına defnedildi. Ölümü büyük teessür uyandıran İbnülemin Mahmud Kemal'in cenaze merasimine

birçok mebus, İstanbul Valisi Prof. Dr. Fahreddin Kerim Gökay, öğretim üyeleri ve öğrencilerin de dâhil olduğu çok sayıda insan katıldı. Tabutu Beyazıt Camii'nden İstanbul Üniversitesi önüne kadar omuzlardan taşındıktan sonra yapılan saygı duruşu sonrası naaşı cenaze arabasına nakledildi.

İbnülemin Mahmud Kemal 1871'de İstanbul'un Beyazıt semtinde doğdu. Babası Hz. Hüseyin soyundan geldiği için 'Seyyid' olarak tanınıyordu. Dinî, ilmi ve siyasi bakımdan etkili bir ailede büyüdüğü için ilk ve orta-
eğitiminin yanı sıra bu dönemde ayrıca dinî ilimler, hüsn-i hat, Arapça, Farsça ve Fransızca dersleri de aldı. Yüksek tahsilini Mekteb-i Mülkiyede ve Hukuk Mektebinde yaptıktan sonra Bâbıalide göreve başladı ve 33 sene boyunca burada hizmet etti. İkinci Meşrutiyet döneminde Yıldız Sarayı'ndaki evrakın tasnif ve tetkik işlerini tek başına tamamladı. Böylece döneme ait çok kıymetli bir arşiv meydana getirildiği gibi en önemli eserlerinden biri olan 'Osmanlı Döneminde Son Sadrazamlar' adlı kitabını da bu çalışmalardan istifade ederek hazırladı. 1914 yılında vakıflara ait eserleri korumak adına kurulmasını sağladığı 'Evkâf-ı İslamiyye Müzesi' de kültür hayatımız açısından önemli bir hizmet oldu. Bununla birlikte imparatorluğun son günlerinde dönemin Resmî Gazetesi olan 'Takvim-i Vekayi'nin müdürlüğü de dâhil

olmak üzere bir dizi resmî görevi ifa etmeyi sürdürdü. Cumhuriyet döneminde belirli aralıklarla çeşitli idari görevler üstlenen İbnülemin 1935'te emekli oldu. Henüz hayattayken göz alıcı kütüphanesini ve emsalsiz hat koleksiyonunu İstanbul Üniversitesine bağışladı. Aynı zamanda bir ilim ve kültür adamı olan İbnülemin Mahmud Kemal hayatı boyunca 'Son Asır Türk Şairleri', 'Osmanlı Devrinde Son Sadrazamlar' ve 'Son Hat-tatlar' başta olmak üzere sayısız esere imza attı.

26 MAYIS

Bolu'nun Abant ilçesinde çok şiddetli bir deprem oldu ve 52 kişi deprem sonucu vefat etti. 7,1 şiddetindeki 32 saniye süren deprem Abant Gölü'nden Dokurcun'a kadar olan 40 km'lik bir bölgede etkisini gösterdi. Bu bölge içerisinde yer alan bütün binaların yıkıldığı bildirildi. Depremin etkisiyle Bolu'daki evlerin %40'ı oturulamayacak hâle gelirken %5'i de tamamen harap oldu.

3 HAZİRAN

Bağdat Paktı Bakanlar Konseyi Karaçi'de toplandı. ABD, paktın askerî komitesine dâhil oldu.

5 HAZİRAN

TBMM, kabul ettiği 6996 sayılı Gülhane Askerî Tıp Akademisi Kanunu ile GATA'nın teşkilat yapısını yeniden düzenledi. GATA'nın Millî Müdafaa Vekâletine bağlı özerk bir yüksek eğitim kurumu olduğu ve ayrıca sağlık alanında öğretim ve araştırma yapan akademik bir teşkilat olduğu belirtildi. Bu ilmî faaliyetlerin yanı sıra Akademinin TSK'nin sağlık işleriyle ilgili en yüksek istişari organı olduğu ifade edildi. Kanuna göre GATA'nın görevleri diğer üniversitelerden mezun olan askerî doktor, diş doktoru ve eczacıların staj yapmalarına yardımcı

olmak; yedek askerî doktorlar, diş doktorları ve eczacıların askerî tababet bakımından eğitim ve öğretimlerini sağlamak; sıhiye astsubay ve ordu hemşire okulları öğrencilerinin eğitim ve öğretim işleriyle meşgul olmak; TSK'nin ihtiyaç duyduğu mütehassıs ve müşavir doktor ve eczacıları yetiştirmek; askerî ve genel tababet sahalarında araştırmalar yapmak; orduda oluşabilecek salgınlarla mücadele etmek ve bu konuda gereken tedbirleri almak şeklinde sayıldı.

Bugünkü GATA ilk olarak 1898'de 'Gülhane Seririyat Hastanesi' adıyla Topkapı Sarayı'nın Gülhane bahçesinde hizmete girmişti. İkinci Dünya Savaşı dönemine kadar İstanbul'da bulunan hastane 1941'de 'Gülhane Askeri Tababet Okulu ve Hastanesi' adı altında Ankara'nın Cebeci semtine nakledilmişti. Hastane 1947'de Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA) ismini alırken 1952'ye kadar Ankara Tıp Fakültesiyle birlikte ortak faaliyet yürütmüştü. 1971 yılına gelindiğinde GATA 1963'te inşa edilmeye başlanan ve hâlâ kullanılmakta olan Etlik semtindeki modern yerleşkesine taşındı. 1 Temmuz 2016 tarihli Kanun Hükmünde Kararname'yle GATA'ya ait 'Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi' Sağlık Bakanlığına; yükseköğretim birimleri olan 'Gülhane Tıp Fakül-

tesî', 'Gülhane Sağlık Bilimleri Enstitüsü', 'Gülhane Hemşirelik Yüksekokulu' ve 'Gülhane Sağlık Meslek Yüksekokulu' Sağlık Bilimleri Üniversitesine devredildi.

7 HAZİRAN

Resmî Gazete'de yayımlanan 6990 sayılı Atatürk Üniversitesi Kanunu ile Erzurum'da yeni bir üniversite açıldı. Böylece Doğu Anadolu Bölgesi'nde kurulan ilk yükseköğretim kurumu olan Atatürk Üniversitesi Türkiye'nin yedinci üniversitesi oldu. Esasında Türkiye'nin Doğu Bölgesi'nde bir üniversite kurma fikri çok daha önceki yıllarda gündeme gelmişti. Mustafa Kemal Atatürk Reiscumhur sıfatıyla 1 Kasım 1937 tarihli TBMM açılış konuşmasında böyle bir üniversitenin kurulması yönündeki iradesini ifade etmişti. Bu konuşmada Türkiye'de üç büyük kültür bölgesinden bahsedilerek batıda İstanbul Üniversitesi

ve Orta Anadolu Bölgesi'nde Ankara Üniversitesi birer kültür ve ilim merkezi olarak zikredilirken doğuda da benzer bir müessese-ye ihtiyaç duyulduğu dile getirildi. Bu iradeye yönelik hamleler 1953 yılında başladı ve ilk olarak 25 Şubat 1953 tarih ve 6059 sayılı Doğu Üniversitesi Kuruluş Hazırlıkları Hakkında Kanun ile bir yıl sonra 10 Mart 1954 tarih ve 6373 sayılı Doğu Vilayetlerimizde Kurulacak Atatürk Üniversitesi İnşaatı İçin Gelecek Yılları Sâri Taahhütlere Girişilmesi Hakkında Kanun yürürlüğe girdi. Her iki kanuni düzenlemeden sonra ABD'de bulunan Nebraska Üniversitesiyle yeni üniversitenin kuruluşu için ortak çalışma yapılması kararlaştırıldı. Son olarak 7 Haziran 1957 tarih ve 6990 sayılı Kanun'la Atatürk Üniversitesi resmen kuruldu.

Üniversitenin kurulmasına ilişkin kanun teklifinin gerekçesinde de Doğu Anadolu Bölgesi'nde bir üniversite kurma fikrinin ilk olarak Atatürk tarafından gündeme getirilmesinden dolayı kurulacak üniversiteye 'Atatürk' isminin verilmesinin uygun görüldüğü dile getirildi. Doğu Anadolu Bölgesi'nde bir üniversite kurma düşüncesinin belirli bir geçmişi olmakla birlikte 1950'den sonra uygulanmaya başlanan kalkınma anlayışının da böyle bir ihtiyacı ortaya çıkardığı vurgulandı. 6990 sayılı Kanun'un yasalaşmasından sonra Atatürk Üniversitesi hızla öğretim birimlerini açmaya baş-

ladı. Nitekim günümüzde bünyesindeki 23 fakülte, 8 enstitü, 13 meslek yüksekokulu, 1 konservatuar ve 1 yabancı diller yüksekokulu ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

14 HAZİRAN

TBMM, 7015 sayılı 26 Ekim 1956 tarihinde New York'ta imzalanan "Milletlerarası Atom Enerjisi Ajansı Statüsü"nün Tasdiki Hakkında Kanun'u kabul etti.

24 HAZİRAN

TBMM, CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'nın dokunulmazlığını kaldırdı. 2 Temmuz'da tutuklanan Bölükbaşı 23 Temmuz'da serbest bırakılmasına karşın 25 Temmuz'da yeniden tutuklandı.

1 TEMMUZ

19 Haziran 1957 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 7001 sayılı Nevşehir Vilayetine Bağlı Kırşehir Kazasında (Kırşehir) Adiyle Yeniden Bir Vilayet Kurulması Hakkında Kanun ile 1954 yılında

ilçeye dönüştürülmüş olan Kırşehir yeniden vilayet hâlini aldı. 12 Haziran'daki Meclis birleşiminde yapılan oylamaya katılan 273 mebusun 272'si kanun değişikliği lehine oy kullanırken, 1 mebus ise ret oyu verdi. Böylece Nevşehir vilayetine bağlı Kırşehir kazası kaldırılarak merkezi Kırşehir olmak üzere yeni bir vilayet meydana getirildi. Ayrıca eskiden Nevşehir vilayetine bağlı Mucur kazasının, Yozgat vilayetine bağlı Çiçekdağı kazasının ve Ankara vilayetine bağlı Kaman kazasının da Kırşehir vilayetine bağlanması kararlaştırıldı. Bu kapsamda eskiden Kırşehir kazasına bağlı nahiye ve köylerin de yeni kurulan vilayete dâhil edilmesi uygun bulundu. Kanun'a göre 4 kaza, 4 nahiye ve 257 köyden müteşekkil yeniden kurulan Kırşehir'in 158.988 nüfuslu olması öngörüldü.

Kırşehir vilayeti 7 Temmuz 1954 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 6429 sayılı Kırşehir Vilayeti'nin Kaldırılmasına ve Nevşehir Kazasında (Nevşehir) Adiyle Yeniden Bir Vilayet Kurulmasına Dair Kanun ile kazaya dönüştürüldü

25 TEMMUZ

25 Temmuz 1957 günü Balıkesir hava üssünden havalanan bir askerî jet Bursa semalarında arızalanmasından dolayı saat 12.20'de Ulu Mahalle'ye düştü. Uçağın düşmesi esnasında pilotun kendisini dışarıya fırlatmasına rağmen kazadan sağ olarak kurtulamadı. Jetin mahalleye düşerek evlere çarpması sonucunda mahallede oturan 18 kişi vefat ederken 19 kişi de yaralandı. Uçağın binalara çarpması esnasında infilak etmesi nedeniyle çevredeki ev ve dükkânlar enkaz hâline geldi. Ayrıca patlamadan dolayı çıkan yangınla da ev ve dükkanlar tamamen yandı.

Kazanın ardından Reiscumhur Celal Bayar hemen Ankara'dan Bursa'ya giderek kaza mahallinde incelemelerde bulundu ve yetkililerden bilgi aldı.

ve yeni kurulan Nevşehir iline bağlı bir kaza olması kabul edildi. Ayrıca eskiden Kırşehir iline bağlı olan Avanos, Kozaklı, Mucur, Hacıbektaş kazaları Nevşehir'e; Kaman kazası Ankara'ya, Çiçekdağı kazası da Yozgat illerine dâhil edildi. Bu kanuni düzenlemeden üç yıl sonra 7001 sayılı Kanun'la Kırşehir yeniden il olmak suretiyle Türkiye'nin 67. vilayeti oldu.

4 TEMMUZ

Irak Kralı II. Faysal ve Veliaht Prens Altes Abdülilah tatillerini geçirmek üzere Türkiye'ye geldi.

12 TEMMUZ

Milletlerarası İşbirliği İdaresi (ICA) Türkiye'ye 25 milyon dolar yardımda bulunacağını duyurdu.

23 TEMMUZ

Erzurum'da kurulacak olan Atatürk Üniversitesinin temeli törenle atıldı.

Kazada yakınlarını kaybedenlerle ve yaralılarla görüşerek mahalle sakinlerine taziyede bulundu. Başvekil Adnan Menderes de Bursa valisiyle görüşerek hem bilgi aldı hem de yaşanan elim hadiseden dolayı üzüntüsünü ilettili. Kazayla ilgili soruşturma süreci de hemen başladı ve yarbay rütbesinde bir subayın idaresinde tahkikat gerçekleştirildi.

Yaşanan kaza Bursa halkını da derinden etkilemişti. Cenazeleri almak üzere devlet hastanesi önünde idari işlemlerin tamamlanmasını bekleyen büyük bir kalabalık Türk bayraklarına sarılı tabutları hastaneden Bursa Ulu Cami'ye kadar omuzlarında taşıdı. Kafilenin geçtiği yol boyunca yolun iki yanında hazır bulunan binlerce Bursalı merasime eşlik etti. Cuma namazının ardından kılınan cenaze namazı sonrası kazada hayatlarını kaybedenlerin naaşları Pınarbaşı Şehitliği'ne defnedildi.

29 TEMMUZ

Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu kuruldu. Kurumun nükleer teknolojinin keşfi ve farklı kullanımlarıyla ilgili çalışmalar yapılması beklendi.

4 AĞUSTOS

Yönetmen, tiyatro ve sinema sanatçısı Talat Artemel vefat etti.

7 AĞUSTOS

Zonguldak Limanı tesisleri ve lavuarı törenle hizmete girdi.

22 AĞUSTOS

Ürdün Kralı Hüseyin resmî ziyaret kapsamında Türkiye'ye geldi.

26 AĞUSTOS

Afganistan Kralı Zahir Şah resmî ziyaret kapsamında Türkiye'ye geldi.

31 AĞUSTOS

İngiltere'nin sömürgesinden kurulan Malezya, Malaya Federasyonu adıyla, bağımsızlığını ilan etti.

9 EYLÜL

CHP'nin 13. Kurultayı Ankara'da başladı. Kurultay 11 Eylül'de sona erdi.

11 EYLÜL

Ankara'da yaşanan büyük sel felaketi sonucu 165 kişi vefat ederken, binlerce bina yıkıldı ve yaklaşık 200 milyon TL'ye yakın maddi hasar meydana geldi. Doğu Anadolu Bölgesi'nden gelen bir uçak seli görüp yetkililere bildirmesine ve zabıta güçleri halkı ikaz ederek derhâl yüksek yerlere çıkmalarını bildirmesine rağmen ani oluşan baskın ciddi ölçüde can ve mal kaybına sebebiyet verdi. 11 Eylül günü öğleden sonra başlayan sağanak yağış kısa sürede şiddetli doluya döndü. Yoğun yağmur ve dolu yağışından sonra hem tepelerden çukur bölgelere doğru akan yağmur suyu hem de Ankara'nın birçok semtinin içinden geçen Hatip Çayı'nın taşması neticesinde sel felaketi gerçekleşti. İlk olarak Elmadağ ve Lalahan gibi yüksek bölgelerde başlayan su baskını Kayaş, Mamak, Bentderesi, Akköprü, Yenimahalle semtlerini etkisi altına aldı. Selin en çok etkilediği semt ise suların 10 metreye kadar yükseldiği Demirlibahçe oldu.

Felaketten sonra arama kurtarma, yardım ve tetkik faaliyetleri başladı. Özellikle ölü ve yaralıların sudan çıkartılması için yoğun çaba sarf edildi. Selin gerçekleştiği gün Reisicumhur Celal Bayar ve Başvekil Adnan Menderes de sel bölgesinde incelemelerde bulundu. İtfaiye ekipleri Kayaş'tan Etimesgut'a kadar uzanan yaklaşık 35 kilometrelik hattı temizlemeye çalışırken, sel sularının evlerden tahliye edilmesi günlerce sürdü. Kızılay Umum Müdürlüğü de ilk aşamada 600 çadırla felaketzedelere yardımda bulunmuştu. Ayrıca Türkiye'nin her bölgesinde kurum ve kuruluşlar topladıkları aynî ve nakdi yardımları hızla sel bölgesine ulaştırmışlardı. Yaşanan felaketin ardından benzer bir hadisenin tekrar yaşanmaması için bazı tedbirler de alınmıştı. Bentderesi yolu üzerindeki binalar istimlak edilirken Hatip Çayı 1957 sel felaketine neden olduğu için menfez içine çekildi ve şehrin muhtelif yerlerine taşkınları önlemek adına sel kapanları yapıldı.

✍ TBMM, erken seçim kararı alarak Milletvekili Genel Seçiminin 27 Ekim'de yapılmasına karar verdi.

✍ TBMM, 7053 sayılı Kanun'u kabul ederek Milletvekili Seçimi Kanunu'nda değişiklik yaptı. Değişiklikle siyasi partilerin seçim çevrelerinde seçilecek milletvekili kadar aday göstermeleri gerektiği ve seçimde ortak aday gösteremeyeceği hususları düzenlendi. 12 Ağustos'tan itibaren gelecek seçimde ittifak yapmak için çalışan CHP, HP ve CMP değişikliğe tepki gösterdi.

14 EYLÜL

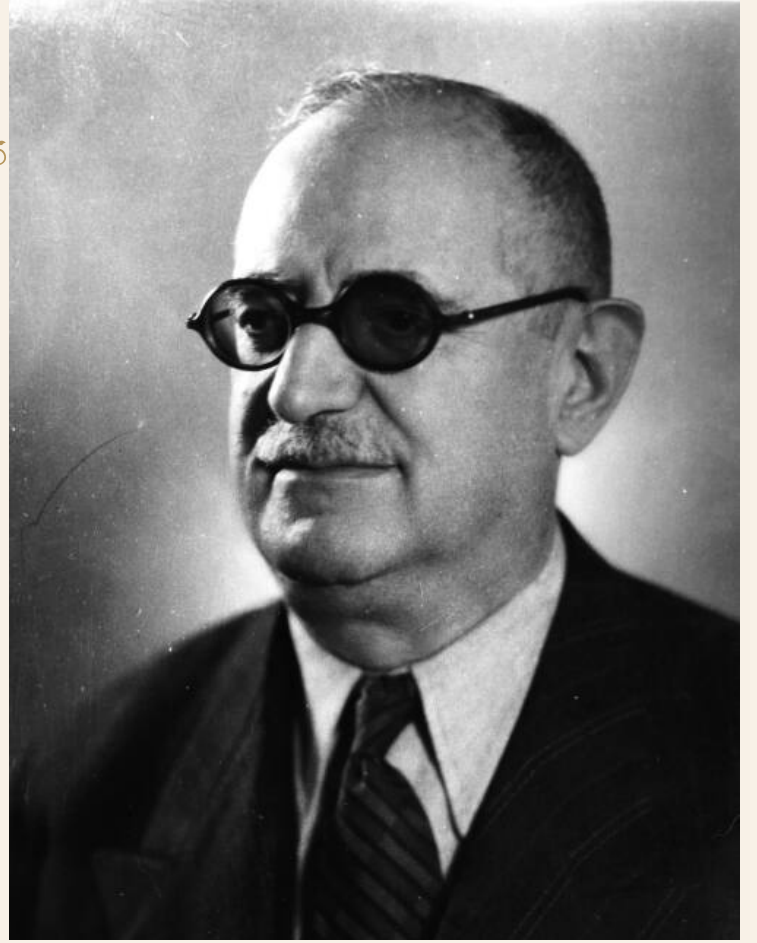
✍ HP'nin Birinci Büyük Kongresi Ankara'da başladı.

18 EYLÜL

✍ CMP'nin Büyük Kongresi Ankara'da başladı.

1 EKİM

✍ 1935 ila 1946 yıllarında TBMM Başkanlığı yapmış olan ve II, III, IV, V, VI ve VII. Dönem CHP Çankırı Milletvekili Mustafa Abdülhalik Renda İstanbul Erenköy'deki evinde 76 yaşında vefat etti. Cenazesi Ankara'ya nakledilen Renda'nın naaşı Cebeci Asri Mezarlığı'na defnedildi.

Mustafa Abdülhalik Renda (1881-1957)

Mustafa Abdülhalik Renda 1881 senesinde günümüzde Yunanistan sınırları içerisinde yer alan Yanya vilayetinde dünyaya geldi. Yanya Rüştüyesi ve İdadisinde tahsilini tamamladıktan sonra İstanbul'a gelerek Mekteb-i Mülkiyeden 1903 senesinde mezun oldu. Mezuniyetinin ardından Ziraat Bankasında başlayan memuriyet hayatı öğretmenlik, kaymakamlık ve valilik görevlerini ifa etmek suretiyle devam etti. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngiltere tarafından 1919-1920 yıllarında Malta Adası'na sürgüne gönderilenler arasında Mustafa Abdülhalik Bey de yer almıştı. Üç yıl kadar süren esaretin ardından

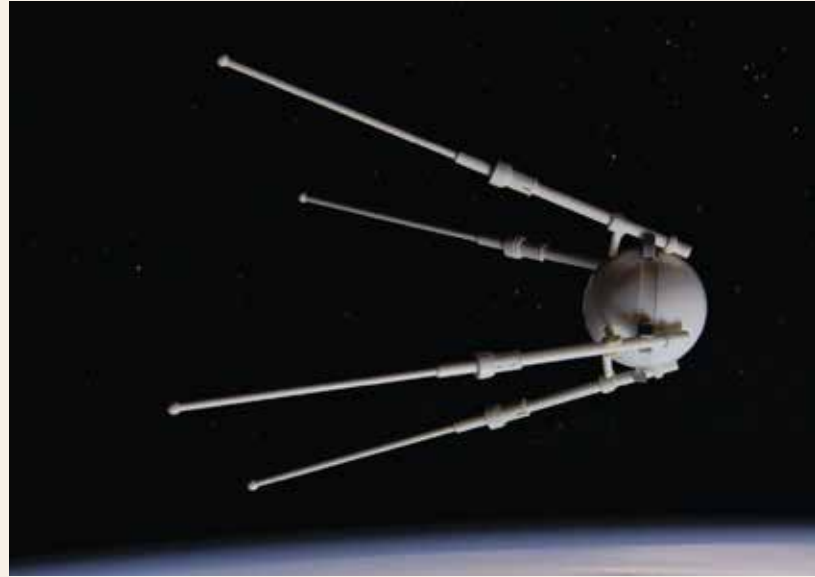
Ankara'ya gelerek Millî Mücadele'ye katıldı ve Mustafa Kemal Paşa'nın en çok güvendiği kişilerden birisi oldu. Bu dönemde İktisat ve Dâhiliye Vekâleti Müsteşarı görevini üstlenmekle birlikte işgalden kurtulan İzmir'in Büyük Millet Meclisi hükûmeti tarafından atanan ilk valisi oldu.

30 Temmuz 1923'te Çankırı Mebusu olarak girdiği TBMM'de arka arkaya altı dönem boyunca yer aldı. 1924 ile 1935 yılları arasında kurulan hükûmetlerin hemen hepsinde görev alarak Maliye Vekilliği, Müdâfaai Milliye Vekili ve Bahriye Vekili olarak hizmet etti. V. Dönemde seçildiği TBMM Başkanlığını üç dönem boyunca sürdürdü. TBMM tarihi boyunca bu görevi en uzun süre icra eden başkan unvanına sahip olan Renda, TBMM Başkanlığı boyunca Atatürk'ün vefatı, İkinci Dünya Savaşı dönemi ve çok partili demokratik hayata geçiş gibi çok önemli hadiseler başta olmak üzere birçok olaya en yakından şahit oldu. Çok partili hayata geçildiği 1946 yılından sonraki dönemde TBMM Başkanlığına yeniden aday olmadı ve 12 yıl boyunca sürdürdüğü bu vazifeyi Kazım Karabekir'e devretti. 1946 ila 1948 senelerinde Devlet Bakanlığı yapan Renda 14 Mayıs 1950 seçimleriyle birlikte siyasi hayatına nokta koydu.

2 EKİM

ODTÜ'nün temelleri atıldı. TBMM 23 Ocak 1957 tarihinde kabul ettiği Kanun'la üniversitenin kuruluşunu resmen başlattı. Aynı yıl içerisinde üniversite bünyesinde Mimarlık ile Makina Fakülteleri açıldı.

4 EKİM

SSCB 4 Ekim'de Sputnik I ve 3 Kasım'da Sputnik II uydularını uzaya fırlatarak dünya yörüngesine yerleştirilen ilk yapay uydulara sahip ülke oldu. Bu durum SSCB'nin teknolojik gelişimine işaret ettiği gibi askerî kapasitesinin de arttığını gösteriyordu. Öyle ki bu tarihten itibaren ABD ile SSCB arasındaki Soğuk Savaş

yeryüzünün sınırlarını aşarak uzaya doğru genişlemişti. İlerleyen yıllarda yapılan karşılıklı hamleler sonucunda 1957 ile 1975 yılları uluslararası literatürde 'Uzay Yarışı' olarak adlandırıldı. Nitekim ABD de ilk yapay uydusunu 1 Şubat 1958'de uzaya göndermeyi başardı.

SSCB Sputnik I uydusunu dünya yörüngesine yerleştirdikten bir ay kadar sonra ikinci yapay uydusunu da fırlattı. Saniyede 8.000 metre mesafe yol alarak dünyanın etrafını 1 saat 42 dakikada kat ettiği belirtilen yeni uydu güneş ışınları hakkında yeni bilgi sağlamayı amaçladı. Yeni uydunun bir diğer önemli özelliği içinde ilk defa 'Layka' adlı bir köpeğin bulunması oldu. Böylece seyahat esnasında canlı bir varlığın tepkilerinin de ölçülmesi planlandı.

SSCB'nin Sputnik II'yi fırlatmasının bir diğer sonucu askerî kapasitesini yükseltmiş olduğunu ilan etmesiydi. Uydunun havaya atılması için kullanılan füzenin ağırlığının 300 ile 500 ton arasında olduğu düşünüldüğünde bu teknolojinin askerî bakımdan SSCB'ye belirli bir üstünlük sağlayacağı düşünülmüştü. İki uydunun uzaya gönderilmesi arasında çok kısa bir zaman olmakla birlikte Sputnik II 1.500 kilometre daha yükseğe çıkmak suretiyle ilk uydunun çıktığı irtifanın neredeyse %60'ı kadar daha fazla yüksekliğe ulaşmıştı. Böylece

SSCB'nin 1949'da atom bombası üretmesinden sonra şimdi de kıtalar arası menzilli füzeye sahip olduğu anlaşılmıştı. Bu durum atom bombasının ABD topraklarına kadar fırlatabileceği teknik bir altyapının oluşturulduğu kanaatine neden oldu. ABD'nin bu teknolojiyi 1958'in son aylarında elde ettiği düşünülünce belirli bir süre SSCB'nin uluslararası siyasetteki etkinliği de arttı.

9 EKİM

Suriye, Türkiye'nin sınırda yığınak yaptığını ileri sürerek BM'ye şikâyetle bulundu. Ertesi gün Türk hükûmetine verdiği notayla şikâyetlerini yineledi.

11 EKİM

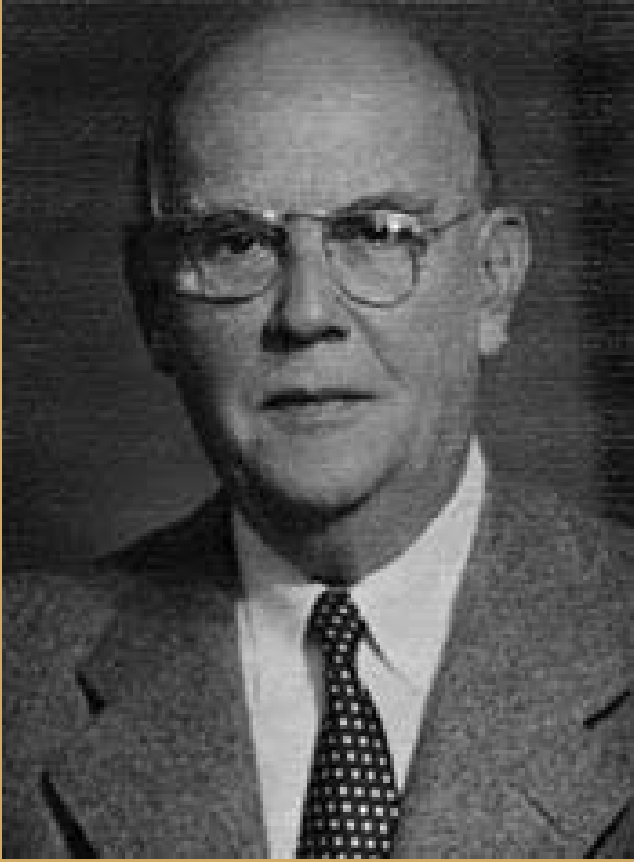

Genelkurmay Başkanı Hakkı Tınaboylu'nun emekli olması üzerine Orgeneral Feyzi Mengüç Genelkurmay Başkanı oldu.

16 EKİM

Türkiye, Suriye'nin 10 Ekim tarihli notasına karşı cevabi nota verdi. Suriye'nin iddialarının asılsız olduğu ve SSCB'nin son dönemde Suriye'de artan iktisadi ve askerî varlığına karşı Türkiye'nin aldığı tedbirlerin meşru olduğu bildirildi.

Hüseyin Cahit Yalçın (1875-1957)

17 EKİM

Türk basın tarihinin önemli isimlerinden, roman ile hikâye yazarı ve TBMM V, VI, VII, VIII ve IX. Dönem CHP Milletvekili Hüseyin Cahit Yalçın bir süredir devam eden rahatsızlığı nedeniyle 82 yaşında vefat etti. Yalçın'ın naaşı 20 Ekim'de Şişli Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından Feriköy Kabristanı'ndaki aile mezarlığına defnedildi.

Hüseyin Cahit Yalçın 1875 yılında Balıkesir'de doğdu. İlköğrenimini Serez'de, orta ve yükseköğrenimini ise İstanbul'da yaptı.

1896'da Mekteb-i Mülkiyeyi bitiren Hüseyin Cahit Bey mezuniyetinden sonra hem öğretmenlik görevine başladı hem de 'Serveti Fünun' dergisinde makale ve hikâye türünde eserler kaleme aldı. İkinci Meşrutiyet döneminde bu dergide siyasi makaleler de yazmaya başladı. Böylece siyasi yayın hayatına adım atarak Tefik Fikret ve Hüseyin Kazım beylerle birlikte 'Tanin' gazetesini kurdu. Bu dönemde siyasetle sadece neşriyat açısından değil, İttihat ve Terakki Cemiyeti üyesi olmak suretiyle bilfiil meşgul oldu. Nitekim Meclis-i Mebusanın yeniden açılması üzerine İstanbul mebusu olarak Meclise girdi ve sonrasında Meclis Başkanlığına dahi getirildi. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İstanbul'un İtilaf Devletlerince işgal edilmesini takiben 1919-1920 yıllarında İngiltere tarafından Malta'ya sürgüne gönderilenler arasında yer aldı. 1921'de esaretten kurtulmasıyla Ankara'daki Millî Mücadele'ye katıldı.

Millî Mücadele'nin zaferle sonuçlanmasından sonra İstanbul'a geri dönerek Tanin gazetesini yeniden yayımlamaya başladı. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş felsefesiyle uyumlu bir zihniyet dünyasına sahip olmasına karşın Tanin'deki yayınları nedeniyle üç kez İstiklal Mahkemelerinde yargılandı. İkinci yargılanmasında Çorum'da müebbet sürgün cezasına mahkûm edildi ve bir süre sonra çıkan afla sürgün cezası

kaldırıldı. 1940 yılına kadar tercüme işleriyle ve çıkardığı 'Fikir Hareketleri' dergisiyle meşgul olan Yalçın, 1943 ila 1947 yıllarında Tanin gazetesini üçüncü kez neşretmeye başladı. Atatürk'ün vefatının ardından aktif siyasete geri dönerek 1939 ile 1954 yılları arasındaki beş dönem boyunca Çankırı, İstanbul ve Kars Mebusluğu yaptı.

27 EKİM

1958 senesinde yapılması planlanan Milletvekili Genel Seçimi yaklaşık bir sene erkene alınarak 27 Ekim 1957'de gerçekleştirildi. DP 2 Mayıs 1954'te yapılan bir önceki seçimi kazanması nedeniyle 1957 seçimine iktidar partisi olarak katılırken, CHP ise ana muhalefet partisi olarak seçime iştirak etti. 16 Şubat 1950'de kabul edilen 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu doğrultusunda tek dereceli, gizli oy açık sayım ilkesine göre ve yargı denetiminde gerçekleşen seçim 27 Ekim günü tüm Türkiye'de saat 08.00'de başlayıp 17.00'da sona erdi. Seçim sonuçlarının açıklanmasıyla birlikte DP, CHP, CMP ve HP mebuslarının yer aldığı bir TBMM kompozisyonu oluşmuştu.

Seçimde toplam 12.078.623 kayıtlı seçmenin 9.250.949'u oyunu

kullandı ve böylece seçime %76,6 oranında katılım sağlandı. Seçmen sayısı 1950 ve 1954 seçimlerine göre artmış olmasına karşın yıllara göre sırasıyla %89,3 ve %88,6 olan katılım oranı 1957 seçiminde düşmüştü. Seçimde, bir seçim bölgesinde en yüksek oyu alan partinin o bölgedeki bütün milletvekillerini kazanmasını içeren 'Kazanan hepsini alır' ilkesi uygulanmıştı.

Resmî sonuçlara göre 4.497.811 oy alan DP toplam oyların %48,6'sını alarak tek başına iktidarını sürdürecektir şekilde Meclis çoğunluğunu elde etti. 3.825.267 oy alan CHP %41,4; 604.087 oy alan CMP %5,5; 321.471 oy alan HP de %5,5; 463 oy alan VP %0,005 ve 1.850 oy alan Bağımsızlar ise %0,02 oranına sahip oldu. Bu oy oranlarına göre DP'nin mebus sayısı 424, CHP'nin 178, CMP'nin 4 ve HP'nin ise 4 oldu. DP'nin bir önceki seçimde %58,4 olan oy oranı %9,8 azalırken, 1954'te %35,1 oranında oy almış olan CHP'nin oyu ise %6,3 oranında arttı. Bu oy dağılımı TBMM'deki mebus sayılarına da yansdı. 1954'teki seçimde 503 mebus kazanan DP'nin vekil sayısı 79 kişi azalmıştı. Bir önceki dönemde 31 mebusu bulunan CHP'nin ise mebus sayısı 147 kişi artmıştı. Seçimler sonucu yeniden şekillenen TBMM XI. Dönem faaliyetlerine 1 Kasım 1957'de başladı ve 27 Mayıs 1960'ta gerçekleşen askerî darbeye kadar bu faaliyetlerini sürdürdü.

29 EKİM

Cumhuriyet Bayramı tüm yurttta coşkuyla kutlandı.

1 KASIM

TBMM'nin On Birinci Dönem Birinci Yasama Yılı Birinci İctiması açıldı.

Refik Koraltan TBMM Reisi, Celal Bayar Reisicumhur seçildi. 27 Ekim 1957'deki Milletvekili Genel Seçiminden sonra TBMM'nin XI. Dönemi 1 Kasım'da başladı. Birinci Birleşim ilk olarak milletvekillerinin yemin töreniyle başladı ve sonrasında TBMM Reisi ile Reisicumhur seçimlerine geçildi. Mebusların yemin töreni ve TBMM Başkanlık seçimi işlemleri TBMM'nin en yaşlı üyesi sıfatına sahip olması nedeniyle Bağımsız İstanbul Mebusu Ali Fuat Cebesoy başkanlığında gerçekleşti. Mebusların yemin töreninin tamamlanmasından sonra 413 mebusun katıldığı ilk turdaki oylama sonucunda 404 oy alan DP İçel (Mersin) Mebusu Refik Koraltan TBMM'nin XI. Döneminde TBMM Reisi olarak seçildi. Böylece Koraltan'ın TBMM'nin IX.

ve X. Dönemleri boyunca süren TBMM Başkanlığı görevi XI. Dönem boyunca, 27 Mayıs 1960'taki askerî darbeye kadar devam etti.

Refik Koraltan'ın 1 Kasım'da TBMM Reisi seçilmesinden sonra aynı Birleşimde 3 TBMM Reis Vekilliği, 3 TBMM İdare Amirliği ve 6 TBMM Başkanlık Divanı Kâtipliği üyeliği seçimleri de yapıldı. Oylama neticesinde TBMM Reis Vekilliklerine Bursa Mebusu Agâh Erozan, Kayseri Mebusu Fikri Apaydın ve Kayseri Mebusu İbrahim Kirazoğlu seçildi. TBMM İdare Amirliğine ise Balıkesir Mebusu Ahmet Kocabıykoğlu, Konya Mebusu Reyhan Gökmenoğlu ve Sakarya Mebusu Nüzhet Akın seçildi. TBMM Başkanlık Divanı Katipliğine Antalya Mebusu Atilla Konuk, Bolu Mebusu İhsan Gülez, Hakkâri Mebusu Ubeydullah Seven, Kayseri Mebusu Hakkı Kurmel, Konya Mebusu Sabahattin Sayın ve Zonguldak Mebusu Mustafa Saraç seçildi.

1 Kasım'da yapılan ilk Birleşimde Reisicumhur seçimi de gerçekleşti. Oylamaya katılan toplam 413 mebusun tamamı DP İstanbul Milletvekili Celal Bayar'a oy vermişti. Seçim işleminin ardından Reisicumhur seçilen Bayar

TBMM kürsüsünde yemin etti. Böylece 22 Mayıs 1950'de Türkiye Cumhuriyeti'nin 3. Cumhurbaşkanı olarak seçilen Celal Bayar bu görevini TBMM'nin IX. ve X. Dönemlerinde olduğu gibi XI. Dönemi boyunca, 27 Mayıs 1960'taki askerî darbeye kadar, devam ettirdi.

5 KASIM

VP Genel Başkanı Hikmet Kıvılcımlı 'komünistlik propagandası ve dini siyasete alet etmek' iddiasıyla tutuklandı.

10 KASIM

Ulu Önder ebediyete intikal edişinin yıl dönümünde özlemle anıldı.

11 KASIM

İtalya Cumhurbaşkanı Gronchi resmî ziyaret kapsamında Türkiye'ye geldi.

13 KASIM

TBMM X. Dönem Bağımsız Sivas Mebusu ve iş adamı Memet Nuri Demirağ İstanbul Beşiktaş'taki evinde muzdarip olduğu şeker hastalığından dolayı 71 yaşında vefat etti. Cenaze merasiminin ardından Demirağ'ın naaşı İstanbul Zincirlikuyu Mezarlığı'na defnedildi.

Nuri Demirağ (1886-1957)

1886 senesinde Sivas'ın Divriği kazasında doğan Nuri Demirağ ilk ve orta tahsilini Divriği'de yaptı. Eğitimini tamamladıktan sonra 1917'de Ziraat Bankası Kangal Şubesinde çalışmaya başladı. 1910 senesinde İstanbul Beyoğlu varidat memurluğu görevine getirildi. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra memurluktan istifa etti ve ticaretle meşgul olmaya başladı. Bu dönemde, ilk olarak üretimi yabancı tekelinde olan sigara kâğıdı üretim işine girdi ve 'Türk Zaferi' adını verdiği ilk Türk sigara kâğıdını imal etti. Cumhuriyet'in ilanından sonra daha önce Fransızlar tarafından yapılan demir yolu inşaatı işini üstlendi. 1926 yılında Samsun-Sivas-Erzurum-Çankaya hatlarında 1.012 kilometre demiryolu inşa etti. Bu nedenle 21 Haziran 1934 tarih ve 2525 sayılı Soyadı Kanunu'nun kabul edilmesinden sonra Atatürk tarafından kendisine 'Demirağ' soyadı verildi.

Demir yolu inşaatı dışında bina inşaatı alanında da faaliyet göstererek; Karabük Demir-Çelik Fabrikası, İzmit Kâğıt Fabrikası, İstanbul hâl binası ve Bursa Sü-

merbank Merinos Fabrikası gibi büyük inşaat işlerini tamamladı. Nuri Demirağ'ı Türk sanayi tarihinde müstesna kılan bir diğer özelliği uçak üretimiyle ilgili çalışmaları oldu. Nitekim bu faaliyetleri neticesinde ilk uçak fabrikasını 1936 yılında Beşiktaş'ta kurdu. İmal ettiği Türk tipi uçakların yanı sıra İstanbul Yeşilköy'de 'Gök Okulu' adını verdiği eğitim kurumunda yüzlerce pilot yetiştirdi. Havacılık sahasındaki bu gayretlerini ve hatırasını tazimle anmak adına Sivas Havalimanı'na Nuri Demirağ'ın ismi verildi.

Nuri Demirağ hayatı boyunca ticaretle uğraştığı gibi bilfiil siyasetin içinde de yer aldı. CHP Beşiktaş bucağına kayıtlı olan ve bir süre bucak başkanlığı da yapan Demirağ çok partili hayata geçişle birlikte kurulan ilk parti olan ve siyasi faaliyetlerine 24 Temmuz 1945'te başlayan Millî Kalkınma Partisinin Genel Başkanı oldu. 1946'daki ilk çok partili seçime katılmakla birlikte partisi bu seçimde başarı elde edemedi. 1954'teki Milletvekili Genel Seçimlerinde DP listesinden Sivas Bağımsız Mebusu olarak TBMM'ye girdi. Nuri Demirağ siyasi faaliyetlerinin yanı sıra Türkiye'yi uluslararası toplantılarda da temsil etti. 1952'de Pakistan'ın Karaçi şehrinde düzenlenen Müslüman Milletler Kongresi'ne damadı Mehmet Kum ve Ord. Prof. Dr. Ali Fuad Başgil'le birlikte Türkiye'yi temsilen katıldı.

15 KASIM

Kıbrıs'ta Türklerin haklarını savunan farklı gruplar bir araya gelerek Türk Mukavemet Teşkilatını kurdu.

31 KASIM

CMP Genel Başkanı ve Kırşehir Mebusu Osman Bölükbaşı Ankara'da görülen davasında verilen karar sonucu tahliye edildi.

4 ARALIK

V. Menderes hükûmeti kuruldu. 1 Kasım 1957 günü açılan TBMM'nin On Birinci Döneminin İlk Birleşiminde Refik Koraltan TBMM Reisi ve Celal Bayar Reisicumhur olarak seçildikten sonra yeni İcra Vekilleri Heyetinin kurulması işlemine geçti. Buna göre ilk olarak Adnan Menderes'in yeni hükûmeti kurmakla görevlendirildiği ve yeni hükûmet kurulana kadar vekillerin vazifelerine devam etmesine ilişkin Riyaseti Cumhur tezkeresi TBMM'nin İkinci Birleşiminin de yapıldığı 15 Kasım günü TBMM'de okunmuştu. 7. Birleşimin yapıldığı 27 Kasım'da ise İcra Vekilleri Heyeti listesi Meclise sunulmuştu.

V. Menderes hükûmetinin İcra Vekilleri Heyeti şu şekilde meydana geliyordu:

Başvekil	Adnan Menderes (İstanbul Mebusu)
Devlet Vekili ve Başvekil Yardımcısı	Tevfik İleri (Samsun Mebusu)
Devlet Vekili	Emin Kalafat (Çanakkale Mebusu)
Devlet Vekili	Muzaffer Kurbanoğlu (Manisa Mebusu)
Adliye Vekili	Esat Budakoğlu (Balıkesir Mebusu)
Millî Müdafaa Vekili	Şemi Ergin (Manisa Mebusu)
Dâhiliye Vekili	Dr. Namık Gedik (Aydın Mebusu)
Hariciye Vekili	Fatin Rüştü Zorlu (Çanakkale Mebusu)
Maliye Vekili	Hasan Polatkan (Eskişehir Mebusu)
Maarif Vekili	Celal Yardımcı (Ağrı Mebusu)
Nafia Vekili	Ethem Menderes (Aydın Mebusu)
Ticaret Vekili	Abdullah Aker (İzmir Mebusu)
Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili	Dr. Lütü Kırdar (İstanbul Mebusu)
Gümrük ve İnhisarlar Vekili	Hadi Hüsman (İstanbul Mebusu)
Ziraat Vekili	Nedim Ökmen (Gaziantep Mebusu)
Münakalat Vekili	Fevzi Uçaner (İzmir Mebusu)
Çalışma Vekili	Hayrettin Erkmén (Giresun Mebusu)
Sanayi Vekili	Samet Ağaoğlu (Manisa Mebusu)
Basın-Yayın ve Turizm Vekili	Sıtkı Yırcalı (Balıkesir Mebusu)
İmar Vekili	Medeni Berk (Niğde Mebusu)

Başvekil Adnan Menderes Hükûmet Programı'nı TBMM'de 4 Aralık'ta okudu. Programla ilgili yapılan oylama sonucunda oylamaya katılan 536 mebustan 403'ü kabul ve 133'ü ret oyu kullandı ve böylece V. Menderes hükûmeti 4 Aralık 1957'de resmen göreve başladı.

4 Aralık 1957'den askerî darbenin gerçekleştiği 27 Mayıs 1960 tarihine kadar görev yapan V. Menderes hükûmetinin ilerleyen döneminde Ahmet Haluk Şaman, Abdullah Aker ve Yusuf İzzet Akçal Devlet Vekili; Celal Yardımcı Adliye Vekili; Ethem Menderes Millî Müdafaa Vekili; Mehmet Atıf Benderlioğlu Maarif Vekili; Tevfik İleri Nafia Vekili; Hayrettin Erkmen Ticaret Vekili; Muzaffer Kurbanoglu ve Şemi Ergin Münakalat Vekili; Ahmet Haluk Şaman Çalışma Vekili; İbrahim Sıtkı Yırcalı ve Ahmet Sebati Ataman Sanayi Vekili; Ali Server Somuncuoğlu Basın-Yayın ve Turizm Vekili; Hayrettin Erkmen İmar Vekili; Ahmet Sebati Ataman ve Abdullah Aker Koordinasyon Bakanı olarak görev yaptılar.

Basın-Yayın ve Turizm Vekâleti ilk kez bir hükûmet içinde yer aldı. Basın-Yayın ve Turizm Vekâleti iktisadi gelişim kapsamında turizmin ve bunun tanıtı-

mının her geçen dönem önemini artırdığı gerekçesine dayanılarak ihdas edildi.

İmar Vekâleti ilk kez bir hükûmet içinde yer aldı. İmar Vekâleti mevcut Nafia Vekâletine ait imar ve iskanla ilgili işlerin devredilmesiyle meydana geldi. 9 Mayıs 1958'de kabul edilen Kanun'la Vekâletin teşkilat yapısı ve görevleri resmî hüviyete kavuşturuldu. Vekâletin harita ve imar planlarını hazırlamak ve imar için gerekli her türlü tedbiri almakla yükümlü olduğu açıklandı.

9 ARALIK

Yunanistan'ın talebi üzerine BM Siyasi Komisyonunda Kıbrıs sorunuyla ilgili 5. kez görüşme yapıldı. Yunanistan'ın Kıbrıs'a 'self determinasyon' hakkının tanınmasına ilişkin önerisi 13 Aralık'ta yapılan oylamayla Komisyonda kabul edildi.

10 ARALIK

Bağdat Paketi Konferansı Ankara'da toplandı.

13 ARALIK

Merkez üssü İran'ın Kirmanşah (Kermânşâh) şehri olan şiddetli bir deprem yerel saatle sabah 05.15'te meydana geldi. 10 saniye süren 7.1 şiddetindeki depremden sonra birçok artçı sarsıntı da oldu. Kirmanşah'a yakın diğer bölgelerde de etkisi hissedilen deprem 2.800 km² bir alanda cid-

di zarara sebebiyet verdi. Yaklaşık 10 saniye kadar süren deprem 50.000 kişinin yaşadığı bölgedeki 1.119 kişinin ölümü, 900 kişinin yaralanması, 15.000 kişinin evsiz kalması ve 20.000 hayvanın telef olmasıyla sonuçlandı. Deprem nedeniyle hayatını kaybeden toplam 1.119 kişiden 702'sinin Kirmanşah şehrinde olması depremin şehri ne denli etkilediğini gösteriyordu.

Kirmanşah veya Farsça Kermân-şâh adı da verilen şehir İran'ın doğusunda, Zağros Sıradağları'nın kuzeybatısında, deniz seviyesinden 1.320 metre yükseklikte kurulu tarihî bir yerleşim yeridir. Bölgenin bu coğrafi özellikleri ve depremin Aralık ayında gerçekleşmesi nedeniyle arama kurtarma faaliyetleri yoğun kar tabakasının kaplı olduğu bir alanda yapılmak durumunda kalınmıştı. Depremde 20.000 hayvanın telef olması da şiddetli soğuk nedeniyle hayvanların kapalı yerlerde muhafaza edilmek istenmesinden kaynaklanmıştı. Fakat Kirmanşah İran'ın önemli idari, ticari ve sınai merkezlerinden biri olması nedeniyle kısa sürede toparlandı ve 1960'ların sonunda nüfusu 200.000 kişiye yaklaştı.

Türkiye'nin güneydoğu komşusu olan İran'da yaşanan bu şiddetli deprem sonrası Türkiye de depremzedelere yardım faaliyetlerinde bulundu. Dönemin hem Millî Müdafaa Vekili hem de Kızılay Genel Başkanı olan Şemi Ergin İran Başvekiline Türkiye Cumhuriyeti hükûmeti adına taziye telgrafı göndererek Türkiye'nin depremden zarar gören halk için yapacağı yardımlardan bahsetmişti. Bu minvalde ilk aşamada 1.000 çadır deprem bölgesine gönderilmiş ve ihtiyaç duyulan

diğer yardım malzemelerinin neler olduğunun bildirilmesi istenmişti. Ayrıca Türkiye'nin Bağdat Paktındaki müttefiki olan İran'a iletilen telgraf ayrıca Anadolu Ajansı aracılığıyla radyoda da okunmuştu.

14 ARALIK

Başvekil Adnan Menderes NATO toplantısına katılmak üzere Paris'e gitti.

15 ARALIK

BM Genel Kurulu, 13 Aralık'ta BM Siyasi Komisyonunda kabul edilen Yunanistan'ın Kıbrıs'la ilgili önerisini reddetti.

20 ARALIK

Binbaşı Samet Kuşçu, hükûmete ve İstanbul Merkez Kumandanlığına 8 subayın darbe hazırlığı yaptığı yönünde ihbarda bulundu. İhbar sonucu 10 Ocak 1957'de 'Dokuz subay olayı' olarak anılan dava süreci başladı.

1958

1 OCAK

Günümüzdeki ismi 'Avrupa Birliği' olan 'Avrupa Ekonomik Topluluğu' resmen kuruldu. Böylelikle Avrupa'da yaşanan bir dizi gelişme sonrası 25 Mart 1957'de Roma'da imzalanan anlaşmayla yüzyıllardır Avrupa'nın bütünlüğünü sağlamayı amaçlayan çabalar somut netice elde etti. AET zaman içerisinde farklı isimler altında faaliyetini sürdürdü. 1990'ların başında 'Avrupa Topluluğu' ismini alan bu yapı 1994'ten itibaren 'Avrupa Birliği' olarak adlandırılmaya başlandı. Türkiye de AET'ye üye olmak için 31 Temmuz 1959'da tam üyelik başvurusunda bulundu.

Birleşmiş birAvrupafikri17.yüzyıla kadar uzanan bir geçmişe sahip olsa da bu hedefin gerçekleşmesi ancak 20. yüzyılın ikinci yarısında

mümkün oldu. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'nın Avrupa'da neden olduğu yıkımdan sonra kalıcı bir barışın ve refahın tesis edilmesinin ancak Avrupa ülkeleri arasında oluşturulacak siyasi ve iktisadi ortaklık sayesinde hayata geçebileceği kanaati kuvvetlendi. Mevzubahis ortaklığın Avrupa'nın iki büyük gücü Almanya ve Fransa arasındaki barış ve iş birliğine dayandığı kabul edildi. Bu doğrultuda Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman ve Eski Milletler Cemiyeti Genel Sekreteri Jean Monnet gibi devlet adamları Belçika, Federal Almanya, Lüksemburg, Fransa, İtalya ve Hollanda'dan oluşan Avrupalı devletlerini 1950 yılında 'Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu kurmaya ikna ettiler. Bu altı devlet kendi aralarında sermayenin, malların, hizmetlerin ve iş gücünün serbest dolaşımını tesis edecek ortak bir pazarı ve sonrasında ise belirli bir siyasi

bütünlüğü sağlamak maksadıyla, 1957'de yeni bir adım atarak, AET'yi kurdular. Ayrıca AET'yi kuran Roma Anlaşması'na göre aynı gün 'Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu' da meydana getirildi.

AET'nin kısa süre zarfında ticaret ve tarım politikalarında ortak bir sistem kurabilme başarısı 1 Temmuz 1968'de üye ülkeler arasındaki mamul mallara ilişkin gümrük vergilerinin kaldırılmasını beraberinde getirdi. Nitekim bu başarılar Topluluğun genişleme süreciyle devam etti. 1973'te Birleşik Krallık, Danimarka ve İrlanda üye olarak kabul edilirken 1981'de Yunanistan, 1986'da İspanya ve Portekiz'in katılımıyla üye sayısı 12'ye yükseldi. 1994'te AET'nin isminin 'Avrupa Birliği' olarak değişmesinden bir yıl sonra Avusturya, Finlandiya ve İsveç Birliğin yeni üye ülkeleri oldu. 21. yüzyılın başında hem ortak para birimine geçme hem de genişlemeyi sürdürme bakımından yeni gelişmeler yaşandı. 1 Ocak 2002'den itibaren ortak para birimi 'Euro' 12 üye ülkede kullanılmaya başlandı. Ayrıca 2004 yılında Çek Cumhuriyeti, Estonya, GKRY (Güney Kıbrıs Rum Yönetimi), Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya; 2007 yılında Bulgaristan ve Romanya; 2013 yılında Hırvatistan üyeliğe kabul edilmek suretiyle Birliğin üye sayısı 28'e yükseltildi.

16 OCAK

Millî Müdafaa Vekâleti, kamuoyuna yaptığı açıklamada darbe hazırlığında bulunduğu iddia edilen dokuz subayın tutuklandığını bildirdi.

Mustafa Şekip Tunç (1886-1958)

17 OCAK

Türk ilim hayatının önemli simalarından psikolog ve felsefeci Ordinaryüs Profesör Dr. Mustafa Şekip Tunç kalp yetmezliği hastalığı nedeniyle tedavi gördüğü İstanbul Gureba Hastanesinde 75 yaşında vefat etti.

18 Ocak'ta İstanbul Aksaray Valide Camii'nde kılınan cenaze namazının ve İstanbul Üniversitesindeki törenin ardından naaşı Zincirlikuyu Mezarlığı'na defnedildi.

Mustafa Şekip Tunç 1883 senesinde İstanbul'da doğdu. İlköğrenimini İstanbul, Beyrut ve Halep şehirlerinde tamamladıktan sonra ortaöğretime Askerî Rüşdiyede başladı, sonrasında ise lise eğitimini Vefa İdâdisinde bitirdi. Yüksek öğrenimini Mekteb-i Mülkiyede yapan Mustafa Şekip Bey İkinci Meşrutiyet'in ilanından bir gün önce 10 Temmuz 1908'de mezun oldu. Mesleki hayatına kaymakamlık göreviyle başlamasına karşın kısa sürede eğitimle ilgili meselelere daha çok önem verdi. Bu nedenle Osmanlı Devleti'nin farklı coğrafyalarında öğretmenlik yaptı. 1913 yılında Maarif Nezareti tarafından Fransız Edebiyatı Tarihi tahsili için Lozan Üniversitesine gönderildi. Mustafa Şekip Bey kısa süre sonra kaydını Jean Jacques Rousseau Enstitüsüne naklederek burada eğitim pedagojisi ve psikoloji alanlarında dersler aldı. Aynı zamanda Cenevre Üniversitesinde de psikoloji eğitimine katıldı.

1919'da Darülfünûn Edebiyat Bölümüne, günümüzde doçent unvanına karşılık gelen, 'müderris muavini' sıfatıyla atandı. 1924'te 'müderris' (profesör) ve 1933'te

ise 'ordinaryüs profesör' unvanlarını elde etti. 1933 yılındaki üniversite reformundan sonra ismi İstanbul Üniversitesi olan yüksek öğrenim kurumunda Ruhیات Tarihi, Felsefe Tarihi, Psikoloji ve Terbiye derslerini okuttu. 8 Mayıs 1953'te yaş haddinden emekli olana kadar üniversitedeki derslerine devam etti. Bu derslerin yanı sıra birçok telif eser ile makale kaleme almış ve sayısız eseri Türkçeye tercüme etti. Mustafa Şekip Tunç, pozitivist düşüncenin hâkim olduğu bir dönemde, radikal toplumsal değişim fikrine karşı mesafeli bir duruş sergilemişti. Bergsoncu bir anlayış çerçevesinde toplumun yavaş yavaş tedricen değişmesi gerektiğine inanıyordu. Nitekim onun kariyerine eğitimci olarak devam etmesinde bu düşüncesinin oldukça önemli bir yeri vardı. Tunç, insanın kendi dışından bir güçle bir anda değişime ayak uydurmasını beklemek yerine eğitim kanalıyla belirli bir süre dâhilinde sağlam biçimde değişmesinin daha makbul olduğunu düşünüyordu.

21 OCAK

Lefkoşa'da gösteri yapan Kıbrıslı Türk gençlere İngiliz güçleri müdahale etti.

24 OCAK

✍ Türkiye'de modern tıbbın kurucularından ve eski İstanbul Belediyesi Başkanı Prof. Dr. Cemil Topuzlu İstanbul'da 92 yaşında vefat etti.

26 OCAK

✍ Bağdat Paktı Bakanlar Konseyi Ankara'da toplandı.

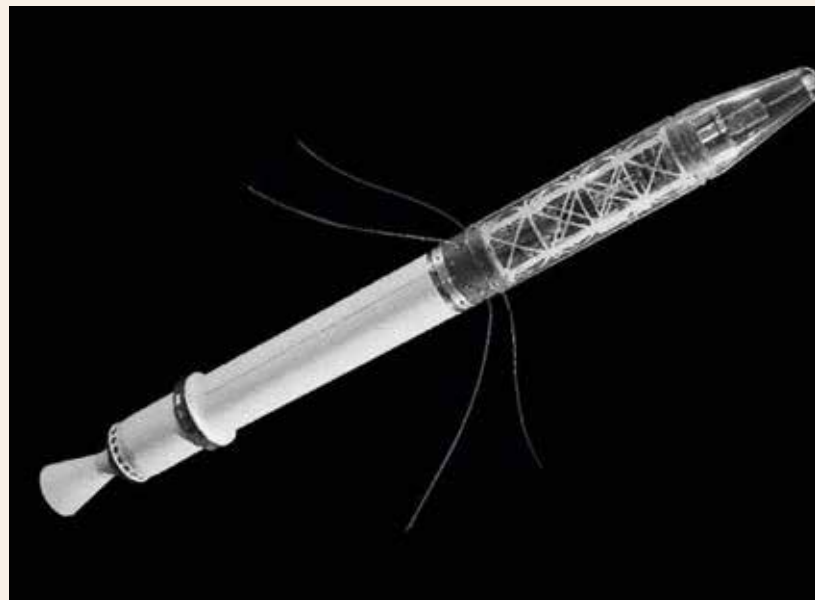
✍ Ankara Atatürk Bulvarı'nda biri ABD elçilik binasının karşısında diğeri Amerikan Memuriyet Deposunun yakınında bir yerde olmak üzere iki ayrı bomba patladı. Bombalar patladığında ABD Dışişleri Bakanı Dulles, Balkan Paktı Konseyi toplantısı için Ankara'daydı.

27 OCAK

✍ Kıbrıs'ta 10 bin Türk, adanın taksim edilmesi yönünde miting düzenledi. Mitingden bir gün sonra Kıbrıs'ın çeşitli şehirlerinde çıkan olaylarda İngiliz askerleri Kıbrıs'ta ilk defa Türklere karşı silah kullandı. Olaylar neticesinde biri çocuk olmak üzere 8 Türk şehit oldu.

31 OCAK

✍ ABD, Explorer 1 (Kâşif) isimli uydusunu uzaya fırlatarak SSCB'nin ardından dünya yörüngesinde yapay uyduya sahip ikinci ülke oldu. Türkiye saatıyla 05.28'de Florida'daki Cape Canaveral tecrübe üssünden fırlatılan uydu Alman mühendis Werner von Braun'un icat ettiği Jupiter-C roketiyle gönderildi. Explorer 1 uydusu tıpkı Sputnik uydusu gibi saniyede 8.000 metre mesafe kat etme gücüne sahipti. Ortalama hızı saatte 19.400 mile karşılık gelirken dünya etrafındaki turunu ise 1 saat 53 dakikada tamamlayabilmişti. Bununla birlikte 508 kg ağırlığındaki Sputnik II'nin aksine Explorer 1 uydusu 13 kg ağırlığıyla çok daha hafif şekilde üretilmişti.

Explorer 1'in de, Sputnik II gibi, güneş ışınlarıyla ilgili bilimsel tespitler yapması ve gelecekte inşa edilecek uzay mekiklerinin güneş ışınlarına dayanıklılığını sağlayabilmesi için temel bilgileri temin etmesi hedeflenmişti. Uydu, kendisinden en son kez sinyal alındığı, 23 Mayıs 1958 tarihine kadar görevini sürdürdü. Dünya atmosferine girerek yanması ise 31 Mart 1970'te gerçekleşti. ABD 1958 yılında Explorer ön adına sahip dört farklı uyduyu daha uzaya fırlattı. 24 Ağustos 1958 tarihinde en son fırlatılan Explorer 5'in görevi ikinci fazda roketin ayrılması esnasında yandığı için başarısızlıkla sonuçlandı.

ABD'nin uzay çalışmalarını hızlandırmasında SSCB'nin 1957 senesinin son aylarında bir ay arayla fırlattığı Sputnik I ve Sputnik II uydularının uyandırdığı aksin önemli etkisi olmuştu. SSCB bu uyduları uzaya fırlatmak suretiyle Dünya yörüngesine yerleştirilen ilk yapay uydulara sahip ülkeydi. SSCB'nin bu başarısı askerî kapasitesinin de arttığını gösterdiği için her iki ülke arasındaki 'Soğuk Savaş' uzaya doğru genişlemişti. Nitekim bu tarihten itibaren karşılıklı hamleler neticesinde 1957 ile 1975 yılları arasındaki dönem 'Uzay Yarışı' olarak adlandırıldı.

1 ŞUBAT

Mısır ve Suriye imzaladıkları anlaşmayla Birleşik Arap Cumhuriyeti'ni ilan etti. Nasır, yeni kurulan devletin başkanı olacaktı. Kısa süreli bu anlaşma 1961'de Suriye'de yaşanan darbeyle son buldu.

5 ŞUBAT

Reisicumhur Celal Bayar resmî ziyarette bulunmak üzere Libya'ya gitti.

10 ŞUBAT

Roman, hikâye, tiyatro yazarı ve mütercim Nezihe Muhiddin tedavi gördüğü İstanbul'daki Fransız Lape Hastanesi'nde 69 yaşında vefat etti. Nezihe Muhiddin'in naaşı İstanbul Zincirlikuyu Mezarlığı'na defnedildi.

1889'da İstanbul'un Kandilli semtinde doğan Nezihe Muhiddin savcı ve ceza hâkimi Muhiddin Bey ile Zehra Hanım'ın kızı olarak dünyaya geldi. İki kez evlenmiş olmasına karşın ömrü boyunca babasının ismini kullanmayı sürdürdü. İlk eğitimini Kandilli'de aldıktan sonra özel hocalardan Arapça, Farsça, Fransızca ve Almanca öğrendi. Eğitimini tamamladıktan

Nezihe Muhiddin (1889-1958)

sonra öğretmenlik mesleğini icra etmeye başladı. Fen bilgisi öğretmeni olarak Kız İdâdi Mektebi ve Darülmuallimatta görev yaptıktan sonra İttihat ve Terakki Kız Sanayi Mektebinde idarecilik yaptı. 1929'da Gazi Osmanpaşa Erkek Orta Mektebine tayin edilmiş ve emekli olana dek bu okulda çalışmayı sürdürdü.

Nezihe Muhiddin bir eğitimci olduğu kadar hem kadın hakları konusunda faaliyetler yürüttü hem de çok sayıda telif ve tercüme edebî eseri Türk edebiyatına kazandırdı. Çocukluğundan itibaren kadınlar tarafından kurulan yardım derneklerinde annesi vasıtasıyla yer aldı. Bununla birlikte son dönem Osmanlı aydınlarından biri olan Fatma Aliye Hanım'la da tanışma imkânına sahip oldu. 1922'de

'Kadınlar Halk Fırkasını' kurduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanından bir yıl sonra kurulan 'Türk Kadınlar Birliğinin' başkanlığını da 1927 yılına kadar üstlendi. Türk Kadınlar Birliği de 21 Ekim 1952'de kendisi için İstanbul Şehir Tiyatrosu'nun komedi bölümünde bir jübile düzenledi. Nezihe Muhiddin yazdığı roman, hikâye, masal, inceleme ve makalelerle birlikte yaptığı tercümelerle çok sayıda edebî eser kaleme aldı. Yazdığı 19 romanın dışında 1912 ile 1929 yılları arasında 'Atı', 'İkdam', 'İleri' ve 'Vakit' gazeteleri ile 'Kadınlar Dünyası', 'Kadın Yolu', 'Süs' ve 'Edebiyat-ı Umumiye Mecmuası' gibi dergilerde çok sayıda makale neşretti. Nezihe Muhiddin'in ayrıca bugün bilinen 7 tercüme eseri de bulunmaktadır.

14 ŞUBAT

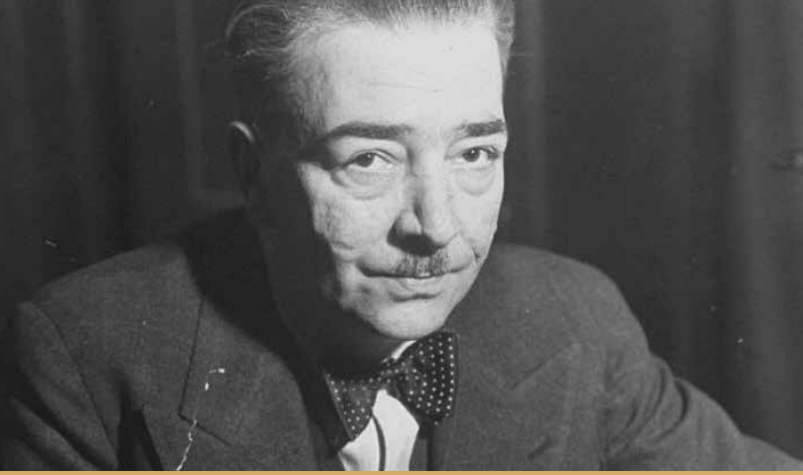
Irak ve Ürdün dış ilişkiler, ekonomi, maliye, eğitim ve askerî konularda birleşmek üzere Federal Arap Devleti'ni kurdu.

15 ŞUBAT

Eski Dışişleri Bakanı, Büyükelçi, TBMM V. Dönem Gaziantep Mebusu ve VI, VII ve XI. Dönem İstanbul Mebusu Numan

Menemencioğlu ani bir rahatsızlık sonucu Ankara'daki evinde 65 yaşında vefat etti. 16 Şubat'ta Hacı Bayram-ı Veli Camii'nde kılınan cenaze namazını müteakip naaşı Cebeci Asrî Mezarlığı'na defnedildi.

Numan Menemencioğlu (1893-1958)

Numan Menemencioğlu 1893 senesinde Bağdat'ta doğdu. Maliye Nazırlığı ve Âyan Meclisi Reisliği yapmış olan Rifat Menemencioğlu'nun oğludur. Annesi Feride Hanım tarafından büyük Türk aydını Namık Kemal'in torunudur. İlk eğitimini Selanik ve İstanbul'da aldıktan sonra yükseköğrenim için Lozan Üniversitesi Hukuk Fakültesine kaydoldu ve bu okulu 1914 senesinde tamamladı. Mezuniyetinin ardından Hariciye Vekâletinde diplomatik hayatı başladı. 1920 ila 1927 yıllarında sırasıyla Viyana, Bern, Paris, Bükreş, Atina, Budapeşte elçiliklerinde memur olarak görev aldı. 1928'de Hariciye Vekâleti I. Daire Umum

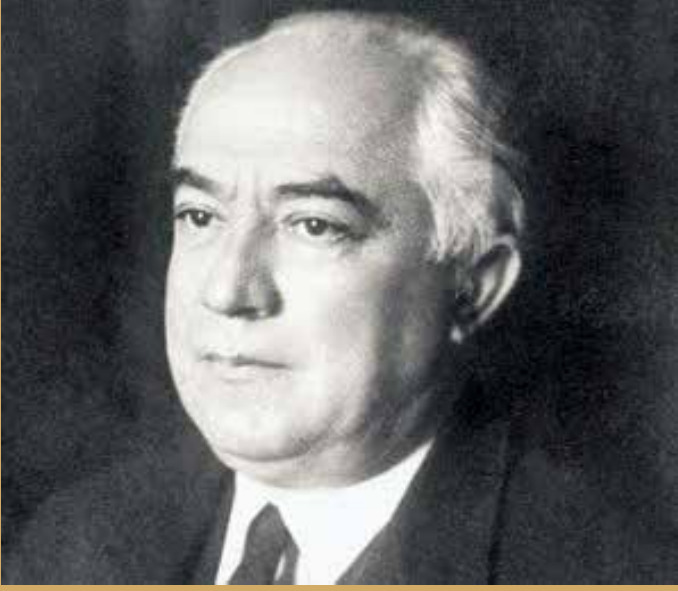
Müdürlüğüne, 1929'da I. sınıf elçi derece ve payesiyle Hariciye Vekâleti Müsteşarlığına ve 1934'te büyükelçi payesiyle Hariciye Vekâleti Umumî Katipliğine tayin oldu.

TBMM V. Dönem ara seçiminde Gaziantep mebusu olarak Meclise girmesine karşın Hariciye Vekâleti Umumî Kâtipliğine atanması nedeniyle 1 Aralık 1937'de mebusluktan istifa etti ve Umumî Kâtiplik görevini 1942 senesine kadar sürdürdü. VI. Dönem İstanbul Mebusu olmasıyla yeniden TBMM'ye girdi ve 10 Ağustos 1942 ile 15 Haziran 1944 tarihleri arasında 14. Hükûmet'te Dışişleri Bakanı olarak yer aldı. 30 Kasım 1944'te Paris Büyükelçiliğine tayin edilmesiyle mebusluktan bir kez daha istifa etmiştir. 1949'da Portekiz Büyükelçisi olan Menemencioğlu 1956 senesinde emekliye ayrılmıştır. 27 Ekim 1957'de yapılan Milletvekili Genel Seçiminde DP İstanbul Mebusu olarak yeniden Meclis üyesi olmuştur. Vefat ettiği 15 Şubat 1958 tarihine kadar bu görevi sürdürmüştür.

23 ŞUBAT

İngiltere'de yaşayan Türkler, Kıbrıs'la ilgili Türk dış politikasını desteklemek adına Londra'da miting düzenledi.

Zeki Üngör (1880-1958)

28 ŞUBAT

İstiklal Marşı'nın bestekârı Osman Zeki Üngör 78 yaşında İstanbul'da vefat etti.

1 MART

400 kişiye yakın yolcu taşıdığı tahmin edilen Üsküdar Vapuru İzmit-Gölcük arasındaki seferini yaparken şiddetli rüzgârın da etkisiyle battı. 1927 yılında Almanya'dan sipariş edilen Üsküdar Vapuru 31 yıldır vapur seferleri yapıyordu. 1890'daki Ertuğrul Fırkateyni'nin ve 1953'te Dumlupınar Denizaltısı'nın batmasıyla birlikte Türk denizcilik tarihinin en hazine olayları arasında yer alan bu kaza sonucunda 272 yolcunun vefat ettiği ve 39 kişinin ise kazadan kurtulduğu bildirildi. Kaza İzmit başta olmak üzere ülkenin her yerinde büyük bir üzüntüye

yol açtı. Kaza sonucu yakınlarını kaybedenlerin hazine hâli uzun süre gazetelerde yer aldı. Ülke genelinde birçok program iptal

edildi ve radyodaki müzik yayını belirli bir süreliğine durduruldu.

Üsküdar Vapuru'nun battığı kazanın gerçekleşmesinden bir saat sonra İzmit Körfezi'nde bulunan ve fırtınaya yakalanan bir motor tarafından fark edildi. Durumun anlaşılması üzerine motor kazanın gerçekleştiği yere 1 mil uzaklıktaki Petrol Ofisi tesislerine kazayı bildirdi. Vapurdaki bazı yolcular gemi batmadan önce yüzerek kıyılara ulaşmayı başardı. Kazadan sonra hem dalgıçlar

hem de uçaklar vapurun battığı yerde arama kurtarma çalışmalarına başladı. İzmit Lisesinde yapılan yoklamalar sonucunda kazada hayatını kaybeden öğrenci sayısı tam olarak öğrenilmeye çalışıldı. Nitekim 100'e yakın öğrencinin kazada hayatını kaybettiği ifade edildi.

Yolcuların kurtarılmasına yönelik çalışmalar sona erdikten sonra vapurun kurtarılması aşamasına geçildi. Arama kurtarma faaliyetleri neticesinde vapurun İzmit'ten kalkarak 2 mil mesafe aldıktan sonra battığı ve denizin 32 metre derinliğine gömüldüğü tespit edildi. Nitekim Üsküdar Vapuru kazadan 18 gün sonra 19 Mart günü denizden çıkartılmış ve Haliç Tersanesi'ne çekilmişti. Yaşanan bu feci hadisenin ardından Ulaştırma Vekâleti, İzmit Liman Başkanlığı ve hattı işleten Denizcilik Bankasının Fen Heyetinden oluşan bir tahkikat komisyonu kurularak kazayla ilgili inceleme başlatıldı.

11 MART

 Türkiye, Birleşik Arap Cumhuriyeti'ni tanıdı.

14 MART

 HP'nin iki gün süren İstişari Kongresi Ankara'da toplandı.

21 MART

 Tiyatro ve dublaj sanatçısı Ferdi Tayfur 54 yaşında İstanbul'da vefat etti.

1 NİSAN

 EOKA, Kıbrıs'ta İngiliz güçlerine ve Türklere yönelik topyekûn tedhiş faaliyetlerini yürüteceğini ilan etti.

3 NİSAN

 6-7 Eylül olayları sonrası kapatılan ve yapılan yargılamada beraat eden Kıbrıs Türktür Cemiyetinin yeniden açılması için yapılan çalışmalara, müteaddit müracaatlara olumsuz yanıt verilmesi nedeniyle son verildi. Üniversite öğrenci birliklerinin konuyla ilgili yaptıkları açıklamada bu cemiyet yerine Millî Türk Talebe Federasyonuna bağlı bir Kıbrıs Komisyonu kurulacağı bildirildi.

6 NİSAN

Hararran Ovası büyük çekirge is-tilalarına uğradı. Hadise üzerine yoğun bir mücadele başladı.

19 NİSAN

Başvekil Adnan Menderes Japonya, Güney Kore ve Hindistan'a resmî ziyarette bulunmak üzere Ankara'dan hareket etti.

23 NİSAN

Lefkoşa'da 23 Nisan kutlamaları çerçevesinde 40 bin Türk'ün katıldığı miting yapıldı.

7 MAYIS

Reisicumhur Celal Bayar resmî ziyarette bulunmak üzere Batı Almanya'ya gitti.

9 MAYIS

TBMM, kabul ettiği 7116 sayılı İmar ve İskân Vekâleti Kuruluş ve Vazifeleri Hakkında Kanun ile mevcut Nafia Vekâletine ait imar ve iskanla ilgili görevleri yeni kurulan İmar ve İskân Vekâletine devretti. 26 Mayıs 1939'da 3611 sayılı Nafia Vekâleti Teşkilat ve Vazifelerine Dair Kanun ile kurulan Nafia Vekâleti, demir yolu ve liman inşaatıyla, suyla, şose ve köprüyle, yapı ve imar işleriyle ilgili konularda görevlendirildi.

Özellikle baraj ve liman inşaatlarıyla ilgili yoğun faaliyetlerin yürütüldüğü ve yeni tesislerin inşa edildiği 1950'li yıllarda Nafia Vekâleti bu alanda çalışmaları ifa etmişti. Bu minvalde 1956'dan itibaren imarla ilgili yeni kanuni düzenlemelerin yapılması neticesinde bu alana mahsus bir teşkilatın kurulması zarureti artmıştı. Nitekim 7116 sayılı Kanun'la Nafia Vekâleti uhdesinde yapı ve imar işleri daha detaylandırılmak suretiyle İmar ve İskân Vekâletine tevdi edildi.

Kanun'a göre Vekâletin ilk olarak Türkiye'deki her bölgenin, şehrin, kasabanın ve köylerin harita ve imar planlarını hazırlamak ve imar için gerekli her türlü tedbiri almakla yükümlü olduğu açıklandı. Buna ilaveten ülkenin bünyesine uygun konut politikasının temel esaslarını tespit etmek ve bunun uygulanmasını sağlamak görevleri de zikredildi. Yapılarda kullanılacak malzemelerin temin ve tedarikinin yanı sıra planlama ve imarla ilgili konularda diğer vekâletlerle ortak çalışmalarda bulunmak da bu kapsamda sayıldı.

4 Aralık 1957'de TBMM'den güvenoyu alan V. Menderes hükûmetinde İmar Vekilinin de yer almasıyla ilk defa bu isimde bir vekâletten bahsedilmişti. Bu hükûmette İmar Vekili olarak Medeni Berk görev almıştı. 7116 sayılı Kanun'un kabul edilmesinden sonra Medeni Berk İmar ve İskân Vekili olarak İcra Vekilleri Heyetinde görevine devam etti. Geçen

süre zarfında Bayındırlık Bakanlığı; Bayındırlık ve İskân Bakanlığı isimlerini alan Bakanlık 2011 yılında yapılan son düzenlemeyle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olarak adlandırıldı. Daha sonra 29 Ekim 2021 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Bakanlığın adı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı oldu.

13 MAYIS

Cezayir'de bulunan bir grup Fransız vatandaşı ülkelerinin Cezayir konusunda zayıflık gösterdiğini ileri sürerek ayaklanma başlattı. Ayaklanmayı bastıran Fransız ordusu Cezayir'in idaresini geçici olarak ele aldıklarını bildirdi.

16 MAYIS

Fransa'da sağ ve sol gruplar arasında devam eden şiddet olayları sonucu 3 aylığına olağanüstü hâl ilan edildi.

25 MAYIS

Çankırı'da yaşanan sel baskını sonucu 20 kişi hayatını kaybederken 500'den fazla ev yıkıldı.

26 MAYIS

'9 subay olayı' davası İstanbul Birinci Ordu Müfettişliği Askerî Mahkemesinde görüşülmeye başlandı.

29 MAYIS

Restore edilen Rumelihisarı, İstanbul'un fethinin 505'inci yılı kutlamaları kapsamında, törenle halkın ziyaretine açıldı. Binlerce kişinin katıldığı açılış töreninde Reisicumhur Celal Bayar, Başvekil Adnan Menderes, Maarif Vekili Celal Yardımcı, Sağlık Vekili Dr. Lütfi Kırdar, Gümrük ve İnhisarlar Vekili Hadi Hüsman, birçok mebus, İstanbul Valisi ve Belediye Reisi Vekili Ethem Yetkiner ve Birinci Ordu Müfettişi Fazıl Bilge de yer aldı. Açılış kurdelesinin Reisicumhur Bayar tarafından kesilmesinin ardından heyet ve törene katılan halk restore edilen Rumelihisarı'nı gezdi.

Rumelihisarı, Fatih Sultan Mehmet tarafından, İstanbul'un muhasarası esnasında Boğaz'ı kontrol etmek amacıyla fetihten bir sene önce 1452'de inşa edilmişti. Hisar yapıldığı dönemden itibaren 'Boğazkesen Hisarı, Kal'a-i

Cedid, Yenicehisar, Yenihisar, Nikhisar (Güzel Hisar), Başkesen Hisar' gibi farklı isimlere sahip olmuştur. Yapının çoğunlukla Rumelihisarı olarak adlandırılması nedeniyle hisarın etrafındaki semt de aynı adla anılmıştır. Rumelihisarı'nın on üç küçük burcunun yanı sıra 'Sarica Paşa', 'Çandarlı Halil Paşa' ve 'Zağanos Paşa' adı verilen üç büyük kulesi bulunmaktadır.

Zaman içerisinde birçok kez tadilat geçirmekle birlikte 1746'daki yangın sonrası III. Selim dönemindeki çalışmalar bunlar arasında en kapsamlı yenileme çalışmalarından biri olmuştur. Bu tarihten sonra hisarın korunması adına fazla çalışma yapılmamış olsa da 1958 yılında tamamlanan restorasyon sayesinde Rumelihisarı eski güzelliğine kavuştu. Günümüzde hâlâ 'Hisarlar Müzesi' adıyla hizmet veren yapıda açık alanda sergilenen toplar ve güller bulunmaktadır. Hisar'ın İstanbul Boğazı'nın en güzel yerlerinden birinde kurulu olması ve

çam fıstıkları, erguvan ağaçları ile yabani bitki örtüsü sayesinde ziyaretçilerini doğal güzelliğiyle de büyülemektedir. Ayrıca Rumelihisarı'nda mevcut olan üç seyir terası ziyaretçilerine eşsiz bir manzara sunmaktadır.

31 MAYIS

İstanbul'da, Haydarpaşa Limanı'ndaki 3 yeni tesis hizmete girdi.

1 HAZİRAN

Fransa'da bir süredir devam eden hükûmet krizinden sonra Charles de Gaulle Başbakan oldu. De Gaulle parlamentonun 6 aylığına tatil edilmesini ve anayasa değişikliğini başbakanlığı için şart koştu.

Charles de Gaulle (1890-1970)

3 HAZİRAN

Ankara Spor Salonu gece içinde kimsenin bulunmadığı bir sırada çöktü. Kazada ölen ya da yaralanan olmadı.

8-15 HAZİRAN

Kıbrıs Adası'nda yaşayan Türk nüfusun haklarını korumak ve adanın Yunanistan'a ilhak edilmesini önlemek için İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği ile Millî Türk Talebe Birliği tarafından 8 ila 15 Haziran 1958 tarihlerinde Türkiye'nin birçok şehrinde Kıbrıs'la ilgili mitingler düzenlendi. Bu mitingler başka şehirlerde ilerleyen günlerde de devam etti. Mitinglerin düzenlendiği dönemde Kıbrıs'taki Rum örgütlerin Türklere yönelik tedhiş faaliyetlerini giderek artırması Türkiye'deki hassasiyeti daha da yoğunlaştırdı. Nitekim halkın her

bir mitinge ilgisi oldukça fazla oldu ve Türk toplumunun Kıbrıs konusundaki düşünce ve hissiyatı uluslararası kamuoyunun gündemine sunuldu.

8 Haziran günü İstanbul'da yapılan ilk miting Beyazıt Meydanı'nda gerçekleşti. Yaklaşık 300 bin kişinin yer aldığı İstanbul mitinginde, 3 Aralık 1959'da Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı Yardımcısı seçilecek olan Dr. Fazıl Küçük de bir konuşma yaptı. 200 bin kişinin katıldığı Ankara mitinginde Sıhhiye Meydanı'ndan başlayan yürüyüş Anıtkabir'de sonlandı. Kıbrıs mitingleri 15 Haziran İzmir, Adana, Konya, Balıkesir ve Çanakkale'de yapılan büyük mitinglerle tamamlandı ve bu mitinglerde hiçbir olumsuz hadise yaşanmadı.

Kıbrıs Adası'nda yaşanan sorunlar İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra farklı bir seviyeye yükselmişti. Olası bir Rus istilasına karşı Osmanlı Devleti tarafından geçici olarak 25 Mayıs 1878'de İngiltere'ye verilen ada bu tarihten sonra İngiliz hâkimiyeti altına girmişti. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra 10 Şubat 1947'de imzalanan Paris İtalyan Barış Anlaşması'yla Ege Denizi'ndeki on iki adanın Yunanistan'a verilmesi üzerine Yunanistan'ın yayılcı politikası Kıbrıs'a doğru uzanmıştı. 1950'de Kıbrıs'taki Rum Ortodoks Kilisesi'nin adanın Yunanistan'a ilhakı için yaptığı plebisit Türkiye ve İngiltere tarafından geçersiz sayılmıştı. Türkiye bu durumla ilgili olarak Balkan Pakti'nda ve

NATO'da müttefiki olan Yunanistan'la müzakere ederek ilk başta sorunu çözmeye çalışsa da Yunanistan 16 Ağustos 1954'te BM'ye başvurarak Rum nüfusun daha fazla olduğu ada halkının kendi kaderini tayin hakkına sahip olmasını talep etti. BM'nin bu meseleyi incelemeyi reddetmesinden sonra sorun tam olarak çözülemediği gibi 1956 yılından itibaren Kıbrıs'ta Rum örgütlerin Türklere yönelik tedhiş eylemlerine başlaması sorunu daha da derinleştirdi.

Bu olayların yaşanmasıyla Türkiye adada Türklerin muhtariyetini garanti altına alacak bir çözümü savundu. Böylece Türkiye Kıbrıs konusunda 'taksim tezi' olarak adlandırılan bu politikayı uluslararası mahfilde gündeme getirmeye başladı. Nitekim 1958 yılının Haziran ayında düzenlenen bu mitinglerde Türkiye'nin adadaki Türk toplumunun da kendi kaderini tayin etme hakkı olduğuna yönelik politikası 'Ya Taksim Ya Ölüm' şeklinde dile getirildi. 1959 yılında ABD'nin ve NATO'nun artan diplomatik girişimleri sonucunda yapılan Zürih ve Londra anlaşmaları neticesinde Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin garantör oldukları bağımsız bir Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması kararlaştırıldı. Böylece Cumhurbaşkanı'nın Rum topluluğundan ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı'nın ise Türk topluluğundan seçileceği Kıbrıs Cumhuriyeti'nin temelleri atılmış oldu.

12 HAZİRAN

✍ Ankara'daki Kıbrıs mitingine 200 bin kişi katıldı. Sıhhiye Meydanı'ndan başlayan yürüyüş Anıtkabir'de sonlandı.

15 HAZİRAN

✍ İzmir, Adana, Konya, Balıkesir ve Çanakkale'de yapılan büyük Kıbrıs mitingleriyle ülke genelindeki Kıbrıs mitingleri tamamlandı.

16 HAZİRAN

✍ TBMM, yaptığı gizli oturumda, hükûmetin Kıbrıs Adası'nın Türk ve Rum topluluklar arasından bölünmesini içeren 'Taksim Tezi'ni desteklediği hususunun TBMM tarafından dünya parlamentolarına duyurulması kararı aldı.

25 HAZİRAN

✍ TBMM, 7163 sayılı Türkiye ve Orta Doğu Âmme İdaresi Enstitüsü Teşkilat Kanunu'nu kabul etti. Enstitü 2018 yılına kadar eğitim faaliyetini sürdürdü.

10 TEMMUZ

✍ Kıbrıs'ta EOKA'nın Türklere karşı saldırıları sonucu 3 Türk şehit olurken 20 kişi yaralandı. Devam eden tedhiş faaliyetleri sonucu iki gün içinde 8 Türk daha şehit edildi. İlerleyen günlerde Türklere yönelik saldırılar artarak devam etti.

14 TEMMUZ

✍ Irak'ta askerî darbe oldu. Darbe sırasında Irak Kralı II. Faysal ve Başbakan Nuri Sait Paşa öldürüldü. Bağdat Pakti'nda Türkiye'nin müttefiki olan Irak'taki darbeye Türkiye sert tepki gösterdi.

✍ Ankara'da toplanan Bağdat Pakti Konferansı'nda pakt üyesi Irak'ta yaşanan darbe görüşüldü.

15 TEMMUZ

✍ ABD, iç savaşın devam ettiği Lübnan'a, Cumhurbaşkanı Camille Chamoun'un talebi üzerine, 5 bin asker çıkardı.

20 TEMMUZ

Irak, Bağdat Pakti'ndan ayrıldığını resmen açıkladı.

31 TEMMUZ

Türkiye, yeni kurulan Irak Cumhuriyeti'ni resmen tanıdı.

3 AĞUSTOS

Türkiye'ye ABD'nin 234 milyon dolar, Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilatının 100 milyon dolar ve IMF'nin 25 milyon dolar kredi vereceği duyuruldu.

4 AĞUSTOS

İcra Vekilleri Heyeti, yeni ekonomik rejimin esaslarını aldığı bir dizi kararla belirledi. İhracatın artırılması, ithalatın bir miktar serbestleşmesi, fiyat denetimlerinin kaldırılması ve emisyonun yükseltilmemesi gibi hususların yer aldığı kararlar neticesinde TL'nin resmî kur değeri dolar karşısında 2,8 TL'den 9 TL'ye düşürüldü.

9 AĞUSTOS

İngiltere Başbakanı Harold Mcmillan Kıbrıs konusunu görüş-

mek üzere Türkiye'ye geldi. Görüşmede herhangi bir uzlaşa sağlanmadı.

21 AĞUSTOS

Orgeneral Cemal Gürsel Kara Kuvvetleri Komutanı olarak atandı.

23 AĞUSTOS

Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Rüştü Erdelhun Genelkurmay Başkanı olarak atandı.

24 AĞUSTOS

Bursa'nın en önemli tarihî ve ticari merkezlerinden birini teşkil eden 'Hanlar Bölgesi'nde çıkan yangın sonucu 170 bin metrekareden fazla alanda bulunan 60 ev ve 3.580 dükkân tamamen yandı.

Yangın etkisini en çok bölgenin merkezinde yer alan bugünkü adı Kapalı Çarşı olan Büyük Çarşı'da gösterdi. Kapalı Çarşı'nın üst blokunda bulunan Sahaflar Çarşısı'nda faaliyet gösteren bir mücellithanedeki gaz ocağının patlaması neticesinde 24 Ağustos Pazar günü saat 14.45'te çıkan yangın sıcak, rüzgârın, ahşap yapıların ve çarşıdaki yanıcı maddelerin de etkisiyle kısa sürede bölgeye yayıldı. Bursa İtfaiyesinin yangını kontrol altına almakta güçlük çekmesinden dolayı İstanbul, Balıkesir, Mudanya ve Yalova'daki ekiplerden de yardım istendi.

Yoğun mücadele neticesinde yangın 25 Ağustos saat 04.30'da kontrol altına alındı. Yangın Fevzi Çakmak Caddesi'nde 1.590 dükkânın, Köföncüler ve Bakırcılar Çarşısı'nda 750 dükkânın, Kapalı Çarşı'da 740 dükkânın, Cumhuriyet Caddesi ve Çıra Pazarı'nda 500 dükkânın yanmasına neden oldu. Buna ilaveten 10 imalathane, bir küçük cami ve 60 ev de yangından zarar gördü. 80 kişinin yaralandığı ve toplam 3.580 dükkânın tamamen kül olduğu felaket neticesinde 1 milyar TL'ye yakın maddi zararın oluştuğu ifade edildi. Reisicumhur Celal Bayar yangının çıktığı gece yarısı Bursa'ya geldi ve felaket bölgesinde incelemede bulundu. Felaketzedelerle görüşen Bayar oluşan maddi zararın en kısa sürede telafi edileceğini bildirdi.

Bursa'daki tarihî Büyük (Kapalı) Çarşı Sultan Yıldırım Bayezid evkafı olarak 14. yüzyılın sonlarına doğru inşa edilen bedestenin etrafına sonradan birçok hanın yapılması ve bunların arasındaki sokakların iki tarafına dükkânların açılmasıyla meydana gelmişti. Bununla birlikte yıllar içerisinde farklı esnaf kollarının faaliyet göstermesi neticesinde şehrin ticaret ve zanaat merkezlerinden biri hâlini aldı. Nitekim Kapalı Çarşı Osmanlı Devleti'nin son dönemine kadar cazibesini korumayı başardı. Çarşının yedi yüzyıllık mazisinde 1855'teki depremde hasar görmesinden başka şahit olduğu en büyük facialardan bir diğeri, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Bursa'yı işgal eden Yunan birliklerinin 1922'de çarşığı ateşe vermeleriyle meydana gelmişti. Nitekim bu saldırıdan ve işgalden büyük zarar gören çarşı 1957'de restore edilerek faaliyetlerini sürdürdü. Restorasyondan bir yıl sonra tekrar büyük bir felaketle karşılaşılmasına rağmen yapılan çalışmalar neticesinde kısa süre sonra çarşı yeniden eski canlılığına kavuştu.

30 AĞUSTOS

Türkiye Erkek Voleybol Millî Takımı tarihinde ilk defa Avrupa Erkekler Voleybol Şampiyonası'na katıldı. 30 Ağustos ile 11 Eylül 1958 tarihleri arasında o zamanki

adıylı Çekoslovakya'nın Prag şehrinde düzenlenen ve toplam 20 takımın katıldığı şampiyonayı Türkiye 12. sırada bitirdi. Ev sahibi Çekoslovakya turnuvasını şampiyon olarak tamamlarken Romanya ikinci ve SSCB ise üçüncü oldu. 1958 Avrupa Voleybol Şampiyonası, Erkek Millî Takımı'nın 1956 yılındaki Dünya Kupası'ndan sonra katılım sağladığı ikinci uluslararası organizasyon oldu.

Türkiye ilk turda Yugoslavya, SSCB, Avusturya ve Arnavutluk'la birlikte D grubunda yer aldı. Voleybol Millî Takımı şampiyonadaki ilk maçında Yugoslavya'ya 3-0 mağlup oldu. İkinci maçta Arnavutluk'u 3-0 yendikten sonra üçüncü maçta Avusturya'yı da aynı skorla mağlup etti. Gruptaki son maçında SSCB'ye 3-0 yenilen Millî Takım grubu SSCB ve Yugoslavya'nın ardından üçüncü tamamladığı

için 8 takımlı final grubuna yükselenmedi ve benzer şekilde finale yükselenmeyen diğer grupların üçüncü ve dördüncülerinin yer aldığı klasman grubunda dokuzunculuk için mücadele etti.

Millî Takım bu grupta Demokratik Almanya Cumhuriyeti, İtalya, Arnavutluk, Hollanda, Finlandiya, Mısır ve Tunus takımlarıyla karşılaştı ve yapılan müsabakalar sonucunda şampiyonayı 12. sırada bitirdi. Türkiye ilk maçında Arnavutluk'la karşılaştı ve maçtan 3-1 mağlup ayrıldı. İkinci maçında Finlandiya'yı 3-1 yendikten sonra üçüncü maçta Demokratik Almanya'ya 3-2 yenildi. Dördüncü maçta Hollanda'yı 3-2'lik bir skorla geçen Milli Takım beşinci maçta İtalya'ya 3-1 mağlup oldu. Son iki maçını Mısır ve Tunus'la yapan Millî Takım her iki ülkeyi sırasıyla 3-1 ve 3-0'lık skorlarla yendi.

7 EYLÜL

Manisa'ya bağlı Soma ilçesinde inşa edilen Soma Termik Santrali törenle açıldı. Açılış törenine Reisicumhur Celal Bayar, TBMM Reisi Refik Koraltan ve Başvekil Adnan Menderes de katıldılar.

Soma Termik Santrali'nin inşası için yapılan çalışmaların tarihi 1954 yılına kadar uzanıyordu. Bu minvalde santralin tesis edilmesi için yetkilendirilmiş olan Etibank ile Fransa merkezli 'Societe Generale de Construction Electriques et Mecaniques; Alsthom' şirketi arasında 1954 yılında imzalanan sözleşmeyle süreç başladı. Santralin maliyeti 17,5 milyon TL'si dış kaynaktan 16,5 milyon TL'si ise iç kaynaktan temin edilmek üzere toplam 36 milyon TL'ye karşılık geliyordu. İlk takati 40 bin kilovatsaat, ikinci takati 60 bin kilovatsaat olan termik santral yılda 250 milyon kilovatsaat enerji üretme kapasitesine sahipti.

Bu kapsamda 1958 yılında tamamlanarak hizmete giren termik santralin İzmir, Manisa, Balıkesir ve Aydın dâhil Batı Anadolu Bölgesi'ndeki bütün sanayi tesislerinin enerji ihtiyacını karşılaması amaçlanmıştı. Nitekim santralin

bölgenin ekonomisine etkisi hemen hissedilmeye başlandı. Tesisin faaliyete geçmesinden sonra 21 Eylül'de Manisa ve Denizli'de tekstil fabrikaları kuruldu, bir sonraki gün İzmir Alsancak Limanı faaliyete geçti ve 23 Eylül günü Aydın'da tekstil fabrikası açıldı. Soma Termik Santrali gerek üretim kapasitesine gerekse ülkenin sanai üretimi konusundaki stratejik önemine binaen 19 Şubat 1957'de İcra Vekilleri Heyeti tarafından 'seferberlik hâlinde genel hayatı etkileyebilecek fabrikalardan biri, olarak kabul ediliyordu.

9 EYLÜL

ABD, askerî yardım programı çerçevesinde, Türk donanmasına 4 mayın tarama gemisi verdi.

12 EYLÜL

Reisicumhur Celal Bayar Afganistan, Pakistan ve İran'a düzenlediği resmî ziyaret kapsamında Kabil'e gitti.

18 EYLÜL

EOKA tedhişi Kıbrıs'ta yeniden artmaya başladı. EOKA'nın düzenlediği saldırı sonucu 2 Türk, 1 ABD'li ve 1 İngiliz yaralandı.

22 EYLÜL

İzmir Alsancak Limanı'nın birinci kısmı törenle hizmete girdi.

25 EYLÜL

Büyük Menderes Nehri'nin Akçay kolu üzerine inşa edilen Kemer Barajı ve Hidroelektrik Santrali törenle açıldı. Aydın'ın Bozdoğan ilçesindeki barajın açılış merasimine Başvekil Adnan Menderes, Nafia Vekili Tevfik İleri, bazı mebuslar ve Fransız büyükelçisi katıldı. İnşası için toplam 780 bin metreküp beton kullanılan, 109 metre yüksekliğe ve 310 metre baraj tepesi uzunluğuna sahip olan Kemer Barajı Türkiye'nin en yüksek ve Avrupa'nın ise altıncı en yüksek barajı olmuştur.

Kemer Barajı ve Hidroelektrik Santrali'nin inşası için yapılan çalışmalar 1954 yılında başladı. İcra Vekilleri Heyetinin 25 Mart 1954'te aldığı kararla barajın inşaat işi Türkiye merkezli 'RAR Türk Ltd. Şti.' ve Fransa merkezli 'Enterprises Metropolitanaires et Coloniales' şirketi ortaklığına ihale edildi. İnşaatın denetim işini ise ABD'li 'Knappen-Tippetts-Abett-McCarthy Engineers' şirketinin üstlenmesi kararlaştırıldı. Santralin maliyeti toplam 182.865.000 TL'ye karşılık geliyordu. Her birinin takati 16 bin kilovatsaat olan üç türbin ünitesine sahip santral yılda 145 milyon kilovatsaat enerji üretiliyordu. Kemer Hidroelektrik Santralinden üretilen elektrik Demirköprü ve Soma santralleri tarafından beslenen Batı Anadolu elektrik ağına dâhil edildi. Nitekim Nazilli, Aydın, İzmir, Manisa, Salihli, Alaşehir, Kula, Turgutlu, Ödemiş, Akhisar, Bayındır, Tire, Torbalı ve Kemalpaşa gibi oldukça geniş bir alana elektrik arz edildi. Kemer Barajı'nın faaliyete geçmesi sadece elektrik üretimi açısından değil sulama imkânlarının artırılmasını ve su taşkınlarının önlenmesini de sağladı. Böylece Büyük Menderes havzasında 38.000 hektar alanın sulama işlemleri sağlandığı gibi Büyük Menderes Nehri'nin taşmasından dolayı oluşan zarar da önlenilecekti.

1 EKİM

Diyanet İşleri Başkanı Eyüp Sabri Hayırlıoğlu, Yunanistan'daki İslamcı bir derginin ve sonrasında Türkiye'deki bir gazetenin 'Kur'an Latin harfleriyle yazılabilir mi?' sorularına uzunca izahat verdikten sonra 'Kur'an-ı Kerim'in yeni harflerle yazılıp okunmasının dinen caiz olmayacağı' cevabını verdi. Hayırlıoğlu'nun bu fetvası üzerine ilerleyen günlerde bazı gazeteler, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Ord. Prof. Dr. Suud Kemal Yetkin, bazı akademisyenler, Ankara Müftülüğü, Türk Dil Kurumu ve Türk Millî Gençlik Teşkilatı sert tepki göstererek Hayırlıoğlu'nu istifaya davet etti.

8 EKİM

Pakistan'da Cumhurbaşkanı General Mirza örfi idare ilan ederek hükûmeti azletti, meclisi feshetti, siyasi partileri lağvetti ve Anayasa'yı kaldırdı.

12 EKİM

Başvekil ve DP Genel Başkanı Adnan Menderes partisinin Manisa İl Kongresi'nde Vatan Cephesi'nin kurulmasını teklif etti. 27 Ekim 1957'deki Milletvekili Genel

Seçiminden sonra siyasi partiler arasında çeşitli birleşmeler gerçekleşti. 16 Ekim 1958'de CMP ve Türkiye Köylü Partisi birleşerek CKMP'yi kurdular. Bu birleşmeye HP'nin de katılacağı dile getirilmiş olsa da HP kendisini feshederek 24 Kasım'da CHP'ye katıldı. Siyasi hayattaki bu hareketliliğin dışında birtakım gayrimeşru faaliyetler de hükûmeti rahatsız etti. İlk olarak TSK'ye mensup dokuz subayın DP iktidarına yönelik darbe hazırlığında bulunduğuna ilişkin 27 Aralık 1957'de bir ihbarın yapılmasından sonra bu subayların yargılanma süreci başladı. Ayrıca 14 Temmuz 1958'de Türkiye'nin Bağdat Paktı'ndaki müttefiki Irak'ta bir askerî darbe gerçekleşti. Bu askerî darbe dokuz subay olayı davasına olan kamuoyunun ilgisini artırdığı gibi darbeye yıkılan Irak hükûmeti üzerinden Türkiye'de de birtakım imalar yapılması rahatsızlığı daha da arttırdı.

Siyasi hayattaki bu yeni güç birlik-teliklerine ve hükûmete yönelik gayrimeşru faaliyetlere karşı DP de siyasi bir karşılık vermek istemişti. Bu kapsamda Başvekil Adnan Menderes 12 Ekim 1958 tarihindeki Manisa İl Kongresi'nde partiler arasında yaşanan birleşmelere ve yapılan görüşmelere atıfta bulunarak vatandaşların da bir 'Vatan Cephesi' kurmalarını dile getirdi. Başvekil Menderes'in bu konuşmasından sonra DP'nin il, ilçe, bucak ve ocak örgütleri 'Vatan Cephesi'ne katılmaya baş-

ladılar. Bu yeni oluşumun temel amacı hiçbir partiye mensup olmayan veya muhalefet partilerine üye olan kişileri DP'ye çekmekti. Nitekim Türkiye'nin birçok yerindeki DP teşkilatları kendi bölgelerinde Vatan Cephesi'ne yeni kişileri katmak için çalışmaya başladılar. Vatan Cephesi'ne katılan kişilerin isimleri her akşam radyoda okundu. Öyle ki bir yıllık bir sürenin sonunda üye sayısının 973.000 olduğu ifade edilmişti. Hukuki ve resmî bir statüsü bulunmayan Vatan Cephesi, 27 Mayıs 1960 askerî darbesine kadar varlığını sürdürdü.

16 EKİM

CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı ve Türkiye Köylü Partisi Genel Başkanı Tahsin Demiray yaptıkları ortak basın toplantısıyla partilerinin Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi adı altında birleştiğini ilan ettiler. Buna göre Türkiye Köylü Partisi fesih kararı alarak CMP bünyesine katıldı. Birleşme sonrası yeni partinin de Genel Başkanı Osman Bölükbaşı oldu. İki partinin bir-

leşmesine ilişkin görüşmelerin yapıldığı dönemde HP'nin bu birleşmeye dâhil olacağı gündeme gelmiş olsa da bu girişim akim kaldı. CKMP'nin kurulmasından kısa süre sonra HP kendisini feshetmek suretiyle 24 Kasım 1958 tarihinde CHP'ye katıldı.

CMP, MP'nin kapatılmasının ardından bu partideki eski siyasetçilerin 10 Şubat 1954'te kurmasıyla meydana gelmişti. Birleşmeden önce yapılan son seçim olan 1957 Milletvekili Genel Seçiminde CMP 5 mebus elde ederek TBMM'de yer aldı. Türkiye Köylü Partisi ise Prof. Dr. Remzi Oğuz Arık'ın Genel Başkanlığında 19 Mayıs 1952'de kurulmuştu. Partinin kuruluşu sırasında 1950'de kurulmuş olan Liberal Köylü Partisi de Türkiye Köylü Partisine katılmıştı. Fakat 4 Nisan 1954'te Adana-Ankara seferini yapan uçağın havada infilak etmesi sonucu Arık hayatını kaybetti. Bu elim hadisenin ardından Arık'ın yerine Genel Başkanlığa Tahsin Demiray getirildi. Parti girdiği seçimlerde çok fazla başarı elde edememesi nedeniyle CMP'yle birleşerek siyasi faaliyetlerini sonlandırdı.

CKMP, kurulduktan sonra ilk kez katıldığı 15 Ekim 1961'deki genel seçimde %14 oranında oy elde etti. 27 Mayıs darbesinden sonra Seçim Kanunu'nun değişmesi sonucu kazandığı oya göre TBMM'deki toplam 450 milletvekilinden 54'ünü elde etmişti.

1961 seçiminden sonra Osman Bölükbaşı parti içinde kendisini destekleyen 29 milletvekiliyle birlikte CKMP'den ayrılarak 13 Haziran 1962'de MP'yi yeniden kurdu. Bu bölünmenin akabinde CKMP'nin Genel Başkanlığına önce Ahmet Tahtakılıç sonrasında ise Ahmet Oğuz getirildi. 31 Mart 1965'te CKMP'ye giren Alparslan Türkeş 1 Ağustos 1965'te Genel Başkanlığa seçildi. 10 Ekim 1965'teki Milletvekili Genel Seçiminde CKMP %2,2 oranında oy alarak 11 milletvekiliyle TBMM'de yer almaya devam etti. 8-9 Şubat 1969'daki Adana Kongresi'nde CKMP adını Milliyetçi Hareket Partisi olarak değiştirerek siyasi varlığını sürdürdü.

29 EKİM

Cumhuriyet Bayramı tüm yurttan coşkuyla kutlandı.

1 KASIM

TBMM'nin On Birinci Dönem İkinci Yasama Yılı İkinci İçtimaşı açıldı. Reisicumhur Celal Bayar TBMM'de senelik konuşmasını yaptı.

TBMM Başkanlığı için yapılan seçim neticesinde oylamaya katılan 382 mebusun tamamının oyunu alan İcel Mebusu Refik Koraltan yeniden TBMM Reisi oldu.

Eski TBMM mebusu ve Türk edebiyatının en büyük şairlerinden

Yahya Kemal Beyatlı (1884-1958)

Yahya Kemal Beyatlı anemi hastalığı nedeniyle 21 gündür tedavi gördüğü Cerrahpaşa Hastanesinde 74 yaşında vefat etti. Vefatının öğrenilmesinden sonra ülke genelinde büyük bir teessür havası meydana geldi. Nitekim 2 Kasım günü düzenlenen cenaze merasimine binlerce kişi katıldı. Fatih Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından Türk bayrağına sarılı tabutu bir dönem hocalık yaptığı İstanbul Üniversitesine getirildi ve Üniversitede de bir anma programı düzenlendi. Tüm bu merasimin ardından Yahya Kemal'in naaşı Rumelihisarı semtindeki Aşyan Mezarlığı'na defnedildi.

Asıl ismi Ahmet Agâh olan Yahya Kemal 1884 yılında Üsküp'te doğdu. 1915'e kadar Ahmet Agâh ismini kullanmakla birlikte bu tarihten sonra Yahya Kemal ismini tercih etti ve nüfus kayıtlarına resmî olarak bu ismi yazdırdı. Ataları 'evlad-ı fatihân'dan olduğu için en büyük atası Şehsuvar Bey'in 'Beyatlı' anlamına gelen ismini de soyadı olarak aldı. İlk ve orta eğitimine Üsküp'te başladıktan sonra Vefa İdadisinde okumak üzere 1902'de İstanbul'a gönderildi. İstanbul'dayken Jön Türkçü fikirlerden etkilenerek Paris'e gitti. Burada Siyasal Bilgiler Yüksekokulunda okurken ileri gelen Jön Türklerle tanıştığı gibi Avrupa'nın birçok şehrini gezme imkânı buldu. 1912'de Paris'ten

döndükten sonra çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı ve bir dönem Darülfünunda dersler verdi. Millî Mücadele döneminde Ankara hükûmetini desteklemesi üzerine 1922'de barış görüşmeleri için Lozan'a giden Türk heyetinde yer aldı.

1923 ila 1949 yıllarında mebusluk ve büyükelçilik görevlerinde bulunan Yahya Kemal yeni kurulan Pakistan'ın ilk Türkiye büyükelçisi oldu. II. Dönem Urfa, IV. Dönem Yozgat, V. Dönem ile VI. Dönem Tekirdağ ile VII. Dönem İstanbul Mebusu olarak TBMM'de yer aldı. Ayrıca Varşova, Madrid ve Lizbon'da orta elçi sıfatıyla çalıştı. Beyatlı siyasi ve diplomatik görevlerinin yanı sıra Türk şiirinin en önemli isimlerinden biri oldu. Balkanlar'a duyduğu özlemi ve Türk toplumunun yapısını şiirlerinde mistik unsurlar ekseninde ele aldı. Yahya Kemal özellikle Türk milleti ile Anadolu arasında sıkı bir bağ olduğuna inanarak Türk toplumunun genel özelliklerini Anadolu'da elde edilen tecrübe ekseninde değerlendiriyordu. Deneme, makale ve hatırat türünde eserleri bulunan Yahya Kemal'in Divan tarzındaki şiirleri 'Eski Şiirin Rüzgârıyla' ve diğer tüm şiirleri ise 'Kendi Gök Kubbemiz' adıyla yayımlandı.

10 KASIM

Ulu Önder ebediyete intikal edişinin yıl dönümünde törenlerle anıldı.

24 KASIM

HP, Olağanüstü Kongre'de aldığı kararla, CHP'ye katılmak üzere kendisini feshetti.

17 KASIM

Atatürk Üniversitesi Reisicumhur Celal Bayar'ın katıldığı törenle Erzurum'da açıldı. Kuruluş kanunu 7 Haziran 1957'de yayımlanan üniversite KTÜ, Ege Üniversitesi ve ODTÜ'den sonra 1950'li yıllarda Türkiye'de kurulan dördüncü üniversite oldu.

19 KASIM

TBMM, Muhtar ve İhtiyar Heyeti Seçimlerini bir yıllığına erteledi.

25 KASIM

Askerî darbe hazırlığında bulunmakla suçlanan 8 subay beraat etti. '9 subay olayı' olarak adlandırılan ve TSK'de görevli 9 subayın DP iktidarına karşı darbe hazırlığında olduklarına ilişkin Birinci Ordu Müfettişliği Askerî Mahkemesinde görülen dava

25 Kasım 1958'de sonuçlandı. Açıklanan kararda darbe girişi- miyle suçlanan Kurmay Albay Cemal Yıldırım, Kurmay Albay Raci Aşkın, Kurmay Albay İlhami Barut, Kurmay stajyer Topçu Yarbay Faruk Güventürk, Kurmay stajyer Binbaşı Ata Tan, Binbaşı Ahmet Dalkılıç, Kurmay stajyer Yüzbaşı Kâzım Özfirat ve Yüzbaşı Hasan Sabuncu'dan müteşekkil 9 subay 'Mahkemeye ibraz olunan delil- lerle bu suçu işlediklerine dair bir kanaate vâsıl olunamadığı' gerekçesiyle beraat etti. Darbe hazırlığıyla ilgili ihbarda bulunan Binbaşı Samet Kuşçu ise Askeri Ceza Kanunu'nun 105'inci mad- desi gereğince 'iki sene hapis ve ordudan tart' cezasına çarptırıldı. Mahkemenin bu cezayı 'suçun devlet ve hükûmet büyüklerine müteveccih olması, kahraman TSK'nin itibarını sarsıcı mahi- yet göstermesi, Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisini istihdaf edici bulunması, TSK mensuplarının morali üzerinde müessir olma- sı ile dünyanın ve Orta Doğu'nun askerî hükûmet darbesiyle sar- sıldığı bir zaman içine rastla- ması' hususlarını dikkate alarak verdiği belirtildi.

'Dokuz subayı olayı' ile ilgili geliş- meler Binbaşı Samet Kuşçu'nun 20 Aralık 1957 günü hükûmete ve İstanbul Merkez Kumandanlığına yaptığı ihbarla başlamıştı. Kuş- çu'nun ihbarının dikkate alınıp

alınmayacağı meselesi hükûmet içinde fikir ayrılığına yol açtı. Dâ- hiliye Vekili Namık Gedik 9 suba- yın tutuklanmasını isterken, Millî Müdafaa Vekili Şemi Ergin ise delillerin yetersiz olduğunu ileri sürerek subayların tutuklanma- sına itiraz etti. Bu ihtilafa karşı Reisicumhur Celal Bayar'ın ke- sin talimatı neticesinde Kuşçu ile birlikte ismini verdiği 8 subay tev- kif edildi. Bu hadise kamuoyuna 16 Ocak 1958 günü duyurulmuş ve 19 Ocak'ta yapılan değişiklikle Şemi Ergin'in yerine Millî Müda- faa Vekilliğine Ethem Menderes getirildi. Ethem Menderes'in ve- kil olmasından kısa süre sonra Orhan Erkanlı, Suphi Gürsoytrak, Rıza Akaydın ve ismi belirlene- meyen bir şahsın da darbe ha- zırlığında olduğuna ilişkin isimsiz bir ihbarda bulunulsa da konuyla ilgili soruşturmadan bir netice çıkmadı. 26 Mayıs'ta başlayan '9 subay olayı' davasının görüşüldü- ğü süreçte 14 Temmuz'da Irak'ta yaşanan askerî darbe Türk dış politikasını etkilediği gibi kamu- oyunun davaya olan ilgisini de artırmıştı. Nitekim 25 Kasım'da açıklanan kararda Orta Doğu'da- ki hükûmet darbelerine de vurgu yapılması bu durumdan kaynak- lanmıştı.

5 ARALIK

BM Siyasi Komisyonunda kabul edilen karara göre Kıbrıs sorunuyla ilgili olarak Türkiye, İngiltere ve Yunanistan'ın bir konferansta bir araya gelerek adanın idaresiyle ilgili nihai çözümün sağlanması yönündeki karar, Yunanistan'ın muhalefetine karşı, kabul edildi.

21 ARALIK

Fransa'da Charles de Gaulle 7 seneliğine ve olağanüstü yetkilere sahip şekilde Cumhurbaşkanı seçildi.

25 ARALIK

İcra Vekilleri Heyeti, 26 Ocak 1940'da yürürlüğe giren ve 1950'li yıllarda da birkaç kez değişikliğe uğrayan MKK'nin kaldırılmasına karar verdi. Alınan karar doğrultusunda Ticaret Vekâletinde bir komisyon kuruldu. Ticaret Vekili Hayreddin Erkmek başkanlığında teşekkül eden ve Adliye Vekâleti temsilcilerinin de dâhil olduğu komisyon MKK'nin ilga edilmesi durumunda Kanun'a göre verilen cezaların, cezalarını çekmekte olan kişilerin tahliyelerinin ve Millî Korunma

Mahkemelerinin lağvedilmesi durumlarını görüşmek üzere bir araya geldi. Ayrıca MKK ile ilgili olan diğer kanunların tadil edilmesi veya bir kısmının ilga edilmesiyle ilgili çalışmaların yanı sıra MKK'nin verdiği yetkilere istinaden kurulan Petrol Ofisi ile Et ve Balık Kurumunun nasıl bir şekle bürüneceği hususunda da görüşmeler yürütüldü.

Yapılan çalışmalar neticesinde yasal düzenlemeyle MKK ilga edilmese de İcra Vekilleri Heyeti

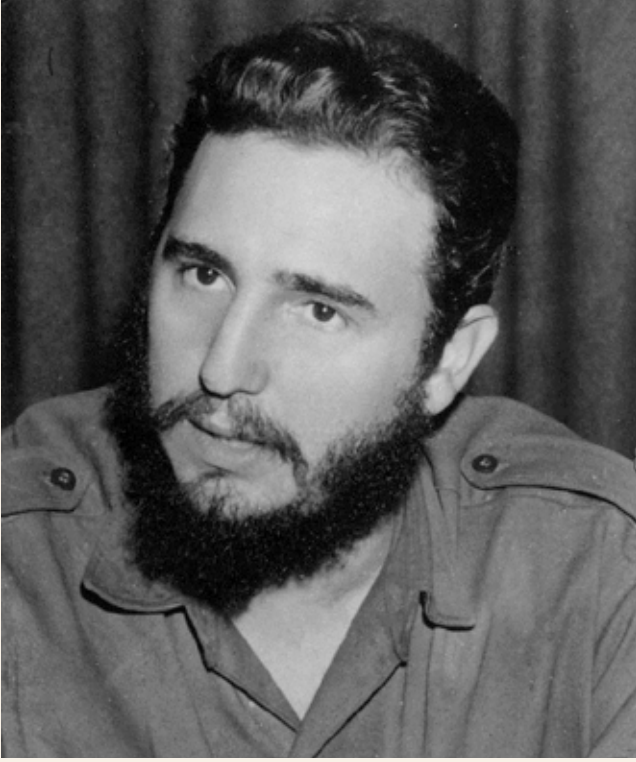
15 Haziran 1959'da aldığı kararla MKK'ye istinaden muhtelif konularda alınan koordinasyon kurulu kararlarından bir kısmının tamamını ve bazılarını ise kısmen yürürlükten kaldırdı. Buna göre 1941 ila 1959 yıllarında alınan koordinasyon kurulu kararlarıyla ilgili resmî düzenleme yapıldı. İcra Vekilleri Heyeti kararına göre kaldırılan koordinasyon kurulu kararlarından bir kısmı 'Mısırın beyanname ve el koyma hükümlerine tabi tutulması hakkında', 'Arpa, buğday, çavdar ve yulaf sa-

tışlarında fiyat tesbiti hakkındaki yetmiş yedi sayılı kararın ilgası hakkında', 'İstanbul ve havalisi balık avcılığı ve sanayii birliğini tesis etmek üzere Ticaret Vekâletine salâhiyet verilmesine dair', 'Motorlu motorsuz nakil vasıtaları ithalâtçıları birliği kurulması hakkında', Et ve Balık Kurumunun sebze, meyve ve bunların mamullerinin alım ve satımı ile ilgilenmesi hakkında' başlıklı kararlardan meydana geliyordu.

MKK Türkiye'de ilk kez İkinci Dünya Savaşı yıllarında uygulanmaya başlanmıştı. Kanun, iktisadi hayatla ilgili olarak Bakanlar Kuruluna olağanüstü yetkiler tanıdı. Yıllar içerisinde birçok kez tadil edilerek uygulanmaya devam eden bu Kanun'da 1950'li yıllarda da birtakım değişiklikler yapıldı. 1956'da şeker ve kahve gibi bazı temel tüketim mallarının üretim ve dağıtımında aksaklıkların yaşanması ile stokçuluğun ve karaborsacılığın neden olduğu sorunlara çözüm bulmak adına yeni yasal düzenlemelere gidildi. Buna karşın DP iktidarı tarafından 4 Ağustos 1958'de yürürlüğe konulan 'serbest rekabet' ve 'serbest fiyat' esaslarına dayalı İstikrar Programı kapsamında MKK aracılığıyla yapılan iktisadi düzenlemelerden vazgeçildi ve 15 Haziran 1959 tarihinde 1941'den itibaren alınmaya başlanan MKK ile ilgili birçok karar böylece yürürlükten kaldırıldı.

1959

Fidel Castro (1926-2016)

1 OCAK

Yaklaşık iki yıldır Küba'daki Fulgencio Batista yönetimine karşı silahlı mücadele yürüten komünist-devrimci Fidel Castro Küba'da yönetimi ele geçirdi. Batista'nın ülkeyi terk ederek ABD'ye sığınmasından sonra ilk aşamada General Cantillo idareyi ele alsa da Castro, Manuel Urrutia'yı seçimler yapılincaya kadar geçici başkan ilan ederek Küba'ya hâkim oldu. Böylece Castro iktidarı ele geçirdiği 1959 ile sağlık sorunları nedeniyle yetkilerini kardeşi Raul Castro'ya devrettiği 2006 yılları arasında Küba'da kendi yönetimini sürdürdü.

Castro'nun devirdiği diktatör Batista da 1934'te yaptığı askerî darbeyle iktidarı ele geçirmiş ve 25 yıl boyunca Küba'yı ABD politikaları ekseninde yönetmişti. Castro 1953 yılından itibaren Batista yönetimine karşı silahlı mücadelesini başlattı. Bu tarihteki başarısız saldırılardan sonra tutuklanan Castro 2 yıl boyunca tutuklu kaldı. 1955'te tahliye olduktan sonra tasarladığı komünist devrimi gerçekleştirmek için yeni bir silahlı mücadele yöntemini benimsedi. Bu dönemde gerilla tarzı saldırılara yönelik stratejik ve taktik eğitimlerin yanı sıra Ernesto Che Guevara ile tanışarak onunla birlikte çalışmaya başladı. Castro'nun liderlik ettiği Kübalı devrimciler 1956 yılının Kasım ayında Batista yönetimine yönelik saldırılarına başladı. İki yıl süren silahlı mücadeleden sonra 1 Ocak 1959'da Batista rejimini yıkarak Küba'da komünist bir rejim kurdular.

Bir hafta sonra ABD, İngiltere ve Fransa başta olmak üzere birçok devlet yeni Küba yönetimini resmen tanıdı. Türkiye de 10 Ocak'ta Hariciye Vekâleti aracılığıyla Küba'ya gönderdiği telgrafta yeni idareyi tanıdığını belirtti. ABD, Küba'daki yeni yönetimi tanıdığını ilan etmesine karşın 'Soğuk Savaş' dönemi boyunca güney kıyısının çok yakınında kurulmuş olan

Küba'daki yeni komünist rejimi güvenlik tehdidi olarak gördü. Nitekim bu durum Türkiye'yi de etkileyebilecek bazı uluslararası krizlerin çıkmasına yol açtı.

ABD'nin 1961'de Castro rejimini devirmek amacıyla yaptığı başarısız 'Domuzlar Körfezi Çıkarması' harekâtından sonra 1962'de yaşanan 'Ekim Füzele-ri' krizi bunlar en ciddi olanları arasında yer aldı. SSCB ve Küba arasında artan ilişkiler sonucunda 1962 yılında Küba'ya Sovyet füzeleri yerleştirilmeye başlandı. ABD füzelerin tam olarak montajı tamamlanmadan Küba'yı denizden ablukaya aldı. Hadise ABD ve SSCB arasında sıcak savaşa yol açacak gerginliğe ulaşsa da görüşmeler sonrasında SSCB füzeleri kaldırırken ABD de ablukayı sonlandırdı. Sorunun müzakere ve uzlaşmayla çözülmesi sayesinde ABD'nin Küba'yı işgal etmesi sonucu SSCB'nin de Türkiye dâhil NATO müttefiki ülkeleri işgal etme riski de ortadan kalktı. Ayrıca 'Soğuk Savaş'ın ortasında böyle bir yumuşama ve görüşme havası Washington ve Moskova arasında doğrudan haberleşmenin önemini ortaya koydu ve iki başkent arasında anında haberleşmeyi sağlayacak bir telefon hattı kuruldu.

6 OCAK

İstanbul Sirkeci'de bulunan bir maden şirketine ait dinamitlerin patlaması büyük can ve mal kaybına neden oldu. Olayda 40 kişi hayatını kaybederken 57 kişi yaralandı.

Şükrü Kaya (1883-1959)

10 OCAK

Eski TBMM mebusu ve farklı hükûmetlerde Ziraat, Dışişleri ve İçişleri Bakanlığı görevlerini üstlenen Şükrü Kaya İstanbul Fernerbahçe'deki evinde ani bir kalp krizi sonucu 76 yaşında vefat etti. Kaya'nın naaşı Şişli Camii'nde kılınan cenaze namazını müteakip Asrî Mezarlık'taki aile kabristanına defnedildi.

Şükrü Kaya 1883 yılında Ahmet Rüştü Bey ile Hatice Bisan Hanım'ın oğlu olarak İstanköy Adası'nda doğdu. İlk eğitimi İstanköy'de aldıktan sonra bugünkü adı Galatasaray Lisesi olan Mekteb-i Sultanîde okudu. Bu dönemde ayrıca Mekteb-i Hukuk'u da bitirdi. Hukuk yüksek eğitimi için 1908'de gittiği Paris'te Hukuk Fakültesini 1912'de tamamladı. Türkiye'ye döndüğünde Hariciye Vekâleti Umuru Ticariye Şubesinde 4. Sınıf Kâtibi olarak göreve başladı. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İstanbul'un İtilaf Devletlerince işgal edilmesini takiben 1919-1920 yıllarında İngiltere tarafından Malta'ya sürgüne gönderilenler arasında yer aldı. 1921'de Malta'daki esaretten kurtulmasıyla Ankara'daki Millî Mücadele'ye katıldı.

Birinci Lozan Konferansı'nda Türk heyetinde yer alarak danışmanlık görevini yürüttü. 1923'te II. Dönem Menteşe Mebusu ve ayrıca III. Dönem, IV. Dönem ve V. Dönem Muğla Mebusu olarak TBMM üyesi oldu. Mebusluk vazifesinin yanı sıra birçok hükûmette vekil olarak bulunan Şükrü Kaya II. İnönü hükûmetinde üç ay Ziraat Vekili olarak bulunduktan sonra 22 Kasım 1924'te kurulan Okyar hükûmetinde Hariciye Vekili oldu. 1927 ile 1937 yılları arasında kurulan dört farklı İnönü hükûmetinde Dâhiliye Vekili olarak yer aldı. Şükrü Kaya 1 Kasım

1937 ile 11 Kasım 1938 tarihleri arasında kurulu bulunan I. Bayar hükûmetinde de Dâhiliye Vekili olarak İcra Vekilleri Heyetinde yer aldı. Şükrü Kaya Atatürk'ün ölümünden bir sene sonra yapılan seçimde aday gösterilmedi. 1943 ve 1950 yıllarındaki seçimlerde ise aday gösterilmesine karşın seçilemedi. Kaya siyasi hayatın dışında kaldığı dönemde yazı faaliyetlerine ağırlık verdi. Bu dönemde Cumhuriyet ve Hürriyet gazeteleri ile Yenigün dergisinde makalelerini yayımladı. Kemalizm'in önemli simalarından biri olan ve siyasi hayatı döneminde de bu konuda çeşitli yazılar kaleme almış olan Kaya'nın 1927 ile 1937 yılları arasında yazdığı yazılar ve yaptığı konuşmalar derlenerek 'Sözleri, Yazıları 1927-1937' adıyla yayımlandı. Fransızca ve İngilizce dillerini bilen Kaya birçok yabancı dildeki eseri de Türkçeye tercüme etti.

12 OCAK

CHP'nin 14. Büyük Kurultayı toplandı. 15 Ocak'ta sona eren kurultayda İsmet İnönü yeniden Genel Başkanlığa, Kasım Gülek de yeniden Genel Sekreterliğe seçildi.

24 OCAK

İstanbul'un Küçükalyalı semtindeki Neşe Sineması'nın saat 22.15'te çökmesi sonucu olay anında sinemada film izleyen yaklaşık 250 kişiden 35'i hayatını kaybetti. 650 metrekairelik facia alanında 48 kişi de yaralandı. Binanın çökmesinin ardından birçok İstanbullunun kaza yerine geldiği gibi İstanbul, Üsküdar ve Gebze itfaiyeleri ile askerî birlikler de olay yerine ulaşarak enkaz altında kalanları kurtarmaya çalıştılar. Ölü ve yaralıları enkazdan çıkarma çalışmaları 26 Ocak gününe kadar sürmüştür. Yaşanan feci olay sonrası bina sahibi, binanın mimarı ve kalfası gözaltına alındı ve sanıklar kazayla ilgili olarak mahkemeye çıkartıldılar.

26 OCAK

Menderes ve Dışişleri Bakanı Zorlu Bağdat Paktı toplantısına katılmak üzere Pakistan'a gitti.

6 ŞUBAT

Türkiye ve Yunanistan Kıbrıs'ın statüsünü görüşmek ve çözme kavuşturmak amacıyla Zürih şehrinde bir araya geldi.

11 ŞUBAT

Türkiye ve Yunanistan Kıbrıs'ın bağımsız bir cumhuriyet olmasını kabul ettikleri Zürih Antlaşması'nı İsviçre'nin Zürih şehrinde

imzaladı. Böylece 1954'ten itibaren Türkiye ve Yunanistan arasında uluslararası bir soruna dönüşen Kıbrıs'ın statüsü meselesi, sonradan yaşanan hadiseler göz önüne alındığında geçici de olsa, resmî bir çözüme kavuştu. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Kıbrıs'ı Yunanistan topraklarına dâhil etmek isteyen Yunanistan ve Kıbrıslı Rumlar adadaki Türkleri tedhiş ederek sindirmek istemişlerdi. 1956'dan sonra hem Türk nüfusa hem de adadaki İngilizlere yönelik Rum örgütlerin tedhiş eylemlerinin iyice artması sonucu Kıbrıs meselesinin çözülmesi zaruret arz etti. Türkiye ilk başta Balkan Pakiti'nde ve NATO'da müttefiki olan Yunanistan'la müzakere ederek sorunu çözmeye çalışsa da Yunanistan 16 Ağustos 1954'te BM'ye başvurarak Rum nüfusun daha fazla olduğu ada halkının kendi kaderini tayin hakkına sahip olmasını talep ederek tek taraflı iddialarını dayatmayı sürdürdü. Gerek Türk hükûmetinin kararlılığı gerekse Türk kamuoyunun konuyu hassasiyetle savunması neticesinde tarafların uzlaşacağı bir zemin oluşturuldu.

Türk ve Yunan başbakanlarının katıldığı Zürih'teki görüşmeler her iki ülke başbakanının Kıbrıs meselesiyle ilgili olarak ilk kez bir araya gelmelerini sağladı. Toplantı öncesi Ankara'da Riyaseti Cumhurda, Başvekalette ve Hariciye Vekâletinde yoğun görüşmeler yapıldı. Başvekil Ad-

nan Menderes'in başkanlığında-ki Türk heyetinde Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu ile birlikte 6 kişi yer aldı. İki ülkenin heyetleri ilk kez 6 Şubat'ta bir araya geldiler ve kendi tezlerini karşılıklı olarak ifade ettiler. Yunanistan'ın Enosis tezinden, Türkiye'nin ise 'Taksim' tezinden vazgeçerek masaya oturdukları ifade edildi. Böylece 11 Şubat'a kadar süren olumlu görüşmeler neticesinde her iki tarafın uzlaştığı bir metin ortaya çıktı.

İki ülkenin anlaşmaları üzerine dışişleri bakanları görüşmeler sonucunda alınan kararları İngiltere hükûmetiyle müzakere etmek üzere Londra'ya geçtiler. Anlaşma metninin İngiltere'nin de onayının alınmasından sonra duyurulacağı ilan edilmiş olsa da anlaşmanın genel çerçevesi basında yer aldı. Buna göre Kıbrıs Adası'nda bağımsız bir Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması kararlaştırıldı. Her iki topluluğun ayrı meclisleri olmakla birlikte ortak bir yüksek meclis de kurulacaktı. Başkanlık hükûmet sistemine göre yönetilecek devletin halk tarafından seçilecek Cumhurbaşkanı'nın Rum, Cumhurbaşkanı Yardımcısının ise Türk olması öngörülüyordu. Devletin askerî güvenliği için 650 Türk ve 950 Yunan askerinin adada görev alacağı ve ordunun da %40'ının Türk, %60'ının Rum askerlerden oluşması kabul edildi.

Anlaşma adadaki İngiliz nüfusunun korunmasını sağlayacak maddeler de içeriyordu. İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'ın Kıbrıs Cumhuriyeti'nin garantörü oldukları, adadaki İngiliz üslerinin varlıklarını koruyacağı ve ada halkının talebi hâlinde yeni devletin 'Commonwealth'e (İngiltere Milletler Topluluğu) üye olabileceği kabul edildi. Her iki devletin Zürih'te kabul ettiği esaslar İngiltere tarafından 19 Şubat'ta onaylandı ve üç devletin mutabık kaldığı bu hususlar 'Londra Anlaşması' adıyla tatbik edildi. Bu esaslar çerçevesinde hazırlanan Kıbrıs Anayasası 16 Ağustos 1960'ta yürürlüğe girerek Kıbrıs Cumhuriyeti resmen kurulmuş olsa da bu devlet 21 Aralık 1963'e kadar varlığını sürdürebildi.

16 ŞUBAT

VP'nin kurucusu Hikmet Kıvılcımlı ile parti mensubu 47 kişinin komünizm propagandası yapmak suçuyla yargılandıkları dava başladı.

17 ŞUBAT

Başvekil Adnan Menderes'i ve beraberindeki 20 kişiden oluşan heyeti taşıyan SEV uçağı aşırı sis yüzünden Londra'nın 25 mil güneyindeki Gatwick bölgesinde bulunan Oakland çiftliğine 17 Şubat 1959 günü yerel saatle 16.58'de mecburi iniş yapmak zorunda kaldı. Mecburi iniş

sonrası 300 metre sürüklenen uçak parçalandığı gibi kazadan 8 dakika sonra uçağın benzin tankı da patladı. Yaşanan feci kaza sonrası uçakta bulunan heyetten 14 kişi vefat ederken 9 kişi de yaralandı. Başvekil Menderes kazadan hafif şekilde yaralanarak kurtuldu ve tedavi için 'The London Clinic' Hastanesine yatırıldı.

Uçağın mecburi inişinden sonra kazayı ilk gören çiftlik sahibi hemen kaza yerine geldi ve Başvekil dâhil yaralılara yardım ederek evine taşıdı. Ev sahibesinin eski bir sağlık çalışanı olması sayesinde burada kazazedelere ilk tıbbi müdahale yapıldı. Başvekilin Londra kliniğinde kısa süren tedavisi esnasında kendisiyle ilgilenen doktorlar Başvekilin yapılan tetkikler neticesinde sağlığının yerinde olduğunu ve vücudunun hiçbir yerinde kırık veya ezilmenin bulunmadığını ifade ederek, kaza nedeniyle yaşanan şokun ise zamanla kaybolduğunu açıkladılar. İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth olayın ardından can kayıpları için taziye mesajı yayımladı. Başvekil Menderes de hastaneden taburcu olduktan sonra Buckingham Sarayı'nı ziyaret ederek şeref defterini imzalamıştır. Menderes 26 Şubat'ta Londra'dan ayrılarak Türkiye saatiyle 18.08'de İstanbul'a döndü. Havaalanının meydanında Başvekili muazzam bir kalabalık karşıladığı için resmî karşılama töreni düzenlenemedi. Kazanın öğrenilmesinden sonra duyulan büyük üzüntünün ardın-

dan Menderes'in İstanbul'daki geçiş güzergâhı boyunca halkın yüzlerce deve ve koyun kurban ettiği görüldü.

19 ŞUBAT

Türkiye ve Yunanistan'ın Zürih'te kabul ettiği esaslar İngiltere tarafından onaylandı. Ayrıca üç devletin yanı sıra Kıbrıslı Türklerin siyasi lideri Dr. Fazıl Küçük ile Kıbrıslı Rumların lideri Makarios'un mutabık kaldığı bu hususlar 'Londra Anlaşması' adıyla tatbik edilmiştir.

21 ŞUBAT

'Millî Lig' adı verilen Türkiye Profesyonel Futbol Ligi başladı. Bu tarihten önce futbol takımları şehirlerin kendilerine ait yerel liglerinde mücadele ederken 'Millî Lig'in kurulmasıyla birlikte takımlar ulusal düzeyde performans sergilediler. Böylece 21 Şubat saat 13.15'te İstanbul'da İstanbulspor ve Hacettepe ile İzmir'de İzmirspor ve Beykoz arasında oynanan müsabakalarla

'Millî Lig' resmen başladı. Başvekil Adnan Menderes'i taşıyan uçağın Londra yakınlarında 17 Şubat'ta düşmesi sonucu 14 kişinin vefat etmesi üzerine İstanbulspor ilk maçında sahaya siyah formayla çıktı.

1959 sezonunda maçlar sekizer takımdan oluşan ve 'kırmızı grup' ile 'beyaz grup' adı verilen iki ayrı klasmanda lig usulü oynandı. Sezon sonunda lig şampiyonunun iki grubu lider bitiren takımın kendi aralarında oynayacağı maçı kazanan tarafın olması öngörüldü. Kırmızı grupta lig sonunda gruptaki sıralamasına göre Galatasaray, Vefa, Ankara Demirspor, Göztepe, Karagümrük, Karşıyaka, Gençlerbirliği ve Adalet yer alırken; Beyaz grupta Fenerbahçe, Beşiktaş, Altay, İzmirspor, Ankaragücü, Hacettepe, Beykoz ve İstanbulspor mücadele etti.

Kırmızı grubu Galatasaray'ın ve Beyaz grubu Fenerbahçe'nin lider tamamlamasından sonra iki takım iki maç üzerinden şampiyonluk için mücadele etti. İlk maçı Galatasaray'ın sahasında 1-0 kaybeden Fenerbahçe kendi evinde oynadığı maçı 4-0 kazanarak 'Millî Lig'in ilk şampiyonu oldu. İgnace Molnar yönetiminde şampiyonluğu kazanan Fenerbahçe'nin kadrosu Özcan Arkoç, Şükrü Ersoy, Basri Dirimlili, Nedim Günar, Seracettin Kırklar, Osman Göktan, Avni Kalkavan, Naci Erdem, Necdet Erdem, Akgün Kaçmaz, Mustafa Güven, Ergun Öztuna, Şeref Has,

Lefter Küçükandonyadis, Can Bartu, Yüksel Gündüz, Niyazi Tamakan ve Hüseyin Yazıcı'dan oluşuyordu. Sezonu 11 golle tamamlayan Türk futbolunun efsanelerinden Galatasaraylı Metin Oktay ise ligin ilk gol kralı unvanını elde etti. 1959-1960 sezonunda 20 takımlı tek grup şeklinde oynanmaya başlanan Millî Lig'de şampiyonluğa ulaşan takım ise Beşiktaş oldu.

22 ŞUBAT

Kıbrıs meselesini görüşmek üzere Londra'ya giden heyette bulunan ve yaşanan kaza sonucu vefat edenlerin naaşları Ankara'ya törenle getirildi. Kaza sonucu vefat eden Basın Yayın Turizm Vekili Server Somuncuoğlu, Eskişehir Mebusu Kemal Zeytinoğlu, Anadolu Ajansı Umum Müdürü Şerif Arzik, Havayolları Umum Müdürü Abdullah Parla, Başvekâlet Özel Kalem Müdürü Muzaffer Ersü, Basın Yayın Vekâleti Özel Kalem Müdürü Mehmet Ali Görmüş, Hariciye Vekâleti İkinci Daire Umum Müdürü İlhan Savut, Hariciye Vekâleti Umumî Kâtiplik Hususî Kalem Müdürü Güner Türkmen, Akşam gazetesinin foto muhabiri Burhan Tan, kaptan pilot Münir Özbek, pilot Gündüz Tezel, uçak mürettebatı Lütfi Biberoğlu ve Sabri Kazmaoğlu ile hostes Gönül Uygur'un naaşları Hacı Bayram-ı Veli Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından defnedildi.

1 MART

İngiltere tarafından 9 Mart 1956'da Kıbrıs'tan çıkarılan Başpiskopos Makarios Kıbrıs'a geri döndü.

4 MART

Türkiye, Yunanistan ve İngiltere devletlerinin Kıbrıs'ın bağımsız bir cumhuriyet olmasını kabul ettikleri 19 Şubat 1959 tarihli 'Londra Antlaşması' TBMM gündemine 'Kıbrıs Mevzuunda Hükûmetin Takibettiği Politika'nın Tasvibi Hakkında Başvekalet

Tezkeresi' adıyla geldi. TBMM'de yapılan görüşme neticesinde oylamaya katılan toplam 487 mebusun 347'si olumlu yönde oy verirken, 138 mebus ret oyu 2 mebus da çekimser oy kullandı. Böylece Londra Anlaşması'ndaki hükümlere ilişkin V. Menderes hükûmetinin takip ettiği politika TBMM tarafından oy çokluğuyla kabul edildi.

Anlaşmaya ilişkin hükümlerin TBMM'de görüşülmesi sırasında CHP Genel Başkanı İsmet İnönü partisinin anlaşmayı genel olarak uygun bulduğunu fakat iki hususun açık olmadığını ileri sürdü. İnönü anlaşma metninde

Yunanistan'ın Kıbrıs'ı ilhakının hukuken engellenmesine karşın bunun fiilen önlenmediğini ve Türkiye'nin adadaki Türk topluluğa iktisadi yardım yapabilmesinin açık şekilde anlaşmada yazılmadığını ifade etti. İnönü'nün iddialarına cevap vermek üzere TBMM kürsüsüne gelen Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu Anayasa hükümleri gereğince hem 'taksim' hem 'enosis' politikalarının aynı kesinlikte reddedildiğini ve bu hususun aynı maddede yer aldığını vurguladı. Yunanistan'ın ilhak girişiminde bulunması hâlinde İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'a tanınan garantörlük statüsü çerçevesinde Türkiye'nin hukuki müdahalede bulunma imkânı ol-

duğunu dile getirdi. Zorlu, ayrıca Türkiye'nin Kıbrıs'taki Türklere iktisadi yardımda bulunabilmesinin hem Londra Anlaşması hem de adadaki Türk varlıkları sayesinde mümkün olduğunu belirtti. Anlaşmaya göre Türkiye'nin Kıbrıs'taki Türk dernek ve kulüplerine yardımda bulunabileceğini; Türkiye'nin Kıbrıs'ta kurduğu bankalar aracılığıyla her türlü iktisadi yardımı yapabileceğini; Türkiye'nin adada hastane, okul, üniversite, ibadethane ve diğer teknik birimler kurabileceğini ifade etti. Görüşmeler sonunda İnönü'nün iki iddiasını esas alan tavrın TBMM'de reddedilmesi üzerine CHP Grubu anlaşmayla ilgili karara ret oyu verdi.

5 MART

Türkiye ile ABD iş birliği anlaşması imzalandı. Anlaşmaya göre Türkiye'nin saldırıya uğraması durumunda Türk hükûmetinin talebi üzerine ABD silahlı yardımında bulunacaktı.

Faik Ahmet Barutçu (1894-1959)

14 MART

TBMM VI, VII, VIII ve IX. Dönem Trabzon; XI. Dönem Ankara Mebusu ve eski Devlet Bakanı Faik Ahmet Barutçu bir süredir muzdarip olduğu kanser hastalığından dolayı 65 yaşında vefat etti. Barutçu'nun Ankara Hacı

Bayram-ı Veli Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından naaşı Cebeci Asrî Mezarlığı'na defnedildi.

1894 yılında Trabzon'da doğan Faik Ahmet Barutçu ilk ve orta-öğretimini bu şehirde yapmıştır. Yükseköğretim için İstanbul'a gelerek Mekteb-i Hukukta okudu. Tekrar Trabzon'a döndükten sonra avukatlık yapmasının yanı sıra bölgenin en etkili yayın organlarından biri olan 'İstikbal' gazetesini kurdu. Millî Mücadele döneminde babası Hacı Ahmet Hami Bey ile birlikte kurdukları 'Trabzon Muhafaza-i Hukuku Milliye Cemiyeti' ve gazetesini aracılığıyla Ankara hükûmetinin yanında etkili bir mücadele verdi. Cumhuriyetin ilanından sonra siyasete girmesine karşın yayıncılık faaliyetlerini de sürdürdü. 1939 yılında ilk kez TBMM'ye Trabzon Mebusu olarak giren Barutçu dört dönem üst üste CHP Trabzon Mebusu oldu. Ayrıca siyasi hayatı boyunca CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün yanında olarak birçok tarihî hadiseye yakinen şahit oldu. Nitekim 10 Eylül 1947 ve 16 Ocak 1949 tarihleri arasında kurulan I. ve II. Saka hükûmetlerinde Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı olarak da görev almıştı. X. Dönemde Trabzon'dan seçilemediği için TBMM dışında kalmasına karşın XI. Dönemde Ankara Mebusu olarak yeniden Meclise döndü.

Barutçu, muhalefet partisnin mensubu olmasına karşın gerek davranış şekli gerekse üslubu itibarıyla birçok siyasetçinin hürmetini, sevgisini kazanmıştı. Nitekim vefatı ülkede teessüre yol açmış ve cenazesine yoğun bir katılım olmuştu. Ahmet Faik Barutçu'nun siyasi hayatının başladığı 1939 yılından itibaren tutmaya başladığı ve 1954 yılına kadar yazmaya devam ettiği anıları 'Siyasi Anılar 1939-1954' adıyla bu döneme ilişkin oldukça önemli bilgiler içermektedir.

24 MART

Irak Radyosu Irak'ın Bağdat Paketi'nden ayrıldığını duyurdu. Yayında ayrıca Arap ülkelerinin sosyalist cephede yer almalarının daha uygun olduğu da dile getirildi.

2 NİSAN

Kıbrıs'ta geçici hükûmet kuruldu. Kıbrıs'ın bağımsız bir cumhuriyet olmasını ilan eden 19 Şubat 1959 tarihli 'Londra Antlaşması'nın Türkiye, Yunanistan ve İngiltere tarafından kabul edilmesinden sonra yeni devletin anayasasının hazırlanması ve seçimlerin yapılması aşamasına geçildi. Anayasa çalışmalarında Türk heyetinin başkanlığını Prof. Dr. Nihat Erim üstlenirken Kıbrıs'taki Türk topluluğunu temsilen komisyona Rauf Denktaş katıldı. Anayasa hazırlığı ve seçim aşamaları 1959 yılının sonuna doğru tamamlanacağı için bu süre zarfında ülkeyi geçici olarak idare edecek hükûmetin kurulması uygun görüldü. Bu çerçevede

Rauf Denktaş (1924-2012)

Kıbrıs'taki geçici hükûmet 2 Nisan 1959'da 'Londra Anlaşması' hükümlerine uygun şekilde oluşturuldu.

Kıbrıs Adası'nda bağımsız bir Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasını öngören 'Londra Anlaşması' başkanlık hükûmet sistemine göre yönetilecek yeni devletin halk tarafından seçilecek Cumhurbaşkanı'nın Rum, Cumhurbaşkanı Yardımcısı'nın ise Türk olması hükmünü içeriyordu. Kurulacak hükûmetin 10 vekilden oluşması ve bu heyetin 7 üyesinin Rum 3 üyesinin ise Türk olması kararlaştırıldı. Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı'nın kendi topluluklarına mensup vekilleri ortak kararnameyle tayin edecekleri bildirildi. Her iki makam Temsilciler Meclisinden çıkan kararlarda olduğu gibi Vekiller Heyetinin aldığı kararları da veto veya iade etme hakkına sahipti.

5 Nisan'da göreve başlayan İcra Vekilleri Heyetindeki Türk üyeler Müdafaa Vekili Osman Örek, Sıhhat Vekili Niyazi Manyera ve Ziraat Vekili Fazıl Plumer'den oluşuyordu. 'Londra Anlaşması' sonrası adaya dönmesine müsaade edilen papaz Makarios Maliye ve Hariciye Vekilliğini kendi uhdesine aldı. Hükûmette dikkat çeken hususlardan bir diğeri 7 Rum vekilden 4'ünün EOKA üyelerinden seçilmiş olmasıydı. Geçici

hükûmetin kurulmasından sonra hazırlanan anayasa metni 10 Kasım'da taraflarca imzalanmış seçimlerin 13 Aralık'ta yapılması kararlaştırılmıştı. Türk cenahında Dr. Fazıl Küçük'ten başka aday gösterilmediği için Küçük, 3 Aralık'ta Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Yardımcısı oldu. Cumhurbaşkanlığı içinse Makarios ve Klerides aday oldukları için 13 Aralık'ta seçim yapıldı ve 14 Aralık'ta açıklanan sonuçlar neticesinde Makarios Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı olarak seçildi.

3 NİSAN

TBMM, 7256 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Programının Tatbik Şekli Hakkında Kanun'u kabul etti.

15 NİSAN

Başvekil Adnan Menderes resmî ziyarette bulunmak üzere İspanya'ya gitti.

23 NİSAN

Millî Egemenlik ve Çocuk Bayramı tüm yurttan coşkuyla kutlandı.

24 NİSAN

Endonezya Cumhurbaşkanı Ahmet Sukarno resmî bir ziyaret kapsamında Türkiye'ye geldi.

29 NİSAN

Bağdat Pakti'nin yeni merkezi Ankara oldu.

TBMM 7258 sayılı Futbol Müsabakalarında Müşterek Bahisler Ter-tibi Hakkında Kanun'u kabul etti.

30 NİSAN

Ürdün Kralı Hüseyin resmî ziya-ret kapsamında Türkiye'ye geldi.

3 MAYIS

İngiltere'ye giden İran Şahı Rıza Pehlevi kısa süreliğine İstanbul'a uğradı. İran Şahı İstanbul Havalimanı'nda Reisicumhur Celal Bayar ve Başvekil Adnan Menderes ile görüştü.

7 MAYIS

Yunan Başbakanı Konstantin Karamanlis ve Dışişleri Bakanı Averof resmî ziyaret kapsamında Ankara'ya geldi.

15 MAYIS

TBMM, 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun'u kabul etti.

26 MAYIS

Türkiye ile ABD arasında imzalanan yeni bir anlaşmayla ABD'nin Türkiye'ye atom enerjisiyle ilgili teknik bilgi paylaşımında bulunması kabul edildi. Böylece 3 Mayıs 1955'teki anlaşmadan sonra daha kapsamlı ikinci bir anlaşma yürürlüğe girmiş oldu. Federal Almanya, Hollanda ve Kanada'nın dâhil olduğu anlaşma kapsamında ABD'nin bu ülkelere atom enerjisi hakkında teknik bilgi desteğinde bulunması, yapılacak çalışmalarda kullanılmak üzere gerekli teçhizatları temin etmesi ve bir dizi eğitim programı düzenlemesi öngörülüyordu. Bu çerçevede ABD'nin 1950'li yılların başından itibaren daha da geliştirdiği atom enerjisiyle ilgili teknik ve kurumsal altyapı müttefik ülkelerle de paylaşılabilirdi.

Anlaşmanın imzalanmasını müteakip ABD merkezli 'American Machine and Foundry Co.' şirketinin İstanbul Yeşilköy Havaalanı'nın yakınlarında ve Marmara Denizi kıyısına yakın bir bölgede 'Atom Araştırma Merkezi' kurulması kararlaştırıldı. Türk Atom Enerjisi Komisyonu, üç milyon dolarlık yatırım ile kurulacak ve 1961'de hizmete girmesi planlanan bu merkez vasıtasıyla Türkiye'de atom enerjisi çalış-

maları yapılacağını ve bu alanla ilgili olarak Türk mühendislerinin yetiştirileceğini belirtti. Nitekim Türkiye'nin ilk nükleer araştırma reaktörü olan 'Çekmece Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi'nin inşaatı aynı sene başlamıştı. Reaktör, nükleer parçalanma zincir reaksiyonunun kendi kendine devam ettiği aşamaya 1962'de ulaştı.

1950'li yıllar Türkiye'de ve dünyada atom enerjisiyle ilgili çalışmaların yoğun şekilde yapıldığı bir döneme denk geldi. ABD'nin İkinci Dünya Savaşı'nda atom bombasını kullanmasından sonra bu teknolojiye 1949'da SSCB ve

1952'de İngiltere de sahip oldu. Benzer şekilde AET'nin kurulduğu 25 Mart 1957'de 'Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu' da faaliyete geçti. Dünyadaki bu gelişmelere paralel olarak Türkiye de 1950'li yıllarda atom enerjisiyle ilgili önemli adımlar attı. 1951 yılında Türkiye'nin BM Güvenlik Konseyi geçici üyesi olmasıyla bu Konseye bağlı 'Atom Enerjisi Komisyonu'nda da yer almıştı. Bu tarihten sonra ABD'nin müttefik ülkelerle atom enerjisine ilişkin bilgileri paylaşma politikası çerçevesinde Türkiye ile ABD 10 Haziran 1955'te 'Atom Enerjisinin Sivil Kullanımına Dair İşbirliği Anlaşması'nı im-

zaladılar. Bu anlaşmadan bir yıl sonra 27 Ağustos 1956 tarih ve 6821 sayılı Atom Enerjisi Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun ile atom enerjisi sahasındaki bütün ilmî ve teknik araştırmaları düzenlemek, gerekli tesis ve laboratuvarlar kurmak, alanında uzman personel yetiştirmek ve atom enerjisi üretiminde kullanılan ham maddeleri aramak görevlerini yürütmek üzere Başvekâlete bağlı 'Atom Enerjisi Komisyonu' kuruldu. Komisyonun kurulmasından sonra kurumun başkanlığına Türkiye'nin önemli kimyagerlerinden Dr. Nuri Refet Korur tayin edildi. Bu gelişmelerin yanı sıra Türkiye 1957 yılında Viyana'da çalışmalarını başlatan 'Uluslararası Atom Enerjisi Ajansına üye oldu.

27 MAYIS

TBMM, 7307 sayılı Orta-Doğu Teknik Üniversitesi Kanunu'nu kabul etti.

3 HAZİRAN

İran Şahı Rıza Pehlevi Avrupa seyahati sonrası bir gece İstanbul'da kaldı.

8 HAZİRAN

TBMM, kabul ettiği 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 40'ıncı Maddesine Bir (f) Fıkrası Eklenmesine Dair Kanun ile Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisinin vazifesinde kalmasının lüzumlu ve faydalı görüldüğü takdirde İcra Vekilleri Heyeti Kararı ile yaş haddinden emekliliğinin birer senelik müddetlerle 3 sene uzatılabilmesini kabul etti. Yapılan bu kanuni düzenleme sonucu yaş haddinden emekli olacak dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Rüştü Erdelhun'un görev süresinin uzatılması mümkün hâle geldi. Nitekim İcra Vekilleri Heyeti 3 Temmuz 1959 tarihinde aldığı kararla Genelkurmay Başkanı Orgeneral Rüştü Erdelhun'un yaş haddini bir yıl süreyle uzattı.

Reisicumhur Celal Bayar resmî ziyaret kapsamında İtalya'ya gitti.

TBMM, 7334 sayılı İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Kanunu'nu kabul etti.

12 HAZİRAN

TBMM, 7355 sayılı Sosyal Hizmetler Enstitüsü Kurulmasına Dair Kanun'u kabul etti.

14 HAZİRAN

Ulusal futbol liginin kurulmasından sonra Türkiye 1. Futbol Ligi'ndeki ilk şampiyon Fenerbahçe oldu. Ligin ilk gol kralı unvanını ise 'Taçsız Kral' lakaplı Metin Oktay elde etti.

Metin Oktay (1936-1991)

20 HAZİRAN

NATO Genel Sekreteri Paul Henri Spaak Ankara'ya geldi.

23 HAZİRAN

Bestekâr Fehmi Tokay vefat etti.

3 TEMMUZ

İcra Vekilleri Heyeti aldığı kararla görev süresi sona erecek olan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Rüştü Erdelhun'un yaş haddini bir yıl uzattı. TSK'nin 10'uncu Genelkurmay Başkanı olan Erdelhun 1894 yılında Edirne'de doğdu. 1914 yılında Harp Okulundan mezun olduktan sonra Birinci Dünya Savaşı'nda yer aldı. Takım komutanlığı ve yaverlik görevlerinde bulunduktan sonra 1921'de Millî Mücadele'ye katılarak çeşitli görevler üstlendi. 1945'te Tuğgeneralliğe, 1947'de Tümgeneralliğe ve 1952'de Korgeneralliğe terfi etti. 1956'da Orgeneral rütbesini elde eden Erdelhun 23 Ağustos 1958'de Genelkurmay Başkanı oldu. Yaş haddinin bir yıl uzatılması nedeniyle 27 Mayıs askerî darbesine kadar Genelkurmay Başkanlığı görevini sürdürdü.

Rüştü Erdelhun (1894-1983)

Darbeden sonra tutuklanarak Yassıada'daki mahkemede yargılanmış ve hakkında oy çokluğuyla idam kararı alındı. MBK'nin Celal Bayar, Adnan Menderes, Hasan Polatkan ve Fatin Rüştü Zorlu dışında kalan kişilerin idam cezasını affetmesi ve ileri yaşından dolayı Celal Bayar'ın cezasını ömür boyu hapse çevirmesiyle hakkındaki idam cezası infaz olmadı. 9 Kasım 1983'te vefat eden Orgeneral Rüştü Erdelhun'un naaşı Cebeci Asrî Mezarlığı'na defnedildi.

27 Mayıs 2020'de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katıldığı törenle Yassıada'nın 'Demokrasi ve Özgürlükler Adası' ismiyle yeniden açılmasıyla diğer Yassıada mahkûmları gibi Orgeneral Rüştü Erdelhun da saygıyla anılmış oldu. Açık hava müzesi şeklinde meydana getirilen adadaki her bir tesise, tarihî anlamına uygun şekilde, Yassıada'da yargılanan kişilerin isimleri veril-

di. Subay Gazinosu ile konferans salonunun ismi Adnan Menderes, spor salonunun ismi Hasan Polatkan ve adadaki caminin ismi Fatin Rüştü Zorlu olarak belirlendi. Yassıada'da yargılanan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Rüştü Erdelhun'un ismi ise Cam Meydan'a verilerek yaşatılmış oldu.

13 TEMMUZ

Trabzon'da yeni bir Türk-Amerikan hava üssü kuruldu.

Besteci ve operet yazarı Ekrem Reşit Rey 59 yaşında İstanbul'da vefat etti.

15 TEMMUZ

Yunanistan AET'ye ortaklık için başvurdu.

20 TEMMUZ

TBMM, Muhtar ve İhtiyar Heyeti Seçimleri ile ara seçimlerin bir yıl ertelenmesini kabul etti.

21 TEMMUZ

Kars'taki Karasirt Dağı'ndan dumanlar çıkması ve kayalar düşmesi üzerine bir yanardağın faaliyete geçtiği düşünüldü. Maden Tetkik Arama ve 3. Ordu jeologlarının yaptığı incelemede hadisenin sıkışan gazlardan kaynaklandığı anlaşıldı.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI

REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
DIRECTORATE FOR EU AFFAIRS

31 TEMMUZ

Türkiye, günümüzdeki ismi 'Avrupa Birliği' olan Avrupa Ekonomik Topluluğuna resmen üyelik başvurusunda bulundu. Üyelik başvurusunun ardından AET ve Euratom Vekiller Konseyi Türkiye'nin başvurusunu incelemeye almışlar ve 11 Eylül'de aldıkları ortak kararla Türkiye'nin başvurusunu kabul ettiler. Bu kararın ardından AET Türk hükûmetiyle hazırlık görüşmelerini yapmak üzere 'Müşterek Pazar

Komisyonunu görevlendirdi. AET ve Türk heyetlerinin görüşmelerinden sonra Türkiye ile AET arasında ortaklık ilişkisi kuran 'Ankara Anlaşması' 12 Eylül 1963'te imzalandı. 1982 ila 1986 yıllarında Avrupa Parlamentosunun Türkiye ile AET arasındaki anlaşmayı askıya almasına karşın 1987'de ilişkiler yeniden başladı. Türkiye ile AET arasında ilişkiler 1959 ile 1982 yılları arasında resmî düzeyde ilerlemesine Türkiye'nin adaylık süreciyle ilgili gelişme olmaması üzerine 14 Nisan 1987'de Türkiye Avru-

3 AĞUSTOS

16 Mayıs 1954'te Ankara'nın Çankaya ilçesinde inşasına başlanan Maltepe Camii ibadete açıldı. Yeşil renkte tek bir kubbesi ve çift minaresi bulunan cami Yüksek Mühendis Mimar Recai Akçay tarafından inşa edildi. Kubbesinin biçimi ve diğer yapısal özellikleri bakımından klasik dönem Osmanlı mimarisinin özelliklerini taşıyan Maltepe Camii, 1949'da ibadete açılan İstanbul'daki Şişli Camii'yle birlikte, 17. yüzyıldan sonra bu tarzda yapılan ilk camilerdendir.

Maltepe Camii'nin temeli 1954'te atılmış olsa da inşaatıyla ilgili süreç 1950'de başladı. Bu tarihte Hasan Baldudak'ın başkanlığında kurulan 'Maltepe Camii

pa Topluluklarına, Roma Antlaşması'nın 237'nci, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Antlaşması'nın 98'inci ve EURATOM Antlaşması'nın 205'inci maddelerine istinaden tam üye olmak üzere ayrı ayrı müracaat etti. Bununla birlikte Türkiye'nin adaylık statüsü 11-12 Aralık 1999'da düzenlenen Helsinki Avrupa Konseyi Zirve Toplantısı'nda tanındı.

25 Mart 1957'de Roma'da imzalanan anlaşmanın neticesinde 1 Ocak 1958'de kurulan AB Belçika, Federal Almanya, Lüksemburg, Fransa, İtalya ve Hollanda'dan oluşan 6 Avrupa devletinin ortaklığıyla meydana geldi. Türkiye'nin de onayıyla 1973'te Birleşik Krallık, Danimarka ve İrlanda'nın üye olarak kabul edilmesiyle 'Birinci Genişleme' gerçekleştirildi. 1981'de Yunanistan, 1986'da İspanya ve Portekiz'in AET'ye katılımıyla üye sayısı 12 olurken, 1995'te Avusturya, Finlandiya ve İsveç ismi 'Avrupa Birliği' olan teşkilatın yeni üye ülkeleri arasında yer aldı. 2004 yılında Çek Cumhuriyeti, Estonya, GKRY, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya; 2007 yılında Bulgaristan ve Romanya; 2013 yılında Hırvatistan Birliğe üye olmak suretiyle üye sayısını 28'e yükseltti.

Yaptırma Derneği' halktan toplanan yardımlarla çalışmalarını sürdürdü. İcra Vekilleri Heyetinin 22 Ocak 1951 tarihli kararıyla kamu yararlı dernekler arasında sayılan derneğin ismi sonradan 'Ankara Maltepe Camii Yaptırma ve Yaşatma Derneği' olarak değiştirilmiştir. Maltepe Camii'nin bulunduğu 7.019 metrekare büyüklüğündeki arsa ise Belediye tarafından kullanım hakkı olarak cami yapılmak üzere 99 yıllığına derneğe tahsis edildi. Maltepe Camii 1987'de tamamlanan Kocatepe Camii'yle birlikte Ankara'nın Cumhuriyet dönemine ait en bilinen camileri arasında yer aldı. Esasında Kocatepe Camii'nin inşa edilmesi için 1944 gibi çok daha erken bir tarihte, dernek kurulmuş olsa da gerek iki cami arasındaki büyüklük farkı gerekse ekonomik sebeplerden dolayı Maltepe Camii çok daha erken hizmete girmişti. Maltepe Camii'nin açılmasıyla birlikte devlet adamlarına ve resmî görevlilere ait cenaze namazlarının Ankara'da kaldırıldığı mekân da değişmiş oldu. Bu döneme kadar Hacı Bayram-ı Veli Camii'nde yapılan cenaze merasimleri artık Maltepe Camii'nde gerçekleştirilmeye başlandı. Maltepe Camii bu özelliğini Kocatepe Camii'nin ibadete açıldığı 1987 yılına kadar sürdürdü.

5 AĞUSTOS

ABD ve Türkiye arasında varılan mutabakat sonucunda 310 milyon TL tutarındaki yardım Türkiye'nin kullanımına verildi.

Eski İngiltere Başbakanı Winston Churchill ve içinde ünlü iş adamı Aristotle Socrates Onassis'in de dâhil olduğu bir grup misafir özel bir yatla İstanbul'a geldi. Başvekil Adnan Menderes ve Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu Churchill'le yatta öğlen yemeği yedi.

21 AĞUSTOS

Bağdat Paketi'nin merkezinin Ankara'ya taşınmasından sonra paktın ismi CENTO olarak değiştirildi.

30 AĞUSTOS

Ankara Hipodrom'da kutlanan Zafer Bayramı töreni sırasında havadaki bir jet infilak ederek önünde gitmekte olan bir diğer jete çarptı. Kaza sonucu 2 askerimiz şehit oldu.

2 EYLÜL

Kanada, NATO Karşılıklı Yardım Anlaşması çerçevesinde, Türkiye'ye 22 askeri eğitim jeti verdi.

4 EYLÜL

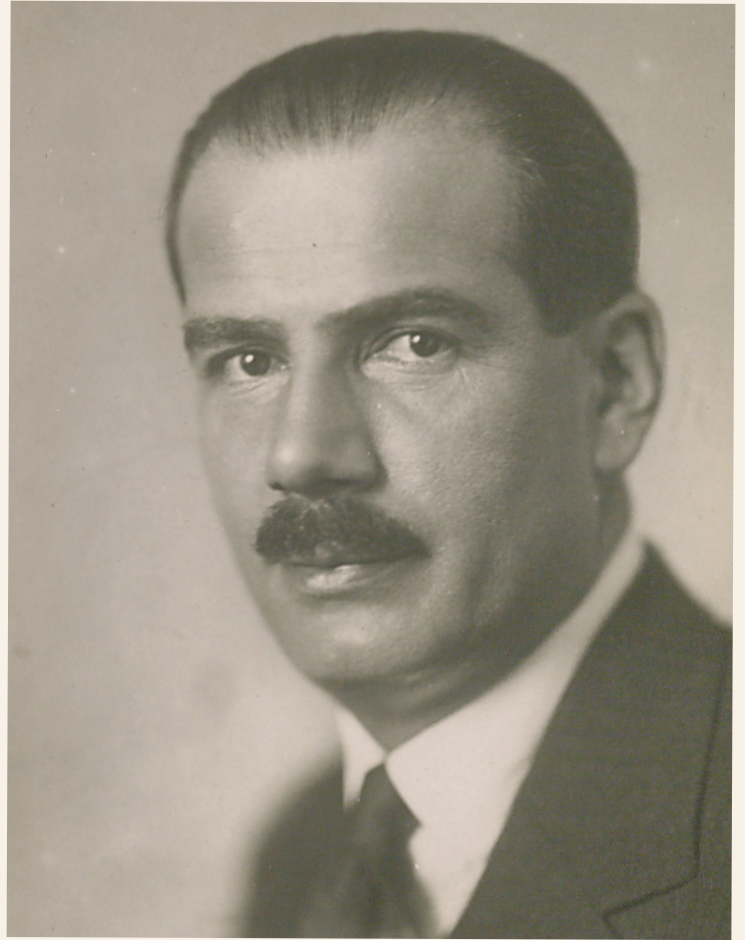
İstanbul Boğazı'na yapılacak Boğaz Köprüsü için verilen 2 teklifi ve Boğaz altından geçecek tünelin inşası için verilen 1 teklifi incelemek üzere 8 kişilik komisyon çalışmalarına başladı.

11 EYLÜL

AET Bakanlar Konseyi, Türkiye'nin 31 Temmuz 1959'daki ortaklık başvurusunu Yunanistan'ın ortaklık başvurusuyla birlikte kabul etti. Bu kararın ardından AET Türk hükûmetiyle hazırlık görüşmelerini yapmak üzere 'Müşterek Pazar Komisyonunu' görevlendirmiştir. Türkiye'nin AB üyelik süreci böylece başlamış oldu.

15 EYLÜL

İtalya Başbakanı Antonio Segni ve Dışişleri Bakanı Giuseppe Pella Türkiye'ye geldi.

Ruşen Eşref Ünaydın (1892-1959)

21 EYLÜL

TBMM II, III ve IV. Dönem Afyonkarahisar mebusu, eski Cumhurbaşkanı genel sekreteri,

diplomat ve edip Ruşen Eşref Üneydin 67 yaşında İstanbul'daki evinde vefat etti. Üneydin'in naaşı Rumelihisarı semtindeki Aşyan Mezarlığı'na defnedildi.

1892'de İstanbul'da doğan Ruşen Eşref Bey bugünkü adı Galatasaray Lisesi olan Mekteb-i Sultânîden 1911'de mezun olduktan sonra yüksek öğrenimini Darülfünun Edebiyat Bölümünde yaptı. Mezun olduğu Mekteb-i Sultânîde Türkçe ve Fransızca öğretmenliği görevinde bulundu. Bunun dışında Yüksek Baytar Mektebi, İstanbul Darülmuallimin, İstanbul Dârü'l-Muallimîn-i Âliye ile Ankara Erkek Lisesinde öğretmen olarak çalıştı. Ruşen Eşref Bey bu dönemde edebî çalışmalarıyla da ön plana çıkmaya başladı. Tefik Fikret'in teşvikiyle 'Servet-i Fünun' dergisinde başlayan edebî kariyeri 1918'de neşrettiği 'Diyorlar ki' adlı röportaj kitabıyla büyük üne kavuştu. 1918 ile 1921 yılları arasında birçok farklı gazete ve dergide yazılarını yayımlamayı sürdürdü.

1921 yılında Millî Mücadele'ye katılmak üzere Ankara'ya gelen Ruşen Eşref Bey, aynı yıl 'Londra Konferansı'na katılan heyette matbuat müşaviri olarak yer aldı. 1922'de Buhara Elçiliği Başkâtibi olduktan sonra 1923 yılında Afyonkarahisar mebusu olarak üç dönem üst üste TBMM'ye girdi. Mebusluk vazifesinin ardından

1933'te Cumhurbaşkanlığı Umumi Kâtipliğine atandı. Kısa süren bu görevin ardından 1934 ile emekli olduğu 1952 yıllarında sırasıyla Tiran, Atina, Budapeşte, Roma, Londra ve Atina büyükelçisi olarak hizmet etti. Emeklilik döneminde edebî faaliyetlerine yeniden yönelme imkânına sahip oldu. Son yıllarında hatırat türü çalışmalara ağırlık vermiş olsa da röportaj, mülakat, gezi yazısı ve şiir türünde de eserler vermiştir. İngilizce ve Fransızca bilen Üneydin Andersen'den 'Çocuk Hikâyeleri', Virgilius'tan 'Çoban Şiirleri' ile Dostoyevski'den 'Beyaz Geceler' başta olmak üzere birçok eseri Türkçeye tercüme etti.

4 EKİM

Dünya Serbest Güreş Şampiyonası Tahran'da yapıldı. 57 kg'da Hüseyin Akbaş ve 62 kg'da Mustafa Dağıstanlı altın madalya kazandı. Türkiye takım hâlinde dünya ikincisi oldu.

Sovyet uzay gemisi Luna-3 Ay'ın ilk fotoğraflarını çekti.

7 EKİM

Başvekil Adnan Menderes CEN-TO toplantısına katılmak üzere ABD'ye gitti.

14 EKİM

Başvekil Adnan Menderes, ABD'de yaptığı ziyaret kapsamında, New York'taki finans merkezi Wall Street'te yabancı yatırımcılarla görüştü.

23 EKİM

11 Ekim'de Lübnan'da başlayan 3. Akdeniz Olimpiyatları sona erdi. Türkiye 13 altın, 8 gümüş ve 1 bronz madalya alarak oyunları 3. sırada tamamladı.

25 EKİM

25 Ekim 1959 günü merkez üssü Erzurum'un Pasinler ilçesi olan 5.0 şiddetinde bir deprem meydana geldi. Deprem ilk olarak akşam saat 18.02'de gerçekleşti ve ardından 18.15'te ikinci bir sarsıntı daha yaşandı. Artçı sarsıntılar gece yarısına kadar sürmüş olsa da en çok hasar ilk iki sarsıntıdan kaynaklanmıştı. Şehrin Hınıs bucağı başta olmak üzere birçok bölgesinde ve 102 köyde depremin etkisi derinden hissedildi. Hasar gören 102 köyün 51'i Hınıs merkez bucağında, 26'sı Karaçoban bucağında; 25'i ise Halilçavuş bucağındaydı. Evlerin hasar gördüğü köylerin 51'inin Hınıs'a bağlı olması nedeniyle deprem en çok Hınıs kazasında

hasara neden oldu. Yaşanan felaketin ardından 18 kişi hayatını kaybederken binden fazla ev de yıkıldı.

Yaşanan felaketin ardından Kızılay, askerî ekipler ve sivil yardım ekipleri hemen deprem bölgesine intikal etti. Ayrıca 6 teknik ekip de zararın ölçüsünü tespit etmeye çalıştı. Bununla birlikte mevsim koşulları nedeniyle deprem bölgesindeki şiddetli yağışlar arama-kurtarma çalışmaları ile yardım faaliyetlerinin daha güç koşullarda yapılmasına sebebiyet verdi. Ayrıca evleri hasar gören ve Kızılayın çadırlarına yerleşen veya evlerinin bahçesinde bekleyen depremzedeler de yağıştan olumsuz etkilendi.

Erzurum'un 1950'li yıllarda yaşadığı ikinci büyük deprem felaketiydi. 3 Ocak 1952 günü merkez üssü Erzurum'un Pasinler ilçesi olan 5.8 şiddetindeki depremde 133 kişi vefat ederken 500'den fazla ev de yıkılmıştı.

29 EKİM

Cumhuriyet Bayramı tüm yurttan coşkuyla kutlandı.

31 EKİM

TBMM Başkanlığı adaylığı için DP Meclis Grubu toplantısında 218 oy alan Refik Koraltan, 121 oy alan Sıtkı Yırcalı'yı geride bıraktı.

1 KASIM

TBMM'nin On Birinci Dönem Üçüncü Yasama Yılı Üçüncü İç-timası açıldı. Reisicumhur Celal Bayar TBMM'de senelik konuş-masını yaptı.

TBMM Başkanlığı için yapılan se-çim neticesinde oylamaya katılan 355 mebusun tamamının oyunu alan İçel Mebusu Refik Koraltan yeniden TBMM Reisi oldu.

7 KASIM

CKMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı TBMM'nin manevi şahsiyetine hakaretten dolayı on ay hapse mahkûm edildi. Karar temyize gönderildi.

10 KASIM

Ulu Önder ebediyete intikal ediş-i-nin 21. yıl dönümünde törenlerle anıldı.

18 KASIM

CKMP'nin 4. Büyük Kongresi Ankara'da başladı. 20 Kasım'da sona eren kongrede Osman Bölükbaşı yeniden Genel Başkan seçildi.

19 KASIM

Ortaokullardaki din derslerini verecek öğretmenleri yetiştir-mek amacıyla Maarif Vekâletine bağlı bir yüksekokul statüsünde kurulan 'Yüksek İslam Enstitüsü'

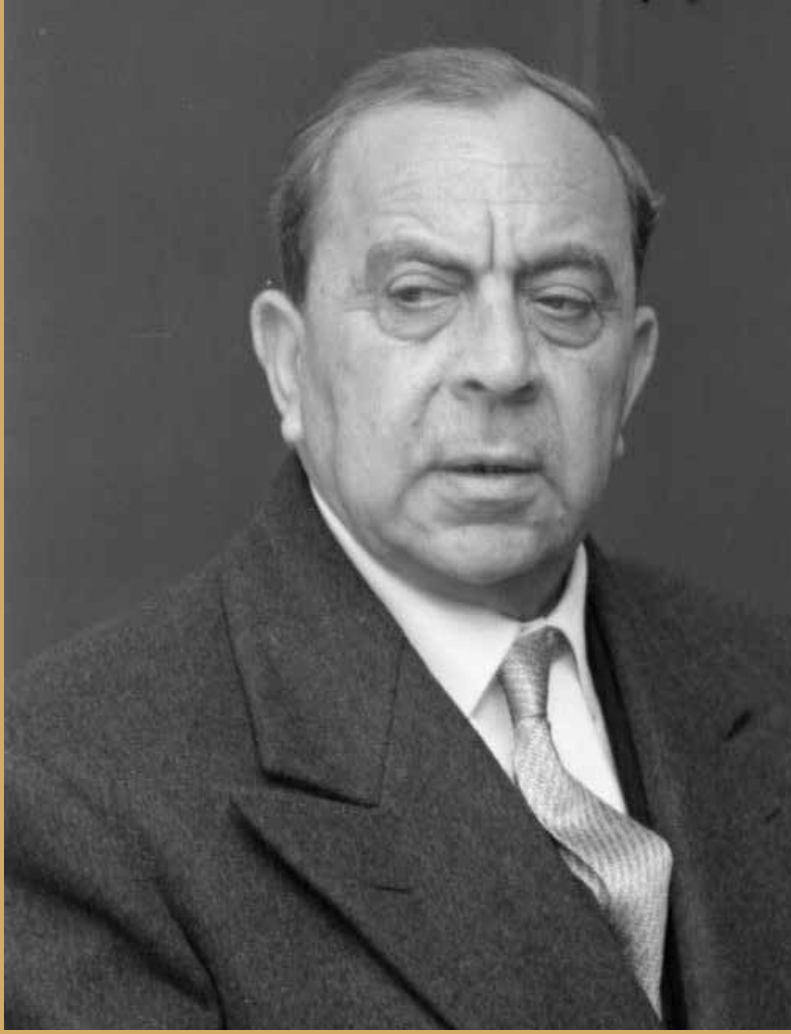

törene eğitime başladı. Enstitünün eğitim faaliyetini yürüteceği İstanbul'un Fatih semtindeki İmam Hatip Okulunda düzenlenen törene Maarif Vekili Tefik İleri, mebuslar, İstanbul Valisi Ethem Yetkiner, İstanbul Belediye Reisi Kemal Aygün, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Bedii Egemen ve geniş bir halk topluluğu iştirak etti. Protokol konuşmasının ardından Enstitüdeki ilk dersi edebiyat tarihçisi ve yazar Nihad Sami Banarlı verdi.

Türkiye'de Yüksek İslam Enstitüsü kurulmasına yönelik teklif ve talepler 1950 gibi çok erken bir tarihte başladı. Özellikle Ord. Prof. Dr. Ali Fuad Başgil ve Muhammed Hamidullah gibi düşünürler bu teklifin yanı sıra Enstitünün yapısı ve faaliyetlerini içeren proje metni de hazırladılar. 1951'de İmam Hatip Okullarının eğitime başlamasına karşın bu okullardan mezun olanların yüksek eğitimlerini sürdüremelerini sağlayacak bir kurumun olmayışı enstitü şeklindeki bir kuruma olan ihtiyacı daha da artırdı. Bu doğrultuda TBMM'nin 10 Haziran 1959'da kabul ettiği 7344 sayılı Maarif Vekâleti Kuruluş Kadroları Hakkındaki 4926 sayılı Kanuna Bağlı Cetvellere (Yüksek İslam Enstitüleri) İçin Kadro Eklenmesine Dair Kanun ile Yüksek İslâm Enstitülerinin hukuki zemini meydana getirildi. Maarif Vekâleti aldığı kararla yedi yıllık İmam Hatip Okulundan mezun olanların kabul edileceği ve dört yıllık bir eğitim verecek olan Yüksek İslam Enstitüsünün

1959-1960 öğretim yılı başında İstanbul'da açılıp faaliyete geçmesini kararlaştırdı. Aynı kararda Enstitünün ortaokullar ve öğretmen okulları için ehliyetli din dersleri öğretmeni yetiştirmek ile ihtiyaç duyulan müspet ve hayati bilgilerle mücehhez din bilginleri yetişmesine zemin hazırlamak amacıyla kurulduğu ifade edildi.

Sonradan sayısı artan Yüksek İslam Enstitüleri ilk aşamada İstanbul'da kuruldu. Enstitü müdürlüğü görevi Maarif Vekâleti Özel Kalem Müdürü Atıf Benderlioğlu aracılığıyla öncelikle Ali Fuad Başgil'e önerilse de kendisini dinî açıdan bu makama uygun görmeyen Başgil teklifi kabul etmedi. Bu hadiseden sonra enstitünün ilk müdürü Gündüz Akbıyık oldu. İstanbul'da kurulan ilk Enstitüden sonra halkın kurduğu derneklerin de katkılarıyla 1962'de Konya'da, 1965'te Kayseri'de, 1966'da İzmir'de, 1969'da Erzurum'da, 1975'te Bursa'da, 1976'da Samsun'da ve 1980'de Yozgat'ta Yüksek İslam Enstitüleri açıldı. Yozgat'taki Yüksek İslam Enstitüsü bir yıl sonra Bakanlık tarafından kapatıldı. 1981'de Yükseköğretim Kurulunun oluşturulmasından sonra 6 Kasım 1981 tarih ve 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu uyarınca Yüksek İslam Enstitüleri ilahiyat fakültelerine dönüştürüldü. İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü faaliyetlerini Marmara Üniversitesi çatısı altında İlâhiyat Fakültesi olarak sürdürürken diğer enstitüler ise kurulu oldukları şehirlerdeki üniversitelere bağlandı.

Fazıl Küçük (1906-1984)

2 ARALIK

1957 Milletvekili Genel Seçimi sürecinde Eyüp'te yaptığı konuşma nedeniyle 1957'de tutuklanan VP Genel Başkanı Hikmet Kıvılcımlı tahliye edildi.

3 ARALIK

Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin imzaladığı 19 Şubat 1959 tarihli 'Londra Antlaşması' ile kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Fazıl Küçük oldu. Küçük'ün seçilmesinden sonra Reiscumhur Celal Bayar, Başvekil Adnan Menderes ve Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu Küçük'e tebrik telgrafı gönderdi. Kıbrıs Türk Kurumları Başkanı Rauf Denktaş da Kıbrıslı Türklerin Fazıl Küçük'ün liderliğinde toplanmaktan büyük memnuniyet duyduklarını dile getirdi. Fazıl Küçük bu görevi Kıbrıs Cumhuriyeti'nin varlığını koruduğu 21 Aralık 1963'e kadar sürdürdü.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin temel-
lerini atan Zürih Antlaşması ve
Londra Antlaşması'yla Kıbrıs
Adası'nda bağımsız bir Kıbrıs
Cumhuriyeti'nin kurulması ka-
rarlaştırıldı. Böylece 1954'ten
itibaren Türkiye ve Yunanistan
arasında uluslararası bir soruna
dönüşen Kıbrıs'ın hukuki statü-
sü, geçici de olsa, belirli bir çö-
züme kavuşturuldu. Her iki an-
laşma kapsamında yeni devletin
topluluklara ait iki yerel meclise
ve ortak bir yüksek meclise sahip
olması kabul edilerek yeni dev-
letin yasama organı ihdas edildi.
Başkanlık hükûmet sistemine
göre yönetilmesi ve aynı zaman-
da Rum ve Türk topluluğundan
seçilecek Cumhurbaşkanı Yar-
dımcısıyla yürütmenin oluşturu-
lması öngörülüyordu. Nitekim
10 kişiden müteşekkil Bakanlar
Kurulunda ise 7 Rum ve 3 Türk
bakanın bulunması uygun gö-
rüldü. Bu anlaşmalarda yer alan
diğer hükümleri hukuki zemine
oturtmak için her iki tarafın ha-
zırlayacağı bir anayasa metninin
oluşturulması da kararlaştırıldı.
Anayasa hazırlıklarının tamam-
lanmasının 1960 yılını ve seçimin
yapılmasının ise 1959 yılının so-
nunu bulacak olması nedeniyle 2
Nisan 1959'da Kıbrıs'ta geçici bir
hükûmet tesis edildi.

Türkiye, Yunanistan, Kıbrıslı
Türkler ve Rumların katılımı-
yla hazırlanan anayasa metni 10
Kasım'da heyette bulunan taraf-

larca imzalandı. Varılan muta-
bakat neticesinde seçimlerin 13
Aralık'ta yapılması kararlaştırıl-
dı. Türk topluluğunda Dr. Fazıl
Küçük'ten başka aday göste-
rilmediği için Küçük 3 Aralık'ta
Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Cumhur-
başkanı Yardımcısı oldu. Cum-
hurbaş başkanlığı içinse Rum toplu-
luğundan Makarios ve Klerides'in
aday olarak çıkmasından dolayı
13 Aralık'ta Cumhurbaş başkanlı-
ğı seçimi yapıldı ve 14 Aralık'ta
açıklanan sonuçlar neticesinde
Makarios Kıbrıs Cumhuriyeti'nin
Cumhurbaş başkanı olarak seçildi.

6 ARALIK

ABD Başkanı Dwight Eisenhower
Reisicumhur Celal Bayar'la gö-
rüşmek üzere iki günlük ziya-
ret için 6 Aralık 1959'da Anka-
ra'ya geldi. Böylece Eisenhower
Türkiye'ye ziyarette bulunan ilk
ABD Başkanı oldu. ABD Başkanı-
nın gelişiyile ilgili süreç iki ay ön-
cesinde başladı. Başvekil Adnan
Menderes, Ekim ayının başında
ABD'ye yaptığı ziyarette Baş-
kan Eisenhower'ı Reisicumhur
Bayar adına Türkiye'ye davet etti.
İletilen davet üzerine ABD Baş-
kanının Türkiye'ye yapacağı ziya-
retin tarihi 4 Kasım'da kesinleşti.
Bu gelişme neticesinde ABD Baş-

kanının 4 ila 22 Aralık tarihlerinde 11 farklı ülkeye yapacağı ziyaret programına Türkiye de dâhil edildi. Ziyaretin kesinleşmesiyle birlikte programla ilgili detayların görüşülmesi için Beyaz Saray sözcüsü ile Eisenhower'ın oğlu ve aynı zamanda başkan yaveri olan Binbaşı John Eisenhower'ın da yer aldığı 54 kişilik bir ekip 13 Kasım'da Türkiye'ye gelerek incelemelerde bulundu.

Başkan Eisenhower İtalya seyahatini tamamladıktan sonra 6 Aralık Pazar günü saat 14.59'da Ankara Esenboğa Havaalanı'na geldi. Havaalanında Reisicumhur Celal Bayar, TBMM Reisi Refik Koraltan ve Başvekil Adnan Menderes'in yer aldığı resmî heyet tarafından karşılandı. Karşılama töreninin içeriğine bakıldığında Eisenhower'ın karşılanmasına ve ağırılanmasına

büyük önem verildiği görülüyordu. Öyle ki havaalanı ile Çankaya Köşkü arasındaki yol boyunca Türk ve Amerikan bayrakları asılmış ve ayrıca muhtelif yerlere 12 tak konularak bu taklara 'Hoş geldin Ike', 'Daima Elele Ike' ve 'NATO Hür Dünyanın Direğidir' şeklinde pankartlar asıldı. Türkiye'nin muhtelif vilayetlerinden gelen halkoyunları ekipleri ile 12 bando ve mehter takımı da tören programında yer aldı. 400 bin kişinin katıldığı karşılama töreni sırasında kortejin ilerlediği güzergâhın sağ ve solunda ABD Başkanını görmek isteyen halkın yanı sıra devlet görevlileri ile öğrencilerin dâhil edildiği kişiler de yer aldılar. Başkan Eisenhower ve Reisicumhur Bayar üstü açık bir arabayla yol boyunca halkı selamladı. Gece vakti olunca caddeler aydınlatıldı, fener alayları düzenlendi ve

Güvenpark'ta havai fişek gösterisi yapıldı.

Karşılama törenin ardından Başkan Eisenhower Hariciye Köşkü'nde bir süre dinlendikten sonra ilk olarak Anıtkabir'i ziyaret etti. Akşam Çankaya Köşkü'nde iki devlet başkanının riyasetinde heyetler arası resmî görüşmeler yapıldı. Bu görüşmede özellikle ABD'nin Türkiye'ye yapması düşünülen iktisadi yardım ve SSCB tehdidi en önemli konulardı. Görüşmelerin ardından Çankaya Köşkü'nde Başkan Eisenhower için yemek programı düzenlendi. Eisenhower burada yaptığı konuşmada Türkiye'yi metheden ifadeler kullandıktan sonra her iki konuya 'Birleşik Devletler'in Türkiye'nin iktisadi kalkınma gayretlerini ve emniyetini desteklemeye devam edeceklerinden eminim.' şeklindeki ifadeleriyle temas etti. Eisenhower'a Çankaya Köşkü'ndeki programda Ankara Üniversitesi tarafından fahri doktora unvanı verildi. Ayrıca Ankara'nın fahri hemşehriliği beratının yanı sıra şehrin altın anahtarı da sunuldu. Başkan Eisenhower 7 Aralık sabah 08.10'da düzenlenen resmî törenle Türkiye'den ayrıldı ve Pakistan ziyaretini gerçekleştirmek üzere Karaçi'ye geçti.

14 ARALIK

Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin imzaladığı 19 Şubat 1959 tarihli 'Londra Antlaşması' ile kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı, yapılan seçim sonucunda Makarios oldu.

KAYNAKLAR

- AA. (2003). *Türkiye Cumhuriyeti 80 Yıl Kronolojisi*. (Ed. M. Mesut Uyanık). Ankara: Anadolu Ajansı Yayınları.
- AA. (2020). *Türkiye ve Dünyada 100 Yıl 1920-2020*. (Ed. H. Çetinkuş ve G. Ulutabak). Ankara: Anadolu Ajansı Yayınları.
- Ağaoğlu, S. (1992). *Siyasi Günlük Demokrat Parti'nin Kuruluşu*. (Haz. C. Koçak). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ahmad, F. ve B. Turgay Ahmad. (1976). *Türkiye'de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi (1945-1971)*. Ankara: Bilgi Basımevi.
- Akpınar, T. (1991). Arsal, Sadri Maksudi. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 3. Ankara: TDV Yayınevi.
- Aksel, İ. Ş. (1951). Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman. *Cumhuriyet*. 03.09.1951, 2.
- Aksoy, H. (2007). Neyzen Tefik. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 33. Ankara: TDV Yayınevi.
- Akün, Ö. F. (2000). İbnülemin Mahmud Kemal. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 21. Ankara: TDV Yayınevi.
- Albayrak, M. (2008). Hürriyet Partisi'nin Türk Siyasi Tarihindeki Yeri ve Önemi. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 24(71), 341-380.
- Alpay, Y. ve E. Alkin. (2017). *Olaylarla Türkiye Ekonomisi Yirminci Yüzyıl Türkiye Ekonomi Tarihi*. İstanbul: Humanist Yayınları.
- Altunbay, M. (2020). Ruşen Eşref Ünaydın. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/unaydin-rusen-es-ref> (13.02.2021).
- Ambraseys, N., A. Moinfar and P. Peronaci. (1973). The Seismicity of Iran the Farsinaj (Kermanshah) Earthquake of 13 Decemher 1957. *Annals of Geophysics*, 26(4), 679-692.
- Armaoğlu, F. (2015). *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1995*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Armay, U. (1977). Faik Ahmet Barutçu Kimdir? *Siyasi Anılar 1939-1954* içinde. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Atabay, M. (2016). Şehitlikleri İmar Cemiyeti Arşiv Belgelerine Göre Çanakkale Şehitler Abidesi İnşaatının Tamamlanması ve Açılış Töreni. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılı*, 21, 213-232.
- Avunduk, A. M. (2008). Rumelihisarı. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 35. Ankara: TDV Yayınevi.

- Ayhan, H. (2000). İmam Hatip Okulları. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 22. Ankara: TDV Yayınevi.
- Bardakçı, M. (2016). Beşiktaş Stadyumu'nun Mezarlıktan Ahıra Uzanan ve Yine Mezarla Kesişen Kaderi. *Habertürk Gazetesi*. <https://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/1222567-besiktas-stadyumunun-mezarliktan-ahira-uzanan-ve-yine-mezarla-kesisen-kaderi> [27.02.2021].
- Barutçu, F. A. (1977). *Siyasi Anılar 1939-1954*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Başgil, A. F. (1952a). Pakistan İntibaları: İslâm Kongresine Gidiş. *Yeni Büyük Doğu*, 13.06.1952: 2.
- Başgil, A. F. (1952b). Müslüman Milletler Kongresi Çalışmaları. *Yeni Büyük Doğu*, 15.06.1952: 2.
- Başgil, A. F. (1952c). Pakistan İntibaları: Kongreden Sonra. *Yeni Büyük Doğu*, 30.06.1952: 2.
- Bayrak Akyıldız, H. (2020). Ziya Osman Saba. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/saba-ziya-osman> [24.01.2021].
- Bazın, M. (2002). Kırmanşah. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 26. Ankara: TDV Yayınevi.
- BCA. Atatürk'ün Kızkardeşi Makbule Atadan'a Vasiyetname Gereği Ödenen Paralar. 490.1.0.0/1598.523.3.
- BCA. 15.9.1948 Tarihinde Paris'te Toplanan Unesco Olağanüstü Konferansında Hükûmeti Reşat Nuri Güntekin ile Suut Kemal Yetkin'in Temsil Etmesi ve Gündelik Verilmesi. 30.18.1.2/117.67.2.
- BCA. Rıza Şah Pehlevi'nin Tahran'da Yapılacak Cenaze Törenine Katılacak Olan Org. Kazım Orbay ile 4 Askeri Personele Yevmiye Verilmesi. 30.18.1.2/122.39.18.
- BCA. Orgnrl. Salih Omurtak, Kazım Orbay, Abdurrahman Nafiz Gürman ve Hakkı Akoğuz'un Emekliye Sevk. 30.18.1.2/123.56.6.
- BCA. Ankara ve İstanbul Radyolarında Yapılan Türk Müziği Yayınlarına Daha Fazla Yer Verilmesine Dair Vatanadaş İstekleri. 30.1.0.0/102.630.7.
- BCA. 1950 Belediye Seçimleri Kesin Sonuçları. 30.1.0.0/51.309.4.
- BCA. 2 Ekim 1950 de Tahran'da Toplanan 2. İslam İktisat Konferansı Hakkında Raporlar. 30.1.0.0/76.479.11.
- BCA. Üyeliğine Seçilmiş Olduğumuz Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi ile Bu Konseye Bağlı Atom Enerjisi Komisyonu'na Temsilci Gönderilmesi. 30.18.1.2/124.89.17.

BCA. *Maltepe Camii Yaptırma Derneği'nin Genel Menfaatlere Yarar Derneklerden Sayılması.* 30.18.1.2/124.99.1.

BCA. *Türk Milliyetçiler Derneği'nin Nizamname ve Faaliyetleri Hakkında Rapor.* 30.01.0/123.784.2.

BCA. *Mithat Paşa'nın Kemiklerinin İstanbul'da Hürriyeti Edebiyye Tepesi'ne Defnine İzin Verilmesi.* 30.18.1.2/126.45.1.

BCA. *Denizcilik Bankası TAO Ana Sözleşmesi'nin Onaylanması.* 30.18.1.2/128.10.2.

BCA. *Denizcilik Bankası TAO Genel Müdürlüğü'ne Yusuf Ziya Öniş'in Tayini.* 30.18.1.2/128.14.5.

BCA. *Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı bir Et ve Balık Kurumu'nun kurulması.* 30.18.1.2/130.67.7.

BCA. *Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Başbakanı Mrşl. Stalin'in Cenaze Merasimine, Hükûmetimizi Temsilen Cevad Açıkalin'in Başkanlığında Katılacak Heyet ve Bunlara Yevmiye Verilmesi.* 30.18.1.2/135.34.17.

BCA. *İstanbul'un Fethi Adlı Filmin 30m2 Boy Ve 16mm. Enindeki Bir Parçasının Renkli Olarak Amerika'da Banyo Edilmek Üzere Memleket Dışına Çıkarılmasına İzin Verilmesi.* 030.18.1.2/124.82.7.

BCA. *İstanbul'un Beşyüzüncü ve Muteakib Fetih Yıllarını Kutlama Derneği'nin Kuruluşunun Başbakan'a Bildirilmesi.* 30.1.0.0/123.782.6.

BCA. *Sovyet Rusya Hariciye Bakanı M. Molotof'un Türk-Rus İlişkileri Hakkında Beyanatına Dair.* 30.1.0.0/61.376.17.

BCA. *Seyhan Barajı Hidroelektrik Santralinden Elektrik Enerjisi Üretimi ve Bu Enerjinin Satışı İmtiyazının Çukurova Elektrik Türk Anonim Şirketi'ne Devredilmesi.* 30.18.1.2/132.51.16.

BCA. *Merkezi Eskişehir Olmak Üzere Pancar Kooperatifleri Bankası AŞ'nin Kurulmasına İzin Verilmesi.* 30.18.1.2/133.71.20.

BCA. *Türkiye Vakıflar Bankası TAŞ'nin Kurulmasına ve Ankara, İstanbul, İzmir ve Adana'da Birer Şube Açmasına İzin Verilmesi.* 30.18.1.2/135-25-2.

BCA. *Kızılırmak Üzerinde Yaptırılacak Hirfanlı Baraj ve Hidroelektrik Tesislerinin, The English Electric Co. Ltd. İle Wimpey And Co. Ltd. Firmalarına Pazarlıkla Yaptırılması.* 30.18.1.2/135.17.17.

BCA. *Merkezi Ankara'da Olmak Üzere Türkiye Petrolleri AO'nın Kurulmasına İzin Verilmesi.* 30.18.1.2/137.87.15.

BCA. *Türk Kadınlar Birliği'nin Kamu Yararına Çalışan Derneklerden Sayılması.* 30.18.1.2/135.34.7.

BCA. *Gediz-Demirköprü'de Kurulacak Olan Baraj ve Hidroelektrik Santrali ile Büyük Menderes'in Akçay Kolu Üzerinde Kurulacak Kemer Baraj ve Hidroelektrik Santrali İnşaatının Türk-Fransız Şirketine İhalesi.* 30.18.1.2/135.28.12.

BCA. *Demirköprü, Kemer ve Hirfanlı Barajlarının Müşavir Mühendislik ve İnşaat Kontrol Hizmetleri İçin Knappen Tippetts-Abbott-Mc Carthy Engineersamerikan Firması ile Pazartlık Usulü İle Anlaşma Yapılması.* 30.18.1.2/136.66.15.

BCA. *7 Kasım 1954 Tarihinde Yapılan Muhtar ve İhtiyar Meclisi Seçimleri ile 1947 Köy Muhtar ve İhtiyar Meclisi Seçimi Sonuçları.* 30.1.0.0/67.422.1

BCA. *Merkezi Ankara Olmak Üzere Minneapolis-Moline Türk Traktör ve Ziraat Makineleri AŞ'nin Kurulmasına İzin Verilmesi.* 30.18.1.2/136-62.14.

BCA. *Merkezi Ankara Olmak Üzere Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı'nın Kurulmasına İzin Verilmesi.* 30.18.1.2/146.16.2.

BCA. *Seyhan, Demirköprü, Kemer ve Hirfanlı Barajları Hakkında Not.* 30.1.0.0/94.587.11.

BCA. *Etibank'a Ait Maden İşletmeleri ve Elektrik Santrallerine Yapılan Yatırımlar ile Buralarda Yapılan İstih-saller.* 30.1.0.0/29.170.6.

BCA. *İstanbul ve İzmir'de Meydana Gelen 6-7 Eylül Olayları Hakkında Bazı Kurum, Kuruluş ve Vatandaşlardan Gelen Telgraflar.* 30.1.0.0/37.223.1.

BCA. *1950 ve 1955 Senelerinde Yapılan Vilayet Umumi Meclislerinin Seçim Neticeleri.* 30.1.0.0/51.309.9.

BCA. *Pancar Kooperatifleri Bankası A.Ş. Ünvanının Şekerbank T.A.Ş. Olarak Değiştirilmesi.* 30.1.0.0/110.669.1.

BCA. *Ortaokullarda Okutulacak Din Derslerinin Program ve Tatbikatına Ait Konuları İncelemek Üzere Maarif Vekaleti'nde Toplanan Komisyonunda Alınan Kararlar.* 30.18.1.2/144.68.14.

BCA. *İstanbul Belediye Başkanlığı Görevinin, İstanbul Valisinin Uhdesine Verilmesi.* 30.11.1.0/257.17.9.

BCA. *Çalışma Bakanlığı Tercümanlığı'na Cahit Sıtkı Tarancı'nın Tayini.* 30.11.1.0/194.30.5.

BCA. *İstanbul Vali ve Belediye Reisi Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay'ın Bern Büyükelçiliği'ne Tayini.* 30.18.1.2/147.59.4.

BCA. *Sarıyer Tesisleri ile Soma ve Tunçbilek Termik Bölge Santrallerinin, Seferberlik Vukuunda Genel Hayatı Etkileyecek Olan Fabrikalardan Sayılması*. 30.18.1.2/145.113.2.

BCA. *Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Umum Müdür ve Muavinliklerine Cemal Zühdü Aysan, Hamza Batık ve Asaf Yenisey'in Tayinleri*. 30.18.1.2/146.43.6.

BCA. *1950, 1954 ve 1957 Yıllarında Yapılan Milletvekili Seçim Sonuçlarının Mukayesesine Dair Cetvel*. 30.1.0.0/52.312.4.

BCA. *İran'da Meydana Gelen Deprem Dolayısıyla Türk Hükûmetinin Taziye Telgrafı ve Yapılacak Yardımlar Hakkında*. 30.1.0.0/121.772.8.

BCA. *Milli Korunma Kanunu Gereğince Şimdiye Kadar Çıkarılmış Kararların Tamamının veya Bir Kısımının Kaldırılması ile İlgili K/1227 Sayılı Kararın Yürürlüğe Konulması*. 30.18.1.2/152.30.19.

BCA. *Genelkurmay Bşk. Org. Rüştü Erdelhun'un Yaş Haddinin Bir Yıl Süreyle Uzatılması*. 30.18.1.2/152.35.2.

Belli, A. ve E. Karakaya (2019). Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. *Türkiye Cumhuriyeti Bakanlıklar Tarihi*. (Ed. M. Altunok, H. Altunok, F. Bakırcı, F. G. Gedikkaya, A. Aydın). Ankara: TİAV ve AREM Ortak Yayını.

Benli H. T. ve R. Erbaş. (2014). *TÜRK-İŞ Sendikacılar Albümü*. Ankara: TÜRK-İŞ Yayınları.

BİGM (Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü). (1961). *22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı Türkiye Nüfusu*. İstanbul: BİGM Yayınları.

Bilgiç, A. U. (2007). Doktor Hikmet Kıvılcımlı. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Sol*. C. 8. (Ed. M. Gültekingil). İstanbul: İletişim Yayınları.

Birlik, G. K. (2015). Makbule Atadan'ın Mustafa Kemal Atatürk'ün Mirasına Yaklaşımı. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 31(92), 77-112.

Bostancı, M. (2013). Türk-Arap İlişkilerine Etkisi Bakımından Bağdat Paktı. *Gazi Akademik Bakış Dergisi*. 7(13), 171-184.

Bozkurt, C. (2013). Türk Siyasetinde İslam Demokrat Partisi ve Kamuyundaki Yankıları. *History Studies*, 5(2), 79-106.

Bozkurt, B. ve İ. Bozkurt. (2014). "Türkiye'nin İlk Kadın İl Belediye Başkanı 'Müfide İlhan' ve Mersin'deki Çalışmaları". *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 10(19), 51-75.

CMP (1954). *Cumhuriyetçi Millet Partisi Program*. Ankara: Yeni Matbaa

Cumhuriyet. (1950). *Kıbrıs İçin Dün Bir Miting Yapıldı*. 17.01.1950, 1-3.

Cumhuriyet. (1950). *Kıbrıs İçin Dün Ankarada Dün Miting Yapıldı*. 19.01.1950, 1-3.

Cumhuriyet. (1950). *Eski Başbakan Receb Peker Vefat Etti*. 03.04.1950, 1-3.

Cumhuriyet. (1951). *Pakistan'daki Dünya Müslümanlar Konferansında Olup Bitenler*. 26.02.1951, 2.

Cumhuriyet. (1951). *İslâm Milletleri Arasında İşbirliği ve Bizim Rölümüz*. 12.03.1951, 2.

Cumhuriyet. (1951). *Zelzele Zayıflatlarının Bilançosu*. 16.08.1951, 1-3.

Cumhuriyet. (1951). *Çankırı Zelzelesi*. 17.08.1951, 1-4.

Cumhuriyet. (1951). *Çankırı'da Yeniden Bir Zelzele Oldu*. 18.08.1951, 1-3.

Cumhuriyet. (1951). *Mazhar Osman'ı Dün Toprağa Verdik*. 03.09.1951, 1-4.

Cumhuriyet. (1951). *Müsteşrikler Kongresi Dün Saat 15'te Açıldı*. 16.09.1951, 1-5.

Cumhuriyet. (1951). *Müsteşrikler Kongresi Münakaşalı Oluyor*. 18.09.1951, 1-3.

Cumhuriyet. (1951). *İstanbul'da Seçimin Resmî Neticeleri Belli Oldu*. 18.09.1951, 1-5.

Cumhuriyet. (1952). *"Türk Devrim Ocakları" 26 Yerde Faaliyete Geçti*. 28.02.1952, 1-5.

Cumhuriyet. (1952). *Milletlerarası Kadınlar Kongresi*. 02.10.1952, 1-6.

Cumhuriyet. (1953). *9. Milletlerarası İdarî İlimler Kongresi*. 07.09.1953, 1-6.

Cumhuriyet. (1954). *Bayar Dün Denizlide Elektrik Santralını Açtı*. 27.09.1954, 1-6.

Cumhuriyet. (1955). *Mim Kemalın Cenazesi Dün Muhteşem Bir Törenle Kaldırıldı*. 02.02.1955, 1-7.

Cumhuriyet. (1956). *Adıyaman'da Kayıp ve Zarar Tespit Edildi*. 29.08.1956, 1-5.

Cumhuriyet. (1956). *Milletlerarası Antialkolizm Kongresi Törenle Açıldı*. 11.09.1956, 1-5.

Cumhuriyet. (1956). *Beynelmilel Antialkolizm Kongresi Dün Kapandı*. 16.09.1956, 5.

Cumhuriyet. (1958). *İlim Adamımız Mustafa Şekip Tuncu Kaybettik*. 18.01.1958, 1-5.

Cumhuriyet. (1958). *Millî Korunma Kanun'un Kaldırılması Kararlaştırıldı*. 27.12.1958, 1-3.

Cumhuriyet. (1959). *İzmir Maçları*. 22.02.1959, 6.

Cumhuriyet. (1959). *Kıbrıs Anlaşmasının Metni Açıklandı*. 24.02.1959, 5.

Cumhuriyet. (1959). *Amerika ile Yaptığımız Anlaşmalar*. 27.02.1959, 1.

Cumhuriyet. (1959). *Atom Araştırma Merkezi Kuruluyor*. 28.05.1959, 1.

Cumhuriyet. (1959). *Erzurum Bölgesindeki Zلزelenin Bilançosu*. 27.10.1959, 1-5.

Cumhuriyet. (1959). *Eisenhower'in Türkiye Ziyareti Kesinleşti*. 05.11.1959, 1-5.

Cumhuriyet. (1959). *Yüksek İslâm Enstitüsü Dün Açıldı*. 20.11.1959, 1-5.

Cumhuriyet. (1959). *Eisenhower Bugün Ankara'ya Geliyor*. 06.12.1959, 1-5.

Cumhuriyet. (1959). *Eisenhower'i 400 Bin Ankaralı Karşıladı*. 07.12.1959, 1-5.

Çapan, Ş. M. (2021). Selim Sırrı Tarcan. (1874-1957). *Atatürk Ansiklopedisi*. Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu-Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı. [https://ataturkan-siklopedisi.gov.tr/bilgi/Selim_S%-C4%B1rr%C4%B1_Tarcan_\(1874-1957\)](https://ataturkan-siklopedisi.gov.tr/bilgi/Selim_S%-C4%B1rr%C4%B1_Tarcan_(1874-1957)) (24.01.2021).

Çavdar, T. (2005). Millî Kütüphane. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 30. Ankara: TDV Yayınevi.

Çeçen, K. (1995). Elmalı Bendi. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 11. Ankara: TDV Yayınevi.

Çelik, H. (1996). Güntekin, Reşat Nuri. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 14. Ankara: TDV Yayınevi.

Çelik Torun, E. (2016). Türk Kadın Kahramanlarından Kara Fatma. *Turkish Studies*, 11(16), 131-158.

Çetin, C. (2001). "50 Yıl Önceki Bir Arayışın Hikâyesi 1951 Sanayi Kongresi". *Toplumsal Tarih Dergisi*, 15(88), 46-48.

Çetin, G. F. (2014). *Asgari Ücret İstihdam İlişkisi Analizi*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü

Çetin, O. (1992). Yahya Kemal Beyatlı. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/beyatli-yahya-kemal> (04.02.2021).

- Çevik, M. ve M.Yıldız. (2014). Demokrat Parti İktidarının İlk Yıllarında Deniz İşletmeciliği ve Gemi İnşa Sanayisine Genel Bir Bakış (1950-1955). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(33), 293-305.
- Çınar, B. ve G. Şahinbaş Erginöz. (2012). *Ord. Prof. Dr. Mim Kemal Öke (1884-1955)*. Nobel Medicus Dergisi, 8 (3), 130-132.
- Doğan, A. (2020). Nezihe Muhittin. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nezihe-muhittin> (31.01.2021).
- Dursun, D. (1991). Bağdat Paktı. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 4. Ankara: TDV Yayınevi.
- Dursun, D. (1992). Bandung. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 5. Ankara: TDV Yayınevi.
- Dursun, D. (1992). Bayar, Celal. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 5. Ankara: TDV Yayınevi.
- Ekincikli, M. ve A. Şahin. (2018). 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi Öncesinde Kurulan "İhtilal Örgütleri" ve "Dokuz Subay Olayı". *Akademik Bakış Dergisi*, 70, 39-54.
- Elmacı, M. E. (2021). Makbule Atadan (1885-1956). *Atatürk Ansiklopedisi*. Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu-Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı. [https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/Makbule_Atadan_\(1885-1956\)](https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/Makbule_Atadan_(1885-1956)) (18.01.2021).
- Eyice, S. (1992). Büyük Çarşı. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 6. Ankara: TDV Yayınevi.
- Gönlübol, M. (2014). *Uluslararası Politika İlkeler-Kavramlar-Kurumlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gül, E. (2012). Mithat Paşa'nın Cenazesinin Nakli. *Dünya Bülteni*. <https://www.dunyabulteni.net/tarihten-olaylar/mithat-pasanin-cenazesinin-nakli-h192236.html> (27.02.2021).
- Güzel Mumyalmaz, H. (2020). Yeşilay Cemiyeti ve Faaliyetleri: Bağımlılıkla Mücadele, Sağlıklı ve Ahlâklı Nesiller Yetiştirme. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(1), 368-387.
- Haklı, S. Z. (2016). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Sosyal Liberal Bir Akademisyen: Prof. Dr. Ethem Menemencioğlu. *Liberal Düşünce Dergisi*, 82, 55-77.
- Haklı, S. Z. (2018). *Ali Fuad Başgil Bir Düşünürün Fikrî Haritası*, Ankara: Liberte Yayınları.

- Hale, W. (2003). Türk Dış Politikası 1774-2000. (Çev. P. Demir). İstanbul: Mozaik Yayınları.
- Haytoğlu, E. (2018). Denizli Kentinin Elektrik Tarihine Bir Bakış (1924-1954). *Belgi Dergisi*, 16, 896-927.
- Hirsch, E. (2005). *Anılarım Kayzer Dönemi Weimar Cumhuriyeti Atatürk Ülkesi*. (Çev. F. Suphi). Ankara: Tübitak Yayınları.
- <https://www.aa.com.tr/tr/spor/turkiye-ilk-kez-1954te-dunya-kupasina-katildi/156014> (02.01.2020)
- <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/misir-ekonomisinin-3uncu-buyuk-doviz-kaynagi-suveys-kanal-1313989> (17.01.2021).
- <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tarihin-en-buyuk-deniz-kazalari/166396> (29.01.2021).
- <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/demokrasiye-vurulan-darbenin-uzerinden-60-yil-gec-ti/1853665> (15.02.2021).
- <https://www.ab.gov.tr/p.php?e=105> (31.01.2021).
- https://www.ab.gov.tr/files/5%20Ekim/turkiye_avrupa_birligi_iliskileri_kronolojisi.pdf (13.02.2021).
- <https://ataturkhavalimani.gov.tr/tarihce/> (10.12.2020).
- <https://atauni.edu.tr/fakulteler> (22.01.2020).
- <https://www.bik.gov.tr/turk-askerinin-kore-kahramanligi/> (16.11.2020).
- <https://catab.ktb.gov.tr/TR-129473/sehitler-abidesi.html> (29.12.2020).
- <https://www.cev.eu/Competition-Area/CompetitionStandings.aspx?ID=264> (02.02.2021).
- <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=nufus-ve-demografi-109&dil=1> (10.01.2021).
- <https://deprem.afad.gov.tr/tarihte-BuAy?id=19> (02.12.2020).
- <https://deprem.afad.gov.tr/tarihte-BuAy?id=21> (21.01.2021).
- <https://deprem.afad.gov.tr/tarihte-BuAy?id=24> (21.01.2021).
- <https://deprem.afad.gov.tr/tarihte-BuAy?id=40> (15.02.2021).
- https://ege.edu.tr/tr-1/dunden_bugune_ege_universitesi.html (07.01.2021).
- <https://www.esk.gov.tr/tr/10097/Et-ve-Sut-Kurumu-Tarihcesi> (23.02.2021).
- <https://gulhanetip.sbu.edu.tr/Genel-Bilgiler/Tarihce> (22.01.2021).

<https://kirsehir.ktb.gov.tr/TR-196433/hirfanli-baraj.html> (07.01.2021).

<https://www.kizilay.org.tr/Haber/HaberArsiviDetay/1407> (09.01.2021).

http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/Depremler/onemliler/22_02_2011_Bulanik_MUS_Depremi/22_02_2011_Bulanik_MUS_Depremi.htm (15.02.2021).

<https://konya.bel.tr/sayfadetay.php?sayfaID=131> (04.01.2021)

<https://www.ktu.edu.tr/ktu-tarihce> (06.01.2021)

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bursa/gezilecekyer/kapali-carsi> (02.02.2021).

<https://www.mersinport.com.tr/hakimizda/detay/Tarihce/14/2/0> (01.01.2021)

http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-birlesmis-milletler_guvenlik-konseyi-adayligi.tr.mfa (14.12.2020).

http://www.mfa.gov.tr/sayin-numan-menemencioglu_nun-ozgecmisi.tr.mfa (28.01.2021).

<https://muze.gov.tr/muze-detay?-DistId=MRK&SectionId=HIS01> (01.02.2021).

https://www.nasa.gov/mission_pages/explorer/explorer-overview.html (29.01.2021).

<http://www.nuridemirag.com/hayat-hikayesi.html> (26.01.2021).

<https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Olimpiyat-Oyunlari-Detay/20/1> (29.11.2020).

<https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/Hakimizda/Tarihce/46/1> (24.01.2021).

https://www.tbmm.gov.tr/ul_kom/akpm/genel_bilgi.htm (19.11.2020).

<https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/120307/-demokrasi-ve-ozgurlukler-adasi-gecmisten-bugune-istiklal-ve-istikbal-mucadelesiyle-gonullerdeki-sevginin-hasbi-nisanesi-olacaktır-> (15.02.2021).

<https://www.tcdd.gov.tr/content/45#:~:text=Haydarpa%C5%9Fa%20Liman%-C4%B1%2020.04.1899%20tarihinde,%C3%B6zel%20bir%20rejimle%20idare%20edilmi%-C5%9Ftir.> (30.12.2020).

- <http://www.tesav.org.tr/milletvekili-ara-secim-sonuclari-1947-1948-1949-1951-1966-1968-1975-1979-1986-2003/> (23.11.2020).
- <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=1183> (11.02.2021).
- <https://www.turkishairlines.com/tr-tr/basin-odasi/hakkimizda/hikayemiz/> (25.02.2021).
- <https://www.ticaretsicil.gov.tr/view/menu/goster.php?Guid=19438e37-17fb-11ea-8bec-48df373f5970> (20.01.2021).
- <http://www.tki.gov.tr/kurumsal/kurulus-ve-tarihce/81> (22.01.2021).
- https://tobb.org.tr/Sayfalar/Kurulus_Gorev_Organ.php (11.11.2020).
- <https://www.tpao.gov.tr/tarihce> (04.01.2021).
- <https://www.trtarsiv.com> (25.01.2021).
- <https://www.tsk.tr/Sayfalar?viewName=RustuErdelhun> (15.02.2021).
- <https://www.yesilay.org.tr/tr/kurumsal/tarihce> (01.03.2021).
- <https://www.ysk.gov.tr/tr/1950-1977-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3007> (10.11.2020).
- Huyugüzel, Ö. F. (2020). Hüseyin Cahit Yalçın. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yalcin-huseyin-cahit> (26.01.2021).
- İnan, S. (2006). *Muhalefet Yıllarında Adnan Menderes*. Ankara: Liberte Yayınları.
- Jaschke, G. (1972). *Yeni Türkiye’de İslamlık*. (Çev. H. Örs). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kabaklı, A. (2004a). *Türk Edebiyatı 4. Cilt*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Kabaklı, A. (2004b). *Türk Edebiyatı 3. Cilt*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Kabaklı, A. (2004c). *Türk Edebiyatı 5. Cilt*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Kahraman, K. (2002). Kuntay, Mithat Cemal. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 26. Ankara: TDV Yayınevi.
- Kamu Düzeni ve Güveni Müsteşarlığı. (2017). *Güvenlik Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Kamu Düzeni ve Güveni Müsteşarlığı Yayınları.
- Kara, İ. (2009). *Cumhuriyet Türkiye’sinde Bir Mesele Olarak İslâm 1*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

- Kara, İ. (2014). *Türkiye’de İslamcılık Düşüncesi 2 Metinler Kişiler*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kara, İ. (2016). *Cumhuriyet Türkiye’sinde Bir Mesele Olarak İslâm 2*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karadeli, C. (2019). Stalin ve Kruşçov Dönemlerinde Doğu Avrupa’da Sovyetler ve Krizler. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 239-253.
- Karayaman, M. (2018). İzmir Radyo-sunun Kuruluşu ve İlk Yıllarındaki Faaliyeti. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 18(37), 563-588.
- Kaynar, İ. S. (2017). Ankara’nın 11 Eylül 1957 Sel Felaketi ve Siyasi Gündemi. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 197-224.
- Kaya, Y. (2012). *Bir Devlet ve Siyaset Adamı Şükrü Kaya*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kıvılcımlı, H. (2011). *Vatan Partisi Tüzük ve Program (Gerekçeli Karar ve Diğer Eklerle)*. İstanbul: Sosyal İnsan Yayınları.
- Koca, M. (2020). Küba Devrimi ve Devrimin Türk Basınına Yansıması: Milliyet Gazetesi Örneği. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 43-66.
- Koçak, B. (2012). Uluslararası Oryantalistler Kongreleri (1873-1973) Üzerine Bir Değerlendirme. *Kebikeç*, 34, 257-294.
- Koçak, C. (2016). *Umûmî Müfettişlikler (1927-1952)*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Koraltan, R. (2013). *Tek Parti Devrinden 27 Mayıs İhtilali’ne Demokratlar DP’nin Kurucusu Anlatıyor*. (Haz. K. Maman). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Köprülü, O. F. (1988). Adıvar, Abdülhak Adnan. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 1. Ankara: TDV Yayınevi.
- Kurt, B. (2021). Şükrü Kaya. *Atatürk Ansiklopedisi*. Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu-Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı. [https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/%C5%9E%-C3%BCkr%C3%BC_Kaya_\(1883-1959\)_\(04.02.2021\)](https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/%C5%9E%-C3%BCkr%C3%BC_Kaya_(1883-1959)_(04.02.2021)).
- Kurtuluş, R. (2008). Rızâ Şah Pehlevî. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 35. Ankara: TDV Yayınevi.
- Langlois, R., J. Boismenu, L. Lefebvre ve P. Regimbald. (2003). *20. Yüzyıl Tarihi*. (Çev. Ö. Turan). İstanbul: Nehir Yayınları.
- Milletlerarası İdarî İlimler Enstitüsü. (1953). *IX. Milletlerarası İdarî İlimler Kongresi*. İstanbul.

- Milliyet. (1950). *Demokrat Parti, Beklenen Seçim Beyannamesini Dün Gece Neşretti*. 09.05.1950, 1-5.
- Milliyet. (1950). *Ezanın İstenen Dilde Okunması Kararlaştı*. 14.06.1950, 1-5.
- Milliyet. (1950). ? 06.07.1950, 1.
- Milliyet. (1951). *İktisat Şûrası*. 15.04.1951, 3.
- Milliyet. (1951). *Hürriyet Şehidimiz Mithat Paşa Dün Toprağa Verildi*. 27.06.1951, 1.
- Milliyet. (1951). *Atatürk Düşmanlarına Karşı Dün Ankara'da Yapılan Miting*. 01.07.1951, 1.
- Milliyet. (1951). *Bayar, Dün İkinci Elmalı Bendinin Temelini Attı*. 01.07.1951, 1-3.
- Milliyet. (1952). *Deprem Bölgesinde Bir Tek Vatandaş Açıkta Kalmadı*. 22.01.1952, 1.
- Milliyet. (1952). *Yeşilırmak Gittikçe Yükseliyor*. 02.04.1952, 1-7.
- Milliyet. (1952). *Tokat'ta Sular Çekiliyor*. 03.04.1952, 1-7.
- Milliyet. (1952). *Sel Felaketi Nedeniyle Amasya ve Civarı ile İrtibat Kesildi*. 04.04.1952, 1-7.
- Milliyet. (1952). *Amasya'da Sular Çekiliyor*. 05.04.1952, 1-7.
- Milliyet. (1953). *'Bu Memlekette İrtica Yoktur'*. 18.01.1953, 7.
- Milliyet. (1953). *Türk Milliyetçiler Derneği Kapatıldı*. 23.01.1953, 1.
- Milliyet. (1953). *Neyzen Tevfik Dün Törenle Defnedildi*. 31.01.1953, 1.
- Milliyet. (1953). *Balkan Paktının Tam Metni*. 01.03.1953, 7.
- Milliyet. (1953). *Voroşilov Sovyet Şurası Başkanı Oldu*. 07.03.1953, 7.
- Milliyet. (1953). *Zelzelede Ölenlerin Tahminlerden Az Olduğu Öğrenildi*. 22.03.1953, 7.
- Milliyet. (1953). *Fethin 500'üncü Yıldönümü Dün Kutlandı*. 30.05.1953, 7.
- Milliyet. (1953). *Yeşilköy Yeni Hava Meydanı Dün Açıldı*. 02.08.1953, 7.
- Milliyet. (1953). *Çanakkale ve Bandırma Hava Meydanları Açıldı*. 20.09.1953, 7.
- Milliyet. (1953). *Seyhan Barajının Temel Atma Töreni Dün Yapıldı*. 26.10.1953, 7.
- Milliyet. (1953). *Atatürk'ün Naaşı Dün Katafalka Nakledildi*. 05.11.1953, 1.

Milliyet. (1953). *Atatürk'ün Naaşı Dün Yeni Tabuta Nakledildi.* 10.11.1953, 1.

Milliyet. (1953). *Atatürk'ün Aziz Naaşı Dün Törenle Toprağa Tevdi Edildi.* 11.11.1953, 7.

Milliyet. (1953). *Şükrü Saraçoğlu Vefat Etti.* 28.12.1953, 1.

Milliyet. (1954). *Selim Sarper Güvenlik Konseyinde.* 24.01.1954, 1.

Milliyet. (1954). *Millet Partisi Mahkeme Kararile Feshedildi.* 28.01.1954, 7.

Milliyet. (1954). *Kar ve Tipi Dün Şehir Hayatını Altüst Etti.* 24.02.1954, 1.

Milliyet. (1954). *Boğazı Tıkayan Buzlar Çözülmeye Başladı.* 28.02.1954, 1.

Milliyet. (1954). *Millî Takımımız Dün İspanya 4-1 Yenildi.* 28.02.1954, 1.

Milliyet. (1954). *Millî Takımımız İspanya ile 2-2 Berabere Kaldı.* 18.03.1954, 7.

Milliyet. (1954). *Çanakkale Âbidesinin Temeli Dün Atıldı.* 18.04.1954, 7.

Milliyet. (1954). *Haydarpaşa Limanı İlave Tesislerinin Temeli Atıldı.* 19.04.1954, 7.

Milliyet. (1954). *Sait Faik Vefat Etti.* 12.05.1954, 7.

Milliyet. (1954). *Mevlâna Dün Anıldı.* 18.12.1954, 1-7.

Milliyet. (1955). *Grizu Faciasının Sebebi Henüz Tespit Edilemedi.* 28.01.1955, 1.

Milliyet. (1955). *5 Maden Mühendisi Dün Tevkif Edildi.* 30.01.1955, 1.

Milliyet. (1955). *Bandung Konferansı Çalışmalarına Başlıyor.* 18.04.1955, 1-7.

Milliyet. (1955). *Hirfanlı Barajının Temeli Atıldı.* 25.05.1955, 1.

Milliyet. (1955). *Anneler Günü Kutlandı.* 09.05.1955, 1-7.

Milliyet. (1955). *Elmalı Bendi.* 04.06.1955, 1.

Milliyet. (1955). *Adnan Adıvar Dün Vefat Etti.* 04.06.1955, 7.

Milliyet. (1955). *Örfî İdare İlan Edildi.* 07.09.1955, 1.

Milliyet. (1955). *Kıbrıs Türktür Cemiyeti Kapatıldı.* 09.09.1955, 1.

Milliyet. (1955). *Belediye Seçimlerinin Kat'i Neticesi.* 19.11.1955, 1-5.

Milliyet. (1956). *Çatalağzında Dün İki Yeni Elektrik Tesisleri Daha Açıldı.* 01.04.1956, 1.

Milliyet. (1956). *Ankarada 2 Yeni Tesis Daha Açıldı.* 06.04.1956, 1.

Milliyet. (1956). *Tunçbilek Santrali Dün İşletmeye Açıldı.* 07.04.1956, 1-5.

Milliyet. (1956). *Adıyaman'da 58 Kişi Boğuldu.* 25.08.1956, 1-5.

Milliyet. (1956). *"35 Yaş" Şairi Vefat Etti.* 14.10.1956, 1.

Milliyet. (1957). *Ord. Prof. Sadri Maksudî Öldü.* 21.02.1957, 1.

Milliyet. (1957). *Merkez Üssü Fethiye Olan Ege Zelzelelerinde 17 Ölü, 170 Yaralı Var.* 26.04.1957, 1-3.

Milliyet. (1957). *Bayar ve Menderes Zelzele Bölgesinde.* 28.04.1957, 5.

Milliyet. (1957). *Nurullah Ataç'ın Cenazesi Kaldırıldı.* 19.05.1957, 1.

Milliyet. (1957). *Zelzele Felaketi.* 27.05.1957, 3.

Milliyet. (1957). *İbnül Emin'in Cenâzesi Dün Kaldırıldı.* 28.05.1957, 1.

Milliyet. (1957). *Bursa'da Korkunç Bir Uçak Kâzası Oldu.* 26.07.1957, 1-5.

Milliyet. (1957). *Facia Kurbanları Dün Defnedildiler.* 27.07.1957, 1-5.

Milliyet. (1957). *Büyük Sel Felaketi.* 12.09.1957, 1.

Milliyet. (1957). *Sel Mıntıkası Temizleniyor.* 14.09.1957, 1-5.

Milliyet. (1957). *Abdülhalik Renda Öldü.* 03.10.1957, 1.

Milliyet. (1957). *H. C. Yalçın Vefat Etti.* 19.10.1957, 1-5.

Milliyet. (1957). *Ruslar, İkinci Peyk'i Attılar.* 04.11.1957, 1-3.

Milliyet. (1957). *Nuri Demirağ Dün Vefat Etti.* 14.11.1957, 1.

Milliyet. (1957). *İran'da Korkunç Bir Zelzele Oldu.* 14.12.1957, 1.

Milliyet. (1958). *Amerikan Sunî Peyki Atıldı.* 02.02.1958, 1-5.

Milliyet. (1958). *Numan Menemencioğlu Ankara'da Vefat Etti.* 16.02.1958, 1-5.

Milliyet. (1958). *Üsküdar Vapuru İzmit'te Battı.* 02.03.1958, 1-5.

Milliyet. (1958). *Bütün Yurt Mâtem Tutuyor.* 03.03.1958, 1-5.

Milliyet. (1958). *Fethin 505'inci Yılı Kutlandı.* 30.05.1958, 1-3.

Milliyet. (1958). *Yüzbinler Millî İmanını Haykırdı: Ya Taksim Ya Ölüm.* 09.06.1958, 1-5.

Milliyet. (1958). *Ankara Mitin-
ginde Dün Kıbrıs İçin And İçildi.*
13.06.1958, 1-3.

Milliyet. (1958). *Bursa'da Yangın Felâ-
keti.* 25.08.1958, 1-5.

Milliyet. (1958). *Bursa'da Zarar 1 Mil-
yara Yakın.* 26.08.1958, 1-5.

Milliyet. (1958). *İç Politikada Hava
Gerginleşti.* 08.09.1958, 1-5.

Milliyet. (1958). *Menderes Kemer Ba-
rajını Açtı.* 26.09.1958, 1-5.

Milliyet. (1958). *CMP ile Köylü Partisi
Birleşti.* 17.10.1958, 1.

Milliyet. (1958). *Yahya Kemal Toprağa
Verildi.* 03.11.1958, 1.

Milliyet. (1958). *Dokuz Subaydan Se-
kizi Beraat Etti.* 26.11.1958, 1-5.

Milliyet. (1959). *Âsi Talebe Castro Kû-
baya Hâkim Oldu.* 03.01.1959, 1-5.

Milliyet. (1959). *Kûba'da Kurulan
Hükûmeti Tanıdık.* 11.01.1959, 5.

Milliyet. (1959). *Şükrü Kaya Dün Kalp-
ten Vefat Etti.* 11.01.1959, 1.

Milliyet. (1959). *Yeni Bir Fâcia Oldu.*
25.01.1959, 1-5.

Milliyet. (1959). *Fâcianın İlk Bilanço-
su.* 26.01.1959, 1-5.

Milliyet. (1959). *Kıbrıs Müzakereleri
Başladı.* 07.02.1959, 1.

Milliyet. (1959). *Tam Anlaşma.*
12.02.1959, 1-5.

Milliyet. (1959). *Menderes'in Uçağı
Düştü: 15 Ölü Var.* 18.02.1959, 1-5.

Milliyet. (1959). *Menderes Tamamen
İyileşti.* 19.02.1959, 1-5.

Milliyet. (1959). *Menderes İstanbul'da.*
27.02.1959, 1-3.

Milliyet. (1959). *Barutçunun Cenazesi
Dün Törenle Kaldırıldı.* 17.03.1959,
1.

Milliyet. (1959). *Kıbrıs'ta Geçici Kabi-
ne İlan Edildi.* 03.04.1959, 1.

Milliyet. (1959). *Müşterek Pazar
Türkiye İçin Bir Komisyon Kurdu.*
12.09.1959, 1-5.

Milliyet. (1959). *Küçük, Başkan Yar-
dımcısı Oldu.* 04.12.1959, 1-5.

Milliyet. (1959). *Makarios Kıbrıs'ın İlk
Reisicumhuru.* 15.12.1959, 1.

Milliyet. (1967). *Vatan Partisi Anaya-
sa Mahkemesi Kararı İle Kapatıldı.*
03.07.1967, 9.

Milliyet. (1986). *Almanak Türkiye.*
(Haz. Hikmet Bila). İstanbul: Milli-
yet Yayınları.

Mollaer, F. (2012). Tunç, Mustafa Şekip. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 41. Ankara: TDV Yayınevi.

Mutlu, M. (2016). İstanbul'da Halka Adanmış Bir Bayram: Bahar ve Çiçek Bayramı. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 58, 177-194.

Neziroğlu, İ ve T. Yılmaz. (2013a). *Hükûmetler, Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri Cilt 1* – (24 Nisan 1920 – 22 Mayıs 1950). Ankara: TBMM Basımevi.

Neziroğlu, İ ve T. Yılmaz. (2013b). *Hükûmetler, Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri Cilt 2* – (22 Mayıs 1950 – 20 Kasım 1961). Ankara: TBMM Basımevi.

Neziroğlu, İ ve T. Yılmaz. (2014). *Başbakanlarımız ve Genel Kurul Konuşmaları Cilt 3*. Ankara: TBMM Basımevi.

Okay, M. O. (1992). Beyatlı, Yahya Kemal. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 6. Ankara: TDV Yayınevi.

Okyar, O. ve M. Seyitdanlıoğlu (2019). *Atatürk, Okyar ve Çok Partili Türkiye Fethi Okyar'ın Anıları*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Oriens. (1957). Milletlerarası Şark Tetkikleri Cemiyeti Umûmî Heyet Toplantısı. *Oriens*, 10(2), 10-14.

Öcal, M. (2013). Yüksek İslâm Enstitüsü. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 44. Ankara: TDV Yayınevi.

Öğretim, A. (2013). *1951 Kurşunlu Depremi Yüzey Kırığı Özellikleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Özçağlayan, M. (2000). Türkiye'de Televizyon Yayıncılığının Gelişimi. *Selçuk İletişim Dergisi*, 1(2), 41-52.

Özçelik, A. (1993). Çakmak, Fevzi. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 8. Ankara: TDV Yayınevi.

Özgürel, A. (2010). *Türkiye Büyük Millet Meclisi 90. Yılda Meclis Başkanları*. (Ed. M. N. Önay). Ankara: TBMM Basımevi.

Öztürk, K. (1998). *Türk Parlamento Tarihi TBMM IX. Dönem 1950-1954*. C. 1. Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları.

Pamuk, Ş. (2014). *Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadî Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Pınar, M. (2017). Anadoluculuk Eksekinde Türkiye Köylü Partisi (1952-1958). *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 37, 317-340.

- Reed, H. (1995). Çağdaş Türk Müslümanlarının Dinî Hayatı. *Türkiye'de İslam ve Laiklik*. (Der: ?). İstanbul: İnsan Yayınları.
- Sağlam, N. (2021). Ruşen Eşref Ünaydın (1892- 1959). *Atatürk Ansiklopedisi*. Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu-Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı. [https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/Ru%C5%9Fen_E%C5%9Fref_%C3%9Cnayd%C4%B1n_\(1892-_1959\)_\(13.02.2021\)](https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/Ru%C5%9Fen_E%C5%9Fref_%C3%9Cnayd%C4%B1n_(1892-_1959)_(13.02.2021)).
- Sander, O. (2014). *Siyasi Tarih 1918-1994*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Soyak, H. R. (2006). *Atatürk'ten Hatıralar*. İstanbul: YKY.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1950). Dönem: VIII, Cilt: 23, Toplantı: 4, Birleşim: 33.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1950). Dönem: VIII, Cilt: 25, Toplantı: 4, Birleşim: 57.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1950). Dönem: IX, Cilt: 1, Toplantı: Olğ., Birleşim: 1.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1950). Dönem: IX, Cilt: 1, Toplantı: Olğ., Birleşim: 9.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1950) Dönem: IX, Cilt: 1, Toplantı: Olğ., Birleşim: 22.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1951). Dönem: IX, Cilt: 6, Toplantı: 1, Birleşim: 59.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1951). Dönem: IX, Cilt: 9, Toplantı: 1, Birleşim: 111.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1951). Dönem: IX, Cilt: 10, Toplantı: 2, Birleşim: 10.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1952). Dönem: IX, Cilt: 18, Toplantı: 3, Birleşim: 21.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1953). Dönem: IX, Cilt: 21, Toplantı: 3, Birleşim: 69.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1953). Dönem: IX, Cilt: 24, Toplantı: 3, Birleşim: 105.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1953). Dönem: IX, Cilt: 24, Toplantı: 3, Birleşim: 115.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1954). Dönem: IX, Cilt: 26, Toplantı: 4, Birleşim: 44.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1954). Dönem: X, Cilt: 1, Toplantı: F., Birleşim: 1.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1954). Dönem: X, Cilt: 1, Toplantı: F., Birleşim: 2.

- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1954). Dönem: X, Cilt: 1, Toplantı: F., Birleşim: 4.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1954). Dönem: X, Cilt: 1, Toplantı: F., Birleşim: 8.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1954). Dönem: X, Cilt: 1, Toplantı: F., Birleşim: 15.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1955). Dönem: X, Cilt: 7, Toplantı: 1., Birleşim: 78.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1957). Dönem: X, Cilt: 16, Toplantı: 3., Birleşim: 29.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1957). Dönem: X, Cilt: 19, Toplantı: 3., Birleşim: 75.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1957). Dönem: XI, Cilt: 1, Toplantı: 1., Birleşim: 1.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1957). Dönem: XI, Cilt: 1, Toplantı: 1., Birleşim: 7.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1957). Dönem: XI, Cilt: 1, Toplantı: 1., Birleşim: 10.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1959). Dönem: XI, Cilt: 7, Toplantı: 39., Birleşim: 39.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1959). Dönem: XI, Cilt: 8, Toplantı: 2., Birleşim: 50.
- TBMM. (2010). *TBMM Albümü (1920-2010)* Cilt 1-2. (Ed. S. Yıldırım ve B. K. Zeynel). Ankara: TBMM Yayınları.
- T.C. Resmî Gazete. (1930). *Belediye Kanunu*. 14.04.1930. Sayı: 1471, Ankara: Başvekâlet Müdevvenat Müdürlüğü.
- T.C. Resmî Gazete. (1933). *Bazı Vilayetlerin İlgası ve Bazılarının Birleştirilmesi Hakkında Kanun*. 27.05.1933. Sayı: 2411, Ankara: Başvekâlet Müdevvenat Müdürlüğü.
- T.C. Resmî Gazete. (1933). *Yeniden Dokuz Kaza ve Beş Vilayet Teşkiline ve Bunlarla Otuz İki Nahiye-ye Aid Kadrolar Hakkında Kanun*. 04.01.1936. Sayı: 3197, Ankara: Başvekâlet Müdevvenat Müdürlüğü.
- T.C. Resmî Gazete. (1948). *Atatürk'ün Kız Kardeşi Makbule Atadan'a Vatanî Hizmet Tertibinden Aylık Bağlanması Hakkında Kanun*. 24.02.1948. Sayı: 6840, Ankara: Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.
- T.C. Resmî Gazete. (1950). *Milletvekilleri Seçimi Kanunu*. 21.02.1950. Sayı: 7438, Ankara: Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. [1950]. *Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddi-ne ve Türbedarlıklarla Birtakım Unvanların, Meni ve İlğasına Dair Olan 677 Sayılı Kanun'un Birinci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesi Hakkında Kanun*. 04.03.1950. Sayı: 7448, Ankara: Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. [1950]. *Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Ticaret Borsaları ve 'Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği' Kanunu*. 15.02.1950. Sayı: 7457, Ankara: Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. [1950]. *Çiftçiyi Topraklandırma Hakkındaki 4753 Sayılı Kanun'un Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bazı Maddeler ve Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanun*. 27.03.1950. Sayı: 7467, Ankara: Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. [1950]. *Millî Kütüphanenin Kuruluşu Hakkında Kanun*. 29.03.1950. Sayı: 7469, Ankara: Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. [1951]. *Asgarî Ücretlerin Tesbitine Müteallik Yönetmelik*. 13.01.1951. Sayı: 7707, Ankara: Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. [1951]. *Limanların İnşa, Tevsi, Islah ve Teçhizine Dair Kanun*. 01.06.1951. Sayı: 7823, Ankara: Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. [1951]. *Atatürk'ün Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun*. 31.07.1951. Sayı: 7872, Ankara: Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. [1951]. *Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu*. 16.08.1951. Sayı: 7886, Ankara: Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. [1951]. *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu*. 13.12.1951. Sayı: 7981, Ankara: Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. [1952]. *Hilafetin İlğasına ve Hanedanı Osmaninin Türkiye Cumhuriyeti Memaliki Haricine Çıkarılmasına Dair Olan 431 Sayılı Kanun'un 2'nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Aynı Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun*. 23.06.1952. Sayı: 8142, Ankara: Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. [1952]. *Et ve Balık Kurumu teşkiline mütedair Koordinasyon Kararı*. 01.10.1952. Sayı: 8221, Ankara: Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. (1953). *Dumlupınar Denizaltı Gemisinin Batması Dolayısıyla Ölenlerin Şehit, Dul ve Yetimlerinin de Şehit Dul ve Yetimi Sayılmaları Hakkında Kanun*. 21.04.1953. Sayı: 8391, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. (1953). *Vicdan ve Toplanma Hürriyetinin Korunması Hakkında Kanun*. 29.07.1953. Sayı: 8470, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. (1954). *Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu*. 15.01.1954. Sayı: 8608, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. (1954). *Malatya Vilayetine Bağlı Adıyaman Kazasında (Adıyaman) Adiyle Yeniden Bir Vilayet Kurulması Hakkında Kanun*. 22.06.1954. Sayı: 8735, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. (1954). *Kırşehir Vilayetinin Kaldırılmasına ve Nevşehir Kazasında (Nevşehir) Adiyle Yeniden Bir Vilayet Kurulmasına Dair Kanun*. 07.07.1954. Sayı: 8748, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. (1954). *İstanbul Birleşik İdaresinin Ayrılması Hakkında Kanun*. 18.03.1954. Sayı: 8661, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. (1954). *Minneapolis-Moline Türk Traktör ve Ziraat Makineleri Anonim Şirketi Esas Mukavelenamesi*. 29.07.1954. Sayı: 9960, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. (1955). *Millî Kütüphane Kuruluşu Hakkındaki 5632 Sayılı Kanuna Ek Kanun*. 27.05.1955. Sayı: 9013, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. (1956). *Seyhan Vilayeti Adının (Adana) Olarak Değiştirilmesi Hakkında Kanun*. 02.02.1956. Sayı: 9223, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. (1956). *Çoruh Vilayeti Adının (Artvin) Olarak Değiştirilmesi Hakkında Kanun*. 25.02.1956. Sayı: 9243, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. (1956). *Millî Korunma Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Tadiline Dair Kanun*. 11.06.1956. Sayı: 9329, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

T.C. Resmî Gazete. (1956). *Türk Ticaret Kanunu*. 09.07.1956. Sayı: 9353, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.

- T.C. Resmî Gazete. [1959]. *Atom Enerjisi Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun*. 04.09.1956. Sayı: 9398, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.
- T.C. Resmî Gazete. [1957]. *Sanayi Vekâleti Kuruluş ve Vazifeleri Hakkında Kanun*. 27.05.1957. Sayı: 9617, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.
- T.C. Resmî Gazete. [1957]. *Türkiye Kömür İşletmeleri Kanunu*. 31.05.1957. Sayı: 9621, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.
- T.C. Resmî Gazete. [1957]. *Gülhane Askeri Tıp Akademisi Kanunu*. 12.06.1957. Sayı: 9631, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.
- T.C. Resmî Gazete. [1958]. *İmar ve İskân Vekâleti Kuruluş ve Vazifeleri Hakkında Kanun*. 14.05.1958. Sayı: 9906, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.
- T.C. Resmî Gazete. [1959]. *Orta-Doğu Teknik Üniversitesi Kanunu*. 04.06.1959. Sayı: 10222, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.
- T.C. Resmî Gazete. [1959]. *5434 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 40'ıncı Maddesine Bir (f) Fıkrası Eklenmesine Dair Kanun*. 15.06.1959. Sayı: 10231, Ankara: Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü.
- Tabakoğlu, A. (2021). Osmanlı İstanbul'unun Su Tarihi. *Antik Çağ'dan XXI. Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi*. C. 6. <https://istanbul-tarihi.ist/194-osmanli-istanbulu-nun-su-tarihi> (08.01.2021).
- Tağmat, Ç. D. (2014). Fetih Derneği ve İstanbul'un Fethinin 500. Yılı. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 46-60.
- Taşkesenlioğlu, L. (2020). İbnülemin Mahmut Kemal İnal. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/inal-ibnulemin-mahmut-kemal> (25.01.2021).
- THY. (2008). *75. Yılında Türk Hava Yolları 1933-2008*. (Ş. Baltaş yaz.). İstanbul.
- Timur, T. (2001). *Türk Devrimi ve Sonrası*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Tonga, N. (2020). Nurullah Ataç. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/atac-nurullah> (24.01.2021).
- Toros, K. (2015). *Türkiye Cumhuriyeti Spor Tarihi*. Ankara: ?.
- Türk Devrim Ocakları. (1952). *Türk Devrim Ocakları Tüzüğü*. Ankara: Güzel Sanatlar Matbaası.

- Türk Traktör. (2019). *2019 Yılı Faaliyet Raporu*. <https://www.turkt-raktor.com.tr/getmedia/182a-29c4-95af-4339-a2d6-998a-514043a3/2019-FAALİYET-RAPO-RU.pdf> [05.01.2021].
- TSKB (Türkiye Sınâî Kalkınma Bankası). (1960). *Türkiye Sınâî Kalkınma Bankası A.Ş. 1950-1959*. İstanbul.
- TSKB (Türkiye Sınâî Kalkınma Bankası). (1976). *Türkiye Sınâî Kalkınma Bankası A.Ş. 25th Year*. İstanbul.
- Uçman, A. (2008). Saba, Ziya Osman. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 35. Ankara: TDV Yayınevi.
- Uçman, A. (2016). Ataç, Nurullah. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. Ek-1. Ankara: TDV Yayınevi.
- Uyar, H. (2012). *Türk Siyasal Yaşamında Cepheleşmelere Bir Örnek Vatan Cephesi*. İstanbul: Boyut Yayınları.
- Uzun, M. (1994). Ömer Rıza Doğrul. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 9. Ankara: TDV Yayınevi.
- Ülgen, S. ve A. Stein. (2012). *Atomun Kontrolüne Yönelik Çabalar ve Nükleer Teknoloji Transferi: Türkiye Açısından Bir Değerlendirme*. Ekonomi ve Dış Politika Araştırma Merkezi. <https://edam.org.tr/wp-content/uploads/2012/12/bolum3.pdf> [12.02.2021].
- Yanatma, S. (2002). Türkiye’de Televizyon Yayınlarının Başlaması ve Gelişimi: İTÜ TV. *Toplumsal Tarih Dergisi*, 98, 50-61.
- Yıldırım, N. (2012). Usman, Mazhar Osman. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 42. Ankara: TDV Yayınevi.
- Yıldız, M., Ö. Güven ve E. U. Güven (2020). 1956 İstanbul Dünya Kupası Güreş Müsabakalarında Türkiye. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 124-132.
- Yıldız, M. (2019). Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. *Türkiye Cumhuriyeti Bakanlıklar Tarihi*. (Ed. M. Altunok, H. Altunok, F. Bakırcı, F. G. Gedikkaya, A. Aydın). Ankara: TİAV ve AREM Ortak Yayını.
- Yıldız, Y. (2010). Mustafa Şekip Tunç ve Türk Felsefesindeki Yeri. *Kutadgu Bilig Dergisi*, 18, 73-103.
- Yurtoğlu, N. (2018). Cumhuriyet Türkiye’sinde Elektrik Enerjisi Üretimi ve Enerji Politikaları (1923-1960). *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 34(2), 227-280.
- Yurtoğlu, N. (2019). Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Liman ve İşkele Politikaları (1923-1960). *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 35(100), 505-554.
- Zihnioğlu, Y. (Haz.) (2006). *Nezihe Muhiddin Bütün Eserleri* 1. İstanbul: Kitap Yayınevi.

Türkiye
Cumhuriyeti'nin

100
Yılı

1950

Türk Telekom
Değerli Hissettirir
katkılarıyla